מעוניינים להכניס את הספר שלכם או לרכוש את "אוצר החכמה"? שלחו מייל לכתובת:
otzar@moreshet-maran.com

לראשונה, בהפקת "המרכז למורשת מרן": ספר "מָרָן מְסַפֵּר 1" – סיפורים ממרן רבינו עובדיה יוסף זיע"א!! >> לרכישה מוקדמת לחצו כאן | >> לפרטים נוספים לחצו כאן

ייצא שרשור

סערת העופות

13 אפריל 2023 #1

מ

מאן דהו

ידוע דעת הראש"ל על זה?

קבצים מצורפים

העופות בימינו תשפג.pdf

מכתב חדש של הרב משה שאול קליי...

מכתב לאחד הרבנים בעניין מה שהת...

מכתב מהרב משה שאול קליין שליט'...

קונטרס אכילת עופות בזמננו מהדור...

קונטרס העוף בהלכה ובמציאות - מ...

13 אפריל 2023 #2

ישיבישער של מרן

מאן דהו אמר:

שלחו לי את המצו"ב.
מישהו שמע על זה?
ידוע דעת הראש"ל על זה?

עדיף שתקבצו הכל לקובץ אחד כך יהיה יותר נח להוריד!

13 אפריל 2023 #3

מ

מאן דהו

ישיבישער של מרן אמר:

עדיף שתקבצו הכל לקובץ אחד כך יהיה יותר נח להוריד!

מצורף

קבצים מצורפים

re.zip

13 אפריל 2023 #4

ע

ע"ה ס"ט

כבר נידון כאן באשכול אחר. תעשה חיפוש ותמצא.

13 אפריל 2023 #5

מ

מאן דהו

עה סט אמר:

כבר נידון כאן באשכול אחר. תעשה חיפוש ותמצא.

חיפשתי ולא מצאתי.

13 אפריל 2023 #6

ק

קורסיה

זה מה שמצאתי

> בענין כשרות עופות הפטם המצויים בימינו
> לאחרונה ראיתי כמה חוברות ועלונים שמדברים לאסור בתוקף עופות הפטם, שכידוע אינו הזן של עוף התרנגול הידוע אשר נאכל במסורת מדור לדור שעליו אין שום פקפוק, רק חדשים מקרוב באו, אשר הביאו זנים חדשים של עופות התרנגול, והזן החדש הזה הכי נפוץ כיום הוא עוף הפטם, דעיקר החשש הוא, שמקורו הוא ממדינת אנגליה, אשר...
> forum.moreshet-maran.com

> עופות
> ברצוני לשאול את החברים היקרים מה הדין בתרנגול ללא זנב אשמח למי שיש מקורות שמדברים בזה
> forum.moreshet-maran.com

---

13 אפריל 2023 #7

ג

גדי

אני יודע על אנשים שפשוט השתבשו מכל הפרסום הזה ומרעבים עצמם ובניהם מפני זה
אולי כדאי שמשהו יעשה סבב רבנים בענין זה ויוציא מכתבים שמותר לאכול עופות אלו
כי פשוט בעלי העלונים הנ"ל מפיצים דבריהם בכל שטיבלך ומפחידים את האנשים ואני יודע על בחורי ישיבה שהפסיקו לאכול בישיבה עופות וזה מאד מפריע להם ללימוד מה גם שמוצאים שם רע על כל גדולי ישראל שאוכלים עופות פיטם ולא חוששים לכל דמיונותיהם

---

13 אפריל 2023 #8

פ

פשוט

> גדי אמר:
>
> אני יודע על אנשים שפשוט השתבשו מכל הפרסום הזה ומרעבים עצמם ובניהם מפני זה
> אולי כדאי שמשהו יעשה סבב רבנים בענין זה ויוציא מכתבים שמותר לאכול עופות אלו
> כי פשוט בעלי העלונים הנ"ל מפיצים דבריהם בכל שטיבלך ומפחידים את האנשים ואני יודע על בחורי ישיבה
> שהפסיקו לאכול בישיבה עופות וזה מאד מפריע להם ללימוד מה גם שמוצאים שם רע על כל גדולי ישראל שאוכלים
> עופות פיטם ולא חוששים לכל דמיונותיהם

מסכים לכל מילה.
ראיתי איזה בחור ישיבה שנמנע מאכילת עוף מחמתם, ושב והחליט שמחמת סיבה זו אסור לאכול גם ביצים, והחמיר על עצמו עוד לא לאכול בשר, ומוצרי חלב כי היוצא מן וכו' ונשתבש לגמרי, וכעת מפיץ כל ההבלים הללו באדיקות, וסופו יורש תרתי גיהנם.

13 אפריל 2023 #9

יהודה מ.

אנשים משועממים שאין להם מה לעשות.
וכי נוצאי לעז על עם ישראל
פשוט לא להתיחס
אפשר להביא הרבה דברים שיש טוענים אסור וכד'
נו נו

13 אפריל 2023 #10

א

אביכהן

חבל שלא מביאים טיעונים הלכתיים.
או פסקים מרבנים מפורסמים.
רק להגיד משועממים. משובשים. וכו' זה לא משכנע.

13 אפריל 2023 #11

פ

פשוט

> אביכהן אמר:
>
> חבל שלא מביאים טיעונים הלכתיים.
> או פסקים מרבנים מפורסמים.
> רק להגיד משועממים. משובשים. וכו' זה לא משכנע.

כל חכמי ישראל הי"ו הנותנים כשרות לעוף לא מספיקים?

13 אפריל 2023 #12

צ

ציון ש

כמדומני שמרן הרשל ומרן זצל אכלו פטם, וכן הרב בעדני חכם שלום ויבדלחט''א הרב מחפוד.
לגבי הרב אמנון יצחק לא יודע...

13 אפריל 2023 #13

ישיבישער של מרן

> ציון ש אמר:
>
> לגבי הרב אמנון יצחק לא יודע...

?

13 אפריל 2023 #14

ע

ע"ה ס"ט

> ציון ש אמר:
> לגבי **הרב** אמנון יצחק לא יודע...

?!

13 אפריל 2023 #15

א

אביכהן

בשביל לדעת שכך נוהגים לא צריך פה בפורום לשאול.
למפקפקים יש טיעונים שנראים כבדי משקל. אז לתועלת הציבור. למי שיש שיביא טיעונים הלכתיים.
הפניות לספרים. או לפסקים של רבנים מפורסמים.
כי ברור שאם הרבנים המפורסמים היו אוסרים לחלוטין. הדבר היה מתפרסם ונותן את אותותיו בציבור.
אבל זה לא מוכיח שהתירו בשופי. כדוגמת הרב וואזנר. שכמדומני כתב על זה וצידד להצריך הקפדה חזקה יותר בתערובות שעושים בעופות.

14 אפריל 2023 #16

יהודה מ.

חשבתי לומר כתוב ברבותנו כי אדם שאוכל עוף מתקן נשמה שנמצאת בו, וכן בבשר ודגים. ובגמרא כתוב כי אדם רשע אין לו לאכול בשר, והוא שאינו מתקן הבשר.
ולכן הקב"ה נותן בדעתם לא לאכול בשר ועוף מכל מיני סיבות. אותם שסוברים צער בע"ח, אותם שסוברים שאין לסמוך על הכשרים כלל (עיין ערך א"י). ואתם שיוצאים על עופות.
ודי למבין.

> ציון ש אמר:
>
> לגבי הרב אמנון יצחק לא יודע...

עדיף שלא תדע. זה משחית את המידות

14 אפריל 2023 #17

א

אברהם העברי

> יהודה מ. אמר:
>
> חשבתי לומר כתוב ברבותנו כי אדם שאוכל עוף מתקן נשמה שנמצאת בו, וכן בבשר ודגים. ובגמרא כתוב כי אדם רשע אין לו לאכול בשר, והוא שאינו מתקן הבשר.
> ולכן הקב"ה נותן בדעתם לא לאכול בשר ועוף מכל מיני סיבות. אותם שסוברים צער בע"ח, אותם שסוברים שאין לסמוך על הכשרים כלל (עיין ערך א"י). ואתם שיוצאים על עופות.
> ודי למבין.
>
> עדיף שלא תדע. זה משחית את המידות

וזה הסיבה שמרן הגר"נ קרליץ זצ"ל לא אכל עופות פטם?
חוצפה.
וכל הפוסל...

14 אפריל 2023 #18

ע

ע"ה ס"ט

> אברהם העברי אמר:
>
> וזה הסיבה שמרן הגר"נ קרליץ זצ"ל לא אכל עופות פטם?
> חוצפה.
> וכל הפוסל...

הגר"נ אכל בשר של עופו אחרים, משא"כ הם שאינם אוכלים עופות כלל.

---

14 אפריל 2023 #19

א

אברהם העברי

> אביכהן אמר:
>
> חבל שלא מביאים טיעונים הלכתיים.
> או פסקים מרבנים מפורסמים.
> רק להגיד משועממים. משובשים. וכו' זה לא משכנע.

לפני כשנה גם אני נחשפתי לחומר הזה, וראיתי שיש שם הרבה טענות קשות, והתחלתי לברר אצל כמה רבנים מפורסמים ביותר, אחד מהם מנהל שחיטה בעצמו, והתפלאתי מאד שכולם אמרו פה אחד שלעוף של היום יש מסורת... וכששאלתי האם לקורניש ולמלאי ולשאר העופות יש מסורת? נעניתי שלא, ואז אמרתי שהעוף פטם הוא תוצאה של הקורניש ואין לו מסורת כלל, וכאן קיבלתי תשובה שאינה הלכתית כולם בערך באותו נוסח, צריך לברר אצל השוחטים הוותיקים, אנחנו לא בדקנו את זה, אבל כולם מתירים וכנראה שאין בעיה.
ואמנם הרב לובין והגרמ"ש קליין טוענים בהחלט שעופות הפטם זה בעיה חמורה לאחר שהם בררו את זה לעומק.
הסיבה היחידה שמבחינתי עוד שייך להתיר והיא שייכת רק אצל הספרדים שכבסיס לא הלכו כמו הרמ"א שחייבים מסורת, וזה על פי המאמר של הרב בקוולד שמראה שבכל הדורות לא הצריכו מסורת על כל עוף והעיקר הסימנים שנראים לעין, ושהתרנגול נראה תרנגול. אבל לבני אשכנז שדורשים מסורת, זה מוזר מאד לומר שלפטם שהומצא ועדין מומצא במאות שנים האחרונות יש מסורת ולפסול את הבראקל הטבעי כי אין לו מסורת.
אבל בנושא זה יש אנשים שזה יושב להם על הרבה כסף, והם עושים הכל להסתיר את הדבר מהרבנים, ולכן אנו נאלצים להמשיך לאכול את הפטם שהוא דיעבד של דיעבד אם לא יותר גרוע מכך, כפי שמבין כל מי שקרה את החומר של שני הצדדים (כולל התגובות של תלמידי הרב לנדא זצ"ל) בכובד ראש, בלי רגש ובלי טענות רגשיות.

---

14 אפריל 2023 #20

פ

פשוט

אברהם העברי אמר:

והם עושים הכל להסתיר את הדבר מהרבנים,

אברהם העברי אמר:

בלי רגש ובלי טענות רגשיות.

תרתי דסתרי!

14 אפריל 2023 #21

א

אברהם העברי

הוא אכל בראקל, והעוף הזה לא זמין לבחורי ישיבה רגילים בגלל החרם שעשה הרב לנדא על משחטות שישחטו בראקל.
הרב עשור, והרב מוצפי מעידים שהברקאל זה העוף הקלאסי שהיה בחצירות ושהיו שוחטים בעבר, והרב עשור מעיד ששחט אותו עבור הבבא סאלי.
אמנם מבחינת הרב לנדא, מסורת של שוחטים ספרדים אינה מסורת כי זה מתמימות, ולא מידיעה שהעוף הזה כשר, וכביכול הבבא סאלי לא ידע שמאכילים אותו ברקאל.

14 אפריל 2023 #22

א

אברהם העברי

פשוט אמר:

תרתי דסתרי!

כנראה שאתה תמים מידי.
תתחיל לברר, ותבין.
בהצלחה.

14 אפריל 2023 #23

א

אברהם העברי

גדי אמר:

אני יודע על אנשים שפשוט השתבשו מכל הפרסום הזה ומרעבים עצמם ובניהם מפני זה
אולי כדאי שמשהו יעשה סבב רבנים בענין זה ויוציא מכתבים שמותר לאכול עופות אלו
כי פשוט בעלי העלונים הנ"ל מפיצים דבריהם בכל שטיבלך ומפחידים את האנשים ואני יודע על בחורי ישיבה שהפסיקו לאכול בישיבה עופות וזה מאד מפריע להם ללימוד מה גם שמוצאים שם רע על כל גדולי ישראל שאוכלים עופות פיטם ולא חוששים לכל דמיונותיהם

טענה רגשית נטו.
ואין לה מקום בהלכה.

14 אפריל 2023 #24

א

אברהם העברי

פשוט אמר:

מסכים לכל מילה.
ראיתי איזה בחור ישיבה שנמנע מאכילת עוף מחמתם, ושב והחליט שמחמת סיבה זו אסור לאכול גם ביצים, והחמיר

> על עצמו עוד לא לאכול בשר, ומוצרי חלב כי היוצא מן וכו' ונשתבש לגמרי, וכעת מפיץ כל ההבלים הללו באדיקות, וסופו יורש תרתי גיהנם.

בחור מסכן, אבל בכל זאת אני מקנא ביראת שמים שלו.
לגופם של דברים, הביצים שאנו אוכלים הם מתרנגולות אחרים, לא מעוף הפטם, וזה נושא בפני עצמו וזה לכאורה **פחות** בעייתי מבחינת הכלאות.
בשר, זה לא קשור כלל להכלאות, שם הבעיות הם רק בנושא טרפות מאחר שהבהמות בארגנטינה ובדרום אמריקה חולניות מאד, וכן מההתנהלות של הכשרויות בהלכות שחיטה וטריפות , ובזה אפשר למצוא שחיטות קטנות וטובות שמקפידות על קלה כבחמורה.
מוצרי חלב, זה בד"כ מבהמות בארץ שהם בריאות יותר, ואם לוקחים כשרות טובה באמת כמו כשרות הרב לנדא והעדה"ח שאז אין חשש של ניתוחי חזה שעושה את הבהמות טריפה, וכן אין חשש של חלב עכו"ם (הטענה של המצלמות כבר הוכח שכיום אין מצלמות ברוב הרפתות גם בכשרות שמתבססת על מצלמות כידוע, וזה חוץ מהפקפוק ההלכתי האם מצלמות זה נקרא ישראל עומד על גביו, וגם היוצא ונכנס פעם בשבוע בזמן קבוע ובתאום, ופעם בחודש בהפתעה אין לו גדר של יוצא ונכנס כפי שמבין כל בר דעת.) וחלב שנחלב בשבת עם חילול שבת, ואז אין שום סיבה שלא לשתות חלב.
ואותו בחור כנראה הסתחרר מרוב נתונים ולא יודע למצוא את הטוב ולכן פרש מהכל, אבל הפתרון הוא לא להתיר את הכל, אלא לפרסם מה באמת מותר הלכתית ללא חשש.

---

14 אפריל 2023 #25

ע

ע"ה ס"ט

> אברהם העברי אמר:
>
> לפני כשנה גם אני נחשפתי לחומר הזה, וראיתי שיש שם הרבה טענות קשות, והתחלתי לברר אצל כמה רבנים מפורסמים ביותר, אחד מהם מנהל שחיטה בעצמו, והתפלאתי מאד שכולם אמרו פה אחד שלעוף של היום יש מסורת... וכשאלתי האם לקוריניש ולמלאי ולשאר העופות יש מסורת? נעניתי שלא, ואז אמרתי שהעוף פטם הוא תוצאה של הקוריניש ואין לו מסורת כלל, וכאן קיבלתי תשובה שאינה הלכתית כולם בערך באותו נוסח, צריך לברר
>
> לחץ כדי להרחיב...

במחילה, אבל אחרי שעברתי על הרבה מטענותיהם לא מצאתי בהם טעם לפגום. ואפרש שיחתי בקצרה, ותן לחכם ויחכם עוד.
יש את ענין עופות הפטם עליהם עורר הגר"ש ואזנר, אולם דעתו לא התקבלה אצל רוב פוסקי ההלכה, ולא מצינו שחששו לה פרט לגרנ"ק זצ"ל.
ומעתה עוררו ענין חדש והוא שנעשים הרכבות חדשות שודאי אסורות. ואף שאין להם גישה למקומות ההכלאה וכו', הביאו ראיה שיש מי שנכנס לשם וראה עופות מוזרים בעלי 3 ו4 רגלים וכד' ובעל כרחך שמקיימים הכלאות.
אולם אחהמ"ר היא ראיה לסתור, דגם אם יכליאו עוף עם עוף טמא א יצא ממנו עוף בעל 3 רגלים וכד', אלא על כרך שעושים להם הכלאות "גנטיות", ובזה לא מצינו מקור לאסור. ועל האוסרים להביא ראיה. ותול"מ.

---

14 אפריל 2023 #26

יהודה מ.

> אברהם העברי אמר:
>
> וזה הסיבה שמרן הגר"נ קרליץ זצ"ל לא אכל עופות פטם?
> חוצפה.
> וכל הפוסל...

אני לא ממציא זה חז"ל.
אני לא מתרגש שתכתוב חוצפה, וכד'
אני אמרתי מה היא דעת התורה הקדושה,
אני לא יודע מה ר' ניסים קרליץ, מי אמר שהוא לא אכל, אני לא יודע.
וכי אותם מוצאים לעז על כל עם ישראל שאוכלים עוף טמא, זה חוצפה.....

> אברהם העברי אמר:
>
> הכל להסתיר את הדבר מהרבנים, ולכן אנו נאלצים להמשיך לאכול את הפטם שהוא דיעבד של דיעבד אם לא יותר גרוע מכך

אפיקורסות גמורה. ה' ירחם עליך.
אולי כדאי שלא תוכל בכלל כדי ש.....

14 אפריל 2023 #27

צ

ציון ש

> אברהם העברי אמר:
>
> ולכן אנו נאלצים להמשיך לאכול את הפטם שהוא דיעבד של דיעבד אם לא יותר גרוע מכך,

יהי חלקי בעוה''ב עם אוכלי הפטם הבאים:
מרן זצל מרן הרשל שליטא
מרן הגר''ש מחפוד
מרן הרב שך

מרן הרב שטינמן
וכו' וכו'
ואיני מבין גדל בתרנגולים אבל לא יתכן לומר על 99% מעם ישראל שאוכלים שקצים ורמשים .
וא''כ רק צריך להבין למה,האם יש לכבוד הרב קושיא מסוימת מחמת סיבה מסוימת, או פרט מידע מסוים שלא מצאת עליו תשובה?

---

14 אפריל 2023 #28

א

אברהם העברי

עה סט אמר:

במחילה, אבל אחרי שעברתי על הרבה מטענותיהם לא מצאתי בהם טעם לפגום. ואפרש שיחתי בקצרה, ותן לחכם ויחכם עוד.
יש את ענין עופות הפטם עליהם עורר הגר"ש ואזנר, אולם דעתו לא התקבלה אצל רוב פוסקי ההלכה, ולא מצינו שחששו לה פרט לגרנ"ק זצ"ל.
ומעתה עוררו ענין חדש והוא שנעשים הרכבות חדשות שודאי אסורות. ואף שאין להם גישה למקומות ההכלאה וכו', הביאו ראיה שיש מי שנכנס לשם וראה עופות מוזרים בעלי 3 ו4 רגלים וכד' ובעל כרחך שמקיימים הכלאות.
אולם אחהמ"ר היא ראיה לסתור, דגם אם יכליאו עוף עם עוף טמא א יצא ממנו עוף בעל 3 רגלים וכד', אלא על כרך שעושים להם הכלאות "גנטיות", ובזה לא מצינו מקור לאסור. ועל האוסרים להביא ראיה. ותול"מ.

אצל איזה פוסקי הלכה שבררו את הנושא בשטח דעתו לא התקבלה?
הסיבה שאז לא אסרו באופן גורף, כי האמינו לטענת בעלי המשחטות שרק הזכר יכול לעבור הכלאות בעופות טמאים ולא הנקבה, ולכן התירו בדוחק מדין זה וזה גורם (ולפי זה כנראה שגם אתרוג מורכב כשר מדין זה וזה גורם), והרב וואזנר זצ"ל לא אהב את הקולא הזו, גם חשש שביום ממן הימים יכליאו גם את הנקבה, ואז לכל הדעות זה אסור באכילה לפי מי שמצריך מסורת.
גם הראיה שהבאת, זה ממש לא מדויק, אדם שעבד כמנהל בחברה הגדולה בעולם להכלאות במשך עשרות שנים ויצא לפנסיה, פתח עסק עצמאי של יעוץ בנושא הכלאות, והוא זה שחשף בפניהם את העובדות האלו שגם הזכר וגם הנקבה עברו והכלאה של עופות טמאים.
בנוסף התפרסם מחקר מקצועי של גויים שעשו בדיקות גנטיות לעופות והדסה לאחור, ולפי המחקר הזה גם הזכר וגם הנקבה מוכלאים בעופות טמאים.

---

14 אפריל 2023 #29

א

אברהם העברי

ציון ש אמר:

יהי חלקי בעוה"ב עם אוכלי הפטם הבאים:
מרן זצל מרן הרשל שליטא
מרן הגר"ש מחפוד
מרן הרב שך
מרן הרב שטינמן
וכו' וכו'
ואיני מבין גדל בתרנגולים אבל לא יתכן לומר על 99% מעם ישראל שאוכלים שקצים ורמשים .

יתכן בהחלט, וכבר היו דברים מעולם.
כפי שכתבו על זה בטוב טעם בחוברת שהובאה למעלה, וז"ל

בזמן הגמרא התרחש מעשה כזה לגבי אכילת עופות טמאים, כמובא במסכת חולין (דף ס"ב ע"ב) "אמר רב פפא תרנגולא דאגמא אסירא, תרנגולתא דאגמא שריא, וסימניך עמוני ולא עמונית. דרש מרימר תרנגולתא דאגמא אסירא - חזיוה דדרסה".
וכתב שם רש"י: "הך תרנגולתא דאגמא היו מחזיקין בטהורה, ולאחר זמן ראוה שדורסת".

לחץ כדי להרחיב...

---

14 אפריל 2023 #30

יהודה מ.

אברהם העברי אמר:

יתכן בהחלט, וכבר היו דברים מעולם.
כפי שכתבו על זה בטוב טעם בחוברת שהובאה למעלה, וז"ל

תצא מהפורום שלנו
אפיקורסות לשמה

---

14 אפריל 2023 #31

צ

ציון ש

> אברהם העברי אמר:
>
> שכתבו על זה בטוב טעם בחוברת שהובאה למעלה, וז"ל וכו' בספר "תבואת שור" נאמר על מעשה זה: "כמה דורות היו מחזיקים אותה בטהרה ולא נתנו לב לחקור עליה אם דורסת או לא, ולא נודע איסורא, ואח"כ אירע שראו שדרסה ואסרוה". (יו"ד, סי' ל' סק"ח)
> בדברי הרא"ש מבואר שאף האמוראים נכשלו בכך, שכן זה לשון הרא"ש: "מצינו בחכמי התלמוד שהיו אוכלין עוף, והיו סבורין שהוא טהור כי מצאו לו סימני טהרה, ואח"כ אסרוהו". (שו"ת הרא"ש כלל כ', אות כ')

התבואות שור כתב שהחזיקוה בטהרה, ומצוי שיש נידון על חיה מסוימת כמו בבופאלו וגירפה וכדו'
אבל אין הכונה שפשט בציבור לאוכלה שהרי יש דברים טעימים יותר לאכול ואפי' את''ל שהיה מצוי לאוכלה אך לא מדובר שכל עם ישראל אכלוה, דהרי אפי' לבהמתן של צדיקים אין הקב''ה מביא תקלה צדיקים עצמן לא כ''ש וכו'
ולעצם דברי התשו' הרא''ש אכן קושיא גדולה על דבריו מהגמ' הנ''ל של בהמתן של צדיקים ואם יש למשהו תירוץ בדבריו נשמח לשמוע
אך חלילה להוציא לעז על כלל ישראל
ואני חוזר ושואל האם יש לך קושיא מסוימת על הפטם בלי תשובה? אם כן תשאל . אך אל תגיד 'לאיודעים, לא ברור, וכדו' 'אלא שאלה נורמלית ורבני הפורום יתרצו אי''ה.

---

14 אפריל 2023 #32

ע

ע"ה ס"ט

> אברהם העברי אמר:
>
> אצל איזה פוסקי הלכה שבררו את הנושא בשטח דעתו לא התקבלה?
> הסיבה שאז לא אסרו באופן גורף, כי האמינו לטענת בעלי המשחטות שרק הזכר יכול לעבור הכלאות בעופות טמאים ולא הנקבה, ולכן התירו בדוחק מדין זה וזה גורם (ולפי זה כנראה שגם אתרוג מורכב כשר מדין זה וזה גורם), והרב וואזנר זצ"ל לא אהב את הקולא הזו, גם חשש שביום ממן הימים יכליאו גם את הנקבה, ואז לכל הדעות זה אסור באכילה לפי מי שמצריך מסורת.

יותר קל שתכתוב אצל מי כן התקבלה.

> אברהם העברי אמר:
>
> גם הראיה שהבאת, זה ממש לא מדויק, אדם שעבד כמנהל בחברה הגדולה בעולם להכלאות במשך עשרות שנים ויצא לפנסיה, פתח עסק עצמאי של יעוץ בנושא הכלאות, והוא זה שחשף בפניהם את העובדות האלו שגם הזכר וגם הנקבה עברו והכלאה של עופות טמאים.

אם נאמין לו (כי הרי הוא פתח עסק בשביל זה...), לכל הפחות תעלה לכאן את עדותו.

> אברהם העברי אמר:
>
> בנוסף התפרסם מחקר מקצועי של גויים שעשו בדיקות גנטיות לעופות והדסה לאחור, ולפי המחקר הזה גם הזכר וגם הנקבה מוכלאים בעופות טמאים.

איך אפשר לדעת אם הוכלאו באופן גנטי או באופן מעשי?!

---

15 אפריל 2023 #33

א

אברהם העברי

> עה סט אמר:
>
> יותר קל שתכתוב אצל מי כן התקבלה.
>
> אם נאמין לו (כי הרי הוא פתח עסק בשביל זה...), לכל הפחות תעלה לכאן את עדותו.
>
> איך אפשר לדעת אם הוכלאו באופן גנטי או באופן מעשי?!

כל התשובות לשאלותיך והראיות לכך נמצאות בחומר שפורסם, וכנראה שכל החומר כבר הועלה בתחילת האשכול (אם לא, אני אעלה בעז"ה בל"נ), ואם אין לך סבלנות לעיין בכל כך הרבה חומר, אל תגיב כאילו אתה בקיא בנושא בחוסר אחריות, ואל תצפה שאני ישב לצטט לך כל פעם מתוך החוברות הללו.

---

15 אפריל 2023 #34

ע

ע"ה ס"ט

> אברהם העברי אמר:
>
> כל התשובות לשאלותיך והראיות לכך נמצאות בחומר שפורסם, וכנראה שכל החומר כבר הועלה בתחילת האשכול (אם לא, אני אעלה בעז"ה בל"נ), ואם אין לך סבלנות לעיין בכל כך הרבה חומר, אל תגיב כאילו אתה בקיא בנושא בחוסר אחריות, ואל תצפה שאני ישב לצטט לך כל פעם מתוך החוברות הללו.

קראתי כמה מהם, ואין שם אף אחד מהפוסקים המפורסמים.
אתה מוזמן להציג אחד!!! מהם.

15 אפריל 2023 #35

א

אברהם העברי

ציון ש אמר:

התבואות שור כתב שהחזיקוה בטהרה, ומצוי שיש נידון על חיה מסוימת כמו בבופאלו וגירפה וכדו'
אבל אין הכונה שפשט בציבור לאוכלה שהרי יש דברים טעימים יותר לאכול ואפי' את"ל שהיה מצוי לאוכלה אך לא מדובר שכל עם ישראל אכלוה, דהרי אפי' לבהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה צדיקים עצמן לא כ"ש וכו'
ולעצם דברי התשו' הרא"ש אכן קושיא גדולה על דבריו מהגמ' הנ"ל של בהמתן של צדיקים ואם יש למשהו תירוץ בדבריו נשמח לשמוע
אך חלילה להוציא לעז על כלל ישראל
ואני חוזר ושואל האם יש לך קושיא מסוימת על הפטם בלי תשובה? אם כן תשאל . אך אל תגיד 'לאיודעים, לא ברור, וכדו' 'אלא שאלה נורמלית ורבני הפורום יתרצו אי"ה.

אין קושיא, יש עובדות ברורות אצל כל בר דעת שנכנס לנושא ברצינות,
לעופות הפטם הללו אין מסורת, ולא יהיה מסורת,
אם בעבר חשבו שרק הזכר עבר הכלאות, כיום יודעים שגם הנקבה עברה הכלאות.
ומאחר שכל בעלי מקצוע ההכלאות אומרים בדעה אחת שההכלאות הם במלאי וקורניש ושאר עופות שטמאים לכו"ע, א"כ תמוה מאד
לומר שלפטם יש מסורת או שהוא רק מעופות טהורים, והאופציה היחידה והדחוקה מאד מאד מאד להתיר זה שהולכים לפי הסמנים היום, שיש לו חלק מהסימנים של עוף טהור, (ואמנם יש טוענים שראו אותו דורס, אבל זה נתון למחלוקת, וגם יש טענה שהביצים שלו לא כד חד מוחלט, והצד של החד נראה ככד כשמסתכלים עליו בפני עצמו),
בנוסף ההכלאות ממשיכות כל הזמן, עד כדי שאפילו הכרבולת של העוף, שבעבר היתה סימן מובהק בן זכר לנקבה, כיום היא השתנתה לגמרי וכיום קשה לזהות בן זכר לנקבה, ראו דוגמא בכפרות כמה העובדים מנחשים מי זכר מי נקבה.
והפוסקים דנים על שינוי בכרבולת שאחד הסימנים שהיו תמיד בעוף הטהור זה הכרבולת, וכל שינוי בו מבטל את המסורת.

15 אפריל 2023 #36

ע

ע"ה ס"ט

אברהם העברי אמר:

אין קושיא, יש עובדות ברורות אצל כל בר דעת שנכנס לנושא ברצינות,
לעופות הפטם הללו אין מסורת, ולא יהיה מסורת,
אם בעבר חשבו שרק הזכר עבר הכלאות, כיום יודעים שגם הנקבה עברה הכלאות.
ומאחר שכל בעלי מקצוע ההכלאות אומרים בדעה אחת שההכלאות הם במלאי וקורניש ושאר עופות שטמאים לכו"ע,

לחץ כדי להרחיב...

יש לך רבע ראיה שזה ע"י הכלאה בפועל ולא ע"י הכלאה גנטית?

15 אפריל 2023 #37

א

אברהם העברי

עה סט אמר:

יותר קל שתכתוב אצל מי כן התקבלה.

אם נאמין לו (כי הרי הוא פתח עסק בשביל זה...), לכל הפחות תעלה לכאן את עדותו.

איך אפשר לדעת אם הוכלאו באופן גנטי או באופן מעשי?!

אחרי שכתבת שהתקבל ההיתר אצל כל פוסקי זמנינו לאחר שבדקו את הנושא, אתה מתחמק לכתוב מי ברר והתיר (חוץ מהרב לנדא שהיה עיקר המחלוקת כאן כידוע, והטענות שתלמידיו הגיבו מגוחכות ומתאימות יותר לדרוש חסידי)
ואתה מגלגל אלי את הכדור, אין לי את הקבצים המעודכנים כי בררתי בזה לפני שנה או יותר,
והנה בקובץ המצורף מעמוד 37 והלאה תראה את הרבנים שבדקו ואסרו במשך השנים.

קבצים מצורפים

קונטרס אכילת עופות בזמננו מהדור...

מכתב חדש של הרב קליין אדר תשפ...

15 אפריל 2023 #38

ע

ע"ה ס"ט

> אברהם העברי אמר:
>
> והנה בקובץ המצורף מ**עמוד 73** והלאה תראה את הרבנים שבדקו ואסרו במשך השנים.

מדהים, יש בקובץ המצורף **72 עמודים** בדיוק!!!

15 אפריל 2023 #39

א

אברהם העברי

> עה סט אמר:
>
> יש לך רבע ראיה שזה ע"י הכלאה בפועל ולא ע"י הכלאה גנטית?

כעת הוכחת שאתה מדבר מבורות מובהקת.
זה לא דג סלומון ולא בשר ולא צמחים שעושים להם הכלאה גנטית, זה עופות שעושים להם הכלאה על ידי זיווג של מינים שונים, מדובר בשטחים עצומים של לולים שבהם עושים את ההכלאות הללו, וזה ידוע לכל מי שרק מתחיל להכנס לנושא.

15 אפריל 2023 #40

א

אברהם העברי

עה סט אמר:

מדהים, יש בקובץ המצורף **72 עמודים** בדיוק!!!

צודק, טעיתי בהקלדה (התבלבלתי עקב קובץ נוסף שהיה פתוח) מעמוד 37 והלאה,

---

15 אפריל 2023 #41

ע

ע"ה ס"ט

אברהם העברי אמר:

כעת הוכחת שאתה מדבר מבורות מובהקת.
זה לא דג סלומון ולא בשר ולא צמחים שעושים להם הכלאה גנטית, זה עופות שעושים להם הכלאה על ידי זיווג של מינים שונים, מדובר בשטחים עצומים של לולים שבהם עושים את ההכלאות הללו, וזה ידוע לכל מי שרק מתחיל להכנס לנושא.

כל זה ע"פ פרי דמיונם הפורה של חוגים מסויימים.
הוכחה אחת לכך עדיין לא ניתנה.
וכפי שכתבתי מוכח להיפך מהתוצאות.

---

15 אפריל 2023 #42

ע

ע"ה ס"ט

> אברהם העברי אמר:
>
> צודק, טעיתי בהקלדה (התבלבלתי עקב קובץ נוסף שהיה פתוח) מעמוד 37 והלאה,

בדיוק כפי שכתבתי. אין שם דברי פוסקי חדשים. אלא דברי הגרנ"ק ותלמידיו, והגר"ש ואזנר ותלמידיו.
ועוד כמה ציטוטים מהגאב"ד והראב"ד שאינם קשורים (כי העדה"ח הרי ממשיכים לתת הכשר על עופות!!!).
ועוד דברי כל מיני ת"ח וצדיקים שאינם ידועים כפוסקים כלל.

15 אפריל 2023 #43

צ

ציון ש

> אברהם העברי אמר:
>
> מבורות מובהקת.

אתה מתכוון מחוסר ידיעה
ודברי חכמים בנחת נשמעים

15 אפריל 2023 #44

א

אברהם העברי

> עה סט אמר:
>
> בדיוק כפי שכתבתי. אין שם דברי פוסקי חדשים. אלא דברי הגרנ"ק ותלמידיו, והגר"ש ואזנר ותלמידיו.
> ועוד כמה ציטוטים מהגאב"ד והראב"ד שאינם קשורים (כי העדה"ח הרי ממשיכים לתת הכשר על עופות!!!).
> ועוד דברי כל מיני ת"ח וצדיקים שאינם ידועים כפוסקים כלל.

בקיצור, זלזול עמוק בכל מי שברר והגיע למסקנה שלא מתאימה לך,
קטלגת אותם כאילו הם קבוצות מוזרות למרות שמדובר בת"ח יראים ושלמים שמבינים בנושא הרבה יותר טוב ממך.
כל אחד מהם שהיה מתיר לאחר שברר את הנושא, היה מקבל ממך במה מכובדת.

וסתם שאלה, למה צריך פוסקים **חדשים**? הישנים אין להם יראת שמים? הם לא יודעים לברר?
ובנוסף יש שם אחד שהוא היה מבחירי רבני השחיטה של העדה"ח, והוא מתנגד כיום לעופות הפטם, בעבר הוא היה רלוונטי וכעת לא?
והעדה"ח עצמם מתחמקים ולא מסבירים למה הם שוחטים פטם ומה הראיות שהוא טהור, וכל מי שמכיר אותם יודע שאצלם הכל מבוסס על מה שהיה הוא שיהיה, ואם בעבר זה הותר בעדה החרדית זה ישאר מותר, וכן להיפך, וזה קרה גם במחלוקת על התולעים כנגד הרב ויא.

---

15 אפריל 2023 #45

ע

ע"ה ס"ט

> אברהם העברי אמר:
>
> בקיצור, זלזול עמוק בכל מי שברר והגיע למסקנה שלא מתאימה לך,
> קטלגת אותם כאילו הם קבוצות מוזרות למרות שמדובר בת"ח יראים ושלמים שמבינים בנושא הרבה יותר טוב ממך.
> כל אחד מהם שהיה מתיר לאחר שברר את הנושא, היה מקבל ממך במה מכובדת.
> וסתם שאלה, למה צריך פוסקים **חדשים**? הישנים אין להם יראת שמים? הם לא יודעים לברר?
> ובנוסף יש שם אחד שהוא היה מבחירי רבני השחיטה של העדה"ח, והוא מתנגד כיום לעופות הפטם, בעבר הוא היה רלוונטי וכעת לא?
> והעדה"ח עצמם מתחמקים ולא מסבירים למה הם שוחטים פטם ומה הראיות שהוא טהור, וכל מי שמכיר אותם יודע שאצלם הכל מבוסס על מה שהיה הוא שיהיה, ואם בעבר זה הותר בעדה החרדית זה ישאר מותר, וכן להיפך, וזה קרה

לא זילזלתי באף אחד. סה"כ כתבתי שרוב הפוסקים לא חששו לדברי השבט הלוי. ואתה הבאת את תלמידו ותלמידי הגרנ"ק שתמיד היו בדעה זו.
לגבי השוחט מהעדה"ח היא גופא הראיה שהרוב לא חוששים לזה, כי שם הרוב לא חוששים והשחיטה ממשיכה כרגיל.

וכי רוב הגדולים אין להם יראת שמים?!
או שרק למיעוט יש יראת שמים?!

---

15 אפריל 2023 #46

ר

רמי

אני מסכים עם אברהם העברי. מי שעיין בחומר לעמקו, יראה שיש כאן מקום לבחינה מחדש. הענין שיש בדבר הרבה כסף וכו' מעמידה את הצורך הזה במקום יותר רציני. המלל של התכתובות כאן לדעתי לא מספיק מכבד את כותביו, מי שיש לו תשובה ענינית הלכתית עם מקורות - אדרבה, שיחכים את כולם!
אני אישית עדין אוכל עופות אבל אחרי שקראתי ולמדתי את הנושא הדבר הפריע לי מאד. אשמח לתגובה מכבדת, ומכובדת...

15 אפריל 2023 #47

ע

ע"ה ס"ט

רמי אמר:

אני מסכים עם אברהם העברי. מי שעיין בחומר לעמקו, יראה שיש כאן מקום לבחינה מחדש. הענין שיש בדבר הרבה כסף וכו' מעמידה את הצורך הזה במקום יותר רציני. המלל של התכתובות כאן לדעתי לא מספיק מכבד את כותביו, מי שיש לו תשובה ענינית הלכתית עם מקורות - אדרבה, שיחכים את כולם!
אני אישית עדין אוכל עופות אבל אחרי שקראתי ולמדתי את הנושא הדבר הפריע לי מאד. אשמח לתגובה מכבדת, ומכובדת...

אם תהיה הוכחה אחת שעושים הכלאה מעשית, ולא גנטית, יהיה מה לדון, כל עוד לא הוכיחו זאת אין מה לדון.
קראתי כמה מהקונ', ודנתי עם כותביהם לא זכיתי לקבל מענה המניח את הדעת.
מקורות הלכתיים מציגים אחרי שיש נידון, כל עוד לא הוכח שההכלאה אינה גנטית אין על מה לדון.

16 אפריל 2023 #48

צ

ציון ש

ע"ה ס"ט אמר:

הכלאה מעשית, ולא גנטית,

סליחה על הבורות שלי אבל מה זה? אפשר הסבר מה ההבדלים מבחינת מציאות וכן מבחינה הלכתית?

16 אפריל 2023 #49

א

אברהם העברי

עה סט אמר:

לא זילזלתי באף אחד. סה"כ כתבתי שרוב הפוסקים לא חששו לדברי השבט הלוי. ואתה הבאת את תלמידו ותלמידי הגרנ"ק שתמיד היו בדעה זו.
לגבי השוחט מהעדה"ח היא גופא הראיה שהרוב לא חוששים לזה, כי שם הרוב לא חוששים והשחיטה ממשיכה כרגיל.

וכי רוב הגדולים אין להם יראת שמים?!
או שרק למיעוט יש יראת שמים?!

לגבי העדה"ח

קבצים מצורפים

הבהרה וגילוי דעת מרבני ועד השחיט...

16 אפריל 2023 #50

ע

ע"ה ס"ט

אברהם העברי אמר:

> לגבי העדה"ח

לא מובן מי ונגד מי.
וגם אינו על בלאנק של העדה"ח.

---

16 אפריל 2023 #51

א

אברהם העברי

> ציון ש אמר:
>
> סליחה על הבורות שלי אבל מה זה? אפשר הסבר מה ההבדלים מבחינת מציאות וכן מבחינה הלכתית?

מעשית זה על ידי זיווג והכלאה של עוף טמא וטהור.
גנטי, זה על ידי משחק בגנטיקה של העוף באמצעות הגנים בדם העוף.
הלכתית, לא ברור שגנטי לא אוסר, אבל כאן לא מדובר רק על גנטיקה, אלא על הכלאה מעשית כבר לפני שנים רבות, חלקם נעשו על ידי מאות חברות הכלאה קטנות ברחבי העולם, וחלקם ע"י החברה הגדולה שרכשה אותם המובילה כיום בעולם.
מצורף קובץ עם מסמכים בנושא

קבצים מצורפים

תשובה מוחצת.pdf

16 אפריל 2023 #52

ע

ע"ה ס"ט

> ציון ש אמר:
>
> סליחה על הבורות שלי אבל מה זה? אפשר הסבר מה ההבדלים מבחינת מציאות וכן מבחינה הלכתית?

הכלאה מעשית, היינו שלוקחים עוף טמא ומעברים אותו ע"י עוף טהור בפועל.
והוא אסור מדין כלאיים, וגם שדינו כעוף טמא.
הכלאה גנטית, היינו שמזריקים לעוף גנים של עוף אחר.
ואם מזריקים לעוף טהור גנים של עוף טמא, לא מצינו מקור לאוסרו לא מדין כלאיים ולא מדין עוף טמא.

16 אפריל 2023 #53

ע

ע"ה ס"ט

> אברהם העברי אמר:
>
> מעשית זה על ידי זיווג והכלאה של עוף טמא וטהור.
> גנטי, זה על ידי משחק בגנטיקה של העוף באמצעות הגנים בדם העוף.
> הלכתית, לא ברור שגנטי לא אוסר, אבל כאן א מדובר רק על גנטיקה, אלא על הכלאה מעשית כבר לפני שנים רבות, חלקם נעשו על ידי מאות חברות הכלאה קטנות ברחבי העולם, וחלקם ע"י החברה הגדולה שרכשה אותם המובילה כיום בעולם.
> מצורף קובץ עם מסמכים בנושא

שיכנעת אותי שאין קורונה...

16 אפריל 2023 #54

צ

ציון ש

> אברהם העברי אמר:
>
> גנטי, זה על ידי משחק בגנטיקה של העוף באמצעות הגנים בדם העוף.

לא הבנתי

16 אפריל 2023 #55

צ

ציון ש

> עה סט אמר:
> הכלאה גנטית, היינו שמזריקים לעוף גנים של עוף אחר.

וזה משנה לו את הולדות?

16 אפריל 2023 #56

ע

ע"ה ס"ט

> ציון ש אמר:
> וזה משנה לו את הולדות?

תלוי איזה גנים הזריקו.

16 אפריל 2023 #57

צ

ציון ש

> עה סט אמר:
>
> תלוי איזה גנים הזריקו.

ואפשר ליצור מזריקה בלבד צורה אחרת של עוף?
להוליד מתרנגול נשר?

16 אפריל 2023 #58

א

אברהם העברי

אני מעלה אוסף של חומר שקיבלתי במייל לפני כחצי שנה, לא עברתי עליו כמו שצריך.
בהמשך אעלה בל"נ חומר ישן יותר שבו עיינתי יותר
למי שיש סבלנות לעיין בחומר, יבין כמה הדבר חמור, והלוואי וימצא היתר מובהק לעופות

קבצים מצורפים

מכתב חדש של הרב קליין אדר תשפ...

מכתב חדש מהרב משה שאול קליין ...

העופות בימינו תשפג.pdf

המכתב והמאמר המקוריים של ד"ר ...

הבהרה וגילוי דעת מרבני ועד השחיט...

האשל ברמה - מסורת העוף.pdf

דעת תורה ופסק הלכה בעניין העוף ...

גיליון עופות.pdf

גילויים חדשים המרעישים עולמות ומ...

ביצי פטם שנמצאו במדגרה - מתוך מ...

16 אפריל 2023 #59

א

אברהם העברי

הנה קובץ מעניין במיוחד, המתאים לת"ח שרוצים לשמוע את טענות שני הצדדים.
בקובץ יש את טענות המתירים ואת התגובות של האוסרים וכן להיפך.

קבצים מצורפים

פולמוס עופות הפטם המצויים.pdf

16 אפריל 2023 #60

ע

ע"ה ס"ט

אברהם העברי אמר:

אני מעלה אוסף של חומר שקיבלתי במייל לפני כחצי שנה, לא עברתי עליו כמו שצריך.
בהמשך אעלה בל"נ חומר ישן יותר שבו עיינתי יותר
למי שיש סבלנות לעיין בחומר, יבין כמה הדבר חמור, והלוואי וימצא היתר מובהק לעופות

אם:
לא עברת עליו כמו שצריך".
אז:

אברהם העברי אמר:

אם אין לך סבלנות לעיין בכל כך הרבה חומר, אל תגיב כאילו אתה בקיא בנושא בחוסר אחריות, ואל תצפה שאני ישב לצטט לך כל פעם מתוך החוברות הללו.

16 אפריל 2023 #61

צ

ציון ש

אברהם העברי אמר:

> הנה קובץ מעניין במיוחד, המתאים לת"ח שרוצים לשמוע את טענות שני הצדדים.
> בקובץ יש את טענות המתירים ואת התגובות של האוסרים וכן להיפך.

100% פוסקים אשכנזים... ובעיקר חסידים

---

16 אפריל 2023 #62

ע

ע"ה ס"ט

> ציון ש אמר:
>
> 100% פוסקים אשכנזים... ובעיקר חסידים

יש שם גם הרבה שאינם ידועים כלל כפוסקים.

---

16 אפריל 2023 #63

יהודה מ.

יש אנשים שה' לא רוצה שיאכלו עוף או בשר.....

---

16 אפריל 2023 #64

א

אברהם העברי

עה סט אמר:

אם:
לא עברת עליו כמו שצריך".
אז:

עברתי לפני שנה על חומר כפול מהחומר שצירפתי עד כה...
אלא שהעדפתי לשלוח את החומר המעודכן לטובת הציבור, וכדי שלא ישאלו אותי שאלות על הקבצים החדשים ציינתי שלא עברתי עליהם כמו שצריך.
הנה חומר מלפני כשנה

קבצים מצורפים

תמליל משיחת הגרי"מ שכטער בענין...

רשימת עוופות שונים אשר חלקם מעו...

תשובת הרב אמיתי בן דוד מחבר ספ...

תמונות ביצים של תרנגולי פטם.pdf

קונטרס העוף בהלכה ובמציאות - מ...

קונטרס זבחי צדק תמוז תשעז אינו מו...

חתימות רבנים נוספים נגד אכילת עו...

הנותן לשכוי בינה - על העוף פטם ח...

הנותן לשכוי בינה - על העוף פטם ח...

הנותן לשכוי בינה - על עוף הפטם ח...

16 אפריל 2023 #65

א

אברהם העברי

עוד קובץ על תיעוד ההכלאות במשך השנים
וקובץ למה אפשר להקל יותר בביצים הנפוצים כיום, מאשר עוף הפטם.

קבצים מצורפים

מאמר מאת הרב אלעזר אהרן פרידמן...

מאמר מאת הרב פרידמן שהתפרסם ...

16 אפריל 2023 #66

יהודה מ.

> אברהם העברי אמר:
>
> עברתי לפני שנה על חומר כפול מהחומר שצירפתי עד כה...
> אלא שהעדפתי לשלוח את החומר המעודכן לטובת הציבור, וכדי שלא ישאלו אותי שאלות על הקבצים החדשים ציינתי שלא עברתי עליהם כמו שצריך.
> הנה חומר מלפני כשנה

ואני עברתי על חומר למה מותר להכנס להר הבית וכל מי שלא נכנס כאילו מחריב את הבית מה דעתך.
ועברתי על חומר שכל רבני ערים מקבלים כסף מנוצרים..... ועוד ועוד.....
מה דעתך??? מה זה עברתי על חומר, וכי אפשר לשכנע אותך, אז תגיד לי אני ישכנע אותך הרבה דברים מוזרים
חוץ מזה הסגנונות של האנשים שמקבלים כאלו דעות זה ענין של נפש מסוימת. וד"ל.

---

16 אפריל 2023 #67

א

אברהם העברי

עוד קבצים שלא עלו עקב המגבלה של 10 קבצים להודעה
יש אצלי עוד קבצים באנגלית שקיבלתי.
אם יש תועלת אעלה

קבצים מצורפים

תשובה מוחצת.pdf

קונטרס אכילת עופות בזמננו מהדור...

מסורת רבותינו.pdf

מכתב לאחד הרבנים בעניין הדברים ...

16 אפריל 2023 #68

א

אברהם העברי

יהודה מ. אמר:

ואני עברתי על חומר למה מותר להכנס להר הבית וכל מי שלא נכנס כאילו מחריב את הבית מה דעתך.
ועברתי על חומר שכל רבני ערים מקבלים כסף מנוצרים..... ועוד ועוד.....
מה דעתך??? מה זה עברתי על חומר, וכי אפשר לשכנע אותך, אז תגיד לי אני ישכנע אותך הרבה דברים מוזרים חוץ מזה הסגנונות של האנשים שמקבלים כאלו דעות זה ענין של נפש מסוימת. וד"ל.

סתם ליצנות, לא רואה צורך לענות על זה.
מבחינתי אדם שמזלזל באנשים יראי שמים ויראי חטא כאילו יש להם בעיות נפשיות, זה אומר לי עליו הרבה.... וד"ל.
תעבור על החומר שצירפתי ותענה לגופם של דברים.
בהצלחה.

16 אפריל 2023 #69

צ

ציון ש

אברהם העברי אמר:

אם יש תועלת אעלה

תעלה הכל

16 אפריל 2023 #70

א

אברהם העברי

> ציון ש אמר:
>
> תעלה הכל

אתה מסוגל לעבור על כל החומר בעברית שאתה צריך גם את האנגלית?
לי לקח יותר משבוע ללמוד את הנושא ולעיין בו, ולהתכתב עם העוסקים בדבר, עד שהגעתי למסקנה שזה בעייתי בפרט לאלה שמצריכים מסורת.
בל"נ אעלה בהמשך את האנגלית.

16 אפריל 2023 #71

ע

ע"ה ס"ט

> אברהם העברי אמר:
>
> אתה מסוגל לעבור על כל החומר בעברית שאתה צריך גם את האנגלית?
> לי לקח יותר משבוע ללמוד את הנושא ולעיין בו, ולהתכתב עם העוסקים בדבר, עד שהגעתי למסקנה שזה בעייתי בפרט לאלה שמצריכים מסורת.
> בל"נ אעלה בהמשך את האנגלית.

אני בטוח שגם בענין הקורונה היה לך דעה ברורה אחרי קריאת הרבה חומרים...
ושלא הסכמת להתחסן ח"ו!!!
כהוראתם הברורה (בחדרי חדרים) של כל גדולי ישראל (ההפוכה מהוראתם בפרהסיה)....

16 אפריל 2023 #72

מ

מרדכי כהן אור ודרך

אברך חשוב יושב כבר חודשיים יום ולילה על הבעיות והשאלות שעופות
כל חומר יועיל לבירור בשאלה מהקשות שבדורינו יישר כח על כל המידע

16 אפריל 2023 #73

יהודה מ.

אברהם העברי אמר:

סתם ליצנות, לא רואה צורך לענות על זה.
מבחינתי אדם שמזלזל באנשים יראי שמים ויראי חטא כאילו יש להם בעיות נפשיות, זה אומר לי עליו הרבה.... וד"ל.
תעבור על החומר שצירפתי ותענה לגופם של דברים.
בהצלחה.

יש לי שאלה קטנה מי הוא הרב שלך?
רב שאתה הולך בכול ההלכות כפסקיו.

16 אפריל 2023 #74

א

אברהם העברי

ציון ש אמר:

תעלה הכל

מרדכי כהן אור ודרך אמר:

אברך חשוב יושב כבר חודשיים יום ולילה על הבעיות והשאלות שעופות
כל חומר יועיל לבירור בשאלה מהקשות שבדורינו יישר כח על כל המידע

בבקשה
הנה חלק מהחומר באנגלית

קבצים מצורפים

...ge Male - Zootecnica International

...are performance and sustainab.pdf

...d the US Market _ The Poultry Site

...hes efficiency Plus Female Breeder

...oduct_ the Hubbard Efficiency Plus

... עם IPPE_ Cobb launches new male

...e sweet spot, maximising potential

...economic and well-being traits.pdf

...dmixture of the worldwide chicken

...ss chicken diversity at high ge...pdf

16 אפריל 2023 #75

א

אברהם העברי

והנה השאר

קבצים מצורפים

...e of the White Plymouth Rock gen

...ying broiler breeder stock for 60yrs

...Cobb celebrates 100 years עם תרגו

...reeding - Zootecnica International

...חברת קו - cobb focus 2009 -pg 1,7

... שינויים - Cobb Focus 2016 -pg 4,8

מכתב ומאמר מאת ד"ר קולין בקסטר...

מכתב מד"ר גרגורי ממונה מטעם המ...

מן השורש הרב אפרתי תשס"ו.pdf

מסורת העופות מהדורת ז' אלול תש...

16 אפריל 2023 #76

ע

ע"ה ס"ט

> מרדכי כהן אור ודרך אמר:
>
> אברך חשוב יושב כבר חודשיים יום ולילה על הבעיות והשאלות שעופות
> כל חומר יועיל לבירור בשאלה מהקשות שבדורינו יישר כח על כל המידע

נשמח שתשתף אותנו במסקנותיו.

[רק נקוה שלא יחלה במחלת "גדול הדור לדבר אחד" שרבים מהעוסקים בנושא מסויים זמן רב חולים בה...].

16 אפריל 2023 #77

א

אברהם העברי

נראה לי שאת הקובץ הזה פספסתי, מקווה שלא פספסתי עוד קבצים.

קבצים מצורפים

משיב כהלכה - בעניני עופות המצויי...

16 אפריל 2023 #78

צ

ציון ש

> אברהם העברי אמר:
> מקווה שלא פספסתי עוד קבצים.

בטוח שלא פספסת כלום?

16 אפריל 2023 #79

א

אברהם העברי

> ציון ש אמר:
>
> בטוח שלא פספסת כלום?

לא

16 אפריל 2023 #80

ע

ע"ה ס"ט

יש קונ' של א' מבית שמש שכתב ליישב את כל הטענות.
העלית אותו?

16 אפריל 2023 #81

מ

מאן דהו

> יהודה מ. אמר:
>
> אנשים משועממים שאין להם מה לעשות.
> וכי נוצאי לעז על עם ישראל

פיטומי מילי בעלמא.
צריך לענות לגופו של עניין, אם אתה לא ראוי לזה, לפחות תביא פוסקים שהתירו את זה. כל עוד שאין

מכתבים מפורשים של פוסקים מפורסמים להתיר את זה, א"א להכחיש את זה בטענה של "אנשים משועממים".

> ציון ש אמר:
>
> יהי חלקי בעוה"ב עם אוכלי הפטם הבאים:
> מרן זצל מרן הרשל שליטא
> מרן הגר"ש מחפוד
> מרן הרב שך
> מרן הרב שטינמן
> וכו' וכו'

האם הראית להם את החומר הנ"ל?

> עה סט אמר:
>
> אתה מוזמן להציג אחד!!! מהם.

הרב משה שאול קליין לדעתי הוא מספיק גדול שיאמר לך שיש בזה חשש גדול וההיתרים דחוקים מאד בזה כפי שהובא מכתבו למעלה.
נתאר לעצמינו, אם היינו הולכים לאיזה חנות, והיה שלט על החנות "יש להיזהר מחנות זו, המאכילה שקצים ורמשים, בברכה, משה שאול קליין", היינו בורחים כמטחוי הקשת מחנות זו, גם אם לא היה חנות באיזור והיינו נשארים רעבים.

> יהודה מ. אמר:
>
> יש אנשים שה' לא רוצה שיאכלו עוף או בשר.....

ויש אנשים שרק יודעים לדבר.

> עה סט אמר:
>
> נשמח שתשתף אותנו במסקנותיו.

גם אנו נשמח מאד, שאלת את הראש"ל על זה פעם אם עיין בנושא?

> עה סט אמר:
>
> יש קונ' של א' מבית שמש שכתב ליישב את כל הטענות.

מיהו?

---

16 אפריל 2023 #82

צ

ציון ש

> מאן דהו אמר:

> שאלת את הראש"ל על זה פעם אם עיין בנושא?

[QUOTE/]
גם אני אשמח לשמוע אמירה ברורה מצידו.

16 אפריל 2023 #83

מ

מרדכי כהן אור ודרך

> עה סט אמר:
>
> נשמח שתשתף אותנו במסקנותיו.
>
> [רק נקוה שלא יחלה במחלת "גדול הדור לדבר אחד" שרבים מהעוסקים בנושא מסויים זמן רב חולים בה...].

יישר כח על החומר
ברור שבסיום יגיש לרבנים את החומר כולו וגם יפרסם בחוברת או ספר

16 אפריל 2023 #84

א

אברהם העברי

> עה סט אמר:
>
> יש קונ' של א' מבית שמש שכתב ליישב את כל הטענות.
> העלית אותו?

אני לא יודע על מי אתה מדבר,
בדקת שהתשובה שלו לא נמצאת בקונטרס שהבאתי כאן? https://forum.moreshet-maran.com/threads/סערת-העופות.5453/#post-48251-page-3
או שאתה רק מחפש בנרות אדם שיתיר בלי לבדוק את הטענות והתשובות בכובד ראש?

16 אפריל 2023 #85

א

אברהם העברי

> יהודה מ. אמר:
>
> יש לי שאלה קטנה מי הוא הרב שלך?
> רב שאתה הולך בכול ההלכות כפסקיו.

יש לי שאלה קטנה מי הרופא שלך?
רופא שאתה הולך בכל הבעיות ובכל הנושאים כהוראותיו.

16 אפריל 2023 #86

יהודה מ.

> אברהם העברי אמר:
>
> רופא שאתה הולך בכל הבעיות ובכל הנושאים כהוראותיו.

פרופסור בן ציון גרטי מנהל מחלקה בשניידר
מי הרב שלך?
למה לבוא בצורת גישה כזאות, זה ענין הלכתי ומענין לדעת מי רבך. עשה לך רב והסתלק מן הספק.

16 אפריל 2023 #87

יהודה מ.

אברהם העברי
מידת הכעס היא רעה מאוד.

16 אפריל 2023 #88

יי"ש ס"ט

תשובה שכתבתי למי שלא רוצה להסתבך רק לשמוע טענה עיקרית (לפי דעתי)
אשמח להערות והארות

בעניין עופות המצויים היום

בכדי לייצר עוף שבו החלקים שנאכלים שמנים יותר הוצרכו מגדלי העופות לעשות הכלאות של כמה סוגי עופות. וכ' בשו"ת שבט הלוי ח"י (סי' קי"ג) שנתברר למעלה מכל ספק שמינים שמרכיבים לפעמים הזכר הוא ממין תרנגול עוף שאין לנו מסורה עליו ובמשך הדורות מדקדקי הלכה פרשו ממין זה וכו' דאע"פ שמדובר רק בזרע הזכר ואיכא צד דזה וזה גורם וגם צד אין חוששין לזרע האב האחרונים נתקשו להתיר מכח חסרון המסורה ע"ש. אמנם גם מקור הנקבה אם הפטם לא ברורה לחלוטין, שבהתכתבות שנערכה עם ד"ר קולין בקסטר ג'ונס הנשיא לשעבר של אחת משתי החברות הגדולות היום לייצור עופות חברת רוס, במטרה לענות על השאלה מי היא האמא של האמא בגזעים התעשייתיים של היום, השיב: שזה בלתי אפשרי לענות על שאלה זו ויש קושי לקבוע האם הקווים האימהיים המוצעים ע"י חברות המגדלים באים ממקור של גזעים המותרים ע"י ההלכה היהודית[1]. ולעניין אכילת עוף שאינו דורס ויש בו שלשה סימנים רק שאין עליו מסורת פשיטא שהוא מותר מדינא דגמ' אלא שרש"י (חולין סב: ד"ה חזיוה) כתב: ומתוך שאין אנו בקיאין בהם נראה לי דעוף הבא לפנינו יש לומר שמא ידרוס דהא הך תרנגולתא דאגמא היו מחזיקין בטהורה ולאחר זמן ראוה שדורסת ואין עוף נאכל לנו אלא במסורת עוף שמסרו לנו אבותינו בטהור ושלא מסרו לנו יש לחוש ובמסורת יש לנו לסמוך כדאמר לקמן שעוף טהור נאכל במסורת.[2] וכ"כ הרא"ש בתשובה (כלל כ' סי' ל"ב) וכ"פ בשו"ע (סי' פ"ב ס"ב). מיהו נראה דאי משום הא יש להקל בזה, שהרי הרי"ף והרמב"ם (פ"א מהלכות מאכלות אסורות הט"ז) לא הזכירו חומרא זו, וגם אינו איסור אלא חומרא שלא הוזכרה בגמ', ובמקום דוחק כמו עכשיו שהעופות המצויים לאכילה נגועים בזה יש להקל. מיהו ודאי שצריך לבדוק את אותו העוף שאין עליו מסורת שיש בו שלשה סימנים[3] וכאן גם אם יבדקו את עוף הפטם שלפנינו ואת ההורים שלו הקורניש והרוק עדיין אינו מספיק שהרי גם בהם מעורבבים כמה מינים אחרים, ואין לסמוך על בדיקת הבן בשביל האב והאם, שהעוף אינו כבהמה שהתירה התורה בסימנים, אלא התורה מנתה את העופות הטמאים וחכמים מצאו שלא יתכן שיהיו בעוף שלשה סימנים ויהיה מהעופות הטמאים, אבל אם מערבבים עוף טמא וטהור יתכן שימצא, ונהי שהמוצא סתם עוף אין לו לחשוש שבה מערבוב אבל אם יודע בוודאות שבה מערבוב של כמה וכמה סוגים אפשר שיש בו סימנים אפי' שמעורב בו גם עוף טמא ואפי' מצד הנקבה. ואולי יש מקום להתיר אם נאמר שלא רק חיה ובהמה אין מתעברות טמא מן הטהור וטהור מן הטמא כמבואר בגמ' (בכורות ז.) אלא גם עוף כן, וא"כ כיון שבעופות אלו ודאי יש גם מעוף טהור בהכרח שלא מעורבב עוף טמא.[4] מיהו מדברי התוס' (נדה נ: ד"ה תרנגולתא) בתי' הראשון וכ"כ האגודה (ד"ה רב פפא) שכן שיטת רש"י נראה ששייך בעוף עיבור מן הטמא. ולמעשה נראה לחוש ולא לאכול.

[1] כתבתי את עיקר תשובתו, המכתב מתאריך ה12 ליוני 2017 אנגליה.
[2] כלומר שאז אין צריך בדיקה ורש"י ר"ל שאפי' שבדקו בכל הסימנים יאכל רק במסורת. וכתבתי כן משום שראתי טועים ומצטטים מש"כ בשו"ע (סי' פ"ב ס"ב) "ועוף טהור נאכל במסורת" כראיה שצריך מסורת והיה להם להביא מסוף דבריו ואע"פ שיש לו ג"ס וכו' אא"כ יש להם מסורת וכו' דברישא ר"ל אפי' לא בדק כדברי הגמ'.
[3] אע"פ שלא בודק אם הוא דורס כ"ה לדעת כל הראשונים חוץ מרש"י וכתבו לדחות אותו בחוזקה (מיהו עי' במאירי שם).
[4] ואין לומר שאם מרביע בידיים מתעברת שהלשון אין מתעברת משמע כלל לא וכן משמע שם מדמקשה עבורו מן הטמא מי מעברא ואמאי לא מתרץ שהרביע בידיים.

16 אפריל 2023 #89

מ

מאן דהו

> עה סט אמר:
> יש לך רבע ראיה שזה ע"י הכלאה בפועל ולא ע"י הכלאה גנטית?

שאלתי במייל הנ"ל, וכה השיבו לי:
אני מניח שאתה שואל על הנדסה גנטית, כי הכלאה גנטית זה יכול להיות גם הכלאה רגילה,
שהיא בעצם יוצרת גם ערבוב גנים, ולכן מגיעים על ידה לתוצאות הרצויות.
לגבי עצם שאלתך, קודם כל הכלאות עושים כבר הרבה שנים, עוד לפני שהגנטיקה כל כך התפתחה.
בנוסף, חלק מההכלאות נעשו אצל מגדלים פרטיים שאח"כ מכרו את הקווי עופות שהם הצליחו לייצר למפעלים,
ולהם בוודאי לא היה יכולת לעשות הנדסה גנטית.
בנוסף, זה דבר מוסכם אצל כל המומחים והרבנים העוסקים בעניין, שנעשו גם הכלאות כפשוטו ולא רק הנדסה גנטית.
גם כשדיברו עם אנשים שעובדים או קשורים למפעלי ייצור הפטם בחו"ל על ההכלאות שנעשו שם,
הם מעולם לא הכחישו וטענו שעשו רק הנדסה גנטית.
עד כאן לשונם.

16 אפריל 2023 #90

מ

מאן דהו

> יהודה מ. אמר:
>
> פרופסור בן ציון גרטי מנהל מחלקה בשניידר

זה הרופא שלך בכל סוגי המחלות?

> יהודה מ. אמר:
>
> למה לבוא בצורת גישה כזאות, זה ענין הלכתי ומענין לדעת מי רבך. עשה לך רב והסתלק מן הספק.

הוא התכוין לומר שלא שייך "רב בכל ההלכות", כל דבר והרב שמומחה בזה. כפי שברופא כל מחלה והרופא שלה.
ובלא"ה, מרן זצ"ל פסק בכל הלכה כפי פוסק אחד? אלא כל דבר לגופו (חוץ מפסקי מרן השו"ע ששם זה עניין אחר, שקיבלנו הוראותיו).

16 אפריל 2023 #91

ע

ע"ה ס"ט

> מאן דהו אמר:
>
> שאלתי במייל הנ"ל, וכה השיבו לי:
> אני מניח שאתה שואל על הנדסה גנטית, כי הכלאה גנטית זה יכול להיות גם הכלאה רגילה,
> שהיא בעצם יוצרת גם ערבוב גנים, ולכן מגיעים על ידה לתוצאות הרצויות.
> לגבי עצם שאלתך, קודם כל הכלאות עושים כבר הרבה שנים, עוד לפני שהגנטיקה כל כך התפתחה.
>
> לחץ כדי להרחיב...

כיון שקיבלנו הוראות "המייל הנ"ל" על כן חוזרני מכל מה שכתבתי, והיה ה' עם השופט...

16 אפריל 2023 #92

יהודה מ.

מאן דהו אמר:

הוא התכוין לומר שלא שייך "רב בכל ההלכות", כל דבר והרב שמומחה בזה. כפי שברופא כל מחלה והרופא שלה. ובלא"ה, מרן זצ"ל פסק בכל הלכה כפי פוסק אחד? אלא כל דבר לגופו (חוץ מפסקי מרן השו"ע ששם זה עניין אחר, שקיבלנו הוראותיו).

אל תתרץ אותו ותסביר מה הוא התכוון,
פשוט מי שרוצה לבחור לו רב במה שנוח לו מכאן הדרך לרדת עד התאום.....
ליצר הרע יש הרבה דרכים ובבקשה לא ליפול ברשת שלו חבל עליך
יש כללי פסיקה זה דברים פשוטים אין דו שיח עם בור שאינו מבין בהלכה ועושה אם כולם חסרי ידע.
בשביל זה כדאי שישמש קצת תלמידי חכמים וידע איפה מקומו.....

16 אפריל 2023 #93

צ

ציון ש

הרבנים האוסרים:
הרב @יי"ש ס"ט
@מאן דהו
ו @אברהם העברי

16 אפריל 2023 #94

א

אברהם העברי

מאן דהו אמר:

זה הרופא שלך בכל סוגי המחלות?

הוא התכוין לומר שלא שייך "רב בכל ההלכות", כל דבר והרב שמומחה בזה. כפי שברופא כל מחלה והרופא שלה.

> ובלא"ה, מרן זצ"ל פסק בכל הלכה כפי פוסק אחד? אלא כל דבר לגופו (חוץ מפסקי מרן השו"ע ששם זה עניין אחר, שקיבלנו הוראותיו).

יש'כ, אכן זו היתה כוונתי, כשם שהרופא הנ"ל לא מומחה בניתוחי עינים ובשאר תחומי רפואה שלא עסק בהם, כך גם בנושאים הלכתיים המבוססים על ידע מציאותי הקיים כיום קשה למצוא רב שבקי במציאות בכל התחומים, ובכל תחום יש את הרב שלו, בתחום התולעים יש את הרב וויא, בתחום הכשרות בתעשיה יש רבנים אחרים, וכן בתחום השחיטה יש רבנים אחרים שמתעסקים עם זה, וכנ"ל בהרבה תחומים שאינם בגדר הלכה מפורשת בשו"ע ובנושאי כלים או באחרונים.
והחכמה היא לא להתעצל ולחפש את הרב שמומחה באותו תחום.
והסיבה שלא עניתי לו יותר, כי במקום לבדוק ולדון בדברים לגופם לפי כללי הפסיקה, הוא ראה שאין לו מה להציע בתחום, ובחר לזלזל בשיטת הקטלוג, לקטלג אותי ואת שאר האוסרים בצורה שלילית בעיניו ובכך הוא חושב שפוטר את עצמו מלהתייחס לדברים עצמם, ולכן הוכנס כאן נושא הקורונה והחיסונים, וכשזה לא עזר שאל מי הרב שלי, אולי זה אחד מתלמידי הרב וואזנר או או מתלמידי הגרנ"ק, או סתם רב ליטאי לא מוכר ולא מחייב.
וכשזה לא נענה אז החליט שאין לי רב.
וזה בא לאחר כמה הכרזות שבאו מאותה שיטה בתחילת האשכול כגון 'אפיקורס' ועוד שלא צלחו ולא הביאו להם את המטרה המיוחלת.
שימשיך לפטפט להנאתו על כללי הפסיקה, וידון בפועל לפי כללי הקטלוג וההשמצה הזולה.

---

16 אפריל 2023 #95

ע

ע"ה ס"ט

> אברהם העברי אמר:
>
> בתחום התולעים יש את הרב וויא,

יש גם את הרב רווח.
ובעיקר צריך לדעת שהרב וויא יש לו כללים הלכתיים לפיהם הוא מחליט מה מותר ובעיקר מה אסור, וכללים אלו לא מוסכמים. אז גם אחרי שרואים את דבריו אפשר להשתמש בידע שלו ולומר שזה מותר ע"פ כללי הפסיקה.
וה"ה לנ"ד.

---

16 אפריל 2023 #96

מ

מאן דהו

> ציון ש אמר:
>
> @מאן דהו

אני לא "אוסר", אלא פשוט מציג את הדברים, ומחפש האם מישהו ענה על הדברים לאשורם.
בינתיים שמעתי רק פיטומי מילי בעלמא, ותו לא.
ועדיין צ"ע.
ושוב, יתכן שהדבר מותר בהחלט, אבל מאידך א"א להכליל בהחלט כן, כי יש צד גדול מאד שאסור כפי שהאריכו בקונטרסים הנ"ל, וכפי שכתב הגאון הרב משה שאול קליין (תלמידו המובהק של הרב ואזנר), ולכן אני מחפש מישהו שבאמת יישב על הנושא והשיב על הדברים הנ"ל, אבל סתם לפסול, זה הבל.

16 אפריל 2023 #97

מ

מאן דהו

> יהודה מ. אמר:
>
> פשוט מי שרוצה לבחור לו רב במה שנוח לו מכאן הדרך לרדת עד התאום.....

לא במה ש"נוח לו", אלא במה ש"מתאים" לנושא, ויש גם רבנים גדולים מאד שחיברו עשרות ספרים, לא שימשמו במראות דמים, ומפנים את השואלים שלהם לרבנים ששימשו. וכל דבר לפי עניינו. וזה פשוט. ודי בזה למבין. וחבל שאתה סתם מלכלך.

> יהודה מ. אמר:
>
> ליצר הרע יש הרבה דרכים ובבקשה לא ליפול ברשת שלו חבל עליך

אכן ליצר הרע יש הרבה דרכים...

> יהודה מ. אמר:
>
> יש כללי פסיקה

סיסמא ידועה. כבודו מוכן להסביר לי למה לפי כללי הפסיקה אין כאן חשש?

16 אפריל 2023 #98

יהודה מ.

> מאן דהו אמר:
>
> לא במה ש"נוח לו", אלא במה ש"מתאים" לנושא, ויש גם רבנים גדולים מאד שחיברו עשרות ספרים, לא שימשמו במראות דמים, ומפנים את השואלים שלהם לרבנים ששימשו. וכל דבר לפי עניינו. וזה פשוט. ודי בזה למבין. וחבל שאתה סתם מלכלך.

בשביל זה יש גדולי ישראל. וזה פשוט.

> מאן דהו אמר:
>
> אכן ליצר הרע יש הרבה דרכים...

תודה שאתה מבין ענין.....

> מאן דהו אמר:
>
> סיסמא ידועה. כבודו מוכן להסביר לי למה לפי כללי הפסיקה אין כאן חשש?

כתוב באחרונים כי מאכל שרבים אוכלים אותו, אין לתלות בו ספק כי הקבה לא יתן שהיה מכשול אפילו לרב.
וזה דברים פשוטים, כל הנידון כאן הלכה ולא למעשה.

16 אפריל 2023 #99

יהודה מ.

> מאן דהו אמר:
>
> אלא במה ש"מתאים" לנושא

תאמין לי יש הרבה שמתאימים לנושא ומתירים, מה עשוים בכזה מצב.
או לומדים את הסוגיה שזה אי אפשר שכולם יעשו, עם הזמן כן נלמד את הסוגיה אבל לעכשיו, בשביל זה יש לך רב שאתה צריך לנהוג עפ פסקיו,
וגדולי הדור מה אומרים בזה.

16 אפריל 2023 #100

צ

ציון ש

חבר'ה, מיצינו...
אם אין לכם משהו לחדש בנושא אז חבל על הזמן

---

20 אפריל 2023 #101

א

אהרן כהן

ראיתי חכם אחד שהשיב על טענות האוסרים, ואעתיק כאן לתועלת הציבור.

היתר זה וזה גורם בעופות מוכלאים

בשנים האחרונות דנו כמה מחכמי הזמן בענין עופות הפטם שאנו אוכלים, שהתברר שעושים בהם הכלאות בשביל להשביח את הבשר וכדומה, וההכלאות הם גם ממינים טמאים, וההכלאות נעשו גם כשהנקבה טמאה [שודאי חוששים לזרע האם], וגם כשהזכר טמא [שיש ספק האם חוששים לזרע האב]. וכמו כן טוענים שנמצאו סימני טומאה בעופות אלו, כגון דריסה [לחלק מהשיטות], חילוק צפרניים ב' ב', ביצים שהם כד כד או חד חד וכדומה, ודנו לאסור את אכילת העופות הנ"ל.

אולם נראה שעופות אלו מותרים באכילה בשופי, עפ"י דבריו הנפלאים של האבנ"ז ביו"ד סי' ע"ה אותיות ה'-ח', אלא שבשו"ת לחם שלמה סי' ס"ב דחה דבריו למעשה, אולם נראה שהעיקר הוא כדברי האבנ"ז;

יסוד ההיתר הוא מהא דקי"ל ביו"ד סי' רצ"ד סי"ב 'זה וזה גורם מותר', ולכן הנוטע גרעין של ערלה הפרי מותר משום שהאדמה שהיא היתר והגרעין שהוא איסור הצמיחו דבר שלישי שהוא הפרי, ולהלכה הפרי מותר באכילה. ולפ"ז ה"ה בהכלאה של עוף טמא עם עוף טהור – הו"ל זוז"ג, והולד שהוא דבר שלישי מותר. ולא שייך בזה חוששין לזרע האב או האם, וכפי שכבר כתבו התוס' בחולין נ"ח ע"א לגבי ביצה טריפה שמותרים מדין זוז"ג, וז"ל אע"ג דבסוף כתובות [קי"א ע"ב] פסקינן כר' יהודה בפרדות דמספקא ליה בפרק אותו ואת בנו [חולין ע"ט ע"א] אי חוששין לזרע האב או לא, היינו במילתא דשרי כל חד באפי נפשיה ולא שייך זוז"ג אבל הכא דחד אסור וחד שרי הו"ל זוז"ג ע"כ.

אלא שיש לדון האם באפרוח שיוצא מביצה שהוטלה ע"י נקבה וזכר שאחד מהם טמא, האם גם בזה אמרינן זוז"ג ומותר או לא, ונידון זה תלוי בהבנת דברי הגמ' בחולין ס"ב ע"ב ונדה נ' ע"ב: אר"פ תרנגולא דאגמא אסיר. תרנגולתא דאגמא שרי ע"כ. דרש"י בנדה נ' ע"ב פירש תרנגולתא 'נקבה' טהורה לדעת ר"פ עי"ש. וכ"כ התוס' שם בתחלה בזה"ל הזכר אסור לפי שאין לו סימני טהרה. ולא שרי מטעם כל היוצא מן הטהור טהור שהרי האם לא ילדה האפרוח אלא ביצים הטילה, והאפרוח מעפרא קא גדיל [עפ"י הגמ'

בתמורה ל"א ע"א] ונאסר ממילא ע"י סימני טומאה. ונקבה נמי אין לאוסרה למאן דאסר זוז"ג דהא אפרוח לא יצא אלא מן הביצה ומעפרא קגדיל כדפרישית ע"כ. וכ"ד מהר"ם המובא במרדכי חולין סי' תרמ"ב וז"ל ואמר ר"מ ז"ל שיש להחמיר אפילו באותו מין הנקרא על שם הנקבה שאין להתיר בו כ"א הנקבה לבדה ע"כ.

אולם תוס' בחולין ס"ב ע"ב כתבו: אין לפרש שהנקבה מותרת והזכר אסור, דכל היוצא מן הטהור טהור, אלא שני מינים הם הקרואים כך ובין בזה ובין בזה הזכר והנקבה שוין ע"כ. וכ"ה בתוס' הרא"ש שם. וכ"כ הראב"ן בסי' רס"ח בקצרה: ותרנגולא ותרנגולתא שני מינין הן, מין תרנגולא גדולים, מין תרנגולתא קטנים עי"ש. וביאר ראבי"ה בסי' אלף צ"ד בדעתו שלא יתכן לומר שבמין אחד יחלקו הזכרים מן הנקיבות עי"ש. וכ"כ המרדכי בחולין רמז תרמ"ב וז"ל ומקשינן על פי' רש"י למה הזכר אסור והנקבה מותרת והא אמרינן כל היוצא מן הטהור טהור. ונראה כדברי ר"ת שאין לחלק במין אחד. וכ"כ רבינו אבי"ה משם ראב"ן. ואמר ר"מ וכו' [כדלעיל] עי"ש. וכן מתבאר מדברי הריטב"א בנדה נ' ע"ב שכתב: פירש ר"י ז"ל כי שני מינים הם, שאי אפשר למין אחד שיהא 'דין' הזכר חלוק 'מדין' הנקבה ע"כ. ומבואר מדבריו שמצד 'הדין' קאמר, שלא יתכן כן, וזהו מצד זוז"ג גורם דשרי.

נמצא שלדעת תוס' בנדה, כשמכליאים עוף טמא בטהור, אם יש סימני טומאה לאפרוח – הוא אסור באכילה, ולא אמרינן ביה זוז"ג מותר. ולדעת תוס' בחולין, אף אם יש לו סימני טומאה – מותר באכילה דאמרינן ביה זוז"ג מותר.

ובסברת מחלוקתם ביאר בספר קובץ שיעורים חולין אות כ"ז דהתוס' בנדה ס"ל דהסימנים הם עצמן סיבת הטומאה והטהרה, ולכן כתבו דתרנגולא דאגמא לא שרי מטעם יוצא מן הטהור מפני שנולד מן הביצה. אבל התוס' בחולין ס"ל דהא דכל היוצא מן הטהור טהור היינו משום שהעיקר תלוי במין, והסימנים אינם אלא סימנים על המין, א"כ מאי נ"מ במה שהאפרוח נולד מן הביצה, סו"ס ממין טהור הוא בא עיש"ב.

ולמעשה, כתב האבנ"ז שם שנראין דברי תוס' חולין. ולפי"ז כל המורכבים מותרין אפי' אמותיהם מאותם שאין להם מסורת ואבותיהם משלנו אפי' למ"ד אין חוששין לזרע אב, כיון דחד אסור וחד שרי כמ"ש תוס' חולין (נ"ח ע"א) עי"ש.

אלא שבשו"ת לחם שלמה [ערנרייך] ח"ב סי' ס"ב האריך לדחות את ראיותיו של האבנ"ז לפסוק כדעת התוס' בחולין, וכתב: וכללא בידינו דכל קושיא יש לו תירוץ, ומשום קושיא מאן ספין להכריע נגד תוס' מפורש, גלל כן לכל היותר נימא דשני התוס', שבנדה ושבחולין, סותרין זא"ז וצריכין ליליך לחומרא כדברי התוס' בנדה עיש"ב.

אולם שתי תשובות בדבר; חדא, דלפי מה שהבאנו, רוב הראשונים ס"ל כדברי התוס' בחולין, וא"כ ודאי כך העיקר להלכה. ואידך, שהתוס' בנדה סיימו בזה"ל: ומיהו נראה עיקר ששני מינים הן, והמין שקורין תרנגולתא דאגמא שרי הזכר והנקבה דיש להן סימני טהרה, והמין שקורין תרנגול דאגמא אסור הזכר והנקבה, דאין נראה שמין אחד חלוק הזכר מהנקבה. ועוד כיון דלא הוי מעופות טמאין הכתובין דבהנהו בכל מין יש זכר ונקבה משום סימני טומאה אין לאסור עד שיהא בו כל ד' סימנים דמנשר ילפינן ע"כ. וכבר כתב הכנה"ג ביו"ד סי' פ"ב אות כ"ד בזה"ל: ומ"מ כתבו שם דהעיקר דשני מינים הם, 'וכמ"ש בפרק אלו טריפות' ע"כ. ומבואר מדבריו שמסקנת התוס' בנדה היא כדעת התוס' בחולין. וכ"כ יותר באורך בשו"ת עמודי אש [איישישקר, תרל"ה] דף ע"ח ע"א ואעתיק את עיקרי דבריו שהם נכונים וישרים: ולולי דברי התוס' דחולין הנ"ל היינו מפרשים דאף דנאדו התוס' במסקנא דדבריהם בנדה הנ"ל ופירשו דשני מינים הם, הוא רק מחמת שכתבו שאין נראה שמין אחד חלוק וכו', וגם מחמת שכתבו אח"כ ועוד כיון וכו', אבל בכל זה לא נאדו מסברתם הראשונה דאין שייך אפרוח הנוצר וביצצה לדינא דכל היוצא מן וכו', אחרי דהאם לא ילדה האפרוח והאפרוח מעפרא קא גביל ונאסר ממילא ע"י סימני טומאה, כי למה לנו לומר דנאדו התוס' בסוף דבריהם מזה, כי לא מצינו חזרה מפורשת בדבריהם שם מזה, רק נאדו מהפירוש שהזכר יהיה אסור והנקבה מותרת מהטעמים שכתבו. אכן כאשר מבואר דהתוס' בחולין כתבו בקוצר כמסקנא דידהו בדבריהם בנדה דשני מינים הם, ועכ"ז כתבו להא דכל היוצא מן הטהור טהור דשייך אף באפרוח הנוצר מהביצה, היפוך מריש דבריהם בנדה הנ"ל, מוכח מזה דמה שכתבו התוס' בירש דבריהם בנדה דלא שריא

מחמת כל היוצא מן הטהור טהור הוא רק בדרך ישוב לבד ליישב לפי מאי דלמדו דהזכר אסור והנקיבה מותרת, ולא דכך סברתייהו ונראה להם כך וכו' [ועוד האריך בזה וסיים] ועיין בחת"ס בתשובה ע"ב דלמד מדברי התוס' דנדה הנ"ל דתרנגולת שהטילה ביצים ויצאה ממנה אפרוח דאין לו סימני טהרה דהרי היא אסורה וכו', ומהתימא שלא זכר כלל לדברי התוס' דחולין הנ"ל דכתבו מפורש ההיפוך. ובפרט דלפי העיון הישר מבואר מן דבריהם בחולין הנ"ל דבנדה לא כתבו רק דרך ישוב לפירושם בהא, ולבסוף נאדו מזה וכו' ועוד האריך בזה עי"ש.

נמצא, שדברי האבנ"ז שהתיר לאכול את האפרוחים והעופות היוצאים מן הביצים שהוטלו ע"י הכלאות של עופות טהורים וטמאים, שרירים וקיימים, שכ"ד רוב הראשונים כתוס' בחולין ס"ב ע"ב, דאמרינן גם בזה זוז"ג מותר. וה"ה בהכלאות של תרנגולי הפטם בזמננו, שמותר לאכלם אף אם יש להם סימני טומאה וכנ"ל.

---

20 אפריל 2023 #102

צ

ציון ש

אהרן כהן אמר:

ראיתי חכם אחד שהשיב על טענות האוסרים, ואעתיק כאן לתועלת הציבור.

היתר זה וזה גורם בעופות מוכלאים

בשנים האחרונות דנו כמה מחכמי הזמן בענין עופות הפטם שאנו אוכלים, שהתברר שעושים בהם הכלאות בשביל

לחץ כדי להרחיב...

וע"ז נאמר , אחרון אחרון חביב.
אבל מה המקור?

---

20 אפריל 2023 #103

א

אהרן כהן

> ציון ש אמר:
> מה המקור?

מכאן.

20 אפריל 2023 #104

א

אחד מאנש

> אהרן כהן אמר:
> וה"ה בהכלאות של תרנגולי הפטם בזמננו, שמותר לאכלם אף אם יש להם סימני טומאה

תמוה מאוד דאם יש להם סימני טומאה הם טמאים בסיבת עצמם ואין קשר לזה וזה גורם

20 אפריל 2023 #105

מ

מקיים דברי חכמים

יש קונטרס נפלא בעניין זה בביאור טעמי ההיתר באריכות ובטוט"ד ושמו כל עוף למינהו, נמצא באוצר החכמה,
וניתן ג"כ לקבלו אצל המחבר
חזקיה פורטמן <portman6634@gmail.com>

20 אפריל 2023 #106

ע

ע"ה ס"ט

יישכ"

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> יש קונטרס נפלא בעניין זה בביאור טעמי ההיתר באריכות ובטוט"ד ושמו כל עוף למינהו, נמצא באוצר החכמה, וניתן ג"כ לקבלו אצל המחבר
> חזקיה פורטמן <portman6634@gmail.com>

זה מה שהתכוונתי ב:

> עה סט אמר:
>
> יש קונ' של א' מבית שמש שכתב ליישב את כל הטענות.
> העלית אותו?

---

20 אפריל 2023 #107

מ

מאן דהו

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> יש קונטרס נפלא בעניין זה בביאור טעמי ההיתר באריכות ובטוט"ד ושמו כל עוף למינהו, נמצא באוצר החכמה, וניתן ג"כ לקבלו אצל המחבר
> חזקיה פורטמן <portman6634@gmail.com>

יפה. תודה רבה, אעיין בזה.

---

20 אפריל 2023 #108

ו

יי"ש ס"ט

> אהרן כהן אמר:

> ס"ל דהסימנים הם עצמן סיבת הטומאה והטהרה,

לכאו' תמוה.
וזה מה שכתבתי לעיל:

> ייש סט אמר:
>
> שהעוף אינו כבהמה שהתירה התורה בסימנים, אלא התורה מנתה את העופות הטמאים וחכמים מצאו שלא יתכן שיהיו בעוף שלשה סימנים ויהיה מהעופות הטמאים, אבל אם מערבבים עוף טמא וטהור יתכן שימצא, ונהי שהמוצא סתם עוף אין לו לחשוש שבה מערבוב אבל אם יודע בוודאות שבה מערבוב של כמה וכמה סוגים אפשר שיש בו סימנים אפי' שמעורב בו גם עוף טמא ואפי' מצד הנקבה.

---

20 אפריל 2023 #109

ע

ע"ה ס"ט

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> יש קונטרס נפלא בעניין זה בביאור טעמי ההיתר באריכות ובטוט"ד ושמו כל עוף למינהו, נמצא באוצר החכמה, וניתן ג"כ לקבלו אצל המחבר
> חזקיה פורטמן <portman6634@gmail.com>

אם מישהו קיבל את הקונ' הזה נשמח שיעלהו כאן לעולה...

---

21 אפריל 2023 #110

מ

מאן דהו

> עה סט אמר:
>
> אם מישהו קיבל את הקונ' הזה נשמח שיעלהו כאן לעולה...

מצורף.

קבצים מצורפים

קונטרס כל עוף למינהו.pdf

#111 21 אפריל 2023

ע

ע"ה ס"ט

מאן דהו אמר:

מצורף.

יישכ"ט עצום.

#112 21 אפריל 2023

ו

יי"ש ס"ט

מאן דהו אמר:

מצורף.

עיינתי במה שכתב שם.
למעשה אני כבר כתבתי שאפשר לסמוך להקל מצד החשש של המסורת אפי' שדעת השו"ע לא כן, אבל מישהו יכול להוכיח לי בודאות שאין עופות טמאים מעורבבים??? אז שפשוט יוכיח את זה.
כל עוד הוא לא מוכיח מבחינתי זה כמו שוקולד (פרווה) שברור לי שמערבבים שם שומן ואני לא יודע (וגם

ההכשר לא בדק) אם הוא שומן של בהמה כשרה או לא.
פשוט לכולם שצריך לבדוק לפני שמכניסים לפה לא??

---

21 אפריל 2023 #113

צ

ציון ש

יי"ש ס"ט אמר:

עיינתי במה שכתב שם.
למעשה אני כבר כתבתי שאפשר לסמוך להקל מצד החשש של המסורת אפי' שדעת השו"ע לא כן, אבל מישהו יכול להוכיח לי בודאות שאין עופות טמאים מעורבבים??? אז שפשוט יוכיח את זה.
כל עוד הוא לא מוכיח מבחינתי זה כמו שוקולד (פרווה) שברור לי שמערבבים שם שומן ואני לא יודע (וגם ההכשר לא בדק) אם הוא שומן של בהמה כשרה או לא.
פשוט לכולם שצריך לבדוק לפני שמכניסים לפה לא??

אז אתה לא אוכל עוף וגם לא שוקולד, אחלה דיאטה! יש מאכלים נוספים שאתה ממליץ להמנע?

---

21 אפריל 2023 #114

ו

יי"ש ס"ט

ציון ש אמר:

אז אתה לא אוכל עוף וגם לא שוקולד, אחלה דיאטה! יש מאכלים נוספים שאתה ממליץ להמנע?

לדעתי אתה כיונת לבדיחה ועה"ס לקח אותה ברצינות. הרי ברור שזה לא טיעון.

---

21 אפריל 2023 #115

ע

ע"ה ס"ט

> ייש סט אמר:
> לדעתי אתה כיונת לבדיחה וע"ה ס"ט לקח אותה ברצינות. הרי ברור שזה לא טיעון.

למה לא טיעון, אדם מחוייב בשמירת בריאות גופו!!!

21 אפריל 2023 #116

ו

יי"ש ס"ט

> עה סט אמר:
> למה לא טיעון, אדם מחוייב בשמירת בריאות גופו!!!

התשובה לטיעון שאינו, מוכיח את החוסר בטיעון.

22 אפריל 2023 #117

א

אברהם העברי

> מאן דהו אמר:
> מצורף.

יש"כ
הצצתי בו מלמעלה, ההיתר שלו ממש דומה להיתר של הרב בוקוולד שציינתי בהתחלה,
תמצית ההיתר, שכל תרנגול הוא תרנגול והוא כשר, ושכמעט ולא שייך להכליא תרנגול עם עוף שאינו תרנגול, כי זה יפגע בהפריה של העופות אח"כ.

אלא שהיתר זה מבטל מעיקרו את כל הצורך במסורת על עוף התרנגול, ואינו שייך לפי המנהג שחייב מסורת גם בעוף התרנגול.
לשיטתו שכל סוגי התרנגולים כשרים, גם המשונים, ובכללם תרנגולות הקרב, יוצא שגם אם יביאו לנו לאכול את התרנגול 'מלאי' או 'אסיל' בעצמם או את שאר עופות קרב שנהגו בהם איסור לאוכלם בכל הדורות היינו אוכלים אותם לכתחילה כי סוף סוף הם תרנגול... אבל מה לעשות שהמהרי"ל והחת"ס ועוד גדולי עולם דנו בכל מיני תרנגולות כאלו שיש בהם אי אלו שינוים ואסרו אותם בגלל שלא היה להם מסורת למרות שהם תרנגולת ופרים ורבים משאר התרנגולות.
ולפ"ז מי שנוקט שתרנגולות אלו אסורים באכילה בגלל שאין מסורת ושיש להם שינויים מסוימים, לא יכול להתיר את הפטם שמורכב מעופות אלו ודומיהם.
וכ"ש שמי שאוסר את הבראקל בגלל מסורת, שזה מגוכח להפליא שיתיר את הפטם מהטעם שכל התרנגולות קרב שהוא הוכלא מהם סוף כל סוף הם תרנגול.
וזה אשר כתבתי בתחילה, שכל האפשרות להתיר את הפטם היא דחוקה מאד ומבוססת רק על כך שאנו מחליטים שעל תרנגול אין צורך במסורת, וזה לא כמקובל היום, בפרט אצל הרבנים הליטאים שבעופות וגם בעוף התרנגול חייבים מסורת, רק שהם בטוחים שלתרנגול הפטם יש מסורת.
וזה ללא הנושא ההלכתי והמצאותי של ההכלאות הגנטיות שיתכן ונעשו גם הם בשלבים מסוימים של ההכלאות בלי שזה יזיק להפריית הצאצאים, והנה ציטוט מהחוברת מסורת העופות וז"ל

> בגן החיות בירושלים עשו הזרעה בין ארי' לטיגריס וגידלו דורות של צאצאי כלאים פוריים וזה דוגמא מהמציאות שבאם יכניסו אותם לכלוב יחד לא יהי' צאצאים אבל בהזרעה מלאכותית הגיעו לצאצאים פוריים

מצורף מאמר על סוגי התרנגולות הקיימים שחלקם ודאי מוכלאים בעוף הפטם,
ואני תמה מאד מי היה אוכל עופות אלו עצמם על סמך ההיתר שסוף כל סוף הם תרנגול.

קבצים מצורפים

רשימת עופות שונים אשר חלקם מעו...

---

22 אפריל 2023 #118

א

אברהם העברי

> אהרן כהן אמר:

ראיתי חכם אחד שהשיב על טענות האוסרים, ואעתיק כאן לתועלת הציבור.

היתר זה וזה גורם בעופות מוכלאים

לחץ כדי להרחיב...

העופות הנ"כ.

ולפ"ז גם אתרוג מורכב כשר מדין זה וזה גורם.

23 אפריל 2023 #119

מ

מירון

אברהם העברי אמר:

ולפ"ז גם אתרוג מורכב כשר מדין זה וזה גורם.

כדאי מאוד להעיר זאת גם למחבר שכתב את ההיתר הנ"ל, במקור בו ציין ר' אהרן כהן כאן

23 אפריל 2023 #120

מ

מירון

אברהם העברי אמר:

תמצית ההיתר, שכל תרנגול הוא תרנגול והוא כשר, ושכמעט ולא שייך להכליא תרנגול עם עוף שאינו תרנגול, כי זה יפגע בהפריה של העופות אח"כ.
אלא שהיתר זה מבטל מעיקרו את כל הצורך במסורת על עוף התרנגול, ואינו שייך לפי המנהג שחייב מסורת גם בעוף התרנגול.
לשיטתי שכל סוגי התרנגולים כשרים, גם המשונים, ובכללם תרנגולים בברבור, ואעפ"כ שגם אם נרצה לנו לאכול את

לחץ כדי להרחיב...

אני חושב שעיקר החידוש בדבריו של הקונטרס הנ"ל, הוא שלפי עיקר הדין (עכ"פ כך ודאי נראה בב"י) עוף הבא בג' סימנים אינו צריך שום בדיקה לגבי הדריסה. ומה שהשו"ע מצריך מסורת, כלומר ידיעה ברורה ע"פ מסורת שהעוף אינו דורס, זה אליבא דרש"י בתורת חומרא ואולי אף יותר מזה.
ואמנם אם המדובר בחשש עירוב עופות טמאים, אז יקוב הדין את ההר, וגם טענות ש'כל עם ישראל אוכל' לא יועילו, ואכ"מ.
אך ברגע שהדיון ירד מעופות טמאים, ל'עופות ללא מסורת', אך בעיקר ההלכה כשרים, פה כבר ודאי שהנח להם לישראל וההחלטה בזה מסורה לגדול"י אימתי לקרב ואימתי לרחק, ובינתיים ההחלטה הגורפת היא לקרב ולסמוך עכ"פ על שיטת רמב"י ורוב מוחלט של הראשונים (וכאמור הב"י) שסגי בג' סימנים כדי לאכול לכתחילה.
בקונטרס הנ"ל מאריך לבא שגם לפי שיטת רש"י אין בעיה, ובזה חזינן שגדולי הדורות לא סוברים כן, אך גם עם זה הוא מתמודד לענ"ד יפה, שלנו יש ידיעות שלהם לא היו. מי שמוכן לקבל חידושים יאהב את זה. מי ששמרן פחות.

---

23 אפריל 2023 #121

א

אהרן כהן

> אברהם העברי אמר:
>
> ולפ"ז גם אתרוג מורכב כשר מדין זה וזה גורם.

ע' מה שהגיב על זה הכותב, שם.

---

24 אפריל 2023 #122

א

אחד מאנש

בעניין תרנגולי הודו שכידוע התגלו בגילוי אמריקה שלא דרך בה יהודי מעולם כך שלא היה להם מסורת ואעפ"כ כמעט כל היראים כולל האשכנזים אוכלים אותם הא למדת שמסורת היא רק חומרא בעלמא אף לדעת ק"ק אשכנזים

---

24 אפריל 2023 #123

ב

בפקודיך אשיחה

אחד מאנש אמר:

בעניין תרנגולי הודו שכידוע התגלו בגילוי אמריקה שלא דרך בה יהודי מעולם כך שלא היה להם מסורת ואעפ"כ כמעט כל היראים כולל האשכנזים אוכלים אותם הא למדת שמסורת היא רק חומרא בעלמא אף לדעת ק"ק אשכנזים

אז איך אתה מסביר את זה שבהרבה שותי"ם של גדולי ישראל מאירופה מוצאים דיונים על כל מיני עופות שהיו אז שראו בהם שינויים מסויימים, ודנים האם השינויים נחשבים כשינויים מספיק משמועתיים בכדי שהעופות יחשבו כעופות ללא מסורת ויאסרו באכילה או שמא השינויים לא כ"כ משמעותיים?

24 אפריל 2023 #124

צ

ציון ש

בפקודיך אשיחה אמר:

אז איך אתה מסביר את זה שבהרבה שותי"ם של גדולי ישראל מאירופה מוצאים דיונים על כל מיני עופות שהיו אז שראו בהם שינויים מסויימים, ודנים האם השינויים נחשבים כשינויים מספיק משמועתיים בכדי שהעופות יחשבו כעופות ללא מסורת ויאסרו באכילה או שמא השינויים לא כ"כ משמעותיים?

אולי סתם עוף ללא מסורת זו רעותא, כי אם היה כשר למה אין מסורת? אבל מה שלא היה בכלל בעולם לא נאסר מחוסר מסורת

24 אפריל 2023 #125

ב

בפקודיך אשיחה

ציון ש אמר:

אולי סתם עוף ללא מסורת זו רעותא, כי אם היה כשר למה אין מסורת? אבל מה שלא היה בכלל בעולם לא נאסר מחוסר מסורת

חשיבה מאד יפה, נהניתי, אך מכיוון שברש"י ובעוד מקומות מבואר שהסיבה שצריך מסורת על עופות היא משום שאם אין מסורת חוששים שמא העוף יימצא דורס ויתברר שהוא טמא, כפי שקרה בתרנגולתא דאגמא כמבואר במסכת חולין, לא אמורה להיות כלל נפק"מ בין עוף שהיה בעולם לעוף שלא היה בעולם. ואדרבא, בעוף שלא היה בעולם יש יותר חשש שמא ימצא דורס מאשר בעוף שהיה בעולם ושעד היום לא ראינו שהוא דורס, וע"כ אם בעוף שהיה בעולם חוששים שמא יגיע יום ויראו אותו דורס, ק"ו בעוף שלא היה בעולם ולא מכירים אותו, שיש לחשוש לכך.

24 אפריל 2023 #126

א

אחד מאנש

בפקודיך אשיחה אמר:

אז איך אתה מסביר את זה שבהרבה שותי"ם של גדולי ישראל מאירופה מוצאים דיונים על כל מיני עופות שהיו אז שראו בהם שינויים מסויימים, ודנים האם השינויים נחשבים כשינויים מספיק משמועתיים בכדי שהעופות יחשבו כעופות ללא מסורת ויאסרו באכילה או שמא השינויים לא כ"כ משמעותיים?

ואיך אתה מסביר את עניין ההודו?

24 אפריל 2023 #127

א

אחד מאנש

בפקודיך אשיחה אמר:

חשיבה מאד יפה, נהניתי, אך מכיוון שברש"י ובעוד מקומות מבואר שהסיבה שצריך מסורת על עופות היא משום שאם אין מסורת חוששים שמא העוף יימצא דורס ויתברר שהוא טמא, כפי שקרה בתרנגולתא דאגמא כמבואר במסכת

> חולין, לא אמורה להיות כלל נפק"מ בין עוף שהיה בעולם לעוף שלא היה בעולם. ואדרבא, בעוף שלא היה בעולם יש יותר חשש שמא ימצא דורס מאשר בעוף שהיה בעולם ושעד היום לא ראינו שהוא דורס, וע"כ אם בעוף שהיה בעולם חוששים שמא יגיע יום ויראו אותו דורס, ק"ו בעוף שלא היה בעולם ולא מכירים אותו, שיש לחשוש לכך.

מחמת שכל עניין המסורת הוא שמא יימצא דורס עוף שאנו אוכלים 40 50 שנה ולא ראינו שהוא דורס שפיר הוי מסורת
(זכור לי שבאחד השות"ים יש את הסברא הזאת לעניין עוף ההודו ומה שדנו הפוסקים זה על עופות חדשים שאז יש חשש שמא יימצאו דורסים)

---

25 אפריל 2023 #128

א

אברהם העברי

> מירון אמר:
>
> אני חושב שעיקר החידוש בדבריו של הקונטרס הנ"ל, הוא שלפי עיקר הדין (עכ"פ כך ודאי נראה בב"י) עוף הבא בג' סימנים אינו צריך שום בדיקה לגבי הדריסה. ומה שהשו"ע מצריך מסורת, כלומר ידיעה ברורה ע"פ מסורת שהעוף אינו דורס, זה אליבא דרש"י בתורת חומרא ואולי אף יותר מזה.
> ואמנם אם המדובר בחשש עירוב עופות טמאים, אז יקוב הדין את ההר, וגם טענות ש'כל עם ישראל אוכל' לא יועילו, ואכ"מ.
> אך ברגע שהדיון ירד מעופות טמאים, ל'עופות ללא מסורת', אך בעיקר ההלכה כשרים, פה כבר ודאי שהנח להם לישראל וההחלטה בזה מסורה לגדול"י אימתי לקרב ואימתי לרחק, ובינתיים ההחלטה הגורפת היא לקרב ולסמוך עכ"פ על שיטת רמב"י ורוב מוחלט של הראשונים (וכאמור הב"י) שסגי בג' סימנים כדי לאכול לכתחילה.

מנין לך שאותם עופות קרב שהפטם מורכב לא דורסים? אם יוכח שהם דורסים, והפסול שלהם זה לא רק חומרה של חוסר מסורת, אלא הם בחזקת אסורים באכילה כי הם דורסים, גם אז יש סברה להקל כשדנים בצאצאים שלהם הנקראים עופות הפטם?

---

25 אפריל 2023 #129

מ

מירון

> אברהם העברי אמר:

> מנין לך שאותם עופות קרב שהפטם מורכב לא דורסים? אם יוכח שהם דורסים, והפסול שלהם זה לא רק חומרה של חוסר מסורת, אלא הם בחזקת אסורים באכילה כי הם דורסים, גם אז יש סברה להקל כשדנים בצאצאים שלהם הנקראים עופות הפטם?

לפי עיקר ההלכה כמבואר בראשונים ובב"י, עוף שיש לו ג' סימנים - זפק קורקבן נקלף ואצבע יתירה - אינו דורס והוא טהור ודאי, כשיטת רמב"י. כל זני התרנגולים בעולם, גם הזנים התוקפניים יותר (שמאמנים אותם לקרבות שעשועים בגלל מזגם החם, כמו שוורים כידוע שיש זנים מאוד תוקפניים ויש זנים שרגועים יותר מכבשים, למשל הזן ההולנדי) הם בעלי ג' סימנים אלו ולכן בודאות אינם דורסים.
דריסה היא כמו שמבינים כולם 'עוף דורס', כלומר טורף. באופן בו הוא טורף יש כמה שיטות בראשונים, והאריך גם בזה בקונטרס הנ"ל. אך ניקור חבירו מחיי אינו דריסה, כמו שגם תרנגולי הודו עושים וכן ברווזים, ראה כאן שלמחבר הקונטרס יש אפילו סרטון של ברווז שבלע אפרוח חי, אע"פ שברווז ודאי אינו דורס (לפי מסורת הרז"ה שנפסקה בשו"ע, ואמנם הרמ"א חשש להחמיר, אך מ"מ ברווז אינו דורס).
גם התרנגולים האסייאתיים אינם עופות טורפים, ורק ענין של מסורת לפנינו אליבא ד'גזירת' רש"י.

---

25 אפריל 2023 #130

ייש ס"ט

> מירון אמר:
>
> פי עיקר ההלכה כמבואר בראשונים ובב"י, עוף שיש לו ג' סימנים - זפק קורקבן נקלף ואצבע יתירה - אינו דורס והוא טהור ודאי, כשיטת רמב"י. כל זני התרנגולים בעולם, גם הזנים התוקפניים יותר (שמאמנים אותם לקרבות שעשועים בגלל מזגם החם, כמו שוורים כידוע שיש זנים מאוד תוקפניים ויש זנים שרגועים יותר מכבשים, למשל הזן ההולנדי) הם בעלי ג' סימנים אלו ולכן בודאות אינם דורסים.

לא מדובר במרכיב בידיים. אם מרכיב יתכן אולי שיהיה ג"ס כמש"כ לעיל

> ייש סט אמר:
>
> וכאן גם אם יבדקו את עוף הפטם שלפנינו ואת ההורים שלו הקורניש והרוק עדיין אינו מספיק שהרי גם בהם מעורבבים כמה מינים אחרים, ואין לסמוך על בדיקת הבן בשביל האב והאם, שהעוף אינו כבהמה שהתירה התורה בסימנים, אלא התורה מנתה את העופות הטמאים וחכמים מצאו שלא יתכן שיהיו בעוף שלשה סימנים ויהיה מהעופות הטמאים, אבל אם מערבבים עוף טמא וטהור יתכן שימצא, ונהי שהמוצא סתם עוף אין לו לחשוש שבה מערבוב אבל אם יודע בוודאות שבה מערבוב של כמה וכמה סוגים אפשר שיש בו סימנים אפי' שמעורב בו גם עוף טמא ואפי' מצד הנקבה.

---

2 מאי (5) 2023 #131

כ

כל עוף למינהו

> אברהם העברי אמר:
>
> תמצית ההיתר, שכל תרנגול הוא תרנגול והוא כשר, ושכמעט ולא שייך להכליא תרנגול עם עוף שאינו תרנגול, כי זה יפגע בהפריה של העופות אח"כ.
> אלא שהיתר זה מבטל מעיקרו את כל הצורך במסורת על עוף התרנגול, ואינו שייך **לפי המנהג שחייב מסורת גם בעוף התרנגול**.

אין מנהג כזה. התרנגולים העתיקים נתערבו עם ה"קוצ'ין" ושאר זני התרנגולים ה"אסייתים" המשונים כבר למעלה ממאה וחמשים שנה, ומאז כבר פשט היתרן בכל הארצות כולן.

> אברהם העברי אמר:
>
> לשיטתו שכל סוגי התרנגולים כשרים, גם המשונים, ובכללם תרנגולות הקרב, יוצא שגם אם יביאו לנו לאכול את התרנגול 'מלאי' או 'אסיל' בעצמם או את שאר עופות קרב שנהגו בהם איסור לאוכלם בכל הדורות היינו אוכלים אותם לכתחילה כי סוף סוף הם תרנגול...

א. אכן זנים אלו כשרים לכתחילה. **ב.** אי אפשר לומר שנהגו בהם איסור לאוכלם **בכל הדורות**, כי הזנים הנ"ל נתגלו רק במאה השנים האחרונות ובאו ממזרח הרחוק שלא היה בו ישוב יהודי מעולם.

> אברהם העברי אמר:
>
> אבל מה לעשות שהמהרי"ל והחת"ס ועוד גדולי עולם דנו בכל מיני תרנגולות כאלו שיש בהם אי אלו שינוים ואסרו אותם בגלל שלא היה להם מסורת למרות שהם תרנגולת ופרים ורבים משאר התרנגולות.

א. המהרי"ל לא דן בשום מקום באיזה זן תרנגול משונה [וכנראה כוונתו למש"כ בשו"ת מהרי"ל סי' צ"ה, ששם הוא דן לגבי "אוירהען" שהוא המין הנקרא "שכווי הענק" שאינו שייך למין תרנגול כלל כמובן]. **ב.** גם החתם סופר לא דן בשום מקום באיזה זן תרנגול משונה [וכנראה כוונתך למש"כ ביו"ד סי' ע"ד שהוא דן לגבי אווז הבר].
אמנם, כידוע, מצינו תשובות רבות מאד מגדולי אחרונים ז"ל שדנו בזנים משונים ואסרום, אך המהרי"ל והחתם סופר אינם נמנים ביניהם.

> אברהם העברי אמר:
>
> ולפ"ז מי שנוקט שתרנגולות אלו אסורים באכילה בגלל שאין מסורת ושיש להם שינויים מסוימים, לא יכול להתיר את הפטם שמורכב מעופות אלו ודומיהם.

כפי שכתבתי לעיל, כבר למעלה ממאה וחמשים שנה נתפשט המנהג בכל המקומות לאכול כל התרנגולים המשונים שנידונו בדורות האחרונים, ונמשכים אנו בזה אחרי הוראתו של הגרי"ש נתנזון ז"ל והשערי ציון ז"ל ועוד שהתירו, וכמו שהארכתי בקונטרס.

> אברהם העברי אמר:

> וכ"ש שמי שאוסר את הבראקל בגלל מסורת, שזה מגוכח להפליא שיתיר את הפטם מהטעם שכל התרנגולות קרב שהוא הוכלא מהם סוף כל סוף הם תרנגול.

אכן, הבראקל הוא עוף טהור בלי פקפוק, ו**אין לך עוף שטהרתו יותר פשוטה ממנו**.

> אברהם העברי אמר:
>
> וזה ללא הנושא ההלכתי והמצאותי של ההכלאות הגנטיות שיתכן ונעשו גם הם בשלבים מסוימים של ההכלאות בלי שזה יזיק להפריית הצאצאים, והנה ציטוט מהחוברת מסורת העופות וז"ל
> בגן החיות בירושלים עשו הזרעה בין ארי' לטיגריס וגידלו דורות של צאצאי כלאים פוריים וזה דוגמא מהמציאות שבאם יכניסו אותם לכלוב יחד לא יהי' צאצאים אבל בהזרעה מלאכותית הגיעו לצאצאים פוריים

מידע זה מטעה. הכלאות בין אריות וטיגרסים ידועות ומפורסמות בעולם. כלאיהם נקראים בשם "liger" ["לייגר" כשהאב הוא אריה] ו"tigon" ["טייגון" כשהאב הוא טיגריס], ונודע שלעתים רחוקות הם מזדווגים זה עם זה אף כדרך הטבע, ולאו דוקא באמצעות הזרעה מלאכותית. הוולדות הזכרים הם תמיד עקרים, אך הנקבות הן פוריות [במדה לוקה, מלבד בעיות בריאות רבות], ואפי' נודעו מקרים בודדים ממש של דור שלישי הנקרא liliger. עכ"פ, כמדומה שאין יתרון להזרעה מלאכותית אלא למנוע קשיים בזיווג ובעיבור ולא מצד איכות הוולדות ופוריותם [מלבד מה שדבר פשוט הוא מצד המציאות שאין מקום לחשוש כלל שמא הכליאו מינים אחרים מלבד זני התרנגולים, וכל מומחה יודה בכך].

> אברהם העברי אמר:
>
> ואני **תמה מאד מי היה אוכל עופות אלו** עצמם על סמך ההיתר שסוף כל סוף הם תרנגול.

עם ישראל במשך למעלה ממאה וחמשים שנה.
אם אנו אוכלים הקוצ'ין ודומיו, א"כ אין מקום להחמיר יותר בשאר הזנים המשונים, שהרי עכ"פ לכל הדעות המשונים בינם לבין עצמם נחשבים כבני מין אחד בתורת ודאי [שבין הקוצ'ין ושאר מינים אסייתים לכו"ע הם שינויים קלים שאין להשגיח בהם, כפי שמעולם לא השגיחו בשינויים הקלים שבין הזנים ה"ארופאיים"].

---

2 מאי 2023 (5) #132

כ

כל עוף למינהו

> אברהם העברי אמר:
>
> מנין לך שאותם עופות קרב שהפטם מורכב לא דורסים? אם יוכח שהם דורסים, והפסול שלהם זה לא רק חומרה של חוסר מסורת, אלא הם בחזקת אסורים באכילה כי הם דורסים, גם אז יש סברה להקל כשדנים בצאצאים שלהם הנקראים עופות הפטם?

לא נמצאו דורסים מעולם, וגם לא הוזכר בדברי חכמי הטבע [שחקרו הרבה כל התרנגולים לזניהם, לרבות השימוש באצבעותיהם] פרט מפליא כזה שאפי' לעתים רחוקות ישתמשו בצפורנים כדי לדרוס בעלי חיים אחרים [לשיטת הרמב"ן ור"ת] או אפי' לתחוב אצבעו בתוך אוכל כדי לשלוט בו או להגביהו [וכמו שנתבאר בקונטרס בסי' ג' אות ג' בדעת רש"י], ששם נתבאר שאף רש"י מודה שאין חשש במה שהתרנגול מניח אצבעות על האוכל בלי תחיבת הציפורן בבשר], ובלי שום ספק תופעה מפליאה כזו היתה מתפרסמת ומעוררת ענין רב אצל חוקרי העופות [שכמדומה הוא מלמד על סוג שימוש אחר בצפורני הרגל], ובפרט שמנהג עתיק הוא ברחבי העולם להעמיד תרנגולים להילחם זה בזה עד המוות [הנקראים קרבות תרנגולים], ולא נודע ולא תועדו מקרים שבהם התרנגולים נעצו ציפורניהם בבשר חבריהם אלא כל הריגתם במקורם או בכנפיהם וכיוצ"ב, ומגדלי תרנגולים לאלפיהם ברחבי העולם היו מפרסמים ומתעדים תופעות משונות כאלה, ועכ"פ בודאי סגי לן בשיעור זה כדי לקבוע שהוא בחזקת אינו דורס מעיקר הדין.

ומ"מ אין אנו צריכים לבדוק אם הם דורסים או לא, אלא הואיל והם חולקים תכונות רבות ומובהקות של התרנגול שיש עליו מסורת טהרה עד שקרוב לודאי הם בני מין אחד בדיני התורה [וגם קוראים בקריאת הגבר המיוחדת] ואין ביניהם שינויים משמעותיים כדי לחלקם לשני מינים, וגם הם מזדווגים זה עם זה בטבע מרצונם [אפי' שיש להם מבני זניהם] ופרים ורבים בברכה מלאה לדורות עולם בלי שום מומים ופגמים, וכולם חולקים ג' סימני טהרה באופן מובהק, וכולם בחזקת אינם דורסים עכ"פ מעיקר הדין, וכבר נתפשט המנהג להקל במשך למעלה ממאה וחמשים שנה, אין מקום להחמיר כלל [כש"כ לדידן שכל הנידון אינו אלא חומרא או מנהג ולא איסור מעיקר הדין, ולכל היותר הוי ספק חומרא או ספק מנהג].

---

2 מאי 2023 (5) #133

כ

כל עוף למינהו

> ייש סט אמר:
>
> וכאן גם אם יבדקו את עוף הפטם שלפנינו ואת ההורים שלו הקורניש והרוק עדיין אינו מספיק שהרי גם בהם מעורבבים כמה מינים אחרים, ואין לסמוך על בדיקת הבן בשביל האב והאם, שהעוף אינו כבהמה שהתירה התורה בסימנים, אלא התורה מנתה את העופות הטמאים וחכמים מצאו שלא יתכן שיהיו בעוף שלשה סימנים ויהיה מהעופות הטמאים, אבל אם מערבבים עוף טמא וטהור יתכן שימצא, ונהי שהמוצא סתם עוף אין לו לחשוש שבה מערבוב אבל אם יודע בוודאות שבה מערבוב של כמה וכמה סוגים אפשר שיש בו סימנים אפי' שמעורב בו גם עוף טמא ואפי' מצד הנקבה.

כל הזנים השונים והמקוריים של התרנגול הם בעלי ג' סימני טהרה באופן מובהק, ותרנגול הפרט הוכלא מהם ולא זולתם.

בכל מקרה, לשיטת רמב"י, ג' סימני הטהרה שנמסרו לנו ע"י חז"ל הם סימנים גמורים ומוחלטים המועילים מדאורייתא לדורות עולם בכל רחבי תבל, וא"כ אין להעלות על דעת לומר שיש זנים טמאים המזדווגים מרצונם בטבע עם התרנגול הטהור בברכה מלאה ומולידים וולדות פוריים לדורות עולם [וכש"כ שאין לומר שיש עשרות כאלה], דא"כ נתבטלו סימנים אלו ח"ו, שהרי לעולם היה אפשר במשך הדורות שאחד מן הזנים המשונים הנ"ל היה מזדמן ליורדי הים וכיוצ"ב והיה מזדווג עם התרנגול הטהור ומוליד ומתרבה ובא

אליו בדמות טהורים, ונמצא שלעולם אי אפשר לסמוך על ג' הסימנים [אלא ע"כ יוולד בלי אחד מסימני הטהרה או שעכ"פ לא יהא בר קיימא - אף לסוברים שטמאה יכולה להתעבר מן הטהור].

2 מאי (5) 2023 #134

יי"ש ס"ט

> כך עוף למינהו אמר:
>
> כל הזנים השונים והמקוריים של התרנגול הם בעלי ג' סימני טהרה באופן מובהק, ותרנגול הפרט הוכלא מהם ולא זולתם.

תוכיח. אתה יודע?

2 מאי (5) 2023 #135

יי"ש ס"ט

> כך עוף למינהו אמר:
>
> מרצונם בטבע עם התרנגול הטהור

> ייש סט אמר:
>
> ונהי שהמוצא סתם עוף אין לו לחשוש שבה מערבוב

בסתם אין לחשוש למיעוט

2 מאי (5) 2023 #136

כ

כל עוף למינהו

> כך עוף למינהו אמר:
>
> כל הזנים השונים והמקוריים של התרנגול הם בעלי ג' סימני טהרה באופן מובהק, ותרנגול הפרט הוכלא מהם ולא זולתם.

> ייש סט אמר:
>
> תוכיח. אתה יודע?

כמובן, לא נבדקו כל מאות הזנים השונים, אבל עיקר הזנים המשונים [שעליהם נתעורר חשש] - הקוצי'ן, המלאי, האסיל והסילקי, שמעתי ממקורות נאמנים שכולם נבדקו ונמצאו בעלי ג' סימני טהרה באופן מובהק. מאחר שהם נבדקו, כבר אין צורך לבדוק בכל השאר, שהרי בין הזנים הנ"ל לבין שאר כל הזנים הם שינויים קלים דכו"ע יודו שאין להשגיח בהם [כפי שאין משגיחים בין הזנים השונים הרגילים שהיו מצויים ברחבי אירופה במשך מאות שנים ומעולם לא נולד בהם שום פקפוק].

> ייש סט אמר:
>
> > ייש סט אמר:
> >
> > בסתם אין לחשוש למיעוט
>
> ונהי שהמוצא סתם עוף אין לו לחשוש שבה מערבוב

אין כאן מיעוט [וכש"כ אם נחשוש במאות הזנים השונים שהם טמאים, וכולם פרים ורבים בברכה מלאה עם התרנגול העתיק], שהרי למעשה אפי' אם רק פעם אחת בלבד נקבה של של זן "טמא" תתעבר מזכר של זן טהור ותוולד נקבה, הלא הנקבה "הטמאה" הנ"ל [היוצאת מן הטמאה] תטיל ביצים רבות שהאף הם יפרו וירבו עם הזנים הטהורים עד שבמשך כמה עשרות שנים בלבד קרוב לודאי שרובם כבר יהיו צאצאים של אותה נקבה [כפי שאכן קרה במציאות לאחר שהובא לאירופה הזן "קוצ'ין" ודומיו שאחרי תקופה מסויימת כבר לא יכלו להבחין בין הזנים הישנים לבין הזנים החדשים].

כדי לסבר את האוזן, לו יצוייר שבדור הראשונים קהילה גדולה של יהודים תלמידי רמב"י היו גולים לסין, לפי דבריך לא היו יכולים להתיר ולאכול מן ה"מלאי" וה"אסיל" עפ"י ג' סימנים, משום שלעולם אפשר לומר שהוא עוף "טמא" שקיבל דמותו וסימני טהרתו מאביו הטהור אך נולד מאם טמאה, שהרי אפשר שאביו נזדווג עם הנקבה של איזה זן "טמא", וממילא כדי להתירם יצטרכו לבדוק סימני הטהרה בכל הזנים המצויים ברחבי סין וסביבותיה לראות שכולם בעלי ג' סימני טהרה ואין ביניהם טמא [שהוא כמובן דבר בלתי אפשרי מחמת גודל השטח ורוב השנים שאי אפשר לידע מה אירע לפני אלפי שנים שם, ואולי רוב מיני התרנגולים היו טמאים בתחילה ובמשך הזמן קיבלו ג' סימני טהרה מחמת הזדווגם עם מין תרנגול טהור אחד].

---

3 מאי 2023 (5) #137

ו

יי"ש ס"ט

כך עוף למינהו אמר:

אין כאן מיעוט [וכש"כ אם נחשוש במאות הזנים השונים שהם טמאים, וכולם פרים ורבים בברכה מלאה עם התרנגול העתיק], שהרי למעשה אפי' אם רק פעם אחת בלבד נקבה של של זן "טמא" תתעבר מזכר של זן טהור ותוולד נקבה, הלא הנקבה "הטמאה" הנ"ל [היוצאת מן הטמאה] תטיל ביצים רבות שהאף הם יפרו וירבו עם הזנים הטהורים עד שבמשך כמה עשרות שנים בלבד קרוב לודאי שרובם כבר יהיו צאצאים של אותה נקבה [כפי שאכן קרה במציאות לאחר שהובא לאירופה הזן "קוצ'ין" ודומיו שאחרי תקופה מסויימת כבר לא יכלו להבחין בין הזנים הישנים לבין הזנים החדשים].

אבל כל ביצה שיוצאת בצורה כזאת מתבטלת ישר ברוב ומה הבעיה אם אח"כ יולדו עוד ועוד....

כך עוף למינהו אמר:

כדי לסבר את האוזן, לו יצוייר שבדור הראשונים קהילה גדולה של יהודים תלמידי רמב"י היו גולים לסין, לפי דבריך לא היו יכולים להתיר ולאכול מן ה"מלאי" וה"אסיל" עפ"י ג' סימנים, משום שלעולם אפשר לומר שהוא עוף "טמא" שקיבל דמותו וסימני טהרתו מאביו הטהור אך נולד מאם טמאה, שהרי אפשר שאביו נזדווג עם הנקבה של איזה זן "טמא", וממילא כדי להתירם יצטרכו לבדוק סימני הטהרה בכל הזנים המצויים ברחבי סין וסביבותיה לראות שכולם בעלי ג' סימני טהרה ואין ביניהם טמא [שהוא כמובן דבר בלתי אפשרי מחמת גודל השטח ורוב השנים שאי אפשר לידע מה אירע לפני אלפי שנים שם, ואולי רוב מיני התרנגולים היו טמאים בתחילה ובמשך הזמן קיבלו ג' סימני טהרה מחמת הזדווגם עם מין תרנגול טהור אחד].

מחילה הסיפורים יפים אבל אני לא אוהב דמיונות, שוב כאן לא מדובר בעוף מלאי "תמים" אלא בעוף שידוע לנו **בפירוש** שהוא מורכב מהרבה סוגי עופות שלא ידועים לנו בבירור כמו שכתבתי לעיל ממכתבו של ד"ר קולין הנשיא לשעבר של אחת מהחברות הגדולות בתחום:

ייש סט אמר:

שבהתכתבות שנערכה עם ד"ר קולין בקסטר ג'ונס הנשיא לשעבר של אחת משתי החברות הגדולות היום לייצור עופות חברת רוס, במטרה לענות על השאלה מי היא האמא של האמא בגזעים התעשייתיים של היום, השיב: שזה בלתי אפשרי לענות על שאלה זו ויש קושי לקבוע האם הקווים האימהיים המוצעים ע"י חברות המגדלים באים ממקור של גזעים המותרים ע"י ההלכה היהודית[1].

4 מאי (5) 2023 #138

כ

כל עוף למינהו

ייש סט אמר:

> מחילה הסיפורים יפים אבל אני לא אוהב דמיונות, שוב כאן לא מדובר בעוף מלאי "תמים" אלא בעוף שידוע לנו **בפירוש** שהוא מורכב מהרבה סוגי עופות שלא ידועים לנו בבירור כמו שכתבתי לעיל ממכתבו של ד"ר קולין הנשיא לשעבר של אחת מהחברות הגדולות בתחום:

חשוב להעמיד את הדברים על דיוקם. כידוע בתחום של הכלאות, אין כל חשש מהכלאות עם עופות שהם נחשבים כ"מינים" נפרדים בהגדרת דברי חכמי הטבע [וכמו שהארכתי בקונטרס בנספח].
כל הספק הוא רק ביחס ל"זנים" השונים הנחשבים בעיני חכמי הטבע כבני "מינו" של התרנגול [שאולי עפ"י הלכה הם נחשבים כעופות טמאים מספק], וכמובן אין דרך לברר אילו זנים הוכלאו במהלך מאה השנים האחרונות [כדבריו הפשוטים של הד"ר הנ"ל].
לכן, כל השאלה היא - האם יש זנים טמאים או כולם טהורים המה ונחשבים אף בדיני התורה כ"תרנגול", וע' בקונטרס שהארכתי לומר שכל הזנים שהם פרים ורבים בברכה מלאה לדורות עולם עם התרנגול ומזדווגים זה עם זה מרצונם בטבע [אפי' כשיש להם מבני זניהם], ודומים זה לזה מאד וחולקים התכונות המובהקות של התרנגול, והם בגדר "שכן ונדמה" עמו ממש, והם בעלי ג' סימני טהרה, וכו' אין להחמיר, ובפרט שכל הנידון אינו אלא ספק חומרא ולא איסור מעיקר הדין, ובפרט שכבר נתפשט המנהג למעלה ממאה וחמשים שנה לאכול כמה זנים "אסיתיים" משונים.

---

4 מאי (5) 2023 #139

צ

ציון ש

@כך עוף למינהו
פתחת משתמש רק בשביל הנושא הזה של ההכלאות?!?!

---

4 מאי (5) 2023 #140

א

אהרן כהן

> ציון ש אמר:
>
> @כך עוף למינהו
> פתחת משתמש רק בשביל הנושא הזה של ההכלאות?!?!

הלא הוא בעל הקונטרס הנפלא "כל עוף למינהו" שהועלה לעיל באשכול זה. [וכנראה בשם משתמש נשתרבב טעות ונלחץ בטעות על האות ך שהיא ליד ל' ויצא: "כך" עוף למינהו].

---

3 יולי (7) 2023 #141

יוסף חיים כהן

> כך עוף למינהו אמר:
>
> אין מנהג כזה. התרנגולים העתיקים נתערבו עם ה"קוצ'ין" ושאר זני התרנגולים ה"אסייתים" המשונים כבר למעלה ממאה וחמשים שנה, ומאז כבר פשט היתרן בכל הארצות כולן.

איך אפשר לומר שאין מנהג לאכול רק עם מסורת, כאשר כבר בתקופת הראשונים כותב בספר האשכול (הל' סימני חו"ע) 'ונהגו להחמיר שלא לאכול בלא מסורת אף שיש בו שלשה סימני טהרה, שמא לבסוף רואין שדורס, דלחד פירושא עשרים עופות טמאים יש להם שלשה סימני טהרה ודורסין', וכן כתב בשלטי הגבורים (חולין כא. מדפי הרי"ף) 'שבדורות אלו נהגו להחמיר כרש"י', וכן כתב הרמ"א (ס"ג בהגה) 'שנוהגין שלא לאכול אלא במסורת', וכן כתב הבן איש חי (ש"ב אמור טז) 'שהמנהג פשוט שאין לסמוך כי אם רק על המסורת'. וכל ספרי השו"ת מלאים מזה.

והקוצ'ין שנהגו לאוכלו, הרי כל ההיתר של המתירים היה על סמך המסורת שהיתה בארץ ישראל על הקובריצר, כמו שכתבו בשו"ת דבר משה (תאומים, סי' מה), ובשו"ת שואל ומשיב (חמישאה ח"א סי' סט), ובשו"ת דברי חיים (חו"מ ח"ב ס"ס ל), ועוד אחרונים רבים שעסקו בפולמוס זה.

---

3 יולי (7) 2023 #142

יוסף חיים כהן

> כך עוף למינהו אמר:
>
> **א.** אכן זנים אלו כשרים לכתחילה. **ב.** אי אפשר לומר שנהגו בהם איסור לאוכלם **בכל הדורות**, כי הזנים הנ"ל נתגלו רק במאה השנים האחרונות ובאו ממזרח הרחוק שלא היה בו ישוב יהודי מעולם.

פלא גדול, היאך יתכן להתיר באכילה את המלאי, שמלבד זה שבא מארץ שלא דרו בה יהודים וממילא לא

שייך לומר שיש עליו מסורת, והרי הוא אסור על פי דין השלחן ערוך (יו"ד פב ס"ב).

מלבד זה, הרי יש בו שני סימני טומאה:

האחד, כמו שהביא הרב פרידמאן (קובץ גינת ורדים, טבת תשע"ח, עמ' ריח) 'שביצי המלאי הם כד כד משני צידיהם'. כלומר שהביצים רחבים משני צידיהם, ואין צד אחד מחודד יותר מהשני, ובשלחן ערוך סימן פ"ו (ס"א) כתב 'שביצה ששני ראשיה כדין, או חדין, בידוע שהיא ביצת עוף טמא'.

והשני, דהנה בין העופות הטמאים שמנתה התורה נזכר הדוכיפת (דברים יד יח), ופירש רש"י שם 'דוכיפת, הוא תרנגול הבר, וכרבלתו כפולה'. ומה שכתב שכרבלתו כפולה, הוא ממה שאמרו בחולין (סג.) דוכיפת, שהודו כפות. ופירש רש"י שם 'שהודו כפות, כרבלתו עבה ודומה כמי שכפולה לתוך הראש וכפותה שם, והוא עוף גדול כתרנגול'. ואכן אנו רואים במלאי שאין כרבלתו עומדת בהוד כשאר התרנגולים אלא היא כמו שקיפלוה וקשרוה לראש ומחמת כריכת חוטי הקשירה נעשו בה כמין בליטות וסדקים (ראה תמונה), וגם התואר תרנגול הבר שכתב רש"י הולם את המלאי, כי הוא פראי ותוקפני ולמוד מלחמה.

אם כן מי יוכל לומר שהוא מותר באכילה?

קבצים מצורפים

3 יולי (7) 2023 #143

יוסף חיים כהן

כך עוף למינהו אמר:

מידע זה מטעה. הכלאות בין אריות וטיגרסים ידועות ומפורסמות בעולם. כלאיהם נקראים בשם "liger" ["לייגר" כשהאב הוא אריה] ו"tigon" ["טייגון" כשהאב הוא טיגריס], ונודע שלעתים רחוקות הם מזדווגים זה עם זה אף כדרך הטבע, ולאו דוקא באמצעות הזרעה מלאכותית. הוולדות הזכרים הם תמיד עקרים, אך הנקבות הן פוריות [במדה לוקה, מלבד בעיות בריאות רבות], ואפי' נודעו מקרים בודדים ממש של דור שלישי הנקרא liliger. עכ"פ, כמדומה שאין יתרון להזרעה מלאכותית אלא למנוע קשיים בזיווג ובעיבור ולא מצד איכות הוולדות ופוריותם [מלבד מה שדבר פשוט הוא מצד המציאות שאין מקום לחשוש כלל שמא הכליאו מינים אחרים מלבד זני התרנגולים, וכל מומחה יודה בכך].

אף אי יהבינן ליה למר חיליה, שאי אפשר להכליא עופות אחרים עם תרנגול, מכל מקום מצאנו בתלמוד שלשה מיני תרנגולים טמאים, שהרי במסכת חולין (סב:) אמר רב פפא תרנגולא דאגמא אסירא וכו', דרש מרימר תרנגולתא דאגמא אסירא חזיוה דדרסה ואכלה. ולדעת רוב הראשונים תרנגולא דאגמא ותרנגולתא דאגמא הם שני מינים נפרדים. הרי לפנינו שני מיני תרנגולים טמאים. ועוד אמרו בנדה (נ:) שתרנגול ברא הוא עוף טמא. נמצא שאין כל התרנגולים טהורים, אלא יש לנו לברר בכל מין של תרנגול אם יש לו מסורת טהרה. וכן כתבו בשו"ת הרי"ם (יו"ד ס"ס ח) ובשו"ת לבושי מרדכי (קמא, יו"ד מד, ד"ה ימים) ובשו"ת חבצלת השרון (תניינא סי' כו, ד"ה והנה) ובשו"ת אבני חן (ח"ב עמ' רכה).

אם כן ודאי שיש לחוש לתערובת תרנגול טמא.

---

3 יולי (7) 2023 #144

יוסף חיים כהן

> כך עוף למינהו אמר:
>
> עם ישראל במשך למעלה ממאה וחמשים שנה.
> אם אנו אוכלים הקוצ'ין ודומיו, א"כ אין מקום להחמיר יותר בשאר הזנים המשונים, שהרי עכ"פ לכל הדעות המשונים בינם לבין עצמם נחשבים כבני מין אחד בתורת ודאי [שבין הקוצ'ין ושאר מינים אסייתים לכו"ע הם שינויים קלים שאין להשגיח בהם, כפי שמעולם לא השגיחו בשינויים הקלים שבין הזנים ה"ארופאיים"].

כבר הבאתי מדברי האחרונים שכל ההיתר בקוצ'ין וחביריו, היה דוקא על פי העדויות על מסורת בארץ ישראל, ולא חס ושלום להתיר עוף בלי מסורת, נגד הוראת השלחן ערוך והרמ"א (יו"ד פב ס"ב) אשר חברו יחדיו שלא להתיר אלא במסורת.

---

3 יולי (7) 2023 #145

יוסף חיים כהן

> כך עוף למינהו אמר:

> הואיל והם חולקים תכונות רבות ומובהקות של התרנגול שיש עליו מסורת טהרה עד שקרוב לודאי הם בני מין אחד בדיני התורה [וגם קוראים בקריאת הגבר המיוחדת] ואין ביניהם שינויים משמעותיים כדי לחלקם לשני מינים

כבר נתבאר שיש בתלמוד שלשה מיני תרנגולים טמאים, ולא רחוק לומר שיש עוד מינים שלא הוזכרו בתלמוד, ואם כן לא מהני לן מידי זה שהם חולקים תכונות משותפות עם התרנגולים.

ועוד שהשלחן ערוך (פב ס"ב) לא התיר עוף אלא על ידי מסורת, ולא הזכיר להתיר עוף שחולק תכונות עם תרנגול, או קורא קריאת הגבר. וכי התרנגולים הטמאים שהוזכרו בתלמוד לא היו קוראים קריאת הגבר?

וכבר כתב בזה הרב מקמרנא בקונטרס כנפי נשרים (נדפס בחי' רבינו ישעיה שור עמ' עב) בזה הלשון, 'ראיתי באיזה מתיר שכתב בטביעות עינא דקלא מתירין דבר חמור, מכל שכן להתיר לזה שקורא כתרנגול, אחי היש מכאוב כזה להתיר בלתי מסורה מדברי הבל כזה, הרי גם שם בשינוי מועט ישתנה הכרה, מכל שכן זה הדוכיפת הטמא שקולו משונה וכל אבריו, וכי תרנגולתא דאגמא שבימי חז"ל לא קרא כתרנגול, ומאין היה הטעות לומר שהוא מין תרנגול, וכי הדוכיפת הטמא תרנגול ברא אינו קורא'.

---

3 יולי (7) 2023 #146

יוסף חיים כהן

> כך עוף למינהו אמר:
>
> וגם הם מזדווגים זה עם זה בטבע מרצונם [אפי' שיש להם מבני זניהם] ופרים ורבים בברכה מלאה לדורות עולם בלי שום מומים ופגמים

היכן מצאנו בשלחן ערוך היתר לעוף שפרה ורבה עם תרנגול טהור, הלא השלחן ערוך (יו"ד פב ס"ב) כתב שאין לאכול אלא עוף שיש לו מסורת טהרה.

וכעין זה כתב בשו"ת האלף לך שלמה (חיו"ד קמא) וזה לשונו, 'מה שמביאין המתירין ראיה ממה שמתעברין מעופות שלנו וכו', וגם זולת כל זה אני אומר דלדידן דקיימא לן דאין אוכלין רק במסורת, לא מהני שום סימן אם אין לנו מסורת'.

וכן כתב בשו"ת גורן דוד (ח"ב סי' יא) וזה לשונו, 'המעיין בטור ובבית יוסף וכן בהגהות מיימוני, יראה דכולם העתיקו לשונו של רש"י דאין לסמוך ולאכול כל עוף אלא במסורת שמסרו לנו אבותינו, וכן הוא לשונו של מחבר ורמ"א ודרכי משה, ואין שום אחד מכל מחברים אחרי השלחן ערוך, גם לפניהם, אשר ישערו היתר זה, שאם עוף שאין עליו מסורת מתחבר ומוליד מעוף הנאכל במסורת, שיהיה מותר גם זה שאין עליו מסורה, אלא על כרחך דכל רבני הדורות שלפנינו סבירא להו כהנזכר לעיל דבעוף לא נאמר כללא דרבי יהושע בן לוי'.

וכעין זה כתב בשו"ת מהר"ם שיק (יו"ד צח) על מי שרצה להתיר עוף מטעם דשוכן עם הטהורים ונדמה להם, והמהר"ם שיק השיב על דבריו דאין לסמוך על זה להתיר, ואחר כך כתב 'וכן מוכח מטור ושלחן ערוך שלא הביאו כלל זה, ואם כן גם על זה אין לסמוך, ואין לנו אלא מסורת'. ומדבריו יש ללמוד גם לענין העיבור.

גם בשו"ת דברי חיים (יו"ד ח"ב סי' מה) כתב 'בודאי אין נאכל שום עוף בלא מסורה, וכאשר לדינא פסק כן הרא"ש וכמה ראשונים כמבואר בטור, וכן אנו נוהגים מעולם, והעושה נגד זה אוכל ממש עוף טמא. ומה שרצה לומר דהרמ"א ז"ל (פב ס"ג, שלא התיר אלא במסורת) מודה בשכן ונדמה, תמוה לי היכן מצא חילוק זה בפוסקים לצרף היתר דשכן ונדמה, לא ימצא זה לא בראשונים ולא באחרונים, ולכן יטול מה שחידש, ובלא מסורה לא נאכל שום עוף'. ומדבריו יש ללמוד גם לענין טענת העיבור. וכעין זה כתב הוא עצמו בתשובה אחרת (יו"ד ח"ב סי' מח) וזה לשונו, 'והנה הדר גאונו כתב להתיר מחמת שטמא אינו מתעבר מטהור וכו', סוף דבר אין בידינו לחלוק על הרשב"א והרא"ש והטור ורבינו ירוחם ואיסור והיתר והאגור ורמ"א ז"ל, שאין לאכול בשום טענה רק במסורת'.

ואם כן מי יהין לסמוך על זה להתיר עוף במקום ספק איסור תורה?

---

3 יולי (7) 2023 #147

יוסף חיים כהן

> כך עוף למינהו אמר:
>
> כש"כ לדידן שכל הנידון אינו אלא חומרא או מנהג ולא איסור מעיקר הדין, ולכל היותר הוי ספק חומרא או ספק מנהג.

המעיין בבית יוסף ובשלחן ערוך, יראה בבירור שמה שפסק השלחן ערוך שאין לאכול אלא במסורת אינו חומרא, או מנהג, אלא דין גמור מספק דאורייתא.

שהרי לדעת רש"י (הובא בב"י) עשרים עופות טמאים יש בהם שלשה סימני טהרה והם אסורים מן התורה, ומפני זה לא סמך רש"י להתיר עוף על ידי שלשה סימני טהרה, אלא רק על ידי מסורת. והבית יוסף הביא שגם דעת הרא"ש כרש"י, וכך הוא לשון הרא"ש בתשובה (כלל כ סי' לב) 'דע כי אין לסמוך על שום חכם שיתיר עוף על ידי סימני טהרה, אלא דוקא על ידי מסורה שמקובלין מאבותיהם שאכלו אותו, ולא יסמוך אדם על בדיקת סימנין'. וגם הרמב"ם חלוק על רבי משה ברבי יוסף ואינו מתיר בשלשה סימנים כשאין ידוע אם הוא דורס, שהרי הבית יוסף כשביאר דעת הרמב"ם, כתב לענין עוף שיש לו שלשה סימני טהרה בזה הלשון, 'דהא כיון דלא מכשרינן שום עוף אלא בידוע שאינו דורס, וכמו שכתב הרב המגיד, כשיש בו שלשה סימנים אחרים נמצא שיש בו כל ארבעה סימני טהרה', עיין שם הענין, הרי מבואר בדבריו דהרמב"ם אינו מכשיר שום עוף, אפילו יש לו שלשה סימנים, אלא בידוע שאינו דורס. נמצא שדעת שני עמודי ההוראה הרמב"ם והרא"ש דלא כרבי משה ברבי יוסף, וכן דעת רש"י. וכבר כתב הבית יוסף בהקדמתו 'שבמקום ששני עמודי ההוראה מסכימים לדעת אחת, נפסוק הלכה כמותם', ואם כן כאן מעיקר הדין יש לנו לתפוס כדעת שני עמודי ההוראה, ודלא כרבי משה ברבי יוסף. וממילא מה שכתב השלחן ערוך (פב ס"ב) 'ואף על פי שיש לו שלשה סימנים אלו, אין לאכלו, לפי שאנו חוששים שמא הוא דורס', זה הוא מעיקר הדין.

וכן כתב בשם משמואל (סי' יא, ד"ה אמנם בעיקר) 'דהבית יוסף תפס לאיסור לא משום חומרא, אלא תופס עיקר דעת רש"י' [והביא שם שדעת רוב הפוסקים כרש"י]. גם בשו"ת דברי חיים (יו"ד ח"ב סי' מח) כתב 'שנראה מהמחבר דהא דאין לאכול שום עוף אלא אם כן יש לו מסורת, לא משום חומרא מחמירין, אלא הוא ממש ספק'. וכן כתב בחכמת אדם (כלל לו דין ד) דבלא מסורת "אסור" לאכול.

ועוד שדעת רוב הראשונים, דלא כרבי משה ברבי יוסף, שהרי כבר נתבאר שכך דעת רש"י והרמב"ם והרא"ש, וכן היא דעת הראב"ד (תשובות ופסקים יד) וריב"ם (הובא בסמ"ק רז) והסמ"ק (שם, ודוק בלשון 'אבל') והאגודה (חולין נט.) והמרדכי (חולין תרלח) בשם ר"י, והאגור (סי' אלף רכא, ורכב) וריא"ז (בפסקיו לחולין סא.) והרי"ד (בפסקיו לחולין ס.) והמאירי (חולין ס:) והפרנס (סי' א) וריצב"א (הובא באהל מועד שער או"ה ד"א נ"ג) וריבב"ן (חולין סב.) ורבי מנדל קלויזנר (חולין נו:) ואיסור והיתר הארוך (שער נו, יח), וכתב בדרכי משה (הארוך אות ג) שכן משמע בתשובת מהר"ם מרוטנבורג (שהביא המרדכי חולין תרמו). וכיון שדעת רוב הראשונים דלא כרבי משה ברבי יוסף, וכל שכן אחר ששני עמודי ההוראה מכללם, ודאי שעיקר הדין כדבריהם.

ועוד דאף אילו היה הדבר חומרא בעלמא לחוש שמא הוא דורס, כיון שכבר נהגו בכל תפוצות ישראל מזה מאות שנים, שלא לאכול עוף אלא במסורת, כאשר אנו רואים בכל ספרי הפוסקים האחרונים שהתירו רק על ידי מסורת, וכבר מתקופת הראשונים כתב בספר האשכול (הל' סימני חו"ע) 'ונהגו להחמיר שלא לאכול בלא מסורת אף שיש בו שלשה סימני טהרה, שמא לבסוף רואין שדורס, דלחד פירושא עשרים עופות טמאים יש להם שלשה סימני טהרה ודורסין', וכן כתב בשלטי הגבורים (חולין כא. מדפי הרי"ף) 'שבדורות אלו נהגו להחמיר כרש"י', וכן כתב הרמ"א (ס"ג בהגה) 'שנוהגין שלא לאכול אלא במסורת', וכן כתב הבן איש חי (ש"ב אמור טז) 'שהמנהג פשוט שאין לסמוך כי אם רק על המסורת'. ומאחר שנהגו להחמיר בזה, אפילו אם לא היה בדבר אלא חומרא בעלמא, כבר נתפס עליהם הדבר כנדר, ואסורים מדינא להקל בזה, וכמו שכתב השלחן ערוך בהלכות נדרים (ריד ס"א) 'דברים המותרים, והיודעים בהם שהם מותרים נהגו בהם איסור, הוי כאילו קיבלו עליהם בנדר ואסור להתירם להם'. וכתב עוד שם (ס"ב) 'קבלת הרבים חלה עליהם ועל זרעם, ואפילו בדברים שלא קבלו עליהם בני העיר בהסכמה, אלא שנוהגין כן מעצמם לעשות גדר וסייג לתורה', וממילא אפילו אם לא היה הדבר אלא חומרא, מכל מקום כל קהילות ישראל אסורים לאכול עוף שאין עליו מסורת כאילו קיבלו עליהם הדבר בנדר.

---

3 יולי (7) 2023 #148

ו

יוסף חיים כהן

> כך עוף למינהו אמר:
>
> כל הזנים השונים והמקוריים של התרנגול הם בעלי ג' סימני טהרה באופן מובהק, ותרנגול הפרט הוכלא מהם ולא זולתם.
>
> בכל מקרה, לשיטת רמב"י, ג' סימני הטהרה שנמסרו לנו ע"י חז"ל הם סימנים גמורים ומוחלטים המועילים מדאורייתא לדורות עולם בכל רחבי תבל, וא"כ אין להעלות על דעת לומר שיש זנים טמאים המזדווגים מרצונם בטבע עם התרנגול הטהור בברכה מלאה ומולידים וולדות פוריים לדורות עולם [וכש"כ שאין לומר שיש עשרות כאלה], דא"כ נתבטלו סימנים אלו ח"ו, שהרי לעולם היה אפשר במשך הדורות שאחד מן הזנים המשונים הנ"ל היה מזדמן ליורדי הים וכיוצ"ב והיה מזדווג עם התרנגול הטהור ומוליד ומתרבה ובא אליו בדמות טהורים, ונמצא שלעולם אי אפשר לסמוך על ג'

כבר הבאתי שדעת רבי משה ברבי יוסף, היא דעת מיעוט הפוסקים, אבל דעת רוב הראשונים שלא כדבריו, ומכללם גם שני עמודי ההוראה הרמב"ם והרא"ש, וכן פסק השלחן ערוך, ומי יהין לעבור על דבריהם, ובפרט במקום איסור דאורייתא, וכל שכן באיסור חמור כל כך של מאכלות טמאים, **אשר כתב הזוהר (פרשת שמיני דף מא:) שמי שנכשל באכילת עופות טמאים נדבק בסטרא אחרא, ורוח טומאה שורה**

עליו, והוא תועבה בעולם הזה ותועבה בעולם הבא, ואינו יוצא מטומאתו לעולמים, ולא ידבק בצרור החיים לעולמים, ועליו כתוב כי תולעתם לא תמות ואישם לא תכבה והיו דראון לכל בשר.

---

3 יולי (7) 2023 #149

יוסף חיים כהן

> כך עוף למינהו אמר:
>
> חשוב להעמיד את הדברים על דיוקם. כידוע בתחום של הכלאות, אין כל חשש מהכלאות עם עופות שהם נחשבים כ"מינים" נפרדים בהגדרת דברי חכמי הטבע [וכמו שהארכתי בקונטרס בנספח].
> כל הספק הוא רק ביחס ל"זנים" השונים הנחשבים בעיני חכמי הטבע כבני "מינו" של התרנגול [שאולי עפ"י הלכה הם נחשבים כעופות טמאים מספק], וכמובן אין דרך לברר אילו זנים הוכלאו במהלך מאה השנים האחרונות [כדבריו הפשוטים של הד"ר הנ"ל].
> לכן, כל השאלה היא - האם יש זנים טמאים או כולם טהורים המה ונחשבים אף בדיני התורה כ"תרנגול", וע' בקונטרס שהארכתי לומר שכל הזנים שהם פרים ורבים בברכה מלאה לדורות עולם עם התרנגול ומזדווגים זה עם זה מרצונם בטבע [אפי' כשיש להם מבני זניהם], ודומים זה לזה מאד וחולקים התכונות המובהקות של התרנגול, והם בגדר "שכן

כבר נתבאר שאין מהעיבור ראיה לטהר העוף, ושכן כתבו גדולי האחרונים.

וגם לענין שכן ונדמה:

כבר נתבאר דהשלחן ערוך (יו"ד פב ס"ב) הורה שאין לאכול אלא על ידי מסורת טהרה מאבותינו, אלמא שכן או נדמה לא מהני, וממילא לא נוכל להקל נגד דין השלחן ערוך.

גם בשו"ת מהר"ם שיק (יו"ד צח) הביא מי שרצה להתיר העופות מטעם דשוכן עם הטהורים ונדמה להם, והשיב על דבריו דאין לסמוך על זה להתיר, ואחר כך כתב 'וכן מוכח מטור ושלחן ערוך שלא הביאו כלל זה, ואם כן גם על זה אין לסמוך, ואין לנו אלא מסורת'.

וכן כתב בשו"ת דברי חיים (יו"ד ח"ב סי' מה) 'בודאי אין נאכל שום עוף בלא מסורה, וכאשר לדינא פסק כן הרא"ש וכמה ראשונים כמבואר בטור, וכן אנו נוהגים מעולם והעושה נגד זה אוכל ממש עוף טמא. ומה שרצה לומר דהרמ"א ז"ל מודה בשכן ונדמה, תמוה לי היכן מצא חילוק זה בפוסקים לצרף היתר דשכן ונדמה, לא ימצא זה לא בראשונים ולא באחרונים, ולכן יטול מה שחידש, ובלא מסורה לא נאכל שום עוף'.

גם הגר"ש קלוגר בשו"ת טוב טעם ודעת (תליתאה, סי' קנא) כתב 'ומה שכתב החריף הרב אברהם שלמה סג"ל לסימן כי הולכים אצל עופות שלנו, אין זו ראיה דכוונת הש"ס וכו'. ועוד בלאו הכי אין זה סימן לדידן, כי זה מהני לדינא דש"ס דמהני סימנין, גם זה הוי סימן, אבל לדידן דלא מהני שום סימן, רק שנאכל במסורת, ודאי גם זה לא מהני'.

גם בספר כמו השחר (אות ע', ס"ק כ) כתב 'דאפילו שכן ונדמה לא מהני, אלא מסורת'.

---

3 יולי (7) 2023 #150

יוסף חיים כהן

וכל הרוצה לברר את האמת בדין עוף הפטם, מוזמן להוריד את הקונטרס הזה וללמוד בו.

קבצים מצורפים

קונטרס עוף פטם.pdf

3 יולי (7) 2023 #151

אושרי רביב

> אהרן כהן אמר:
>
> הלא הוא בעל הקונטרס הנפלא "כל עוף למינהו" שהועלה לעיל באשכול זה. [וכנראה בשם משתמש נשתרבב טעות ונלחץ בטעות על האות ך שהיא ליד ל' ויצא: "כך" עוף למינהו].

אז אפשר לשנות את שם המשתמש... (עזרת @בנימין לוריא)...

---

3 יולי (7) 2023 #152

אושרי רביב

יוסף חיים כהן אמר:

.

ראשית כל ברכת ברוך הבא! נשמח לראות את פרי עמלך וכתיבתך וליהנות מחידושיך. בברכת הצלחה בהמשך הדרך!

3 יולי (7) 2023 #153

ב

בנימין לוריא

אושרי רביב אמר:

אז אפשר לשנות את שם המשתמש... (עזרת @בנימין לוריא)...

@מורשת מרן

3 יולי (7) 2023 #154

מורשת מרן

בנימין לוריא אמר:

@מורשת מרן

הסתדר ב"ה

3 יולי (7) 2023 #155

יוסף חיים כהן

> אושרי רביב אמר:
> ראשית כל ברכת ברוך הבא! נשמח לראות את פרי עמלך וכתיבתך וליהנות מחידושיך. בברכת הצלחה בהמשך הדרך!

אשמח אם תוריד את הקונטרס עוף פטם שצירפתי לעיל, ותראה את מה שכתבתי שם...

4 יולי (7) 2023 #156

יעקב. ח. מ.

קי"ל אין הקב"ה מביא תקלה ע"י צדיקים, גיטין ז ע"א ועוד, ועיין בתוס' שם שכתבו דהיינו במילי דאכילה וגנאי הוא לצדיק לאכול דבר טמא. וכאשר ראינו שכל גדולי ישראל אכלו מהעופות הנ"ל, הייתכן שכולם נתקלו, כולם נכשלו, אם היה מדובר באיזה עוף אחד או שנים שלא נשחט כהוגן, או באיזה שוחט שאינו ראוי, אבל לומר שכל ישראל נכשלים, זה לא נכון ולא ראוי לומר כן ולהוציא לעז על עם ישראל קדושים. לכך אין לראות ולהסתכל בעלונים שלהם, ולא להכנס לתיסבוכים נפשיים. יאכלו ענוים וישבעו.

4 יולי (7) 2023 #157

מ

מאן דהו

> יעקב. ח. מ. אמר:
>
> קי"ל אין הקב"ה מביא תקלה ע"י צדיקים, גיטין ז ע"א ועוד,

איזה חידוש....
כבר דובר על זה לעיל באשכול. וראה גם בקונטרס עוף הפטם עמ' לט-מ שהשיב על טענות אלו. וצ"ע.

---

4 יולי (7) 2023 #158

ו

יוסף חיים כהן

> יעקב. ח. מ. אמר:
>
> קי"ל אין הקב"ה מביא תקלה ע"י צדיקים, גיטין ז ע"א ועוד, ועיין בתוס' שם שכתבו דהיינו במילי דאכילה וגנאי הוא לצדיק לאכול דבר טמא. וכאשר ראינו שכל גדולי ישראל אכלו מהעופות הנ"ל, הייתכן שכולם נתקלו, כולם נכשלו, אם היה מדובר באיזה עוף אחד או שנים שלא נשחט כהוגן, או באיזה שוחט שאינו ראוי, אבל לומר שכל ישראל נכשלים, זה לא נכון ולא ראוי לומר כן ולהוציא לעז על עם ישראל קדושים.
> לכך אין לראות ולהסתכל בעלונים שלהם, ולא להכנס לתיסבוכים נפשיים. יאכלו ענוים וישבעו.

כבודו מזכיר בדבריו שני עניינים:

הענין הראשון:

לפי תפיסת כבודו לא יתכן שכלל ישראל יכשלו באיסור, על כן יבאר כבודו על מה הוא מסתמך בקביעה זו, כי הלא מקרא מלא כתוב (ויקרא ד יא) ואם כל עדת ישראל ישגו, ונעלם דבר מעיני הקהל, ועשו אחת מכל מצות השם אשר לא תעשינה ואשמו, ונודעה החטאת אשר חטאו עליה, והקריבו הקהל פר בן בקר לחטאת.

וכן כתב הרמב"ם בהלכות שגגות (פי"ב ה"א) וזה לשונו כל דבר שחייבין על שגגתו חטאת קבועה אם שגגו בית דין הגדול בהוראה והורו להתירו ושגגו העם בהוראתן ועשו העם והם סומכין על הוראתן ואחר כך נודע לבית דין שטעו, הרי בית דין חייבין להביא קרבן חטאת על שגגתן בהוראה ואף על פי שלא עשו הן בעצמן מעשה שאין משגיחין על עשיית בית דין כלל בין עשו בין לא עשו אלא על הוראתן בלבד, ושאר העם פטורין מן הקרבן ואף על פי שהם העושין מפני שתלו בבית דין, ומה הוא הקרבן שמביאין על שגגה זו, **אם בעבודה זרה שגגו** והורו מביאין פר לעולה ושעיר לחטאת מכל שבט ושבט וקרבן זה הוא האמור בפרשת שלח לך שנאמר והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה מפי השמועה למדו שבשגגת עבודה זרה הוא מדבר, ואם בשאר כריתות שחייבין על שגגתן חטאת קבועה שגגו והורו, מביא כל שבט ושבט פר חטאת וזהו האמור בפרשת ויקרא שנאמר **ואם כל עדת ישראל ישגו**. נמצאת למד שאם שגגו בית דין הגדול בהוראה בעבודה זרה מביאין כל הקהל שנים עשר פרים עולות ושנים עשר שעירים חטאות והם נשרפות שהרי דמן נכנס לפנים והם הנקראין שעירי עבודה זרה, ואם בשאר המצות שגגו מביאין שנים עשר פרים חטאות והן נשרפות מפני שדמם נכנס לפנים, וכל פר מהן נקרא פר העלם דבר של צבור שנאמר והקריב הקהל כל קהל וקהל וכל שבט ושבט קרוי קהל שנאמר ויעמד יהושפט בקהל יהודה, **בין שעשו כל ישראל שבארץ ישראל על פי בית דין שהורו** בין שעשו רוב ישראל אף על פי שהן מיעוט מנין השבטים, בין שעשו רוב

השבטים אף על פי שהן מיעוט כל ישראל, מביאין כמנין כל השבטים פר לכל שבט ושבט ובע"ז פר ושעיר לכל שבט ושבט.

הרי שאפילו באיסור עבודה זרה החמור מכל העבירות, יתכן שיורו בית דין בשגגה לעבוד עבודה זרה, ויעשו כל ישראל עוון זה בשגגה, אם כן מאין לכבודו הבטחון לקבוע שלא יתכן שכלל ישראל יחטאו.

הענין השני:

הוא בענין הצדיקים, שכבודו הביא דברי התוספות בגיטין שבעניני אכילה אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידי צדיקים, אך יעיין כבודו בתוספות במסכת חולין (ה: ד"ה צדיקים) שהקשו על זה ממה שאמרו בבראשית רבה שרבי זירא אכל טבל בשגגה, והביאו התוספות שם שיש בדבר זה חילוק בין דורות הראשונים לדורות אחרונים, וכן מפורש בירושלמי (דמאי פ"א ה"ג) על מעשה זה של רבי זירא שאכל בשגגה טבל, שיש בדבר חילוק בין דורות הראשונים לדורות האחרונים.
וכן כתב בתרומת הדשן (סי' מג) וזה לשונו, 'אפילו על דורות חכמי התלמוד איתא בתוספות התם (חולין ה:) ומייתי מבראשית רבה דרבי ירמיה שדר לרבי זירא כלכלה דפרי, וקאמר התם דבין דין ובין דין איתאכל פרי בטבלייהו, ומהך עובדא קאמר במסכת שקלים (ירושלמי יג:) דאמר רבי זירא אם הראשונים כבני אנשים, אנו כבני חמורים, ולא כחמורו דרבי פנחס בן יאיר. עד כאן. אלמא דאפילו בימי רבי זירא אירע תקלה לצדיקים, כל שכן אנו בדורותינו יתמי דיתמי'.

וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ב סי' פה, אות א).

ועתה יתבונן נא כבודו אם הוא סבור שצדיקי דורינו גדולים במעלתן יותר מדור האמוראים שכבר לא היתה להם שמירה משמים שלא תצא תקלה מתחת ידם, או יותר מדורו של התרומת הדשן שכבר למד בכל שכן שבדורו אין שמירה על הצדיקים.

ועוד יתבונן כבודו במה שכתב עמוד ההוראה הרא"ש בתשובה (כלל כ סי' כ) 'מצינו בחכמי התלמוד שהיו אוכלין עוף והיו סבורין שהוא טהור, כי מצאו לו סימני טהרה, ואחר כך אסרוהו', והיינו עובדא דתרנגולתא דאגמא (חולין סב:) דלבסוף חזיוה דדרסה ואכלה, הרי שהיה העוף טמא ואכלו ממנו חכמי התלמוד.

ואם כן מפני מה כבודו סבור שגדלה מעלת חכמי דורינו ממעלת חכמי התלמוד אשר היו בדרגה של מחיי מתים.

ואם חפץ כבודו יעיין במה שכתבתי בענין זה בקונטרס באות כ', ובהערות שם, ויראה שאין לנו לסמוך על זה להתיר העופות, אלא יש לנו להורות על פי דין השלחן ערוך דוקא, אשר קולו קורא בחיל (יו"ד פב ס"ב) שאין לאכול אלא עוף שיש לו מסורת טהרה, וכן העלה על שלחנו (יו"ד פו ס"א) שביצה ששני ראשיה כדין בידוע שהיא ביצת עוף טמא.

---

4 יולי (7) 2023 #159

ב

בפקודיך אשיחה

יוסף חיים כהן אמר:

הענין השני:

הוא בענין הצדיקים, שכבודו הביא דברי התוספות בגיטין שבעניני אכילה אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידי צדיקים, אך יעיין כבודו בתוספות במסכת חולין (ה: ד"ה צדיקים) שהקשו על זה ממה שאמרו בבראשית רבה שרבי זירא אכל טבל בשגגה, והביאו התוספות שם שיש בדבר זה חילוק בין דורות הראשונים לדורות אחרונים, וכן מפורש בירושלמי (דמאי פ"א ה"ג) על מעשה זה של רבי זירא שאכל בשגגה טבל, שיש בדבר חילוק בין דורות הראשונים לדורות האחרונים.

ה"זרע קודש" מסביר שהסיבה שצדיקים יכולים להיכשל באיסורים ואף באיסורי מאכלות אסורות היא מחמת שפלות הדור. הוא כותב את דבריו בפירושו על המדרש רבה בראשית ס', י"א, שם מסופר על רבי זעירא שאכל בטעות טבל, וז"ל:
"מה שאין ה' מזמין תקלה אפילו לבהמתן של צדיקים, זה לא היה אלא בדורות הראשונים, אבל עכשיו כבר נתמעטו הדורות, ולית אנן כחמריה דרבי פנחס בן יאיר. ואע"פ שבודאי נמצא גם בדורות אחרונים בני אדם גדולים מאד במעלה, מכל מקום באשר אין דורם זכאי, גם הם יורדין ממדרגתן".

4 יולי (7) 2023 #160

כ

כל עוף למינהו

קודם כל, תודה למי שטיפל בתיקון שמי.
אני שמח לדון ולשאת ולתת בסוגיא זו כדרכה של תורה לגופם של דברים.
בלי נדר, אשתדל להשיב על עיקרי הטענות שהעלה הרב יוסף חיים כהן שליט"א ושיועלו כאן [כשיש תועלת בדבר].
אף שקצת קשה להיכנס לפרטים ופרטים פרטים במסגרת זו, אשתדל לקצר ככל האפשר ולהציג את הדברים באופן השוה לכל נפש, כדי שהקוראים מן הצד יוכלו לשפוט בעצמם מה לקרב ומה לרחק.

4 יולי (7) 2023 #161

כ

כל עוף למינהו

יוסף חיים כהן אמר:

> איך אפשר לומר שאין מנהג לאכול רק עם מסורת, כאשר כבר בתקופת הראשונים כותב בספר האשכול (הל' סימני חו"ע) 'ונהגו להחמיר שלא לאכול בלא מסורת אף שיש בו שלשה סימני טהרה, שמא לבסוף רואין שדורס, דלחד פירושא עשרים עופות טמאים יש להם שלשה סימני טהרה ודורסין', וכן כתב בשלטי הגבורים (חולין כא. מדפי הרי"ף) 'שבדורות אלו נהגו להחמיר כרש"י', וכן כתב הרמ"א (ס"ג בהגה) 'שנוהגין שלא לאכול אלא במסורת', וכן כתב הבן איש חי (ש"ב אמור טז) 'שהמנהג פשוט שאין לסמוך כי אם רק על המסורת'. וכל ספרי השו"ת מלאים מזה.

ברור. כוונתי היתה דוקא למה שכתב הרב אברהם העברי שליט"א [כפי שהדגשתי המלים האלו ב"בולד"]: "לפי המנהג ש**חייב מסורת גם בעוף התרנגול**". אפשר להתווכח אם השינויים שבין הזנים החדשים לבין הישנים הם משמעותיים מספיק כדי לעורר ספק שמא הם שני מינים נפרדים או שהם שינויים קלים שאין להשגיח בהם, אבל איך שיהיה בודאי שאין לומר שיש **מנהג לחייב מסורת אף על הזנים שבתוך המין התרנגול**, שהרי לא נתעורר בפוסקים שום ספק באיזה זן תרנגול עד הגעתו של הקוצ'ין מהמזרח הרחוק, ואדרבה מאז שנתפשטו זנים אלו נהגו לאוכלם, ובלי להיכנס אם הוא מנהג טעות [שהרי לבסוף נודע ונתברר שהגיעו מהמזרח הרחוק ולא היתה עליהם שום מסורת טהרה באמת] או מנהג כשר, סו"ס אין מקום לומר שיש מנהג לחייב אפי' בזנים, ותו לא מידי, ואולי טעיתי בכוונת דברי הרב אברהם עברי שליט"א.

---

4 יולי (7) 2023 #162

כ

כל עוף למינהו

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> המעיין בבית יוסף ובשלחן ערוך, יראה בבירור שמה שפסק השלחן ערוך שאין לאכול אלא במסורת אינו חומרא, או מנהג, אלא דין גמור מספק דאורייתא.
>
> שהרי לדעת רש"י (הובא בב"י) עשרים עופות טמאים יש בהם שלשה סימני טהרה והם אסורים מן התורה, ומפני זה
>
> לחץ כדי להרחיב...

הדברים הנ"ל הם נגד הש"ך והפרי חדש והגר"א שתפסו כולם שמעיקר הדין קיי"ל כרמב"י, והש"ך אף כתב כן בדעת השו"ע עצמו.
על כן, אעתיק לשונות הבית יוסף בעצמו איך מתייחס למחלוקת רש"י והרמב"י, וכל אחד יבין לבד איך דעתו נוטה, וזה לשונו של מרן הב"י: "והקשו הרשב"א והר"ן **<u>על פירוש רש"י קושיות רבות ועצומות והכחישו דבריו בדברים הנראים לעין</u>** וכתבו שהרבה פירושים נאמרו בשמועה זו ואין אחד מהם עולה כהוגן אלא **<u>עיקרן של דברים כמו שפירש ה"ר משה ברבי יוסף</u>** וכו'".
ואח"כ כתב הב"י בשם הרב המגיד: **<u>"שכן דעת רובי המפרשים,</u>** וזה דעת הרמב"ן", וסיים הב"י: "ואעפ"י שרש"י חלוק על זה, **<u>דברי האחרים עיקר, ומתבררת סתירת פירוש בראיות ברורות מן המורגש כמו שהאריכו בזה</u>**", עכ"ל.

> עוד שדעת רוב הראשונים, דלא כרבי משה ברבי יוסף, שהרי כבר נתבאר שכך דעת רש"י והרמב"ם והרא"ש, וכן היא דעת הראב"ד (תשובות ופסקים יד) וריב"ם (הובא בסמ"ק רז) והסמ"ק (שם, ודוק בלשון 'אבל') והאגודה (חולין נט.) והמרדכי (חולין תרלח) בשם ר"י, והאגור (סי' אלף רכא, ורכב) וריא"ז (בפסקיו לחולין סא.) והרי"ד (בפסקיו לחולין ס.) והמאירי (חולין ס:) והפרנס (סי' א) וריצב"א (הובא באהל מועד שער או"ה ד"א נ"ג) וריבב"ן (חולין סב.) ורבי מנדל קלויזנר (חולין נו:) ואיסור והיתר הארוך (שער נו, יח), וכתב בדרכי משה (הארוך אות ג) שכן משמע בתשובת מהר"ם מרוטנבורג (שהביא המרדכי חולין תרמו). וכיון שדעת רוב הראשונים דלא כרבי משה ברבי יוסף, וכל שכן אחר ששני עמודי ההוראה מכללם, ודאי שעיקר הדין כדבריהם.

אם נבוא לחפש ולאסוף ולמנות הפוסקים ז"ל דס"ל שיש להתיר מעיקר הדין בג' סימנים בלבד דבכה"ג בידוע שאינו דורס, נמצא שיש לפחות כשלשים ראשונים ז"ל העומדים בשיטה זו [ולא הקפדתי לסדרן לפי סדר הדורות], וכמו שכתב הב"י בשם הרב המגיד שהוא דעת רוב הראשונים ז"ל, הלא המה: **(א)** רבינו חננאל, **(ב)** רמב"י, **(ג)** רבינו תם, **(ד)** הר"י (מובא במרדכי סוף רמז תרל"ח ד"ה ונראה לר"י), **(ה)** ספר האשכול (הל' סימני חו"ע דו"ח וביצים), **(ו)** הרז"ה בבעל המאור, **(ז)** רבינו נתן אב הישיבה (בפירושו לחולין שם), **(ח)** הר"י מלוניל (חולין נ"ט ע"א), **(ט)** ספר העיטור (ש"ב הל' שחיטה), **(י)** הרמב"ן (חולין ועה"ת), **(יא)** הרשב"א [מעיקר הדין], **(יב)** הר"ן, **(יג)** הרא"ה (חולין שם), **(יד)** נימוקי יוסף (חולין שם), **(טו)** המגיד משנה, **(טז)** ספר התרומה, **(יז)** הרא"ש (בפסקיו לענין שיטת רבינו חננאל: "ועל זה היה ראוי לסמוך"), **(יח)** המאירי [מעיקר הדין: "**בעל נפש** לא יתיר"], **(יט)** הראב"ן (מסכת חולין, רס"ח, שלא אסר אלא משום שאין קרקבן נקלף), **(כ)** היראים, **(כא)** ספר המאורות לרבינו המעילי (חולין שם), **(כב)** שו"ת מהר"ם מרוטנברג (דפוס פראג, סי' תרי"ד, שלא הזכיר חומרת רש"י כלל אלא תלה הכל בפלוגתת התוס' והריב"א], **(כג)** הראבי"ה (סוף סי' אלף וצ"ה: "ו**ראוי להחמיר** באילו ענינים למי שאינו בקיא בהן, אלא סמכינן אמסורת וקבלה", עכ"ל), **(כד)** רבינו אהרן ב"ר יוסף הכהן מבעלי התוס' (ספר הג"ן, דברים י"ד), **(כה)** ספר אהל מועד (שער או"ה ד"א ריש נתיב ג'), **(כו)** ארחות חיים (הל' איסורי מאכלות, בשם בעל העיטור), **(כז)** הריב"ש (מעיקר הדין או עכ"פ נטית דעתו: סי' קצ"א בסופו), **(כח)** הכלבו (הל' טריפות בשם בעל העיטור), **(כט)** האיסור והיתר לרבינו יעקב מבוניולש (פרק כ"ח), **(ל)** ספר החינוך (מצוה קס"א), **(לא)** שלטי הגיבורים (חולין שם): "ולזה **הסכימו רוב** הפוסקים דכל עוף שיש לו בגופו ג' סימני טהרה אין צריך לבדוק עוד אם הוא דורס אם לאו, דודאי אינו דורס וכו', ובדורות אלו **נהגו** כרש"י", עכ"ל.

---

4 יולי (7) 2023 #163

כ

כל עוף למינהו

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> אף אי יהבינן ליה למר חיליה, שאי אפשר להכליא עופות אחרים עם תרנגול, מכל מקום מצאנו בתלמוד שלשה מיני תרנגולים טמאים, שהרי במסכת חולין (סב:) אמר רב פפא תרנגולא דאגמא אסירא וכו', דרש מרימר תרנגולתא דאגמא אסירא חזיוה דדרסה ואכלה. ולדעת רוב הראשונים תרנגולא דאגמא ותרנגולתא דאגמא הם שני מינים נפרדים. הרי לפנינו שני מיני תרנגולים טמאים. ועוד אמרו בנדה (נ:) שתרנגול ברא הוא עוף טמא. נמצא שאין כל התרנגולים טהורים, אלא יש לנו לברר בכל מין של תרנגול אם יש לו מסורת טהרה. וכן כתבו בשו"ת הרי"ם (יו"ד ס"ס ח) ובשו"ת לבושי מרדכי (קמא, יו"ד מד, ד"ה ימים) ובשו"ת חבצלת השרון (תניינא סי' כו, ד"ה והנה) ובשו"ת אבני חן (ח"ב עמ' רכה).
>
> . . .

איך שיהיה, דבר ברור הוא שאין התרנגולים הנ"ל שייכים באמת למין התרנגול, שהרי לא יתכן שבתוך מין אחד יהא פרט אחד טמא ופרט אחר טהור, אלא שנקראו על שם "תרנגול" בתוספת שם לוואי מחמת איזה דמיון ביניהם, וכמנהג בימי קדם בקריאות השמות, וכן מבואר בכל הראשונים ז"ל שהיה דבר פשוט בעיניהם שג' התרנגולים הנ"ל אינם צריכים להיות דומים כלל לתרנגולים.

4 יולי (7) 2023 #164

כ

כל עוף למינהו

יוסף חיים כהן אמר:

כבר הבאתי מדברי האחרונים שכל ההיתר בקוצ'ין וחביריו, היה דוקא על פי העדויות על מסורת בארץ ישראל, ולא חס ושלום להתיר עוף בלי מסורת, נגד הוראת השלחן ערוך והרמ"א (יו"ד פב ס"ב) אשר חברו יחדיו שלא להתיר אלא במסורת.

למעשה במשך הזמן נודע ונתברר שמסורת בטעות היתה [כמו בתרנגול הודו שהיו שחשבו שיש עליו מסורת, שהרי בשעתו לא נתעורר שום חכם לברר מסורתו], ואפ"ה המשיכו בני ישראל וחכמיהם לאכול ממנו בכל הארצות כולן , ומעטים היו הפורשים מהם.

4 יולי (7) 2023 #165

כ

כל עוף למינהו

יוסף חיים כהן אמר:

כבר נתבאר שיש בתלמוד שלשה מיני תרנגולים טמאים, ולא רחוק לומר שיש עוד מינים שלא הוזכרו בתלמוד, ואם כן לא מהני לן מידי זה שהם חולקים תכונות משותפות עם התרנגולים.

ועוד שהשלחן ערוך (פב ס"ב) לא התיר עוף אלא על ידי מסורת, ולא הזכיר להתיר עוף שחולק תכונות עם תרנגול, או קורא קריאת הגבר. וכי התרנגולים הטמאים שהוזכרו בתלמוד לא היו קוראים קריאת הגבר?

וכבר כתב בזה הרב מקמרנא בקונטרס כנפי נשרים (נדפס בחי' רבינו ישעיה שור עמ' עב) בזה הלשון, 'ראיתי באיזה מתיר שכתב בטביעות עינא דקלא מתירין דבר חמור, מכל שכן להתיר לזה שקורא כתרנגול, אחי היש מכאוב כזה

כי באמת לכו"ע הם אינם תרנגולים, שהרי טמאים הם ואינם נכללים במין התרנגול הטהור, וא"כ למה לחשוב שהם חולקים התכונות המובהקות של התרנגול? והלא דבר הוא שכל הזנים הפרים והרבים זה עם זה כולם חולקים תכונת קריאת הגבר, ולא מצינו **בשום בעל חי אחר בעולם** שאינו מזדווג עמו שיש לו תכונה זו, וזה מוכיח שאין להתפעל מהשינויים הקלים שבין הזנים הישנים לחדשים.

4 יולי (7) 2023 #166

כ

כל עוף למינהו

יוסף חיים כהן אמר:

היכן מצאנו בשלחן ערוך היתר לעוף שפרה ורבה עם תרנגול טהור, הלא השלחן ערוך (יו"ד פב ס"ב) כתב שאין לאכול אלא עוף שיש לו מסורת טהרה.

וכעין זה כתב בשו"ת האלף לך שלמה (חיו"ד קמא) וזה לשונו, 'מה שמביאין המתירין ראיה ממה שמתעברין מעופות

לחץ כדי להרחיב...

לא באנו להתיר עוף חדש עפ"י ראיה זו שהוא פרה ורבה עם מין טהור, אלא שמכח מה שאנו מוצאים ביניהם השתוות גמורה במבנה איברי הרבייה והפריה וההולדה – שהם ענין יסודי בכל בעל חי – הרי"ז ראיה שהשינויים שביניהם הם קלים, שאין מצוי כדבר הזה בעולם ברבבות המינים השונים שבעולם, ויש לטענה הנ"ל מקורות רבים בחז"ל ובראשונים ז"ל, וכמו שהארכתי בקונטרס סי' ב' אות ז'.

4 יולי (7) 2023 #167

כ

כל עוף למינהו

יוסף חיים כהן אמר:

ועוד דאף אילו היה הדבר חומרא בעלמא לחוש שמא הוא דורס, כיון שכבר נהגו בכל תפוצות ישראל מזה מאות שנים, שלא לאכול עוף אלא במסורת, כאשר אנו רואים בכל ספרי הפוסקים האחרונים שהתירו רק על ידי מסורת, וכבר

מתקופת הראשונים כתב בספר האשכול (הל' סימני חו"ע) 'ונהגו להחמיר שלא לאכול בלא מסורת אף שיש בו שלשה סימני טהרה, שמא לבסוף רואין שדורס, דלחד פירושא עשרים עופות טמאים יש להם שלשה סימני טהרה ודורסין', וכן כתב בשלטי הגבורים (חולין כא. מדפי הרי"ף) 'שבדורות אלו נהגו להחמיר כרש"י', וכן כתב הרמ"א (ס"ג בהגה) 'שנוהגין שלא לאכול אלא במסורת', וכן כתב הבן איש חי (ש"ב אמור טז) 'שהמנהג פשוט שאין לסמוך כי אם רק על המסורת'. ומאחר שנהגו להחמיר בזה, אפילו אם לא היה בדבר אלא חומרא בעלמא, כבר נתפס עליהם הדבר כנדר, ואסורים מדינא להקל בזה, וכמו שכתב השלחן ערוך בהלכות נדרים (ריד ס"א) 'דברים המותרים, והיודעים בהם שהם מותרים

יש חילוק גדול בין הנהגות טובות בדברים המותרים לבין חומרות שנהגו בהם מחמת חשש לדעה אחת מן הפוסקים, שהרי בהנהגות הטובות הם יודעים שהם דברים המותרים ואפ"ה נוהגים בהם איסור וא"כ נחשב כאילו קיבלו עליהם בנדר, ואילו בחומרות שנתפשטו מתוך חשש לדעה אחת מן הפוסקים [וכש"כ מכח הוראת השו"ע או שאר חכמי הדור לחוש לאותה דעה], הרי דבר ברור הוא שאינם מקבלים על עצמם אלא מתוך חשש לאותה דעה שמא הדבר אסור, ואדעתא דהכי נוהגים להחמיר שיהא בגדר חומרא ותו לא, ולא כל חומרא נהפכת לנדר, וכהנה רבות בדברי הפוסקים ז"ל.

---

4 יולי (7) 2023 #168

כ

כל עוף למינהו

יוסף חיים כהן אמר:

כבר נתבאר שאין מהעיבור ראיה לטהר העוף, ושכן כתבו גדולי האחרונים.

וגם לענין שכן ונדמה:

לחץ כדי להרחיב...

אחזור בקצרה על הדברים שכתבתי בקונטרס. הכלל של "שכן ונדמה" מובא בגמ' ללא שום חולק, והעתיקוהו הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והמהרש"ל והפרי חדש. אין לדייק מהשטמת השו"ע מב' טעמים: **(א)** בכלל אין הכרח לדייק מהשמטתו, שדרכו לקצר לפעמים ואינו מביא כל הדינים. (ב) דרך זו היא מילתא דלא שכיחא כלל. נא להצביע על איזה מין אחד במשך הדורות שיש לנו ספק בטהרתו שהיינו יכולים להתיר עפ"י שכינות ודמיון גדול לאיזה מין טהור.

שוב, חשוב להדגיש שגם בזה אין הכוונה שבאים להתיר עוף חודש עפ"י הכלל הנ"ל, אלא שמכח הכלל הנ"ל יוכח שאין להשגיח בשינויים הקלים שביניהם להחשיבם כשני מינים נפרדים.

---

4 יולי (7) 2023 #169

צ

ציון ש

אשריכם תלמידי חכמים שד"ת חביבים עליכם!!!!!!

9 יולי (7) 2023 #170

מ

מאן דהו

וע"ע בהוראה ברורה על סי' פב בביאור הלכה הארוך שבסוף הספר, שהאריכו בזה מאד כיד ה' הטובה עליהם, והעלו להתיר. ע"ש ותרו"ץ.

9 יולי (7) 2023 #171

ג

געצל

מי המחבר ומה עיקרי נימוקיו

9 יולי (7) 2023 #172

ג

געצל

יוסף חיים כהן אמר:

היכן מצאנו בשלחן ערוך היתר לעוף שפרה ורבה עם תרנגול טהור, הלא השלחן ערוך (יו"ד פב ס"ב) כתב שאין לאכול אלא עוף שיש לו מסורת טהרה.

וכעין זה כתב בשו"ת האלף לך שלמה (חיו"ד קמא) וזה לשונו, 'מה שמביאין המתירין ראיה ממה שמתעברין מעופות

לחץ כדי להרחיב...

אם נאמר שיש מיני תרנגולים טמאים שבטבעם מזדווגים עם טהורים, א"כ איך אפשר לאכול תרנגולים בכלל ולא חוששים שמא נתערבו עם טמאים, אלא מאי או שאין כזה דבר או שמסתמא אין חוששים לעירוב, א"כ הוא הדין שלא צריך לחשוש שעשו הכלאות עם מינים טמאים אם ננקוט כרמב"י שסומכים על סימנים, ועכ"פ לכאורה יש מקום לסמוך בשעת הדחק כיון שרוב גדולי האחרונים כתבו שזה רק חומרא, וכאן הרי יש עוד צירופים.
ואי משום הביצים אולי יש לסמוך על השיטה שמתירה בהבדל כחוט השערה, כיון שנקטינן עיקר כרמב"י.

9 יולי (7) 2023 #173

ב

בפקודיך אשיחה

געצל אמר:

אם נאמר שיש מיני תרנגולים טמאים שבטבעם מזדווגים עם טהורים, א"כ איך אפשר לאכול תרנגולים בכלל ולא חוששים שמא נתערבו עם טמאים, אלא מאי או שאין כזה דבר או שמסתמא אין חוששים לעירוב, א"כ הוא הדין שלא צריך לחשוש שעשו הכלאות עם מינים טמאים אם ננקוט כרמב"י שסומכים על סימנים, ועכ"פ לכאורה יש מקום לסמוך בשעת הדחק כיון שרוב גדולי האחרונים כתבו שזה רק חומרא, וכאן הרי יש עוד צירופים.
ואי משום הביצים אולי יש לסמוך על השיטה שמתירה בהבדל כחוט השערה, כיון שנקטינן עיקר כרמב"י.

כל הפוסקים בדורות עברו שדנו על התרנגולים החדשים סברו שיש תרנגולים טמאים, שהרי הם חששו שהתרנגולים החדשים טמאים, וגם המתירים ע"פ רוב התירו בגלל שהם שמעו שיש מסורת במקומות אחרים על התרנגולים האלו, אך לא משום שהם סברו שאין תרנגולים טמאים, כך שלבוא ולטעון שאין חשש של תרנגולים טמאים זה ללכת כנגד כל או כמעט כל הפוסקים.
ומה ששאלת איך אוכלים תרנגולים ולא חוששים לעירוב עם טמאים, בעבר באמת היו הרבה זנים מקוריים שלא עברו הכלאות, ולכן אם ראו תרנגול שלא השתנתה לו הצורה וצורתו כתרנגול הישן, לא היה צריך לחשוש לעירוב של טמאים. היום שרוב התרנגולים כבר מוכלאים, אז באמת ישנה דעה רווחת שאסור לקחת סתם תרנגולי חצר ולאוכלם, כי רובם מוכלאים וישנה סבירות שהם מוכלאים עם עופות ללא מסורת.
בכל אופן, גם אם נסבור שיש להקל ולא לחשוש לעירבוב עופות טמאים, כל זה בסתם תרנגולים

וכשצורתם כתרנגול הישן, אך הפטם שזהו עוף תעשייתי ושכל המהות והעניין שלו זה עוף שייצרו אותו ע"י הכלאות של עופות ממינים שונים, לא שייך לומר שאין בו חשש להכלאת עופות טמאים ע"פ דעת כל אותם פוסקים הנ"ל שישנם גם תרנגולים טמאים.
שיטת הרמב"י לא שייכת לפטם משם שרמב"י סובר שעוף שנבדק ומצאנו אצלו ג' סימנים, ה"ה מותר באכילה, אך בעוף מוכלא, כדי שהוא לא יאסר מחמת נקבה טמאה שהוכלאה באיזה שהוא שלב (ויש שיטות שגם הכלאת זכר טמא אוסרת), צריך לבדוק את כל העופות שהכליאו אותם, ובפטם אין לנו ידיעה מי הם כל העופות שהכליאו ואין דרך לבדוק זאת.
לגבי ביצים שיש הבדל כחוט השערה בין צד הכד לחד, המקור להתרת ביצים אלו הוא הלק"ט, אך ההיתר שלו נאמר בלול של תרנגולים בעלי מסורת, לא בעופות שלא יודעים מי הם. בנוסף, הוא הצריך בפועל לבדוק את הביצים, ובפטם שיש בעולם בכל רגע נתון כ"כ הרבה ביצים שנראים לעין ממש כד כד, אין שום דרך לבדוק האם יש הבדל כחוט השערה בין שני צידי הביצה או שהם כד כד גם במדידה מדוייקת.

---

9 יולי (7) 2023 #174

ג

געצל

> בפקודיך אשיחה אמר:
>
> . היום שרוב התרנגולים כבר מוכלאים, אז באמת ישנה דעה רווחת שאסור לקחת סתם תרנגולי חצר ולאוכלם, כי רובם מוכלאים וישנה סבירות שהם מוכלאים עם עופות ללא מסורת

א"כ למה ביצי הלגהורן מותרים

---

10 יולי (7) 2023 #175

ב

בפקודיך אשיחה

> געצל אמר:
>
> א"כ למה ביצי הלגהורן מותרים

לפי מה שהבנתי, עיקר ההיתר לביצי הלגהורן נובע מכך שצורת הלגהורן היא בדיוק כמו צורת התרנגול הישן שהיה נאכל בכל תפוצות ישראל ושהיה בעל מסורת ברורה ומובהקת.
עם זאת, יש גם מקום להחמיר ולא לאכול ביצים, ישנם כמה רבנים שנוהגים כך, אך רוב הנמנעים מאכילת

פטם כן אוכלים ביצים.
אם זו לא הייתה שעת הדחק גדולה אני משער שהיו עוד יהודים שהיו נמנעים מאכילת ביצים. לא לאכול פטם זה לא כל כך קשה, כי יש הרבה תחליפים, גם בשריים וגם מאכלי דגים ותחליפים פרווה (אך גם אם לא היו תחליפים, מכיוון שהאיסור לאכלם הוא איסור מבורר, לא היה ניתן להקל), אך לביצי הלגהורן אין כיום תחליף, ויש הרבה מאד מאכלים שמכינים אותם עם ביצים. אם יתברר שביצי הלגהורן אסורים ואין מקום להקל, אז נאלץ להפסיק לאכול גם ביצים, אך כל עוד שזה לא כך, כאמור רבים סוברים, כולל אלו שלא אוכלים פטם, שניתן להמשיך לאכול ביצים.

---

10 יולי (7) 2023 #176

ג

געצל

בפקודיך אשיחה אמר:

כל זה בסתם תרנגולים וכשצורתם כתרנגול הישן, אך הפטם שזהו עוף תעשייתי ושכל המהות והעניין שלו זה עוף שייצרו אותו ע"י הכלאות של עופות ממינים שונים, לא שייך לומר שאין בו חשש להכלאת עופות טמאים ע"פ דעת כל אותם פוסקים הנ"ל שישנם גם תרנגולים

אין ספק שעיקר הפטם הוא קורניש ורוק, ואנו מכירים הרי צורתו היטב, רק יש חשש שאולי באיזה שלב עירבו שם עופות טמאים, אז כמו שבעוף הלגהורן אם אין רואים בו שינוי אין חוששים, שאנו נוקטים שאם היה מעורב בו מין אחר היה ניכר בצורתו, הוא הדין בפטם שהוא כלאים של הרוק והקורניש כל זמן שאין שינוי בצורתו אין לחוש שמא נתערב בו עוף שלישי.

---

10 יולי (7) 2023 #177

ב

בפקודיך אשיחה

געצל אמר:

אין ספק שעיקר הפטם הוא קורניש ורוק, ואנו מכירים הרי צורתו היטב, רק יש חשש שאולי באיזה שלב עירבו שם עופות טמאים, אז כמו שבעוף הלגהורן אם אין רואים בו שינוי אין חוששים, שאנו נוקטים שאם היה מעורב בו מין אחר היה ניכר בצורתו, הוא הדין בפטם שהוא כלאים של הרוק והקורניש כל זמן שאין שינוי בצורתו אין לחוש שמא נתערב בו עוף שלישי.

יש בדבריך דברים לא מדוייקים.
ראשית יש הרי שני סוגים של קורניש ורוק, יש את הקורניש והרוק המקוריים, אלו שאפשר למצוא אותם גם בחצרות הבתים לפעמים, ובחו"ל מוצאים אותם יותר, ויש את הקורניש והרוק שהמפעלים ייצרו ופיתחו ושהם משתמשים בהם עבור הפטם, הקורניש והרוק של המפעלים עברו הרבה הכלאות ושינויים במהלך העשרות שנים האחרונות ואין הם כלל אותם קורניש והרוק המקוריים.
גם הקורניש המקורי זה עוף שטהרתו נתונה בספק גדול, וכמעט כל הרבנים סוברים שזהו עוף ללא מסורת ויש אף שכתבו שיותר מסתבר שהוא עוף טמא כיוון שביציו הם בצורת כד כד כפי שכותב הרב פרידמן הידוע כמומחה בתחום במאמר המפורסם שלו. את הקורניש המקורי ייצרו מתערובת של זני עופות מלאי ואסיל.
גם הרוק המקורי, למרות שהיו בארה"ב כאלו שאכלוהו, מ"מ יש הרבה שמפקפקים על כשרותו. יש לכך כמה סיבות אך לא אכנס לזה כעת.
יש גם שינויים ניכרים בין הצורה של הקורניש והרוק לבין התרנגול הישן, וכידוע הפוסקים בדורות עברו חששו לשינויים ולא סברו שכל תרנגול שיש בו מראה כללי של תרנגול הרי הוא בכלל עוף עם מסורת. לכן זה לא עוזר מה שכתבת שאנו מכירים את צורתו היטב.
ועוד, שצורתו של הקורניש מזכירה מאד את צורת המלאי וביותר את האסיל, שאלו הם כאמור העופות העיקריים שישמשו עבור ייצור הקורניש המקורי. גם על כך ראה במאמר הרב פרידמן.
כ"ז לגבי הקורניש והרוק המקוריים, לגבי הקורניש והרוק של המפעלים כמובן שיש עליהם יותר חששות, שהרי אין אנו מכירים אותם ומוכלאים בהם גם מעופות בלתי ידועים. גם שמעתי בשם מקור מוסמך שבשנים האחרונות רואים שינויים ניכרים בצורת הרוק של המפעלים לעומת מה שהיה עד לפני כמה שנים.
כל האמור אינו נוגע לגבי הלגהורן שצורתו כצורת התרנגול הישן עם המסורת הברורה.

---

11 יולי (7) 2023 #178

א

אחד מאנש

> בפקודיך אשיחה אמר:
>
> כידוע הפוסקים בדורות עברו חששו לשינויים ולא סברו שכל תרנגול שיש בו מראה כללי של תרנגול הרי הוא בכלל עוף עם מסורת

אם כן איך התירו את ההודו?

---

12 יולי (7) 2023 #179

ו

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

ברור. כוונתי היתה דוקא למה שכתב הרב אברהם העברי שליט"א [כפי שהדגשתי המלים האלו ב"בולד"]: "לפי המנהג ש**חייב מסורת גם בעוף התרנגול**". אפשר להתווכח אם השינויים שבין הזנים החדשים לבין הישנים הם משמעותיים מספיק כדי לעורר ספק שמא הם שני מינים נפרדים או שהם שינויים קלים שאין להשגיח בהם, אבל איך שיהיה בודאי שאין לומר שיש **מנהג לחייב מסורת אף על הזנים שבתוך המין התרנגול**, שהרי לא נתעורר בפוסקים שום ספק באיזה זן תרנגול עד הגעתו של הקוצ'ין מהמזרח הרחוק, ואדרבה מאז שנתפשטו זנים אלו נהגו לאוכלם, ובלי להיכנס אם הוא מנהג טעות [שהרי לבסוף נודע ונתברר שהגיעו מהמזרח הרחוק ולא היתה עליהם שום מסורת טהרה באמת] או מנהג כשר, סו"ס אין מקום לומר שיש מנהג לחייב אפי' בזנים, ותו לא מידי, ואולי טעיתי בכוונת דברי הרב אברהם עברי שליט"א.

מה שנראה מדברי כבודו שהוא מחלק בין זן עוף חדש, לבין זן תרנגול חדש, ראשית מדברי כל אותם הפוסקים שדנו על הבראמא, ועל הקוצ'ין, והתרנגולים בעלי חמש האצבעות, וכל שאר התרנגולים החדשים, שכל הפוסקים טרחו לברר בכל מין ומין ממיני התרנגולים אם יש לו מסורת, מבואר בבירור שהבינו כולם שגם תרנגול חדש צריך מסורת, כמו כל עוף חדש.

והצדק עמהם, שהרי מבואר בתלמוד שיש שלשה מיני תרנגולים טמאים (לדעת רוב הראשונים שתרנגולא דאגמא ותרנגולתא דאגמא שני מינים נפרדים), ולא רחוק לומר שישנם עוד כמה מינים שלא נזכרו בתלמוד. וכן אנו רואים סימני טומאה במלאי ובקורניש, הן מצד שכל ביציהם כד וכד, והן מצד שהודם כפות, וממילא אין יתרון לתרנגול חדש על פני ציפור חדש או אווז חדש, וכולם צריכים מסורת טהרה, הן מצד דין השלחן ערוך, והן מצד המנהג כסברת רש"י וסייעתו.

וכבר נתבאר דבר זה בשו"ת לבושי מרדכי (מהדו"ק יו"ד מד) וזה לשונו:
ימים לא כבירים היה במחיצתי אחד מהרבנים המתירים ושאלתיו על ההיתר, ואמר תרנגול אינו אלא תרנגול דא ודא אחת הוא, והוכחתיו על פניו, לא כן אלפן רבותינו הקדושים, הלא מקובלין אנחנו להחמיר במנהגי ישראל יותר מדברי תורה. וכי השם תרנגול גורם להתיר אותו הלא גם תרנגול דאגמא בשם תרנגול יקרא.

וכן כתב בשו"ת חבצלת השרון (תניינא סי' כו) וזה לשונו:
והנה פגיעתו בכבוד כל גדולי התורה הנ"ל גרם לו שחשד בכשרים לומר שטעו, ולקה בגופו שהוא טעה לגמרי בענין זה, דהנה כל המציאה שמצא בהעתקה מחכמי הטבע הוא שיש מינים חלוקים כמו מיני תרנגולים, אווזים, וכדומה, ויש במין אחד ראססען חלוקים שעשו על ידי הרכבה וכולם מין אחד הם, והנה מי יאמר לו שאנו מכחישים זאת, והרי הוא ש"ס מפורש חולין (סג:) דמאה מיני עופות טמאים יש במזרח וכולן מין איה הם, ועם כל זה אשאלהו, וכי לא מוכרח הוא להודות דאם נמצא ראססע אחת שאין לה סימני טהרה שהיא אסורה אף שהיא ממין הטהור, דאי אפשר לו להכחיש ש"ס מפורש בתרנגולא דאגמא בחולין (סה:) ונדה (נ:) דאסור, ובין לתירוץ ראשון שבתוס' שם שמין אחד הם לגמרי, ובין לתירוץ השני שבתוס' שם דתרנגול ותרנגולתא דשם שני מינים הם, על כל פנים נכנסים שניהם בסוג מין תרנגולים, דשמם מוכיח עליהם, רק בע"כ הכוונה דהם ראססען חלוקים, ואפילו הכי התרנגול שאין לו סימני טהרה אסור. וכן מבואר שם בש"ס נדה הנ"ל דתרנגול ברא הוא עוף טמא וכו', וכיון דאין אנו בקיאין בסימני טהרה איך אפשר לנו להתיר שום ראססע חדשה הבאה לפנינו בלי מסורת.

וכן כתב בשו"ת הרי"מ (יו"ד ס"ס ח) וזה לשונו:
בפרט בשם תרנגולים דמפורש בש"ס ופוסקים שיש בהם שהן אסורים עמוני וכו ע"ש חולין ס"ב ע"ב.

וכן כתב בשו"ת אבני חן (ח"ב עמ' רכה) וזה לשונו:

מאחר שכל חובת מסורת לא באה אלא בעקבות המכשול אצל תרנגולתא דאגמא (חולין סב:) מכאן מוכרח שגם לגבי זן משונה שבתוך המין גופיה, איכא חובת מסורת מדינא.

---

12 יולי (7) 2023 #180

יוסף חיים כהן

> כל עוף למינהו אמר:
>
> הדברים הנ"ל הם נגד הש"ך והפרי חדש והגר"א שתפסו כולם שמעיקר הדין קיי"ל כרמב"י, והש"ך אף כתב כן בדעת השו"ע עצמו.

אף שמדברי הש"ך נראה שמפרש כך בדעת השלחן ערוך, כבר נחלקו על דבריו כמה אחרונים, שהרי בשו"ת דברי חיים (יו"ד ח"ב סי' מח) כתב 'שנראה מהמחבר דהא דאין לאכול שום עוף אלא אם כן יש לו מסורת, לא משום חומרא מחמירין, אלא הוא ממש ספק'. וכתב עוד בתשובה אחרת (שם סי' מה) 'בודאי אין נאכל שום עוף בלא מסורה, וכן אנו נוהגים מעולם, והעושה נגד זה אוכל ממש עוף טמא'.

גם בשם משמואל (סי' יא, ד"ה אמנם בעיקר) 'דהבית יוסף תפס לאיסור לא משום חומרא, אלא תופס עיקר דעת רש"י' [והביא שם שדעת רוב הפוסקים כרש"י].

וכן כתב בחכמת אדם (כלל לו דין ד) דבלא מסורת "אסור" לאכול.

וכן מבואר מדברי הגר"ש קלוגר דלאו חומרא הוא אלא איסור גמור, שכתב (טוטו"ד תלתאה סי' קנ) בזה הלשון, 'אשר הצליח מעשה שטן והתחיל מכשול חדש לבית ישראל בהבאת העופות החדשים (נראה שכוונתו לקוצ'ין או הבראמא) ממדינת אמריקא וכו'. ובפרט לדידן דשום סימן לא מהני, רק מה דהוי לנו מסורת, והרי סימנין מובהקין ודאי הוי מן התורה, ומכל מקום לא סמכינן עלייהו, רק על המסורת, פשיטא דבאין לנו מסורת ודאי אסורין כתרי ותרי, ולזה באתי להתוודע ולהגלות דעל פי פסקי הדיינים האמתיים, ודאי אסורין כדין עוף טמא ממש'.

וכן מבואר מדברי המהר"ם שיק (יו"ד צ"ח) שנסתפק בהא דאסרינן בלא מסורת משום חשש שמא הוא דורס, אם מדאורייתא צריך לחוש לזה או מדרבנן. אלמא פשיטא ליה דדין גמור הוא רק נסתפק אם הוא מהתורה או מדרבנן [וכן מבואר מלשון איסורא דנקט התם].

נמצא שדברי הש"ך אינם מוסכמים אלא רבים חלוקים עליו.

וכשאנו מתבוננים בדברי הבית יוסף אנו מוצאים ששני עמודי ההוראה הרמב"ם והרא"ש חלוקים על רמב"י, כמבואר לעיל, וכבר כתב הבית יוסף בהקדמתו, כי במקום ששני עמודי ההוראה עומדים בדעת אחת נתפוס הלכה כדבריהם, וממילא ודאי דמעיקר הדין פסק מרן בשלחן ערוך שאין לאכול עוף בלא מסורת, כפשט לשון השלחן ערוך שכתב "אין לאוכלו, לפי שאנו חוששים שמא הוא דורס", וכדברי שו"ת דברי חיים וסייעתו.

ומלבד זה כבר נתבאר בדברי לעיל שאפילו היה הדבר חומרא, כיון שנהגו כך בכל קהילות ישראל, כבר נתפס מעיקר הדין כאילו קיבלו הדבר בנדר, ועיין בשו"ת חתם סופר (ח"ב יו"ד קז) שכתב בענין דבר שנהגו

בו להחמיר בזה הלשון 'אפילו הלכה כאינך פוסקים, מכל מקום כיון דיש דעה להחמיר, כבר קבלנו אבותינו עליהם כאותה דיעה, ואסור עלינו מדינא, ואין לו התרה, וקרוב בעיני נדר דאורייתא, אף על פי שמכל מקום קיל ככל איסורי דרבנן, היינו כך קבלו הנדר שיהיה אסור עלינו כקולא איסור דרבנן, אבל לעבור על זה עובר על נדר דאורייתא', הרי מבואר מדבריו שאסור מהתורה לעבור על מנהג זה.

---

12 יולי (7) 2023 #181

ו

יוסף חיים כהן

> כל עוף למינהו אמר:
>
> על כן, אעתיק לשונות הבית יוסף בעצמו איך מתייחס למחלוקת רש"י והרמב"י, וכל אחד יבין לבד איך דעתו נוטה, וזה לשונו של מרן הב"י: "והקשו הרשב"א והר"ן **על פירוש רש"י קושיות רבות ועצומות והכחישו דבריו בדברים הנראים לעין** וכתבו שהרבה פירושים נאמרו בשמועה זו ואין אחד מהם עולה כהוגן אלא **עיקרן של דברים כמו שפירש ה"ר משה ברבי יוסף** וכו'".

כך עלה תחילה במחשבה לפני מרן הבית יוסף להורות הדין על פי טענות וראיות תלמודיות, כמו שכתב בהקדמתו בזה הלשון:
ועלה בדעתי שאחר כל הדברים אפסוק הלכה ואכריע בין הסברות כי זהו התכלית להיות לנו תורה אחת ומשפט אחד. וראיתי שאם באנו לומר שנכריע דין בין הפוסקים בטענות וראיות תלמודיות הנה התוספות וחידושי הרמב"ן והרשב"א והר"ן ז"ל מלאים טענות וראיות לכל אחת מהדיעות. ומי זה אשר יערב לבו לגשת להוסיף טענות וראיות. ואיזהו אשר ימלאהו לבו להכניס ראשו בין ההרים הררי אל להכריע ביניהם על פי טענות וראיות לסתור מה שביררו הם או להכריע במה שלא הכריעו הם. כי בעונותינו הרבים קצר מצע שכלינו להבין דבריהם כל שכן להתחכם עליהם. ולא עוד אלא שאפילו היה אפשר לנו לדרוך דרך זה לא היה ראוי להחזיק בה לפי שהיא דרך ארוכה ביותר.
ולכן הסכמתי בדעתי כי להיות שלשת עמודי ההוראה אשר הבית בית ישראל נשען עליהם בהוראותיהם הלא המה הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ז"ל אמרתי אל לבי שבמקום ששנים מהם מסכימים לדעת אחת נפסוק הלכה כמותם.

נמצא שמסקנתו של מרן הבית יוסף, שלא להכריע הדין על פי טענות וראיות תלמודיות, אלא על פי עמודי ההוראה, וכבר נתבאר שלדעת שני עמודי ההוראה אין היתר בשלשה סימנים, וכך פסק מרן בשלחן ערוך בהדיא "ואף על פי שיש לו שלשה סימנים אלו, אין לאוכלו".

(בנוסף יש להעיר על ההדגשה בלשון עיקרן של דברים וכו', שאינה ענין לדעת הבית יוסף, אלא לדעת הרשב"א והר"ן)

---

12 יולי (7) 2023 #182

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

ואח"כ כתב הב"י בשם הרב המגיד: **"שכן דעת רובי המפרשים,** וזה דעת הרמב"ן", וסיים הב"י: "ואעפ"י שרש"י חלוק על זה, **דברי האחרים עיקר, ומתבררת סתירת פירוש בראיות ברורות מן המורגש כמו שהאריכו בזה**", עכ"ל.

אחר המחילה מכבודו, מה שכתב "וסיים הבית יוסף", אין זו לשון הבית יוסף, אלא לשון הרב המגיד המועתק בבית יוסף, כמבואר למעיין במגיד משנה בפנים (מאכלות אסורות פ"א ה"כ), וגם יוכיח על זה תיבת "עכ"ל", אשר אף כבודו העתיקה, ולא נתן אל ליבו כי הדבר מורה שלשון זה מועתק מדברי הרב המגיד.

והדבר מבואר כי הרב המגיד ומרן הבית יוסף תרי גברי נינהו, ואם הרב המגיד תופס בזה כדעת רמב"י, הבית יוסף הולך כדרכו שתופס כשני עמודי ההוראה.

12 יולי (7) 2023 #183

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

אם נבוא לחפש ולאסוף ולמנות הפוסקים ז"ל דס"ל שיש להתיר מעיקר הדין בג' סימנים בלבד דבכה"ג בידוע שאינו דורס, נמצא שיש לפחות כשלשים ראשונים ז"ל העומדים בשיטה זו [ולא הקפדתי לסדרן לפי סדר הדורות], וכמו שכתב הב"י בשם הרב המגיד שהוא דעת רוב הראשונים ז"ל, הלא המה: **(א)** רבינו חננאל, **(ב)** רמב"י, **(ג)** רבינו תם, **(ד)** הר"י (מובא במרדכי סוף רמז תרל"ח ד"ה ונראה לר"י), **(ה)** ספר האשכול (הל' סימני חו"ע דו"ח וביצים), **(ו)** הרז"ה בבעל

לחץ כדי להרחיב...

א) דעת הרא"ש בהיפך משיטת רמב"י, וכמו שכתב בתשובה (כלל כ סימן לב) שכתב בהדיא "דע כי אין לסמוך על שום חכם שיתיר עוף על ידי סימני טהרה, אלא דוקא על ידי מסורה שמקובלין מאבותיהם שאכלו אותו, ולא יסמוך אדם על בדיקת סימנין".

ב) גם דעת המאירי בהיפך משיטת רמב"י, שהרי מה שהעתיק כבודו מדברי המאירי שכתב בלשון "בעל נפש", אינם דברי המאירי עצמו, אלא הם דברי רוב הגאונים שהביא שם, ואילו דעת המאירי עצמו נתבארה שם (חולין דף ס:) שכתב בזה הלשון 'צריך אתה לידע שמשנה זו ופירושה וענינים היוצאים ממנה מבולבלים הרבה ביד מפרשים ופסקים שבה משתנים לפי שנוי הפירושים והריני מודיעך רוב הענינים האמורים בה

דרך פסק ומה שראוי לנהוג בהם בדורות הללו וכו', כל עוף שיש בו שלשה סימני טהרה הנזכרים טהור אפי' לא היה להם מסורת עליו ובלבד בשאינו דורס שנמצאו עכשיו בו כל סימני טהרה'. הרי שבדרך פסק ביאר המאירי דעתו דשבשלה סימנים אין היתר.

ג) גם דעת המהר"ם מרוטנבורג לא שייך למנותה בשיטת רמב"י, כמו שכתב בדרכי משה הארוך (ר"ס פב) שנראה מדברי המהר"ם מרוטנבורג כרש"י.

ד) גם לענין דעת ר"י, כתב המרדכי (חולין תרלח) בשם ר"י דאין אדם יכול לטהר שום עוף ע"י סימנין אלו אם לא יתברר לו שאינו דורס.

ה) גם הנמוקי יוסף אדרבה פסק לדינא (חולין סב:) שאין להתיר אלא במסורת, ומלשונו שם מבואר דאינו מצד חומרא או מנהג, אלא מכח שאין לנו בירור מה היא השיטה הנכונה בסוגיא, והוא ספק דאורייתא.

ו) גם מדברי הראבי"ה אין ראיה לפלוגתא דרמב"י עם הרמב"ם והרא"ש, דהא מתחילה מייתי דעת ר"ח דהסימן החדש היינו קרקבן נקלף, ושוב הביא דעת רשב"ם דפליג על ר"ח, ופלוגתייהו בבקי הוא, ובהאי פלוגתא לא הכריע בהדיא, ואין שום ראיה דנקיט כר"ח, ואחר כך כתב דראוי להחמיר למי שאינו בקי שלא יסמוך על בדיקתו, אלא על מסורת, אבל בבקי לא ראינו שהכריע כר"ח או כרשב"ם.

ז) גם מדברי האהל מועד אין ראיה, כי אף שהביא תחילה דברי רמב"י [וגם הביא בסוף דבריו שהרמב"ן הסכים לרמב"י], הלא כתב אחר כך "הילכך צריכין אנו לידע שלא יהא דורס קודם שנאכל משום עוף", ולשון זה נראה שהוא לשון האהל מועד עצמו, דהא לאו מדברי הגאונים הוא. וגם הביא אחר כך דברי ריצב"א דפליג ארמב"י. אם כן אדרבה דבריו נוטים לדברי הרמב"ם והרא"ש.

ח) גם מדברי האיסור והיתר לרבינו יעקב מבוניולש, אין ראיה, דהא אייתי התם כל מאי דאשכח מרבוואתא קמאי, ומכללם הרמב"ם, וריצב"א, דפליגי ארמב"י, ואפשר דאדרבה נקיט כהרמב"ם וריצב"א דפליגי ארמב"י.

ט) גם מדברי רבינו נתן אב הישיבה אין ראיה, שהרי העתיק לשון המשנה "כל שיש לו אצבע יתירה וזפק וקורקבנו נקלף טהור" עם תוספת מעט ביאור, ולא נחית כלל לפלוגתא דרבוואתא.

י) גם מתשובת הריב"ש אין ראיה, שהרי תשובה זו אינה עוסקת כלל בנדון למעשה, אלא בדרך הלימוד בסוגיא, וכיון דאפילו בשאר חכמי ישראל, אמרו בבבא בתרא (קל:) כי אמר לן מר הלכה הכי נעביד מעשה אמר לא תעבידו עד דאמינא הלכה למעשה, כל שכן לענין הריב"ש שבמקומו היו נוהגים בכל על פי פסקי הרמב"ם כמו שכתב בתשובה (סי' רסג) 'ולפי דרכו של הרמב"ם ז"ל, אשר כל זה הגליל נוהגין על פי דעותיו', ודאי שאין ראיה ממה שכתב שפירושו של רמב"י מרווח בסוגיא, לומר שיחלוק הריב"ש לדינא על הוראת הרמב"ם.

יא) שלטי הגיבורים אינו ראשון, עיין שם הגדולים (ספרים, שלטי הגבורים).

נמצא אכן שמצד מנין הפוסקים המחלוקת קרובה להיות שקולה, עם נטיה מעט לסברת רמב"י.

אמנם כיון ששני עמודי ההוראה הרמב"ם והרא"ש חלוקים על רמב"י, הם מכריעים להורות מעיקר הדין דלא כרמב"י, וכפי אשר פסק השלחן ערוך דאפילו יש לו שלשה סימנים בגופו אין לאוכלו.

12 יולי (7) 2023 #184

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

איך שיהיה, דבר ברור הוא שאין התרנגולים הנ"ל שייכים באמת למין התרנגול, שהרי לא יתכן שבתוך מין אחד יהא פרט אחד טמא ופרט אחר טהור, אלא שנקראו על שם "תרנגול" בתוספת שם לוואי מחמת איזה דמיון ביניהם, וכמנהג בימי קדם בקריאות השמות, וכן מבואר בכל הראשונים ז"ל שהיה דבר פשוט בעיניהם שג' התרנגולים הנ"ל אינם צריכים להיות דומים כלל לתרנגולים.

היאך יוכל כבודו לומר שהוא דבר ברור שלא יתכן שבתוך מין אחד יהא פרט טמא, כאשר רבן של ישראל רש"י ז"ל, מפרש (נדה נ: ד"ה תרנגולתא) דתרנגולא דאגמא ותרנגולתא דאגמא שניהם מין אחד, והזכר טמא והנקבה טהורה (להו"א דר"פ).

ומכל מקום לגופו של ענין, גם אם נתפוס שאינם מין אחד מדין תורה ממש, אלא שהתרנגולים הטמאים שנזכרו בתלמוד, הם דומים במראיהם החיצוני לתרנגול, ולכך קראום בשם תרנגול, אף שמהתורה אינם ממש ממין התרנגול, כמו כן הוא הדבר בתרנגולי דידן, שכל מין חדש שמראהו דומה לתרנגול, קרו ליה בני נשא תרנגול, ואפשר שלפי דין התורה אינו ממין התרנגול אלא מין טמא, ולכך גם על כל תרנגול חדש צריך מסורת טהרה שאם לא כן הוא בספק עוף טמא שאסור מדאורייתא.

וכן אנו רואים בעופות שנקראים כיום בפי בני אדם תרנגול, כתרנגול המלאי, ותרנגול אסיל, ותרנגול קורניש, שיש בהם סימן טומאה שכל ביציהם כד וכד, וכן הודם כפות.

ולא מצאנו בדברי הראשונים שהתרנגולים הטמאים שהוזכרו בתלמוד אינם דומים לתרנגולים, אלא אדרבה ממה שקראום חכמי התלמוד בשם תרנגול, ולא קראום בשם פרס או תנשמת, מבואר ברור שהיו דומים לתרנגול.

וכן כתב המהר"ם שיק)יו"ד ס"ס צח(דתרנגולתא דאגמא לפי הנראה מהשם שלה דמיא לתרנגולתא.

וכן מבואר בבירור מדברי הלבושי מרדכי וחבצלת השרון ושו"ת הרי"מ ואבני חן, שהבאתי דבריהם לעיל.

12 יולי (7) 2023 #185

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

> למעשה במשך הזמן נודע ונתברר שמסורת בטעות היתה [כמו בתרנגול הודו שהיו שחשבו שיש עליו מסורת, שהרי בשעתו לא נתעורר שום חכם לברר מסורתו], ואפ"ה המשיכו בני ישראל וחכמיהם לאכול ממנו בכל הארצות כולן , ומעטים היו הפורשים מהם.

אולי כבודו יבאר למי נודע ונתברר דבר זה, כי הלא נחלקו בזה האחרונים, אם עופות הללו דומים לקובריצר, אם לאו, ועדיין תשובותיהם נדפסות בספריהם, ומי הוא זה אשר הכריע בדבר ונתברר לו האמת בסלע מחלוקת זו.

ולענין ההודו, הלא היו אף עדויות של מסורת עליו, כמו שכתב הרב מקמרנא (נדפס בחידושי רבינו ישעיה שור עמ' עג) בזה הלשון 'מענין עוף אינדיק, היה מסורה ברורה מאנשי אינדיע, בקבלה עד משה רבינו, שהוא עוף טהור, אלא שהיה מחלוקת אם לסמוך על אנשי אינדיע מאיזה טעם הידוע, ובזה נחלקו חכמי הדור והיה ההלכה רפויה, עד שעמד מרן הקדוש אור צח הריב"ש (פירוש, רבי ישראל בעל שם) טוב והכריע הלכה כחכמי המתיר, ואמר שיש לסמוך על אנשי אינדיע כי יש שם יראים ושלמים שאינם נכשלים וכו' וגם כל אנשי אינדיע בפרט נזהרין הרבה ממאכלות אסורות, על כן יש לסמוך עליהם. ועל פי הוראתו נתחזק הלכה להתיר'. והעתיק דבריו בשו"ת מי באר (שור, סי' יט).

גם בשו"ת ישכיל עבדי (ח"ג יו"ד ה) כתב, ממה שנקרא בפי כל תרנגול [הודו] ודאי דהוא על שם מקומו דעיקרו מארץ הודו, והנה הודו לא ארץ חדשה כאמריקא ונמצאים בה יהודים מכמה מאות שנים, ומקרא מלא דבר הכתוב מהודו ועד כוש, ואפשר כשהלכו האנגלים לאמריקא הוליכוהו עמהם ומשם בא לארץ אשכנז, ולפי זה הן נסתר הטעם שכתב הרב ערוגת הבושם דלא שייך לומר דהיה להם מסורת כיון שלא נמצא בה יהודים, דהרי בארץ הודו גם מקדם קדמתה נמצא בה יהודים לרוב, גם ממה שקורים אותו גם כן ענגליש הינד מבואר דעיקרו גם מאנגליא, דבשתי המקומות הודו ואנגליא נמצא, ולכך קורים אותו אנגליש הינד, רוצה לומר עוף הבא מאנגליש והודו, וכבר ידוע לכל דבשתי המקומות הללו נמצאים בה יהודים גם מכמה מאות שנים, ובודאי דכשכבש האנגלי ארץ אמאריקא הוליך עמו גם מהעוף הזה שם ופרו ורבו לרוב עד שהיו מוליכים ממנו לארצות אחרות, הקרובות למחוז אמאריקא, ואם היה חוקר הרב ז"ל מערי אנגלייא והנדייא ודאי שהיה מתחקה על הדבר והיה מתברר לו שעיקרם מהודו ואנגליש, דודאי דלא על חנם הוקבע להם השם הזה ענגליש הודו אם לא שמשום דעיקרם משם, ומאחר דשם אוכלים אותם היהודים בודאי שיש להם מסורת מאבותיהם, וכיון שכן שפיר יכולים לסמוך עליהם בעיר אחרת שאין להם מסורת, ומכל שכן דכמעט בכל העולם פשט היתירו, ודאי דלא יבצר דבאיזה מקום יש להם מסורת.

ואף כי נראה שלפי האמת אין לתרנגול הודו מסורת, מכל מקום לא שייך לומר שנהגו לאכול עוף בלא מסורת, אלא שפיר דמי למימר שסמכו על דברי האומרים שיש עליו מסורת.

---

12 יולי (7) 2023 #186

יוסף חיים כהן

> כל עוף למינהו אמר:
>
> כי באמת לכו"ע הם אינם תרנגולים, שהרי טמאים הם ואינם נכללים במין התרנגול הטהור, וא"כ למה לחשוב שהם חולקים התכונות המובהקות של התרנגול? והלא דבר הוא שכל הזנים הפרים והרבים זה עם זה כולם חולקים תכונת

> קריאת הגבר, ולא מצינו **בשום בעל חי אחר בעולם** שאינו מזדווג עמו שיש לו תכונה זו, וזה מוכיח שאין להתפעל מהשינויים הקלים שבין הזנים הישנים לחדשים.

כבר נתבאר שהרב מקמרנא (בקונטרס כנפי נשרים, נדפס בחי' רבינו ישעיה שור עמ' עב) קרא לסברא זו דברי הבל, ויקום וישפוט כל אדם אם במקום ספק אכילת עוף טמא, רוצה הוא לסמוך על סברא שקראה הרב מקמרנא דברי הבל.

וגם כל האחרונים שדנו בענין הקוצ'ין והבראמא ושאר התרנגולים המשונים, לא עלתה על דעת אחד מהם להתיר על ידי קריאת הגבר.

וגם מדברי הלבושי מרדכי וחבצלת השרון ושו"ת הרי"מ ואבני חן, שהבאתי לעיל, מבואר בבירור שאינו מועיל מה שקורא כתרנגול.

וישקול כל אדם בשקל הקודש, אם טוב בעיניו לסמוך על סברא מחודשת בלא ראיה נגד כל חכמי ישראל.

---

12 יולי (7) 2023 #187

יוסף חיים כהן

> כל עוף למינהו אמר:
>
> לא באנו להתיר עוף חדש עפ"י ראיה זו שהוא פרה ורבה עם מין טהור, אלא שמכח מה שאנו מוצאים ביניהם השתוות גמורה במבנה איברי הרבייה והפריה וההולדה – שהם ענין יסודי בכל בעל חי – הרי"ז ראיה שהשינויים שביניהם הם קלים, שאין מצוי כדבר הזה בעולם ברבבות המינים השונים שבעולם, ויש לטענה הנ"ל מקורות רבים בחז"ל ובראשונים ז"ל, וכמו שהארכתי בקונטרס סי' ב' אות ז'.

אף דברי האלף לך שלמה (חיו"ד קמא) והגורן דוד (ח"ב סי' יא) והמהר"ם שיק (יו"ד צח) והדברי חיים (יו"ד ח"ב סי' מה, ומח) שהבאתי שם, עוסקים בענין התרנגולים החדשים שהיו פרים ורבים עם התרנגולים הישנים, ונשתוו להם במבנה איברי הרבייה, ועם זאת לא התירום.

---

12 יולי (7) 2023 #188

יוסף חיים כהן

> כל עוף למינהו אמר:
>
> יש חילוק גדול בין הנהגות טובות בדברים המותרים לבין חומרות שנהגו בהם מחמת חשש לדעה אחת מן הפוסקים, שהרי בהנהגות הטובות הם יודעים שהם דברים המותרים ואפ"ה נוהגים בהם איסור וא"כ נחשב כאילו קיבלו עליהם בנדר, ואילו בחומרות שנתפשטו מתוך חשש לדעה אחת מן הפוסקים [וכש"כ מכח הוראת השו"ע או שאר חכמי הדור לחוש לאותה דעה], הרי דבר ברור הוא שאינם מקבלים על עצמם אלא מתוך חשש לאותה דעה שמא הדבר אסור, ואדעתא דהכי נוהגים להחמיר שיהא בגדר חומרא ותו לא, ולא כל חומרא נהפכת לנדר, וכהנה רבות בדברי הפוסקים ז"ל.

יעיין כת"ר בהקדמת הבית יוסף לספרו, שכתב שם "ואם בקצת ארצות נהגו איסור בקצת דברים אף על פי שאנו נכריע בהפך יחזיקו במנהגם כי כבר קבלו עליהם דברי החכם האוסר ואסור להם לנהוג היתר כדאיתא בפרק מקום שנהגו (פסחים נא א)", וההיא דפרק מקום שנהגו היינו האי מימרא דדברים המותרים וכו', אלמא קא מדמי דברים המותרים לדברים שנהגו כפוסק אחד שאוסר.

וכשיתבונן כבודו בדבר בעומק עיונו, ימצא בנקל דאתי בקל וחומר.

ועוד שהרי הגאון חתם סופר כתב בתשובה (ח"ב יו"ד קז) בזה הלשון, 'אפילו הלכה כאינך פוסקים, מכל מקום כיון דיש דעה להחמיר, כבר קבלנו אבותינו עליהם כאותה דיעה, ואסור עלינו מדינא, ואין לו התרה, וקרוב בעיני נדר דאורייתא, אף על פי שמכל מקום קיל ככל איסורי דרבנן, היינו כך קבלו הנדר שיהיה אסור עלינו כקולא איסור דרבנן, אבל לעבור על זה עובר על נדר דאורייתא'.

הרי מפורש בדבריו דמיירי בדין שיש בו דיעה להחמיר, והלכה כאינך פוסקים המתירים, ונהגו כדברי אותו פוסק שמחמיר, וכתב בסו"ד שהעובר על זה הרי הוא עובר על נדר דאורייתא.

---

12 יולי (7) 2023 #189

ב

בפקודיך אשיחה

> אחד מאנש אמר:
>
> אם כן איך התירו את ההודו?

את ההודו לא התירו מחמת כך שסברו שהוא נחשב לתרנגול הישן בעל המסורת.
אע"פ שזה דבר פשוט, יש לכך גם ראיה, שכן כשהפוסקים מסבירים מדוע מותר לאכול הודו, הם לא אומרים שההודו מותר משום שהוא נחשב לזן תרנגול בעל מסורת.
מדוע א"כ מותר לאכול הודו?
הערוגות הבושם כותב בקונטרס התשובות שבסוף ספרו (סי' ט"ז): "בעוף שמתגדל בבתינו לאלפים ולרבבות, ואנו רואים בהם בכמה שנים שאינם דורסים, א"כ מהיכי תיתי נחיש לשמא ידרוס, כיון דאנו רואים בהם מכמה זמנים ובריבויים ומספרם הגדול שאינם דורסים".
והנצי"ב ב"משיב דבר" (ח"ב, ס'י כ"ב) כותב: "כבר נהגו להיתר ואין פוצה פה, והוא משום שכבר הוחזקו להיתרא ואין ראיה לאסרם".
וי"א שהיו מקומות שהיה להם מסורת עתיקה על ההודו שהוא עוף טהור, אך לא משום שדימו אותו לזן של התרנגול הישן בעל המסורת.

הפטם הוא עוף ללא מסורת, שכן ייצרו אותו מכל מיני עופות שאין עליהם מסורת (וכן מעופות בלתי ידועים). הוא גם עוף שמשתנה מידי פעם, זו גם סיבה נוספת לומר שאין עליו מסורת וגם זה אומר שלא שייך לומר בו חזקה להיתר. בנוסף, יש בעופות פטם ראיה לאסרם ויש בהם עוד ריעותות, וכן הם לא גדלים בינינו לאלפים ולרבבות.

---

13 יולי (7) 2023 #190

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

אחזור בקצרה על הדברים שכתבתי בקונטרס. הכלל של "שכן ונדמה" מובא בגמ' ללא שום חולק, והעתיקוהו הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והמהרש"ל והפרי חדש. אין לדייק מהשטמת השו"ע מב' טעמים: **(א)** בכלל אין הכרח לדייק מהשמטתו, שדרכו לקצר לפעמים ואינו מביא כל הדינים. (ב) דרך זו היא מילתא דלא שכיחא כלל. נא להצביע על איזה מין אחד במשך הדורות שיש לנו ספק בטהרתו שהיינו יכולים להתיר עפ"י שכינות ודמיון גדול לאיזה מין טהור.

שוב, חשוב להדגיש שגם בזה אין הכוונה שבאים להתיר עוף חודש עפ"י הכלל הנ"ל, אלא שמכח הכלל הנ"ל יוכח שאין להשגיח בשינויים הקלים שביניהם להחשיבם כשני מינים נפרדים.

ראשית הלא דין מפורש בשלחן ערוך "אין לאוכלו, לפי שאנו חוששין שמא הוא דורס, אלא אם כן יש להם מסורת שמסרו להם אבותיהם שהוא טהור". וממילא כל עוף שאין לו מסורת אין לו היתר.

ומה שכתב כבודו שאין ללמוד מהשמטת השלחן ערוך, אין זו השמטה, אלא הוראה מבוררת שאין לאכול עוף אלא אך ורק במסורת.

וזה הוא בדיוק מה שכתב הגאון רבי שלמה קלוגר בשו"ת טוב טעם ודעת (תליתאה, סי' קנא) 'בלאו הכי אין זה סימן לדידן, כי זה מהני לדינא דש"ס דמהני סימנין, גם זה הוי סימן, אבל לדידן דלא מהני שום סימן, רק שנאכל במסורת, ודאי גם זה לא מהני'.

וכך הם גם דברי המהר"ם שיק (יו"ד צח) והדברי חיים (יו"ד ח"ב סי' מה) וספר כמו השחר (אות ע', ס"ק כ), שאין לנו היתר אלא אך ורק על ידי מסורת, וכל דבר אחר אינו מועיל להתיר העוף.

ויותר מכך צריך עיון גדול בדברי כת"ר היאך יוכל להגדיר את הקורניש, כ"נדמה" לתרנגולים (ראה תמונה), וכן המלאי היאך שייך לומר שהוא נדמה לתרנגולים (ראה תמונה). והלא הקורניש מעורב בפטם, עד אשר נקרא על שמו "קורניש רוק", וגם מצד הנקבה הוא מעורב בו.

ועוד שעיקר ההעמדה של כת"ר שכל מיני התרנגולים שוכנים זה עם זה, והגדיל לעשות שאומר כן על כלל התרנגולים, ללא יוצא מן הכלל, אינה נכונה בפועל, כמו שהעיד בשו"ת לבושי מרדכי (קמא, יו"ד מד) בענין תרנגולי הקאכין הינר (נראה דקאכין היינו קוצ'ין), וזה לשונו, 'חקרתי ודרשתי היטב, ומצאתי שאף אם ישכנו שנה אחר שנה בחצר אחת עם התרנגולים שלנו, המה מרוחקים זה מזה יתפרדו ולא יתלכדו'.

קבצים מצורפים

13 יולי (7) 2023 #191

יוסף חיים כהן

> מאן דהו אמר:
>
> וע"ע בהוראה ברורה על סי' פב בביאור הלכה הארוך שבסוף הספר, שהאריכו בזה מאד כיד ה' הטובה עליהם, והעלו להתיר. ע"ש ותרו"ץ.

מה שהסתמך בהוראה ברורה, על ספק ספיקא מצד העיבור ומצד סברת רמב"י, יש להעיר על דבריו כמה הערות.

בראשונה יש להעיר דעיקר ההיתר שכתב הוא נגד הוראת מרן בשלחן ערוך, ואבאר הדבר מכמה צדדים. האחד, שהרי על ידי ספק ספיקא זה אנו באים להקל בלא מסורת, שאנו באים להוכיח שהוא טהור מצד שלשה סימנים שבגופו, או מצד שמתעבר מטהור, אבל עדיין מסורת טהרה מאבותינו משנים קדמוניות אין בו, ומרן הורה בפירוש שאין עוף נאכל אלא במסורת. והצד השני, שיש להתבונן מפני מה הורה מרן שלא להקל אלא במסורת, היה לו לפתוח לנו פתח להתיר עוף בלי מסורת אם מצאנו שמתעבר מטהור, שזו ראיה על טהרתו, או שנצרף דבר זה לסברת רבי משה ברבי יוסף שמתיר בשלשה סימנים, ובצירוף שני טעמים אלו נוכל להתירו בלא מסורת, אלא משמע שלא סמך מרן על דבר זה להקל. והצד השלישי, שהרי בלא ספק ספיקא זה שנשען על ענין העיבור שלא נזכר בבית יוסף [ולא בדברי שום אחד מהראשונים], הלא מתוך דברי הפוסקים המובאים בבית יוסף נוכל להעמיד ספק ספיקא להתיר עוף שיש לו שלשה סימנים בגופו אף בלא מסורת, שמא האמת כסברת ר"ח והגאונים וסייעתם דמתוך עשרים וארבעה עופות הטמאים אין לך מי שקורקבנו נקלף אלא פרס ועזניה, וממילא עוף זה שקורקבנו נקלף ליכא לספוקיה בשום עוף טמא מלבד פרס ועזניה, וכבר נתבאר בתלמוד (חולין סב.) דכיון דפרס ועזניה לא שכיחי ביישוב לא חיישינן להו, ועוד דפרס ועזניה אין להם אלא סימן טהרה אחד, ועוף זה שיש בו עוד סימני טהרה ודאי אינו פרס ועזניה, וממילא נישרי ליה. ואף אם לא נתפוס כר"ח וסייעתו, שמא האמת כסברת רבי משה ברבי יוסף וסייעתו דעוף שיש לו שלשה סימנים ודאי אינו דורס, ולא בעינן מסורת. נמצא שלא סמך מרן השלחן ערוך להקל בדבר זה על ידי ספק ספיקא, אלא דוקא על ידי מסורת וידיעה מאבותינו שעוף זה טהור.

ועתה נבוא להתבונן בספק ספיקא עצמו, והנה הספק הראשון שהזכיר שמא עוף טמא וטהור אינם

מתעברים זה מזה, וכוונת דבריו דכיון דהתרנגולים האחרים כגון הפלימות רוק, מתעברים מהמלאי והאסיל, על כרחך דהמלאי והאסיל גופייהו טהורים נינהו. אמנם החכם כתב כן לפום מאי דסבירא ליה דהמלאי והאסיל לאו מינים טמאים ודאי נינהו אלא מחוסרי מסורת, אך אין הדבר כן שהרי המלאי והאסיל וכן הקורניש כל ביציהם כד וכד [כמו שהביא הרב פרידמאן בגינת ורדים טבת תשע"ח, עמ' ריז], ועל פי דין השלחן ערוך (פו ס"ב) הם עופות טמאים, וכל שכן אחר שהודם כפות. ומאחר שהמלאי והקורניש הם עופות טמאים, אם יעמוד החכם בשיטתו דהרוק ושאר התרנגולים עופות טהורים הם, הרי לפנינו שהרוק ושאר התרנגולים שהם טהורים מתעברים מהמלאי והקורניש שהם טמאים, ומזה נפשט הספק ונתברר לנו שעוף טהור וטמא מתעברים זה מזה, ונפיל האי ספיקא בבירא. [או נוכל לומר דטהור וטמא אינם מתעברים זה מזה, ומה שהרוק והקורניש מתעברים זה מזה, הוא לפי שהרוק גם הוא עוף טמא, וממילא הפטם אשר נולד משני עופות טמאים הוא טמא גמור].

ומעתה נבוא להתבונן בספק השני שהזכיר, שמא האמת כדעת הסוברים שעוף שיש לו שלשה סימנים ודאי אינו דורס והוא טהור, ותרנגולים הללו אף שאין להם מסורת, מכל מקום יש להם שלשה סימנים. אך גם זה לא יועיל לנו, שהרי לא ידוע לנו מי הם כל התרנגולים המוכלאים בעוף הפטם, ולא נתברר לנו מי היא האמא של הנקבה, ומי אם אמה עד ההכלאה הראשונה, כמבואר בדברי ד"ר קולין בקסטר ג'ונס, אשר שימש כנשיא חברת רוס [הובא בקונטרס פולמוס עופות הפטם, אשר מופיע גם באוצר החכמה], ואם כן מה יועיל לנו זה שיש למלאי והאסיל שלשה סימני טהרה, אחר שלא ידוע לנו מי היא האמא של האמא, ואפשר שהיא תרנגולת הבר או תרנגולתא דאגמא, שהם עופות טמאים לכולי עלמא.

נמצא דמלבד זה שהספק ספיקא הוא נגד הוראת השלחן ערוך, אם גם זאת, שאף אחד משני צדדי הספק אינו עומד בעוף הפטם.

---

13 יולי (7) 2023 #192

יוסף חיים כהן

> געצל אמר:
>
> אם נאמר שיש מיני תרנגולים טמאים שבטבעם מזדווגים עם טהורים, א"כ איך אפשר לאכול תרנגולים בכלל ולא חוששים שמא נתערבו עם טמאים,

בטבע אין לחוש לתערובת, שעל דרך הכלל מצא מין את מינו, וכמאמרם לא לחנם הלך הזרזיר אצל העורב וכו', ובנלקח מהכלל אמרינן כל דפריש מרובא פריש, ורובא לאו בני תערובת נינהו.
מה שאין כן כאן, שעיקר ייצור הפטם בא מהכלאה, ולא ידוע לנו כל המינים שהוכלאו, ממילא לא שייך לומר שיש לנו עליו מסורת טהרה אחר שאין ידוע לנו כלל איזה מין תרנגול הוא האמא של האמא.

---

13 יולי (7) 2023 #193

יוסף חיים כהן

> געצל אמר:
>
> אם ננקוט כרמב"י שסומכים על סימנים,

כבר נתבאר שהשלחן ערוך פסק כשני עמודי ההוראה, וכעשרים ראשונים, החולקים על רמב"י. ועוד שדברי רמב"י אינם נוגעים כלל לעוף הפטם שבא מהכלאה, ואפשר שירש את השלשה סימנים מאביו, ויצא מאמא טמאה, והיוצא מן הטמא טמא. ומפני זה כתב הרב בוקוולד (מן השרש, תשס"ו) בשם הרב אלישיב שצריך לבדוק אם יש שלשה סימני טהרה בכל העופות שמהם הורכב הפטם, וזה דבר שאיננו יכולים לעשות שהרי לא ידוע לנו מי הם כל העופות שהוכלאו בו, ואפשר שהם תרנגולא דאגמא, או תרנגולתא דאגמא, או תרנגול הבר, שהם עופות טמאים אף לרמב"י.

13 יולי (7) 2023 #194

יוסף חיים כהן

> געצל אמר:
>
> ואי משום הביצים אולי יש לסמוך על השיטה שמתירה בהבדל כחוט השערה, כיון שנקטינן עיקר כרמב"י.

יראה כבודו בקונטרס עוף פטם (מצורף), שהגר"ש קלוגר ועוד פוסקים חלוקים על הלק"ט שהתיר בהפרש כחוט השערה, ויש ראיות מדברי השלחן ערוך דסבירא ליה כהגר"ש קלוגר. ועוד נתבאר שם שדעת רוב גדול של האחרונים שהלק"ט עצמו לא היקל אלא בביצה שבאה מישראל, וכאן הביצים באים מגוי שלא ידוע איזה עופות עירב בהם.

קבצים מצורפים

קונטרס עוף פטם.pdf

13 יולי (7) 2023 #195

ו

יוסף חיים כהן

> אחד מאנש אמר:
>
> אם כן איך התירו את ההודו?

בדורות שלפנינו לא היה ידוע שההודו מקורו מאמריקא, והיו סבורים שהיתה עליו מסורת, כמו שכתב הרב מקמרנא, והרב ישכיל עבדי, תוכל לראות דבריהם בהרחבה במאמר המצורף.

קבצים מצורפים

בדין תרנגול הודו.pdf

13 יולי (7) 2023 #196

מ

מאן דהו

@יוסף חיים כהן נשמח אם תעלה לכאן גם את הקונטרס תורת המנהג (שציינת בקונטרס של עוף הפטם הנ"ל).

13 יולי (7) 2023 #197

ו

יוסף חיים כהן

> מאן דהו אמר:
> @יוסף חיים כהן נשמח אם תעלה לכאן גם את הקונטרס תורת המנהג (שציינת בקונטרס של עוף הפטם הנ"ל).

בשמחה רבה. מצורף.

קבצים מצורפים

קונטרס תורת המנהג וקבלת הוראות...

13 יולי (7) 2023 #198

א

אחד מאנש

> יוסף חיים כהן אמר:

> בדורות שלפנינו לא היה ידוע שההודו מקורו מאמריקא, והיו סבורים שהיתה עליו מסורת, כמו שכתב הרב מקמרנא, והרב ישכיל עבדי, תוכל לראות דבריהם בהרחבה במאמר המצורף.

מחבר המאמר כותב למסקנא שההודו אסור מדינא ו"כמו שהעלתי לעניין הפטם"
ממילא כל ישראל שאוכלים הודו בארבע מאות שנה האחרונות ע"פ גדולי ישראל שבכל דור סוברים להיפך וכן יהיה הדין בפטם
והוא אשר אמרתי בתחילת האשכול שסברת המתירים את ההודו היא שמסורת היא חומרא והיכא שחזינן שלא דורס וכבר נהגו לאוכלו שפיר להמשיך לאוכלו

---

13 יולי (7) 2023 #199

א

אחד מאנש

> בפקודיך אשיחה אמר:
>
> את ההודו לא התירו מחמת כך שסברו שהוא נחשב לתרנגול הישן בעל המסורת.
> אע"פ שזה דבר פשוט, יש לכך גם ראיה, שכן כשהפוסקים מסבירים מדוע מותר לאכול הודו, הם לא אומרים שההודו מותר משום שהוא נחשב לזן תרנגול בעל מסורת.
> מדוע א"כ מותר לאכול הודו?
>
> לחץ כדי להרחיב...

טעם הערוגות הבושם שייך גם בפטם (שגם גודל בינינו לאלפים ורבבות)
וטעם הנציב שייך ג"כ שכמעט כל גדו"י לא מפקפקים בפטם
ומה שכותב כת"ר שהעוף משתנה מידי פעם לכאו' המגדלים ממשיכים לגדל עוד ועוד דורות (מאותם הפטמים) ואיך ישתנו

---

13 יולי (7) 2023 #200

ב

בפקודיך אשיחה

> אחד מאנש אמר:

> טעם הערוגות הבושם שייך גם בפטם (שגם גודל בינינו לאלפים ורבבות)
> וטעם הנציב שייך ג"כ שכמעט כל גדו"י לא מפקפקים בפטם
> ומה שכותב כת"ר שהעוף משתנה מידי פעם לכאו' המגדלים ממשיכים לגדל עוד ועוד דורות (מאותם הפטמים) ואיך ישתנו

א. הפטם גדל בלולים מיוחדים שאנשים זרים לא נכנסים כמעט לשם, ובאופן שרק מעט מאד אנשים רואים ומכירים מקרוב את העוף הזה, אלו שעובדים בלולים, אין זה נקרא שגדל בינינו ואנו מכירים אותו. בנוסף הוא גדל בתנאים מאד לא טבעיים וגם אם הוא לא דורס בתנאים אלו, אין מכך הוכחה כלל שהוא לא ידרוס בגידול טבעי. ועוד, שטעם הערוגות הבושם שצריך שיגדל בינינו לאלפים ורבבות הוא שנכיר בו שאינו דורס, ובפטם כן מצאנו שהוא דורס לפי ר"ת ע"פ הרבה שיטות שסוברים שלר"ת אכילה מחיים גרידא חשיב דריסה.
ב. רוב גדו"י והפוסקים לא חקרו את מציאות הפטם כפי שהיא ידועה היום וגם לא נכנסו לעומק הסוגיות ודעת הפוסקים ע"פ המציאות הידועה היום. היום יודעים הרבה פרטים משמעותיים שלא ידעו בעבר. בכל מקרה זה לא שייך למה שכתבתי, כי כתבתי שלא שייכת חזקה להיתר על עוף שמשתנה. הפטם זהו עוף שמייצרים אותו מהורים בני מין אחר, וההורים שלו זה לא עוף קבוע. מידי פעם הם משתנים ונעשים בהם הכלאות חדשות. אפשר גם לראות זאת על הצורה של האמא של הפטם שבמהלך השנים היא הלכה והשתנתה. חזקה להיתר היה שייך אולי לומר אם היינו אוכלים את אותו עוף במשך עשרות שנים (וגם זה לא ברור לחלוטין אם זה כך באופן שידוע בוודאות שייצרו אותו מעופות שחלקם לא ידועים ויש מקום לחשש שיש ביניהם עופות טמאים).
ג. עוף פטם זה לא עוף שגדל דור אחר דור. תרנגולות פטם לא מטילות ביצים. שוחטים את כולן לפני שהן מגיעות לכלל הטלה. האמא של הפטם היא עוף תעשייתי מסוג אחר שפיתחו וייצרו במפעלים בחו"ל, וכך גם לגבי האבא של הפטם. מכיוון שיש מידע מוסמך שבמהלך עשרות השנים שעברו, כולל בשנים האחרונות, המפעלים ממשיכים לפתח ולשפר את הורי הפטם, וידוע שנעשו אף בשנים האחרונות הכלאות חדשות, על כן כתבתי שעוף הפטם זהו עוף שמשתנה מידי פעם.

---

13 יולי (7) 2023 #201

א

אחד מאנש

יש"כ על ההסברים המפורטים.
לגבי מה שכתב כת"ר :

> בפקודיך אשיחה אמר:
>
> עוף פטם זה לא עוף שגדל דור אחר דור. תרנגולות פטם לא מטילות ביצים. שוחטים את כולן לפני שהן מגיעות לכלל הטלה. האמא של הפטם היא עוף תעשייתי שפיתחו וייצרו אותו במפעלים בחו"ל

רצונו לומר שבכל דור מגיעים ביצים מהמפעלים הנ"ל בחו"ל ? כי שמעתי מיהודי שמצוי בשחיטה רבות בשנים שאין זה כך

---

13 יולי 2023 (7) #202

ב

בפקודיך אשיחה

> אחד מאנש אמר:
>
> יישכ על ההסברים המפורטים.
> לגבי מה שכתב כת"ר :
>
> רצונו לומר שבכל דור מגיעים ביצים מהמפעלים הנ"ל בחו"ל ? כי שמעתי מיהודי שמצוי בשחיטה רבות בשנים שאין זה כך

ישנם שני סוגי לולים המשמשים עבור עופות פטם. ישנו את לול הרביה שבו מגדלים את האבא והאמא של הפטם. את הביצים שהאמהות מטילות מעבירים למדגרה, ואת האפרוחים שבוקעים מביצים אלו, שאלו בעצם אפרוחי פטם, מעבירים לסוג הלול השני, שהוא לול גידול פטם.
לולי הרביה שבעולם מקבלים או את ההורים של הורי הפטם שהם מגיעים ישירות מהמפעלים (כל תקופה מגיע משלוח חדש), ועל ידיהם יש להם הורים של פטם לגידול, או שיש לולי רביה שמקבלים ישר אפרוחים של הורי הפטם.

---

14 יולי 2023 (7) #203

ו

יוסף חיים כהן

> אחד מאנש אמר:
>
> מחבר המאמר כותב למסקנא שההודו אסור מדינא ו"כמו שהעלתי לעניין הפטם"
> ממילא כל ישראל שאוכלים הודו בארבע מאות שנה האחרונות ע"פ גדולי ישראל שבכל דור סוברים להיפך וכן יהיה הדין בפטם
> והוא אשר אמרתי בתחילת האשכול שסברת המתירים את ההודו היא שמסורת היא חומרא והיכא שחזינן שלא דורס וכבר נהגו לאוכלו שפיר להמשיך לאוכלו

במאמר שם ציינתי לענין אכילת העוף בימינו אם שייך להחשיב אותה מסורת, שהארכתי בזה יותר לענין אכילת הפטם.

אמנם לא שייך להשוות את דין הפטם להודו, מכמה סיבות, וביניהם כי ביצי ההודו הם כד וחד, ואילו בביצי הפטם ישנה שכיחות של כד וכד. ובנוסף בפטם ישנם עדויות מיהודים כשרים שהוא אוכל מחיים. וגם לא

שייך לומר שאוכלים אותו כמה עשרות שנים, כיון שהעוף עובר שינויים בהכלאות כמבואר בדברי נשיא חברת רוס, וכידוע.

---

14 יולי (7) 2023 #204

ו

יוסף חיים כהן

> אחד מאנש אמר:
>
> טעם הערוגות הבושם שייך גם בפטם (שגם גודל בינינו לאלפים ורבבות)

בנוסף להנ"ל
הערוגות הבושם כותב שנתגדל לאלפים ולרבבות ולא ראינו שדורס,
ולגבי הפטם לא שייך לומר שלא ראינו שדורס, דאדרבה ישנם כמה עדויות וצילומים שהוא אוכל מחיים, שהיא דריסה לדעת רוב הראשונים.
ובנוסף אחר שפירסם הערוגות הבושם ספרו בשנת תר"ל, שנה לאחר מכן בשנת תרל"א, הביא בספר סוגה בשושנים שמצאו בהם לפתע סימן דריסה, וכמו שהבאתי בקונטרס.

---

16 יולי (7) 2023 #205

ג

געצל

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> בטבע אין לחוש לתערובת, שעל דרך הכלל מצא מין את מינו, וכמאמרם לא לחנם הלך הזרזיר אצל העורב וכו',
> ובנלקח מהכלל אמרינן כל דפריש מרובא פריש, ורובא לאו בני תערובת נינהו.
> מה שאין כן כאן, שעיקר ייצור הפטם בא מהכלאה, ולא ידוע לנו כל המינים שהוכלאו, ממילא לא שייך לומר שיש לנו עליו מסורת טהרה אחר שאין ידוע לנו כלל איזה מין תרנגול הוא האמא של האמא.

אי משום הטבע הרי לפי מה שכתב בעל כל עוף למיניהו הרי טבע התרנגולים שונים והם כן מתערבים עם מינים דומים כמו עם מינם (איני יודע אם דבריו נכונים רק כתבתי לפי דבריו)
ואם משום רוב גם בפטם יש לומר רוב, שהרי ברור שרוב זני התרנגולים וכל העופות שיתכן להכליא

בעופות טהורים הם, ואם משום סברת הריבש שלא הולכים אחר הרוב, א. כמדומה שרוב הראשונים חולקים על זה ב. א"כ גם בסתם תרנגולים נימא הכי.

16 יולי (7) 2023 #206

ג

געצל

יוסף חיים כהן אמר:

יראה כבודו בקונטרס עוף פטם (מצורף), שהגר"ש קלוגר ועוד פוסקים חלוקים על הלק"ט שהתיר בהפרש כחוט השערה, ויש ראיות מדברי השלחן ערוך דסבירא ליה כהגר"ש קלוגר. ועוד נתבאר שם שדעת רוב גדול של האחרונים שהלק"ט עצמו לא היקל אלא בביצה שבאה מישראל, וכאן הביצים באים מגוי שלא ידוע איזה עופות עירב בהם.

נכון שדעת רוב האחרונים כך, אבל כיון שרוב גדולי הפוסקים הקדמונים וגם הדברי חיים במקום אחר כתבו שעיקר הדין כרמב"י, ולדבריהם בע"כ צ"ל שצדקו מיעוט האחרונים שהבדל כחוט השערה הוא טהור.
רק מאידך גיסא יש סברא לומר שלא מסתבר שמסרו לנו חז"ל סימן שאין רואים בעיניים.

16 יולי (7) 2023 #207

ו

יוסף חיים כהן

געצל אמר:

אי משום הטבע הרי לפי מה שכתב בעל כל עוף למיניהו הרי טבע התרנגולים שונים והם כן מתערבים עם מינים דומים כמו עם מינם (איני יודע אם דבריו נכונים רק כתבתי לפי דבריו)
ואם משום רוב גם בפטם יש לומר רוב, שהרי ברור שרוב זני התרנגולים וכל העופות שיתכן להכליא בעופות טהורים הם, ואם משום סברת הריבש שלא הולכים אחר הרוב, א. כמדומה שרוב הראשונים חולקים על זה ב. א"כ גם בסתם תרנגולים נימא הכי.

מה שנתכוונתי במילה טבע, דהיינו שהם חופשיים בטבע, ומוצאים את בני מינם, מה שאין כן כאשר יד אדם נותנת אותם במקום אחד, זכרים ממין אחד ונקבות ממין אחר, שאז ידוע לנו שקיימת הכלאה.
אכן בטבע כשהם חופשיים ויכולים למצוא את מינם אין חשש שיוכלאו מעצמם, אלא במיעוט המקרים, וממילא תמיד יש רוב שאינם מוכלאים.

אבל הפטם שמתחילה עיקר מין זה מיוצר מהכלאה, אם כן ודאי שומה עלינו לבדוק אלו מינים הוכלאו בטרם נבוא לאוכלו, שהרי אפשר שאמו או אם אמו טמאה, והיוצא מן הטמא טמא.

16 יולי (7) 2023 #208

יוסף חיים כהן

> געצל אמר:
>
> נכון שדעת רוב האחרונים כך, אבל כיון שרוב גדולי הפוסקים הקדמונים וגם הדברי חיים במקום אחר כתבו שעיקר הדין כרמב"י, ולדבריהם בע"כ צ"ל שצדקו מיעוט האחרונים שהבדל כחוט השערה הוא טהור.
> רק מאידך גיסא יש סברא לומר שלא מסתבר שמסרו לנו חז"ל סימן שאין רואים בעיניים.

הדברי חיים (יו"ד ח"ב סי' מה) כת בהיפך, וזה לשונו, 'בודאי אין נאכל שום עוף בלא מסורה, וכן אנו נוהגים מעולם, והעושה נגד זה אוכל ממש עוף טמא'.
וכתב עוד בשו"ת דברי חיים (יו"ד ח"ב סי' מח) 'שנראה מהמחבר דהא דאין לאכול שום עוף אלא אם כן יש לו מסורת, לא משום חומרא מחמירין, אלא הוא ממש ספק'.

וכן כתב בשם משמואל (סי' יא, ד"ה אמנם בעיקר) 'דהבית יוסף תפס לאיסור לא משום חומרא, אלא תופס עיקר דעת רש"י' [והביא שם שדעת רוב הפוסקים כרש"י].

גם הגר"ש קלוגר כתב (טוטו"ד תלתאה סי' קנ) בזה הלשון, 'אשר הצליח מעשה שטן והתחיל מכשול חדש לבית ישראל בהבאת העופות החדשים (נראה שכוונתו לקוצ'ין או הבראמא) ממדינת אמריקא וכו'. ובפרט לדידן דשום סימן לא מהני, רק מה דהוי לנו מסורת, והרי סימנין מובהקין ודאי הוי מן התורה, ומכל מקום לא סמכינן עלייהו, רק על המסורת, פשיטא דבאין לנו מסורת ודאי אסורין כתרי ותרי, ולזה באתי להתוודע ולהגלות דעל פי פסקי הדיינים האמתיים, ודאי אסורין כדין עוף טמא ממש'.

גם המהר"ם שיק (יו"ד צ"ח) נסתפק בהא דאסרינן בלא מסורת משום חשש שמא הוא דורס, אם מדאורייתא צריך לחוש לזה או מדרבנן. אלמא פשיטא ליה דדין גמור הוא רק נסתפק אם הוא מהתורה או מדרבנן [וכן מבואר מלשון איסורא דנקט התם].

גם בחכמת אדם (כלל לו דין ד) כתב, דבלא מסורת "אסור" לאכול.

ומדברי מרן הבית יוסף עצמו מבואר כדבריהם, שהרי הביא בבית יוסף שדעת שני עמודי ההוראה הרמב"ם והרא"ש דלא כרמב"י, וממילא ברור שמה שכתב בשלחן ערוך "אין לאוכלו", מעיקר הדין הוא.

16 יולי (7) 2023 #209

ג

געצל

יוסף חיים כהן אמר:

מה שנתכוונתי במילה טבע, דהיינו שהם חופשיים בטבע, ומוצאים את בני מינם, מה שאין כן כאשר יד אדם נותנת אותם במקום אחד, זכרים ממין אחד ונקבות ממין אחר, שאז ידוע לנו שקיימת הכלאה.
אכן בטבע כשהם חופשיים ויכולים למצוא את מינם אין חשש שיוכלאו מעצמם, אלא במיעוט המקרים, וממילא תמיד יש רוב שאינם מוכלאים.
אבל הפטם שמתחילה עיקר מין זה מיוצר מהכלאה, אם כן ודאי שומה עלינו לבדוק אלו מינים הוכלאו בטרם נבוא לאוכלו, שהרי אפשר שאמו או אם אמו טמאה, והיוצא מן הטמא טמא.

לא הבנתי כמו שבטבע סומכים על רוב, למה לא נסמוך על זה שרוב העופות שניתן להכליא בהם הם כשרות, אם לא מצד הביצים שזה נושא אחר.

16 יולי (7) 2023 #210

ג

געצל

יוסף חיים כהן אמר:

הדברי חיים (יו"ד ח"ב סי' מה) כת בהיפך, וזה לשונו, 'בודאי אין נאכל שום עוף בלא מסורה, וכן אנו נוהגים מעולם, והעושה נגד זה אוכל ממש עוף טמא'.
וכתב עוד בשו"ת דברי חיים (יו"ד ח"ב סי' מח) 'שנראה מהמחבר דהא דאין לאכול שום עוף אלא אם כן יש לו מסורת, לא משום חומרא מחמירין, אלא הוא ממש ספק'.

לחץ כדי להרחיב...

הדברי חיים במקום אחר כותב שזה רק חומרא, אני צריך לחפש איפה, הגר"ש קלוגר ברור שכתב דרך הפלגה כי וודאי אינו בדרגת עוף טמא בוודאי, והמהרם שיק אולי כוונתו לדעת האוסרים שמחמירינן כוותיהו, וממה שכתב החכמת אדם אסור אין לדייק כי בוודאי זה אסור אבל מצד המנהג ולא מעיקר הדין, בכל אופן נראה שדעת כמה אחרוני אחרונים שהבאת לא מתחשבים בהם נגד המהרשל, והשך, והגרא, והפר"ח, והשואל ומשיב.

17 יולי (7) 2023 #211

א

אחד מאנש

שמעתי סברא מת"ח אחד להתיר: שהרי רוב מיניי עופות העולם טהורים כמבואר בחז"ל, א"כ כאן שאין אנו יודעים ממה הורכב זיל בתר רובא

---

17 יולי (7) 2023 #212

ג

געצל

> אחד מאנש אמר:
>
> שמעתי סברא מת"ח אחד להתיר: שהרי רוב מיניי עופות העולם טהורים כמבואר בחז"ל, א"כ כאן שאין אנו יודעים ממה הורכב זיל בתר רובא

אם זה מה שאמר אינו בסוגיא, אפשר אולי לומר קצת באופן שונה, שרוב העופות שיתכן שהורכבו בפטם הם טהורים.

---

17 יולי (7) 2023 #213

ו

יוסף חיים כהן

> געצל אמר:
>
> לא הבנתי כמו שבטבע סומכים על רוב, למה לא נסמוך על זה שרוב העופות שניתן להכליא בהם הם כשרות, אם לא מצד הביצים שזה נושא אחר.

יש חילוק בין הבדלה בין המינים, ובין לחוש במין אחד למיעוט שאולי בא מהכלאה, וכמו שאבאר.

שהרי בכל התורה כולה, ואפילו באיסורי תורה, אנו הולכים אחר הרוב, כדין תשע חנויות מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבילה, דאמרינן כל דפריש מרובא פריש, (אם נפל הספק אחר שפירש), הרי שהולכים אחר הרוב אפילו באיסורי תורה, כהכא דאיכא איסור נבילה דאורייתא.

אלא שלענין מיני העופות, אמרו בחולין (סב.) דעוף הבא בסימן אחד טהור, כיון דאין לך עוף טמא הבא בסימן אחד אלא פרס ועזניה, ואינהו לא שכיחי ביישוב.

ולכאורה קשה למה לי טעמא דפרס ועזניה לא שכיחי ביישוב, אפילו אם היו מצויים, הרי הם מיעוט לגבי שאר העופות, ולא ניחוש למיעוט אלא נלך אחר הרוב.

אלא שהדבר מתבאר בשו"ת הריב"ש (סי' קצב) שכתב דכיון שציוותה התורה לבדוק בסימנים שלא יהיה מעופות הטמאים על כרחינו יש לחוש לכל אחד מהם אפילו הוא מיעוטא.

נמצא דאף דבעלמא אזלינן בתר רובא, כאן ציוותה התורה שלא נסמוך על הרוב אלא נברר שמין זה הוא ודאי מן הטהורים.

ונכלל בזה שאם המין אינו ידוע לנו, לא נאכל העוף עד שיתברר לנו שהוא מין טהור, ובהא חיישינן אפילו למיעוטא, אבל אחר שאדם בירר ונודע לו שמין עוף זה הוא טהור, כגון סנונית לבנה, כאשר הוא רואה שכריסה לבנה, הרי הבדיל וזיהה שהיא ממין הטהור, אמנם לא מצאנו בתורה שאפילו אחר שראה שהיא ממין הטהור, יש לו לחוש שמא נולדה מסנונית לבנה שכריסה ירוקה (שהיא טמאה) שנתעברה מזכר של סנונית לבנה שכריסה לבנה, והוולד דומה לאביו, אלא בהא אזלינן בתר רובא ואמרינן דמסתמא בא מהרוב שכל מין הולך אצל מינו.

נמצא שכאשר ציוותה התורה והבדלתם בין הטמא ובין הטהור, מוטל על האדם חיוב לברר שמין זה טהור הוא, ובזה יש לו לחוש אפילו למיעוט, אבל אחר שנתברר לו שמין זה טהור, לא מצאנו שחששה התורה למיעוט הבאים מהכלאה.

---

17 יולי (7) 2023 #214

יוסף חיים כהן

> געצל אמר:
>
> הדברי חיים במקום אחר כותב שזה רק חומרא, אני צריך לחפש איפה, הגר"ש קלוגר ברור שכתב דרך הפלגה כי וודאי אינו בדרגת עוף טמא בוודאי, והמהרם שיק אולי כוונתו לדעת האוסרים שמחמירינן כוותיהו, וממה שכתב החכמת אדם אסור אין לדייק כי בוודאי זה אסור אבל מצד המנהג ולא מעיקר הדין, בכל אופן נראה שדעת כמה אחרוני אחרונים שהבאת לא מתחשבים בהם נגד המהרשל, והשך, והגרא, והפר"ח, והשואל ומשיב.

למה לא לפרש את הדברים כפשטן.

בכל מקרה כבר הבאתי בהודעות למעלה שמבואר בבית יוסף שדעת שני עמודי ההוראה דלא כרמב"י, וממילא מבואר שמה שכתב בשלחן ערוך "אין לאוכלו", היינו כפשוטו, ולא חומרא.

וגם הבאתי לעיל שאפילו אם היה הדבר חומרא, כיון שנהגו בזה, נהפך לאיסור מעיקר הדין, והחתם סופר (ח"ב יו"ד קז) תופס שלעבור על זה הוא איסור דאורייתא של נדר.

---

17 יולי (7) 2023 #215

יוסף חיים כהן

> אחד מאנש אמר:
>
> שמעתי סברא מת"ח אחד להתיר: שהרי רוב מיניי עופות העולם טהורים כמבואר בחז"ל, א"כ כאן שאין אנו יודעים ממה הורכב זיל בתר רובא

ראשית, יש לך להתבונן, אם כן למה לא התיר השלחן ערוך אלא במסורת, הרי רוב העופות טהורים?

שנית, כבר כתב הריב"ש (סי' קצב) שכתב דכיון שציוותה התורה לבדוק בסימנים שלא יהיה מעופות הטמאים על כרחינו יש לחוש לכל אחד מהם אפילו הוא מיעוטא.

שלישית, הנה עמוד ההוראה הרא"ש כתב בתוספותיו (חולין סג:) 'אמרינן לעיל דמאה עופות טמאין יש במזרח, וכולן מין איה הן, הילכך איפשר דיש בטמאים מינין מרובין'. ודומה לזה כתב המאירי (חולין סג:) 'שאין הטהורים מרובים אלא במיניהם, אבל פרטי הטמאים מרובים הרבה'. וכן כתבו הרשב"א (חולין סג:) והתרומה (סי' כז) ואהל מועד (שער או"ה ד"א נ"ו).

---

17 יולי (7) 2023 #216

יוסף חיים כהן

> געצל אמר:
>
> אם זה מה שאמר אינו בסוגיא, אפשר אולי לומר קצת באופן שונה, שרוב העופות שיתכן שהורכבו בפטם הם טהורים.

ראה בהערה הקודמת

17 יולי (7) 2023 #217

ג

געצל

יוסף חיים כהן אמר:

יש חילוק בין הבדלה בין המינים, ובין לחוש במין אחד למיעוט שאולי בא מהכלאה, וכמו שאבאר.

שהרי בכל התורה כולה, ואפילו באיסורי תורה, אנו הולכים אחר הרוב, כדין תשע חנויות מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבילה, דאמרינן כל דפריש מרובא פריש, (אם נפל הספק אחר שפירש), הרי שהולכים אחר הרוב אפילו

לחץ כדי להרחיב...

א. לא מסתבר, כי אם אומרים זה וזה גורם אסור הרי זה כמו מין טמא, דמה לי חצי טמא מה לי כולו טמא, רק אולי משום היוצא מן הטמא טמא יש לומר כן.

ב. כמדומה שרוב הראשונים אומרים תירוץ אחר על קושית הריב"ש

17 יולי (7) 2023 #218

ג

געצל

יוסף חיים כהן אמר:

וגם הבאתי לעיל שאפילו אם היה הדבר חומרא, כיון שנהגו בזה, נהפך לאיסור מעיקר הדין,

נכון אבל שעת הדחק שאני בפרט כשיש עוד צירופים וספק וספיקא אדעתא דהכי לא נהגו

17 יולי (7) 2023 #219

ג

געצל

יוסף חיים כהן אמר:

בכל מקרה כבר הבאתי בהודעות למעלה שמבואר בבית יוסף שדעת שני עמודי ההוראה דלא כרמב"י, וממילא מבואר שמה שכתב בשלחן ערוך "אין לאוכלו", היינו כפשוטו, ולא חומרא.

האם אתה רוצה לחלוק על הש"ך?

17 יולי (7) 2023 #220

ג

געצל

יוסף חיים כהן אמר:

בדורות שלפנינו לא היה ידוע שההודו מקורו מאמריקא, והיו סבורים שהיתה עליו מסורת, כמו שכתב הרב מקמרנא, והרב ישכיל עבדי, תוכל לראות דבריהם בהרחבה במאמר המצורף.

אין לדמות תרנגול הודו לנידון העוף שהתיר שם בעל ערוגות הבושם ונמצא דורס, כי אין ידוע כמה זמן היה נפוץ אותו עוף, בניגוד לתרנגול ההודו שהיה נפוץ מאות בשנים בכל קצוי תבל ומעולם לא נראה ולא נשמע שהוא דורס.

ובכלל ממתי סומכים להלכה על מה שכותבים הגויים, ואין הכרח שלא היה בנמצא בימים קדמונים באיזה מדינה תרנגול הודו וע"פ עדות של אנשי אותו מדינה סמכו להתיר, וזה לא סתירה למה שכותבים הגויים, כי להם לא היה ידוע מקור ההודו רק מאמריקה, אבל אין זה הוכחה שלא היה בנמצא בשום מקום אחר.

וממ"נ אם בתחילת אכילתו היה מקובל על כולם פסק השו"ע איך התחילו לאכול אותו, בע"כ לומר שכן היה על זה מסורת, ואם בזמן תחילת אכילתו שהיה אולי לפני כ500 שנה עוד היו קהילות שלא נהגו כהשו"ע ולכן נהגו לאכלו, וע"פ זה נכנס המנהג גם אצלינו לאכול, בע"כ אין בזה בעיה, דאילת"ה הרי מתירים כל עוף שנהגו לאכלו באיזה מקום, ואיך נידע שלא התחיל המנהג בימים קדמונים כשעוד לא נתקבל המנהג להחמיר כרש"י.

18 יולי (7) 2023 #221

א

אחד מאנש

מה שכתב כת"ר

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> שנית, כבר כתב הריב"ש (סי' קצב) שכתב דכיון שציוותה התורה לבדוק בסימנים שלא יהיה מעופות הטמאים על כרחינו יש לחוש לכל אחד מהם אפילו הוא מיעוטא

בפטם יש סימיני טהרה אלא שהשאלה היא על המסורת שהיא חומרא שמא יימצא דורס (כוונתי שמדאורייתא מיהא ניזיל בתר רובא היות שיש גם סימנים)
ועוד על מה שכתב

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> כתב המאירי (חולין סג:) 'שאין הטהורים מרובים אלא במיניהם, אבל פרטי הטמאים מרובים הרבה'. וכן כתבו הרשב"א (חולין סג:) והתרומה (סי' כז) ואהל מועד (שער או"ה ד"א נ"ו).

כאן השאלה היא על **מיניי** העופות שהרי מרכיבים מינים ולא פרטים

18 יולי (7) 2023 #222

ב

בפקודיך אשיחה

> אחד מאנש אמר:
>
> בפטם יש סימיני טהרה אלא שהשאלה היא על המסורת שהיא חומרא שמא יימצא דורס (כוונתי שמדאורייתא מיהא ניזיל בתר רובא היות שיש גם סימנים)

סימני טהרה בפטם לא יועילו בכדי להתיר, כיוון שאם ייצרו אותו מעופות טמאים (ובמיוחד את אמו), הוא יהיה טמא מחמת הוריו גם אם יש לו סימני טהרה. כך היא דעת הפוסקים.
ולהתיר מחמת רובא לא ניתן, הן מחמת דברי הריב"ש, הן מחמת כך שרוב זנים טמאים, והן מחמת כך שמוצאים בו ביצים בצורת כד כד שזה מוכיח שהשתמשו בתהליך ייצורו בעוף טמא. לפי הרבה דעות גם מעשה הדריסה שמוצאים בו מוכיח שמוכלא בו עוף טמא.
ולגבי מה שכתבת שהמסורת היא חומרא, כבר דובר על כך שלדעת השו"ע והרמ"א בעוף שאין לו חרטום

ורגל רחבים אנו מצריכים מסורת מדינא ולא רק בגדר של חומרא.

> אחד מאנש אמר:
>
> כאן השאלה היא על **מיניי** העופות שהרי מרכיבים מינים ולא פרטים

הכלאה נעשית עם זני עופות בודדים לא עם מינים שלמים, לכן בכה"ג נאמר רוב עופות טמאים.

---

19 יולי (7) 2023 #223

יוסף חיים כהן

> געצל אמר:
>
> א. לא מסתבר, כי אם אומרים זה וזה גורם אסור הרי זה כמו מין טמא, דמה לי חצי טמא מה לי כולו טמא, רק אולי משום היוצא מן הטמא טמא יש לומר כן.
>
> ב. כמדומה שרוב הראשונים אומרים תירוץ אחר על קושית הריב"ש

א. להלכה נפסק (יו"ד קמב סי"א) שזה וזה גורם בדיעבד מותר, אמנם כבודו צודק שאם הנקבה היתה טמאה, אף שהזכר יצא כמראה האב הוא טמא, כיון שהיוצא מן הטמא טמא.
אמנם כוונתי היתה שמכיון שבטבע רוב הוולדות הם ממין ומינו, ולא ממין ושאינו מינו, אם כן לדוגמא מתוך 5 מליון עופות שנראים כמראה הלגהורן, יהיו 7 בני קורניש, ו22 בני מלאי וכדומה, ולכך אנו הולכים אחר הרוב ואומרים שהלגהורן שלפנינו בא מאב ואם לגהורן.

ב. אדרבה יביא כת"ר תירוצים אחרים.

---

19 יולי (7) 2023 #224

יוסף חיים כהן

> געצל אמר:
>
> נכון אבל שעת הדחק שאני בפרט כשיש עוד צירופים וספק וספיקא אדעתא דהכי לא נהגו

מקור הדין של דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור אי אתה רשאי להתירם בפניהם, הוא בפסחים בעובדא דבני בישן, והתם שעת הדחק גדול היה שלא היה להם די פרנסתם, ובכל זאת לא התירו להם לעבור על המנהג.

19 יולי (7) 2023 #225

יוסף חיים כהן

> געצל אמר:
>
> האם אתה רוצה לחלוק על הש"ך?

איני צריך לחלוק על הש"ך בזה, כבר חלקו עליו הדברי חיים והשם משמואל והחכמת אדם והגר"ש קלוגר ועוד, כמו שהבאתי בקונטרס עוף פטם עמוד מ"ג ובהערות שם.
אלא שאני הבאתי מתוך דברי הבית יוסף ששני עמודי ההוראה תופסים דלא כרמב"י, ומרן הבית יוסף כתב בהקדמתו שבכל מקום ששני עמודי ההוראה עומדים בדעת אחת נפסוק הלכה כדבריהם, וזה מוכיח בבירור שמה שכתב השלחן ערוך "אין לאוכלו", פשוטו כמשמעו, וכדברי שו"ת דברי חיים וסייעתו.

19 יולי (7) 2023 #226

יוסף חיים כהן

> אחד מאנש אמר:
>
> מה שכתב כת"ר
>
> בפטם יש סימיני טהרה אלא שהשאלה היא על המסורת שהיא חומרא שמא יימצא דורס (כוונתי שמדאורייתא מיהא ניזיל בתר רובא היות שיש גם סימנים)
> ועוד על מה שכתב

מבואר במשנה שישנם ארבעה סימנים, אחד סימן טומאה, "כל עוף הדורס טמא", ושלשה סימני טהרה, "אצבע יתירה זפק וקורקבן נקלף".
לדעת רש"י והרמב"ם והרא"ש רוב העופות הטמאים יש להם שלשה סימני טהרה בגופם, אלא שהם דורסים ולכך הם טמאים.
ומבואר בדברי רש"י, וכדבריו פסק השלחן ערוך (פב ס"ב) שאין אנו יכולים לסמוך על עצמינו לקבוע אם יש

לעוף את סימן הדריסה או לא, מאחר שכבר בימי האמוראים היתה מכשלה בזה. ומפני זה פסק השלחן ערוך שאין לאכול אלא במסורת.
וממילא לא יועילו שלשה סימני טהרה בפטם, מאחר שאין אנו יכולים לברר אם הוא דורס, אלא צריכים מסורת כדי להתירו, ולא שייך לומר שיש לו מסורת כאשר לא נתבררו לנו גזעי העופות שמהם נולד (אף מצד הנקבה). וכל שכן אחר שידוע לנו שהפטם אוכל מחיים, שהיא דריסה לרבינו תם ורוב הראשונים, אם כן הרי נתברר לנו דאדרבה דורס הוא.

וכבר הבאתי למעלה שהמסורת אינה חומרא, שדעת רמב"י נדחתה על ידי רש"י ושני עמודי ההוראה הרמב"ם והרא"ש, והשלחן ערוך פסק כשני עמודי ההוראה.

---

19 יולי (7) 2023 #227

ו

יוסף חיים כהן

> אחד מאנש אמר:
>
> כאן השאלה היא על **מיניי** העופות שהרי מרכיבים מינים ולא פרטים

נא ידקדק כת"ר שנית בדברי הרא"ש:

1. לשון הרא"ש הוא, שיש בטמאים **"מינים"** מרובים.

2. ראיית הרא"ש היא מהא דאיכא מאה מיני איה, ושם אין הכוונה למאה פרטים שנראים כולם כמין אחד, אלא למאה צורות שנות של עופות, שכולם שייכים למין האיה.

---

20 יולי (7) 2023 #228

ג

געצל

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> מקור הדין של דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור אי אתה רשאי להתירם בפניהם, הוא בפסחים בעובדא דבני בישן, והתם שעת הדחק גדול היה שלא היה להם די פרנסתם, ובכל זאת לא התירו להם לעבור על המנהג.

אז למה מתירים קטניות בפסח לבני אשכנז בשעת הדחק

20 יולי (7) 2023 #229

ג

געצל

יוסף חיים כהן אמר:

א. להלכה נפסק (יו"ד קמב סי"א) שזה וזה גורם בדיעבד מותר, אמנם כבודו צודק שאם הנקבה היתה טמאה, אף שהזכר יצא כמראה האב הוא טמא, כיון שהיוצא מן הטמא טמא.
אמנם כוונתי היתה שמכיון שבטבע רוב הוולדות הם ממין ומינו, ולא ממין ושאינו מינו, אם כן לדוגמא מתוך 5 מליון עופות שנראים כמראה הלגהורן, יהיו 7 בני קורניש, ו22 בני מלאי וכדומה, ולכך אנו הולכים אחר הרוב ואומרים שהלגהורן שלפנינו בא מאב ואם לגהורן.

ב. אדרבה יביא כת"ר תירוצים אחרים.

א. עדיין יש הספק שחוששים לזרע האב, ואם משום ספק ספיקא גם בנידון דידן יש ספק ספיקא
ב. הראשונים מתרצים שרוב המינים הפרטיים הם טמאים, רק המינים הכלליים רובם טהורים.

20 יולי (7) 2023 #230

ו

יוסף חיים כהן

געצל אמר:

אז למה מתירים קטניות בפסח לבני אשכנז בשעת הדחק

הנה יסדתי דברי על פי תלמוד מפורש, ולפי שכבודו מפקפק בדבר אביא דברי התלמוד והפוסקים לבאר הדבר בבירור ובאופן מוחלט, שמנהג לחומרא אסור להקל בו אפילו בשעת הדחק.

דהנה בפסחים (נ:) איתא, בני ביישן נהוג דלא הוו אזלין מצור לצידון במעלי שבתא (פירש רש"י, מחמירים על עצמן שלא להיבטל מצרכי שבת), אתו בנייהו קמיה דרבי יוחנן אמרו לו אבהתין אפשר להו (פירש רש"י, הוה אפשר להו להמנע מן השוק שעשירים היו) אנן לא אפשר לן אמר להו כבר קיבלו אבותיכם עליהם

שנאמר שמע בני מוסר אביך ואל תטש תורת אמך.

הרי מבואר שלא היה אפשר להם להתפרנס, והיו צריכים להפליג לצידון לעסוק במסחר גם ביום שישי, ולא התיר להם רבי יוחנן.

ודברי התלמוד נפסקו בהרי"ף (פסחים יז.) וכן כתב הרא"ש (בתשובה כלל נה סי' י) ועוד פוסקים.

ומדבריהם מבואר דמנהג של חומרא, אפילו במקום דוחק אין לו היתר.

וכן כתב בהדיא בשו"ת הרמ"א (סימן יט) וזה לשונו, אמרינן פרק מקום שנהגו, בני ביישן נהוג דלא הוו אזלי מצור לצידון במעלי שבתא אתו בנייהו קמיה דר' יוחנן א"ל אבהתין אפשר להו אנן לא אפשר לן, אמר להם כבר קבלו אבותיכם עליהם שנאמר שמע בני מוסר אביך וגו' א"כ שמעינן אף בשעת הדחק אין לשנות מנהג.

וכן כתב בשו"ת מהרשד"ם (חו"מ סי' שסד) וזה לשונו, יש לבנים להחזיק במנהג אבותיהם ולעשות כמו בני בישן שאמרו לר' יוחנן אבהתין הוה אפשר להו דלא למתא ולא אתו אנן לא אפשר לן מאי אמר ליה כבר קבלו עליהם אבותיכם הרי שאפי' שלא היה אפשר להם עכ"ז לא התיר להם ר' יוחנן

וכן כתב בשו"ת הרי בשמים (ח"ב סי' קלז) וזה לשונו, דהיכי דבשעה שנתקנה התקנה היו יכולין לעמוד בה אף דבדור שאחריהם אינם יכולים לעמוד בה חלה עליהם התקנה בעל כרחם. וכן נראה להדיא מש"ס פסחים נ': בבני ביישן דהוו נהגי דלא אזלי מצור לצידון במעלי שבתא אתו בנייהו לקמי' דר"י א"ל אבהתן הוי אפשר להו אנן דלא אפשר לן כו' א"ל שמע בני כו' הרי דאף דלהם לא היה אפשר לעמוד בהתקנה מכל מקום כיון דבראשיתה היו יכולין לעמוד בה וכיון שחלה שוב לא פקעה.

גם בשו"ת דעת כהן (סימן יח) כתב, והנה מצד הראשון, מפני שנשתנה המצב, שעתה קשה להם לסבול היזק, מה שבתחילה לא היתה להם ההכבדה הזאת, ולפיכך עמדו במנהגם לחומרא, לכאורה נראה דמצד זה אין להקל במנהג, וכהא דעובדא דבני ביישן בפסחים דף נ' ע"ב, דלא הוו אזלי מצור לצידן במעלי שבתא, ואתו בנייהו לקמיה דריו"ח ואמרו ליה אבהתין אפשר להו אנן לא אפשר לן, וא"ל ריו"ח כבר קבלו אבותיכם עליהם וכתיב שמע בני מוסר אביך וגו', הרי אנו רואים, דאע"ג דאפשר לומר שאם היו האבות ג"כ דחוקים, כמו הבנים, לא היו נוהגים המנהג הזה, מ"מ אין מקום להתיר בשביל כך, כיון שהאבות כבר קבלו את החומרא של המנהג.

גם בשו"ת משפטי עוזיאל (א, או"ח יד) כתב בזה הלשון, ואין לומר דכיון שנשתנה המצב, ולפי הזמן א"א לעמוד בתקנה זו, אדעתא דהכי לא קבלו, דהא אמרינן בפסחים (דף נ' ב) בני ביישן נהוג דלא הוו אזלין מצור לצידון במעלי שבתא אתו בנייהו קמיה דר' יוחנן אמרו לו אבהתין אפשר להו אנן לא אפשר לן, אמר להו כבר קבלו אבותיכם עליהם שנאמר שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך, אלמא דאפילו בנשתנה המצב, דאי אפשר להם מפני מצבם לקבל חומרת אבותיהם, אפילו הכי אמרינן בהו דכיון שנהגו אבותיהם אי אפשר לבטל מנהג אבותיהם, ומשמע נמי דלא מהני אפילו התרה, דהא הבנים לא נאסרו מטעם נדר אלא משום אל תטוש ובזה לא מהני התרה.

ומעתה מה שכתב החיי אדם להקל בקטניות בשעת הדחק, אפשר שטעם אחר היה לו בדבר [ועוד דאיהו מיירי בדליכא מידי אחרינא למיכל, ואילו הכא האיכא בשר ודגים וירקות וקטניות ועוד כהנה וכהנה], ומכל מקום הא ודאי דדין התלמוד והפוסקים קאי בדוכתיה, דמנהג לחומרא אין לו היתר אפילו בשעת הדחק.

ומלבד כל זה ראוי לשוב ולהזכיר, דדין השלחן ערוך (יו"ד פב ס"ב) שאין לאכול עוף אלא במסורת, אינו חומרא בעלמא, אלא הוא עיקר הדין, שפסק מרן השלחן ערוך כדעת שני עמודי ההוראה הרמב"ם והרא"ש (ועוד כעשרים ראשונים) החולקים על רמב"י.

20 יולי (7) 2023 #231

יוסף חיים כהן

> געצל אמר:
>
> הראשונים מתרצים שרוב המינים הפרטיים הם טמאים, רק המינים הכלליים רובם טהורים.

כמדומני שתירוץ זה של הראשונים נאמר לענין דבר אחר.

כאן הריב"ש מדייק מדברי הגמרא, לענין עוף הבא בסימן אחד, שהתירוהו מטעם דפרס ועזניה לא שכיחי ביישוב, ולכאורה קשה אף אי הוו שכיחי, למה לן למיחש למיעוטא דמיעוטא, לשני מיני עופות בודדים, ועל זה ביאר הריב"ש דכיון דציוותה התורה והבדלתם, לבדוק ולוודא שאינו טמא, על כן אנו מצווים לחוש אפילו למיעוט המינים.

וממילא מתבאר מזה שבעופות טמאים חוששים אפילו למיעוט מינים, ולא הולכים אחר הרוב.
ודבר זה אף אם לא כתבו הריב"ש, הוא מוכרע מדברי התלמוד עצמם, שהיו חוששים לפרס ועזניה אם היו מצויים ביישוב.

23 יולי (7) 2023 #232

S

star

לכל המעוניין, שלושה שיעורים בענין כשרות עופות הפטם.

שיעור ראשון

נתיב הגן עליך!

https://www.youtube.com/embed/B3EsxokMV8g?wmode=opaque&start=394

הפרופיל שלך אינו מאפשר לראות תוכן טקסט מאתר זה.

בקש את האתר

שיעור שני

נתיב הגן עליך!

https://www.youtube.com/embed/og4FxGztgz8?wmode=opaque

הפרופיל שלך אינו מאפשר לראות תוכן טקסט מאתר זה.

בקש את האתר

שיעור שלישי

נתיב הגן עליך!

https://www.youtube.com/embed/IypkAak4QPE?wmode=opaque&start=14

הפרופיל שלך אינו מאפשר לראות תוכן טקסט מאתר זה.

בקש את האתר

23 יולי (7) 2023 #233

כ

כל עוף למינהו

יוסף חיים כהן אמר:

נמצא שמסקנתו של מרן הבית יוסף, שלא להכריע הדין על פי טענות וראיות תלמודיות, אלא על פי עמודי ההוראה, וכבר נתבאר שלדעת שני עמודי ההוראה אין היתר בשלשה סימנים, וכך פסק מרן בשלחן ערוך בהדיא "ואף על פי שיש לו שלשה סימנים אלו, אין לאוכלו".

אינני רואה שום טעם לסטות מהכרעתם של עשרות מגדולי האחרונים ז"ל ובראשם הש"ך והפרי חדש והגר"א והכרתי ופלתי והשואל ומשיב ועוד שמעיקר הדין קיי"ל כרמב"י, ואף אחד מהם לא העלה על דעתו כטענה הזו שהוא כנגד הוראת השו"ע [שבדרך כלל נמשך אחרי רוב מג' עמודי ההוראה].

ראשית כל, כל מעיין ישר בבית יוסף שם יראה בבירור ובגלוי מהי דעתו בסוגיא זו, ואין להעלות על הדעת שהמכריע הגדול מרן הב"י יעזוב כל עיונו ויבטל דעתו לגמרי ויהפוך הדבר בשלחנו, וכבר כתב החזו"א (יו"ד ק"נ ח'): "אם כי אין אנו ניגשים להכריע בין הראשונים בהכרעה שכלית מוחלטת, מ"מ מתלוה תמיד בההכרעה עיון שכלי, והרבה פעמים מכריע מרן ז"ל כאחת הדעות מפני שדבריהם מחוורים ביותר ומתיישבות כל הקושיות", וכש"כ כאן שאין ההכרעה תלויה בראיות תלמודיות שיש קושי להכריע על פיהן, אלא בהוכחות עצומות מן החוש כנגד גירסת רש"י [ולכן לא שייכים כאן הטעמים שכתב הב"י בהקדמתו], ואף שיש "שטחים אפורים" בחוש שיש מקום לדון בהם ואינם מוכרעים לגמרי, מ"מ עכ"פ בנקודה זו נתברר בבירור גמור שיש דורסים רבים מי"ט המינים שאינם בני ג' סימני טהרה כנגד גירסת רש"י וכמו שכתב הב"י, וכמו שכתב השואל ומשיב בזה הלשון: "שיטת רש"י נדחה, לא מחמת סוגית ההלכה, שמפני זה לא נוכל לדחותו וכו' אך כאן שיטת רש"י מוכחשת מפאת החוש, כמו שכתבו כל הקדמונים וראש לראשונים הרמב"ן שעיניהם ראו שאין כן בחוש הראות כמו שכתב הרב המגיד", עכ"ל, ובפרט שמדברי הרא"ש עצמו

במהלך המשא והמתן בפסקיו כתב ש"היה ראוי לסמוך" על קבלת רבינו חננאל להתיר, שמשמע מתוספת מלים אלו שבא לומר שזו השיטה העיקרית בעיניו אף אם לא נקט לסמוך עליה להלכה ולמעשה וחשש לחומרא הואיל ונפיק מפומיה דרש"י, וגם שיטת הרמב"ם עצמו אינה ברורה [כמו שנחלקו בדעתו הרב השואל רבי שלמה הלוי עם הריב"ש בב' התשובות שם], וגם הרמב"ם בעצמו בהל' י"ט הביא מסורת הגאונים שעל פיה כל הבא בג' סימנים הריהו טהור בודאי, ולכן לכל הפחות היה מסופק בדבר [וע"ע בלחם משנה שם שפירש בדעת הרמב"ם כדעת רמב"י, והפלתי כתב על דברי הריב"ש שהם דחוקים מאד אלא אפשר ש"מרוב פשיטותו לא הוצרך [הרמב"ם] להזכירו, דודאי ג' סימני טהרה וכו' דמועיל לטהרה"], ולכן הראשונים בסוגיין כמעט ולא הביאו דברי הרמב"ם בסוגיא זו מטעם זה, וגם הב"י בסיום דבריו לא הזכיר שיטת הרמב"ם.

שנית, אינני בטוח אם בכלל ירד מרן השו"ע להכריע בדבר אם הוא חשש גמור מעיקר הדין או רק לחומרא, דבלא"ה כבר מאות שנים לפני דורו נתפשט המנהג בכל הארצות כשיטת רש"י, ואף שהב"י לא הזכיר המנהג בדבריו, בלי ספק זה היה משקל גדול בפסקו ולא היה מורה כנגדו. ועכ"פ אפי' אם נטיל ספק בדבר ונפקפק שמא הב"י ביטל דעתו בשולחנו, יבואו רבותינו הש"ך והפרי חדש ויכריעו שאין הדבר כן. ושוב ראיתי שלא רק הש"ך פירש כן בדעת המחבר עצמו, אלא גם הפרי חדש (ס"ק ט') נקט כן בדעת מרן: "וי"ל שהמחבר אינו מחשיב וכו' אלא שסומך להתיר כשיש ג' סימנים כבר מפני שלשיטת הרמב"י והיא המחוורת והמוסכמת מרוב הפוסקים בידוע שהיא טהורה וכו'", עכ"ל, עיי"ש.

אמנם כבר הארכתי בקונטרס דבלא"ה אף לרש"י החשש שמא יימצא דורס הוא חומרא ומנהג ולא חשש גמור מעיקר הדין עכ"פ בעוף שעקבנו אחריו זמן רב בכל מצביו ולא ראינוהו דורס, ונלאיתי לחזור שוב על הדברים.

---

23 יולי (7) 2023 #234

כ

כל עוף למינהו

יוסף חיים כהן אמר:

יעיין כת"ר בהקדמת הבית יוסף לספרו, שכתב שם "ואם בקצת ארצות נהגו איסור בקצת דברים אף על פי שאנו נכריע בהפך יחזיקו במנהגם כי כבר קבלו עליהם דברי החכם האוסר ואסור להם לנהוג היתר כדאיתא בפרק מקום שנהגו (פסחים נא א)", וההיא דפרק מקום שנהגו היינו האי מימרא דדברים המותרים וכו', אלמא קא מדמי דברים המותרים לדברים שנהגו כפוסק אחד שאוסר.

ועוד שהרי הגאון חתם סופר כתב בתשובה (ח"ב יו"ד קז) בזה הלשון, 'אפילו הלכה כאינך פוסקים, מכל מקום כיון דיש דעה להחמיר, כבר קבלנו אבותינו עליהם כאותה דיעה, ואסור עלינו מדינא, ואין לו התרה, וקרוב בעיני נדר דאורייתא, אף על פי שמכל מקום קיל ככל איסורי דרבנן, היינו כך קבלו הנדר שיהיה אסור עלינו כקולא איסור דרבנן, אבל לעבור

אין כוונת הב"י לדין נדר, אלא לחיוב גמור מעיקר הדין המוטל על בני המקום לנהוג כמנהג המקום [מדין 'מרא דאתרא'], וכהא דתרבא דאייתרא (פסחים נ"א ע"א) שנחלקו בו התנאים, ובא"י נוהגים היתר ובבל נוהגים בו איסור, ולא הותר לרבה בר בר חנה לאכול דאייתרא בבבל בצנעה כמנהג מקומו [מנהג א"י] אלא משום שהיה דעתו לחזור לא"י (רב אשי נ"א ע"א).

וכבר השיגו על החידוש הגדול הנ"ל של החת"ס ולא קיבלוהו, אלא יש חילוק גדול בין הנהגות טובות בדברים המותרים לבין חומרות שנהגו בהם מחמת חשש לדעה אחת מן הפוסקים, שבהנהגות הטובות הם יודעים שהם דברים המותרים לגמרי ואפ"ה נוהגים בהם איסור וא"כ נחשב כאילו קיבלו עליהם בנדר, ואילו בחומרות שנתפשטו מתוך חשש לדעה אחת מן הפוסקים [וכש"כ מכח הוראת השו"ע או שאר חכמי הדור לחוש לאותה דעה], הרי דבר ברור הוא שאינם מקבלים על עצמם כלום אלא נוהגים כן מתוך חשש לאותה דעה שמא הדבר אסור.

וכהנה רבות בדברי הפוסקים ז"ל שנתפשטו מנהגים להחמיר כשיטה מסוימת, ובכל זאת מקילים בשעת הדחק וכדומה, ולא הצריכו ולא הזכירו התרת נדרים כלל [וכש"כ שלא עלה על דעתם להחמיר בהם כבשל תורה מדין נדר יותר מאיסור דרבנן גופא], ואביא כמה דוגמאות:

(א) בסי' רצ"א הכריע השו"ע שהעיקר לדינא שצריכים לעשות סעודה שלישית בפת, ומ"מ הקל שם אם שבע ביותר, אפי' אם בכל שאר שבתות השנה היה רגיל ונהג כשיטת המחמירים להצריך פת, ולא הצריכו התרת נדרים, וע' בחיי אדם (הלכות שבת כלל ז' ס"ג) שבשעת הדחק יכול לסמוך על המקילים, **(ב)** בסי' שי"ח סט"ז כתב הרמ"א שמנהג בני אשכנז להחמיר כשיטת הר"ן וספר התרומה (סוף פרק במה טומנין) שאסור להניח שומן קרוש כנגד המדורה כדי שימחה ויעשה צלול שיש בו משום נולד, ואפ"ה כנגד המנהג מיקל הרמ"א בשעת הדחק לסמוך על הפוסקים המתירים, אפי' אם כל שבתות השנה היה רגיל שלא לעשות כן, **(ג)** בסי' שי"ז כתב הרמ"א שמנהג בני אשכנז להחמיר שלא להתיר שום קשר על גבי קשר משום שאין אנו בקיאים איזה קשר נחשב קשר אומן, ואפ"ה במקום צער מיקל הרמ"א כנגד המנהג [והרבה אחרונים פירשו דבריו שלא התיר בכל קשר דרבנן אלא דוקא בקשר ע"ג קשר, ע' באליה רבא שם שהתיר במקום צורך בעלמא ולאו דוקא במקום צער, וע' בחיי אדם, ואכמ"ל], **(ד)** בסי' תס"ב ס"ד כתב הרמ"א שמנהג בני אשכנז בפסח להחמיר כשיטת רש"י וסיעתו שלא ללוש במי פירות כלל ואפי' לקטוף המצות, ואפ"ה היקל הרמ"א שם לחולה וזקן, אעפ"י שבכל השנים רגיל להחמיר, **(ה)** בסי' תרכ"ט ס"ז הביא הרמ"א מנהג בני אשכנז להחמיר כפוסקים שסוברים שאסור להעמיד סכך בדבר המקבל טומאה, ומ"מ בשעת הדחק מקילים [ע' בחיי אדם כלל קמ"ו ל'], **(ו)** בסי' תקנ"ד ס"ו כתב הרמ"א שמנהג בני אשכנז להחמיר כשיטת ר"ת [מובא בהגהות מיימוניות] שיולדת לאחר ז' מתענה בט' באב, ואפ"ה כתב הרמ"א שהמקיל לא הפסיד [דהיינו בשעת הדחק – מעבר לקושי הרגיל של צום, או באדם חלוש], וכהנה רבות.

ואעתיק לשון הגרמ"פ ז"ל (אגרות משה יו"ד ח"א סי' מ"ז): "ובאם אחד נהג להחמיר אם נאסר מדין מנהג ג' פעמים, תלוי אם היתה כוונתו להחמיר אף אם הדין הוא להתיר, וכל שכן בידע בעצמו שיש להתיר, ומ"מ נהג איסור, יש עליו איסור נדר דנהג ג' פעמים, אבל אם החמיר משום שהיה סבור שאסור מדינא, או אף רק שאסור מספק וחשב על המקילין שאולי טועין בדין או שאולי הם מזלזלין באיסורין, אין עליו דין נדר מצד מנהגו ואין צריך להתירו", עכ"ל [וכש"כ במקום שהפוסקים עצמו הכריעו שיש להחמיר לכתחילה ולא הקלו אלא בשעת הדחק].

חוץ מכל הנ"ל, הלא לדינא נקטינן שאפילו במנהגי איסור הוא לכל היותר איסור דרבנן ["בל יחל דרבנן" כלשון הגמרא] ולא נדר מדאורייתא, וא"כ יש יותר מקום להקל במקום ספק ולסמוך על ראיות מהש"ס והפוסקים.

---

23 יולי (7) 2023 #235

כ

כל עוף למינהו

יוסף חיים כהן אמר:

ומעתה מה שכתב החיי אדם להקל בקטניות בשעת הדחק, אפשר שטעם אחר היה לו בדבר [ועוד דאיהו מיירי בדליכא מידי אחרינא למיכל, ואילו הכא האיכא בשר ודגים וירקות וקטניות ועוד כהנה וכהנה], ומכל מקום הא ודאי דדין התלמוד והפוסקים קאי בדוכתיה, דמנהג לחומרא אין לו היתר אפילו בשעת הדחק.

זה לשון החיי אדם (כלל קכ"ז ס"ו) לענין כמה מנהגי חומרא בפסח: "**כל דברים הללו שהוא מנהג אבותינו**, מותר לצורך גדול או לחולה אפי' אין בו סכנה או לצורך תינוק אם צריכים הרבה לכך", עכ"ל, וכן מבואר ברמ"א סי' תס"ב ס"ד.

וזה לשון הרמ"א בהקדמתו לספרו תורת חטאת: "אתנצל עצמי בדבר אחד שלא יחשדני המעיין, כי לפעמים כתבתי להקל בהפסד מרובה או לעני בדבר חשוב או לכבוד שבת, והוא מטעם כי באותן המקומות היה נראה כי היתר גמור הוא אליבא דהלכתא [דהיינו מעיקר הדין לדעת הרמ"א], רק שהאחרונים ז"ל החמירו בדבר, ולכן כתבתי שבמקום דחק וצורך יש להעמיד על דינו, וכו'", ובודאי דבריו נאמרו אפי' במקומות שבהם נתפשט המנהג להחמיר עפ"י הפוסקים ז"ל, ולא חשש בשום מקום לנדר כלל.

23 יולי (7) 2023 #236

כ

כל עוף למינהו

ברצוני גם להתייחס בקצרה לזלזול המדאיב כנגד המנהג שנהגו כל עם ישראל וביניהם גדולי וצדיקי הדור במשך למעלה ממאה וחמשים שנה לאכול תרנגולים אסיתיים משונים.

ויש להאריך בענין מאמר חז"ל "אין הקב"ה מביא תקלה ע"י צדיקים", שמצינו כמה דרכים בראשונים ז"ל בענין זה, ומ"מ עכ"פ לדינא, ברור שאכן צודקים דברי "המערערים" שאין מקום להקל עפ"י טענה כזו, וכמבואר בתרומת הדשן (סי' מ"ג, מובא ברמ"א יו"ד סי' רמ"ב) שאם תלמיד רואה שרבו שולח ידו לאכול דבר שיש בו אפי' רק חשש איסור דרבנן אין צריך לשתוק, עיי"ש בדבריו.

אמנם, מאידך גיסא, יש משקל גדול למנהג שנוהגים בפועל [ובפרט למנהג שנהגו בו חכמי וצדיקי הדור], שהוא מועיל עכ"פ להכריע במקום ספק או במחלוקת בין הפוסקים ז"ל, ואפי' מנהג שאין בו טעם ונולד בלי ידיעה, וענין זה רמזו חז"ל בלשונם (פסחים ס"ו ע"א): "הנח להן לישראל, אם אין נביאים הן, בני נביאים הן", ולכן נתאמצו חכמי ישראל בכל הדורות ליישב מנהגי ישראל, ומצינו במקומות רבים בראשונים ז"ל הביטוי "מנהג ישראל תורה" וכדומה, וגם מצינו בכמה וכמה מקומות בראשונים ז"ל שהצדיקו מנהגי רבותיהם ובני דורם עפ"י מאמר חז"ל הנ"ל שאין הקב"ה מביא תקלה על ידם, עכ"פ כשעלה בידם ליישב המנהג שלא יסתור ההלכה, וכש"כ בנידון דידן שההיתר מרווח ומחוור [אף יותר מההיתר של תרנגולי הודו שנהגו בו יותר מארבע מאות שנה, וחכמים בודדים ממש טעו לחשוב שיש עליו מסורת מאנשי הודו וכל כיוצ"ב, וכל שאר חכמי הדור מעולם לא השגיחו כלל לבדוק המסורת, גם לאחר שנתברר לפני דורות רבים שמקורו מאמריקה].

הנה כמה לשונות מגדולי הדורות במעלת המנהג שלא יבואו לידי מכשול:

בהלכות קטנות לרי"י חאגיז (ח"א סי' ט'): "וזה כלל גדול שהיה מוסד בידינו, אם הלכה רופפת בידך, פוק חזי מה עמא דבר, כי **פשוט הוא אשר באהבת ה' את עמו ישראל יסיר מכשול מדרכיהם**".

הגאון ר' אליהו רגולר מקאליש ז"ל (יד אליהו, ח"א פסקים סי' כ"ה): "מנהג שנהגו ברוב תפוצות ישראל וכו' ועל ידי מנהג **מכריעין ההלכה כמו על פי בת קול** וכו' שהמנהג מוסכם אצל כלל ישראל הוא על פי רוח הקודש שהש"י הופיע ביניהם ו**ממש כעל פי נביא הנהיגו,** כי ע"י הרצון והמעשה לשם שמים, מאיר השי"ת בכלל כנסת ישראל רוח הקודש איך לנהוג".

וזה לשון קדשו של החזו"א [או"ח סי' ל"ט אות ח']: "עיקרו של מנהג שאנו לוקחים אותו למשקל מכריע – ל**היות הנהגת הציבור מבטחת את האמת והנכוחה, אשר זכות הרבים וזכות אבותם מסיעתם לבלי לתעות ולהכשל** – הוא הנהגת הציבור עפ"י הוראה של החכם הממונה על הציבור, שזו חובתם של הציבור לשמוע אל הרב שהמחום עליהם, וע"י **הנהגת הציבור מתאמתת ההוראה**", עכ"ל.

וז"ל האגרות משה (יו"ד ח"ד סי' ב'): "יש חשיבות גדולה בהלכה למנהג העולם ולהיכא עמא דבר, ואסור להוציא לעז על דורות הקדמונים שלא הקפידו בדברים אלו **משום שלא ידעו מהם**", עכ"ל.

---

23 יולי (7) 2023 #237

ג

געצל

כל עוף למינהו אמר:

זה לשון החיי אדם (כלל קכ"ז ס"ו) לענין כמה מנהגי חומרא בפסח: "**כל דברים הללו שהוא מנהג אבותינו**, מותר לצורך גדול או לחולה אפי' אין בו סכנה או לצורך תינוק אם צריכים הרבה לכך", עכ"ל, וכן מבואר ברמ"א סי' תס"ב ס"ד.

וזה לשון הרמ"א בהקדמתו לספרו תורת חטאת: "אתנצל עצמי בדבר אחד שלא יחשדני המעיין, כי לפעמים כתבתי להקל בהפסד מרובה או לעני בדבר חשוב או לכבוד שבת, והוא מטעם כי באותן המקומות היה נראה כי היתר גמור הוא אליבא דהלכתא [דהיינו מעיקר הדין לדעת הרמ"א], רק שהאחרונים ז"ל החמירו בדבר, ולכן כתבתי שבמקום דחק וצורך יש להעמיד על דינו, וכו'", ובודאי דבריו נאמרו אפי' במקומות שבהם נתפשט המנהג להחמיר עפ"י הפוסקים ז"ל,

חוץ ממה שהרבה חולקים על החיי אדם, לא נראה שבמקום שיש שפע של מזון אחר החיי אדם היה מתיר דבר שנאסר ע"י מנהג, החיי אדם מתיר כשאין מספיק אוכל אחר אלא בדוחק גדול.

---

24 יולי (7) 2023 #238

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

אינני רואה שום טעם לסטות מהכרעתם של עשרות מגדולי האחרונים ז"ל ובראשם הש"ך והפרי חדש והגר"א והכרתי ופלתי והשואל ומשיב ועוד שמעיקר הדין קיי"ל כרמב"י, ואף אחד מהם לא העלה על דעתו כטענה הזו שהוא כנגד הוראת השו"ע [שבדרך כלל נמשך אחרי רוב מג' עמודי ההוראה].

כבודו יבדיל בין מה שכתבו אחרונים בדעת עצמם, לבין מה שביארו בדעת השלחן ערוך.

מדברי הש"ך אכן נראה שמפרש בדעת השלחן ערוך שהוא חומרא, אף שלא כתב כן בהדיא.
וכן הפרי חדש מפרש כן בדעת השלחן ערוך.
אמנם מאידך יש לפנינו כמה מרבותינו הרחרונים החלוקים עליהם, כדלהלן:

הדברי חיים (יו"ד ח"ב סי' מח) כתב, 'נראה מהמחבר דהא דאין לאכול שום עוף אלא אם כן יש לו מסורת, לא משום חומרא מחמירין, אלא הוא ממש ספק'.
וכתב עוד (יו"ד ח"ב סי' מה) 'בודאי אין נאכל שום עוף בלא מסורה, וכן אנו נוהגים מעולם, והעושה נגד זה אוכל ממש עוף טמא'.

וכן כתב בשם משמואל (סי' יא, ד"ה אמנם בעיקר) 'דהבית יוסף תפס לאיסור לא משום חומרא, אלא תופס עיקר דעת רש"י' [והביא שם שדעת רוב הפוסקים כרש"י].

גם הגר"ש קלוגר כתב (טוטו"ד תלתאה סי' קנ) בזה הלשון, 'אשר הצליח מעשה שטן והתחיל מכשול חדש לבית ישראל בהבאת העופות החדשים (נראה שכוונתו לקוצ'ין או הבראמא) ממדינת אמריקא וכו'. ובפרט לדידן דשום סימן לא מהני, רק מה דהוי לנו מסורת, והרי סימנין מובהקין ודאי הוי מן התורה, ומכל מקום לא סמכינן עלייהו, רק על המסורת, פשיטא דבאין לנו מסורת ודאי אסורין כתרי ותרי, ולזה באתי להתוודע ולהגלות דעל פי פסקי הדיינים האמתיים, ודאי אסורין כדין עוף טמא ממש'.

גם המהר"ם שיק (יו"ד צ"ח) נסתפק בהא דאסרינן בלא מסורת משום חשש שמא הוא דורס, אם מדאורייתא צריך לחוש לזה או מדרבנן. אלמא פשיטא ליה דדין גמור הוא רק נסתפק אם הוא מהתורה או מדרבנן [וכן מבואר מלשון איסורא דנקט התם].

גם בחכמת אדם (כלל לו דין ד) כתב, דבלא מסורת "אסור" לאכול.

נמצא שכמה מרבותינו האחרונים תופסים בדעת השלחן ערוך, שמחמת ספק איסור דאורייתא אין לאכול עוף שבא בשלשה סימנים בלא בדיקת הדריסה.

וכיון שמבואר בבית יוסף שדעת שני עמודי ההוראה שאין היתר בשלשה סימנים, וכבר העמיד מרן כלל

בהקדמתו לפסוק כדברי שני עמודי ההוראה במקום שעומדים בדעת אחת, הרי זה בירור שדברי שו"ת דברי חיים וסייעתו מכוונים אל האמת.

24 יולי (7) 2023 #239

יוסף חיים כהן

> כל עוף למינהו אמר:
>
> ראשית כל, כל מעיין ישר בבית יוסף שם יראה בבירור ובגלוי מהי דעתו בסוגיא זו, ואין להעלות על הדעת שהמכריע הגדול מרן הב"י יעזוב כל עיונו ויבטל דעתו לגמרי ויהפוך הדבר בשלחנו

אם כבודו חפץ לחלוק על דברי הבית יוסף, יוכל לעשות כן, אך לא יוכל לומר בדעת מרן דברים הפוכים ממה שכתב מרן עצמו, וכך הוא לשונו של מרן הבית יוסף בהקדמתו לספרו בית יוסף:

וראיתי שאם באנו לומר שנכריע דין בין הפוסקים בטענות וראיות תלמודיות הנה התוספות וחידושי הרמב"ן והרשב"א והר"ן ז"ל מלאים טענות וראיות לכל אחת מהדיעות. ומי זה אשר יערב לבו לגשת להוסיף טענות וראיות. ואיזהו אשר ימלאהו לבו להכניס ראשו בין ההרים הררי אל להכריע ביניהם על פי טענות וראיות לסתור מה שביררו הם או להכריע במה שלא הכריעו הם. כי בעונותינו הרבים קצר מצע שכלינו להבין דבריהם כל שכן להתחכם עליהם. ולא עוד אלא שאפילו היה אפשר לנו לדרוך דרך זה לא היה ראוי להחזיק בה לפי שהיא דרך ארוכה ביותר.
ולכן הסכמתי בדעתי כי להיות שלשת עמודי ההוראה אשר הבית בית ישראל נשען עליהם בהוראותיהם הלא המה הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ז"ל אמרתי אל לבי שבמקום ששנים מהם מסכימים לדעת אחת נפסוק הלכה כמותם.

הנה ביאר בהדיא שאינו מכריע הדין על פי טענות וראיות תלמודיות, אלא על פי עמודי ההוראה, וכיון שכאן שני עמודי ההוראה הרמב"ם והרא"ש אוסרים לאכול עוף בשלשה סימני טהרה, ודאי מה שכתב מרן בשלחן ערוך (פב ס"ב) שאין לאוכלו, מעיקר הדין הוא, שפוסק כשני עמודי ההוראה.

24 יולי (7) 2023 #240

יוסף חיים כהן

> כל עוף למינהו אמר:
>
> כתב החזו"א (יו"ד ק"נ ח'): "אם כי אין אנו ניגשים להכריע בין הראשונים בהכרעה שכלית מוחלטת, מ"מ מתלוה תמיד בההכרעה עיון שכלי, והרבה פעמים מכריע מרן ז"ל כאחת הדעות מפני שדבריהם מחוורים ביותר ומתיישבות כל הקושיות".

הנה ודאי שלא נתכוון החזון איש לחלוק על מה שכתב מרן להכריע על פי שני עמודי ההוראה, אלא כוונתו שיש תוספת משקל לעיון השכלי.
ואילו בנדון דידן היה מורה השלחן ערוך להתיר בשלשה סימנים, היה שייך להקיש דין זה לדברי החזון איש, אך כאשר כתב מרן בהדיא "אין לאוכלו", וזהו כשיטת שני עמודי ההוראה הרמב"ם והרא"ש שאוסרים אכילת עוף בשלשה סימנים, אין שום סיבה להפוך הקערה על פיה ולפרש שמרן מתיר הדבר מן הדין.

24 יולי (7) 2023 #241

יוסף חיים כהן

> כל עוף למינהו אמר:
>
> ובפרט שמדברי הרא"ש עצמו במהלך המשא והמתן בפסקיו כתב ש"היה ראוי לסמוך" על קבלת רבינו חננאל להתיר, שמשמע מתוספת מלים אלו שבא לומר שזו השיטה העיקרית בעיניו אף אם לא נקט לסמוך עליה להלכה ולמעשה וחשש לחומרא הואיל ונפיק מפומיה דרש"י

כבר הבאתי לעיל לשון הרא"ש בתשובה (כלל כ סי' לב) שכתב "דע כי אין לסמוך על שום חכם שיתיר עוף על ידי סימני טהרה, אלא דוקא על ידי מסורה שמקובלין מאבותיהם שאכלו אותו, ולא יסמוך אדם על בדיקת סימנין", ואם כבודו סבור שלשון זה משמע חשש לחומרא, יראה העם וישפוט אם שייך לסמוך על דברי כת"ר.

24 יולי (7) 2023 #242

יוסף חיים כהן

> כל עוף למינהו אמר:
>
> וגם שיטת הרמב"ם עצמו אינה ברורה

אם לכת"ר אינה ברורה, מכל מקום למרן הבית יוסף היא ברורה, וכמו שכתב בהדיא (פב ס"ב) לענין עוף שיש בו שלשה סימני טהרה, בזה הלשון, 'דלא מכשרינן שום עוף אלא בידוע שאינו דורס וכמ"ש הרב המגיד'.

והא הכא קיימינן בבירור דעתו של מרן בשלחן ערוך.

24 יולי (7) 2023 #243

יוסף חיים כהן

> כל עוף למינהו אמר:
>
> וגם הרמב"ם בעצמו בהל' י"ט הביא מסורת הגאונים שעל פיה כל הבא בג' סימנים הריהו טהור בודאי, ולכן לכל הפחות היה מסופק בדבר

ראשית, הבית יוסף כתב דמלשון הרמב"ם נראה 'דלענין הדין היו הגאונים סוברים כמותו דבאי זה סימן שיהיה מהשלשה שרי, אלא שמחמת איזה ספק שנולד להם לא היו רוצים להתיר אלא בקורקבן נקלף', וכיון דמעיקר הדין שרו בכל חד משלשה סימנים, ולא דוקא בקורקבן נקלף, אלמא לא סברי כר"ח דהסימן החדש היינו קרקבן נקלף, וממילא לפי דבריהם לא נתברר לנו דקרקבן נקלף יש רק בפרס ועזניה שנוכל לסמוך על זה להתיר עוף שקרקבנו נקלף.

ועוד דאף לפי מה שהביא הבית יוסף אחר כך שמבואר מדברי הרב המגיד והרא"ש דלהגאונים מצד הדין לא שרינן אלא בקרקבן נקלף, ולפי זה נמצא שהם סוברים דהסימן החדש הוא קרקבן נקלף, הלא כתב הרב המגיד דהרמב"ם חשש לדבריהם להחמיר, כלומר שמעיקר הדין נראה לו כמו שכתב בתחילה דלא כהגאונים, רק חשש לדבריהם לחומרא, ואם כן היאך כבודו רוצה לומר כן לענין קולא.

24 יולי (7) 2023 #244

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

[וע"ע בלחם משנה שם שפירש בדעת הרמב"ם כדעת רמב"י, והפלתי כתב על דברי הריב"ש שהם דחוקים מאד אלא אפשר ש"מרוב פשיטותו לא הוצרך [הרמב"ם] להזכירו, דודאי ג' סימני טהרה וכו' דמועיל לטהרה"]

אנו עוסקים בביאור דעת מרן השלחן ערוך, היאך הוא מבאר דעת הרמב"ם, וכבר הבאתי לפני כבודו שהבית יוסף כתב בהדיא בדעת הרמב"ם 'דלא מכשרינן שום עוף אלא בידוע שאינו דורס וכמ"ש הרב המגיד', וכל דברי חכם אחר, גדול ככל שיהיה, אינו ענין לדעת מרן.

24 יולי (7) 2023 #245

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

וגם הב"י בסיום דבריו לא הזכיר שיטת הרמב"ם.

למה צריך להביא דברי הרמב"ם דוקא בסוף, גם כשמביא דבריו באמצע עדיין זו דעת הרמב"ם.

24 יולי (7) 2023 #246

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

שנית, אינני בטוח אם בכלל ירד מרן השו"ע להכריע בדבר אם הוא חשש גמור מעיקר הדין או רק לחומרא

מאחר ששני עמודי ההוראה הורו לדינא שאין היתר בשלשה סימנים, והשלחן ערוך (פב ס"ב) פסק כדבריהם וכתב שאין לאוכלו, ברור הדבר שמורה מדינא שאין היתר לאוכלו.

24 יולי (7) 2023 #247

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

ושוב ראיתי שלא רק הש"ך פירש כן בדעת המחבר עצמו, אלא גם הפרי חדש (ס"ק ט') נקט כן בדעת מרן: "וי"ל שהמחבר אינו מחשיב וכו' אלא שסומך להתיר כשיש ג' סימנים כבר מפני שלשיטת הרמב"י והיא המחוורת והמוסכמת מרוב הפוסקים בידוע שהיא טהורה וכו'", עכ"ל, עיי"ש.

אכן כך כתב הפרי חדש בדעת השלחן ערוך [כמו שהבאתי לעיל], וכן נראה מהש"ך (אם כי לא כתב כן בהדיא).

אך כבר הזכרתי שחלוקים עליהם הדברי חיים והשם משמואל והגר"ש קלוגר והמהר"ם שיק והחכמת אדם, ומאחר שמבואר בבית יוסף שדעת שני עמודי ההוראה שאין היתר בשלשה סימנים הרי זה מוכיח בבירור שהדברי חיים וסייעתו כיוונתו אל האמת.

ואגב ארחין, יש לכבודו להתבונן בזה שהפרי חדש לא כתב חידוש זה בסעיף ב', אלא רק בסעיף ג' מכח מה שהוקשה לו בלשון מרן בסעיף ג', חידש לפרש כך בלשון מרן בסעיף ב'.
וקושיה זו שנתקשה בה הפרי חדש בסעיף ג', מצאנו לה עוד ארבעה תירוצים אחרים, [בב"ח (פב אות ה), ובשארית יהודה (פב דף י:) בתירוץ ראשון, ובמעדני יום טוב (חולין פ"ג סי' ס, אות ה), ובדרישה (פב סוף אות א)], וממילא אין כל הכרח לחידושו של הפר"ח.

24 יולי (7) 2023 #248

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

> אמנם כבר הארכתי בקונטרס דבלא"ה אף לרש"י החשש שמא יימצא דורס הוא חומרא ומנהג ולא חשש גמור מעיקר הדין עכ"פ בעוף שעקבנו אחריו זמן רב בכל מצביו ולא ראינוהו דורס, ונלאיתי לחזור שוב על הדברים.

וכבר הארכתי בקונטרס עוף פטם (מצורף, עמ' נג) בכמה טענות שאין לסמוך על דברי כת"ר בזה.

ועיין עוד במה שהבאתי בקונטרס עוף פטם (עמ' מז) כי הערוגות הבושם אשר נסתמך על טעם זה שלא ראינוהו דורס, הדפיס ספרו בשנת תר"ל, ושנה לאחר מכן גילו בעוף סימן דריסה, אשר לא נודע מתחילה, כמו שכתב הסוגה בשושנים (מרגליות דף לב.) "נתחדש שאלה".

ובנוסף כתב הערוגות הבושם לענין ההודו 'ואנו רואים בכמה שנים שאינם דורסים, מהיכי תיתי נחוש לשמא ידרוס', וכת"ר בעצמו שלח לי צילומים של עוף ההודו שאוכל מחיים, ואף אם ידחק כת"ר שדעת הערוגות הבושם להתיר אכילה מחיים, ודאי לא שייך לומר דהוה ידע לה, דאי הכי לא הוה ליה למימר "דמהיכא תיתי לחוש שמא ידרוס", דמשמע שאין שום רמז לזה, אלא היה לו לבאר הדבר מאיזה טעם הוא מתיר אכילה מחיים, אלא משמע דלא הוה ידע לה, נמצא שאחר כמה וכמה שנים שגידלו אלפים ורבבות בפתע פתאום נגלים לעינינו דברים חדשים שלא נודעו מתחילה.

ומכאן נלמד מוסר גדול, כמה עמקו דברי רש"י והשלחן ערוך אשר סגרו השער שלא להתיר אלא אך ורק דוקא במסורת.

קבצים מצורפים

קונטרס עוף פטם.pdf

24 יולי (7) 2023 #249

ו

יוסף חיים כהן

> כל עוף למינהו אמר:
>
> אין כוונת הב"י לדין נדר, אלא לחיוב גמור מעיקר הדין המוטל על בני המקום לנהוג כמנהג המקום [מדין 'מרא דאתרא'], וכהא דתרבא דאייתרא (פסחים נ"א ע"א) שנחלקו בו התנאים, ובא"י נוהגים היתר ובבל נוהגים בו איסור, ולא הותר לרבה בר בר חנה לאכול דאייתרא בבבל בצנעה כמנהג מקומו [מנהג א"י] אלא משום שהיה דעתו לחזור לא"י (רב אשי נ"א ע"א).

הבית יוסף בהקדמתו מבאר בהדיא שמקור דבריו לאסור הוא מפרק מקום שנהגו, והתם הכי אמרינן "דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור אי אתה רשאי להתירם בפניהם", והשלחן ערוך (יו"ד ריד ס"א) פסק דין זה בזה הלשון "דברים המותרים והיודעים בהם שהם מותרים נהגו בהם איסור, הוי כאילו קבלו עליהם בנדר ואסור להתירם להם". הרי מפורש בדבריו "הוי כאילו קבלו עליהם בנדר".

24 יולי (7) 2023 #250

יוסף חיים כהן

> כל עוף למינהו אמר:
>
> וכבר השיגו על החידוש הגדול הנ"ל של החת"ס ולא קיבלוהו

אולי יבאר לנו כת"ר מי השיג על החתם סופר.

24 יולי (7) 2023 #251

יוסף חיים כהן

> כל עוף למינהו אמר:
>
> אלא יש חילוק גדול בין הנהגות טובות בדברים המותרים לבין חומרות שנהגו בהם מחמת חשש לדעה אחת מן הפוסקים, שבהנהגות הטובות הם יודעים שהם דברים המותרים לגמרי ואפ"ה נוהגים בהם איסור וא"כ נחשב כאילו קיבלו עליהם בנדר, ואילו בחומרות שנתפשטו מתוך חשש לדעה אחת מן הפוסקים [וכש"כ מכח הוראת השו"ע או שאר חכמי הדור לחוש לאותה דעה], הרי דבר ברור הוא שאינם מקבלים על עצמם כלום אלא נוהגים כן מתוך חשש לאותה דעה שמא הדבר אסור.

כבר הבאתי בפני כת"ר דהבית יוסף בהקדמתו לומד דין שנהגו בו להחמיר כדעת פוסק אחד, מדברי התלמוד לענין דברים המותרים

24 יולי (7) 2023 #252

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

וכהנה רבות בדברי הפוסקים ז"ל שנתפשטו מנהגים להחמיר כשיטה מסוימת, ובכל זאת מקילים בשעת הדחק וכדומה, ולא הצריכו ולא הזכירו התרת נדרים כלל [וכש"כ שלא עלה על דעתם להחמיר בהם כבשל תורה מדין נדר יותר מאיסור דרבנן גופא], ואביא כמה דוגמאות:

כבר השבתי על זה לעיל, וכפי הנראה לא ראה כבודו מה שכתבתי שם, על כן אביא הדברים כאן בשנית:

הנה יסדתי דברי על פי תלמוד מפורש, ולפי שכבודו מפקפק בדבר אביא דברי התלמוד והפוסקים לבאר הדבר בבירור ובאופן מוחלט, שמנהג לחומרא אסור להקל בו אפילו בשעת הדחק.

דהנה בפסחים (נ:) איתא, בני ביישן נהוג דלא הוו אזלין מצור לצידון במעלי שבתא (פירש רש"י, מחמירים על עצמן שלא להיבטל מצרכי שבת), אתו בנייהו קמיה דרבי יוחנן אמרו לו אבהתין אפשר להו (פירש רש"י, הוה אפשר להו להמנע מן השוק שעשירים היו) אנן לא אפשר לן אמר להו כבר קיבלו אבותיכם עליהם שנאמר שמע בני מוסר אביך ואל תטש תורת אמך.

הרי מבואר שלא היה אפשר להם להתפרנס, והיו צריכים להפליג לצידון לעסוק במסחר גם ביום שישי, ולא התיר להם רבי יוחנן.

ודברי התלמוד נפסקו בהרי"ף (פסחים יז.) וכן כתב הרא"ש (בתשובה כלל נה סי' י) ועוד פוסקים.

ומדבריהם מבואר דמנהג של חומרא, אפילו במקום דוחק אין לו היתר.

וכן כתב בהדיא בשו"ת הרמ"א (סימן יט) וזה לשונו, אמרינן פרק מקום שנהגו, בני ביישן נהוג דלא הוו אזלי מצור לצידון במעלי שבתא אתו בנייהו קמיה דר' יוחנן א"ל אבהתין אפשר להו אנן לא אפשר לן, אמר להם כבר קבלו אבותיכם עליהם שנאמר שמע בני מוסר אביך וגו' א"כ שמעינן אף בשעת הדחק אין לשנות מנהג.

וכן כתב בשו"ת מהרשד"ם (חו"מ סי' שסד) וזה לשונו, יש לבנים להחזיק במנהג אבותיהם ולעשות כמו בני בישן שאמרו לר' יוחנן אבהתין הוה אפשר להו דלא למתא ולא אתו אנן לא אפשר לן מאי אמר ליה כבר קבלו עליהם אבותיכם הרי שאפי' שלא היה אפשר להם עכ"ז לא התיר להם ר' יוחנן

וכן כתב בשו"ת הרי בשמים (ח"ב סי' קלז) וזה לשונו, דהיכי דבשעה שנתקנה התקנה היו יכולין לעמוד בה אף דבדור שאחריהם אינם יכולים לעמוד בה חלה עליהם התקנה בעל כרחם. וכן נראה להדיא מש"ס פסחים נ': בבני ביישן דהוו נהגי דלא אזלי מצור לצידון במעלי שבתא אתו בנייהו לקמי' דר"י א"ל אבהתן הוי אפשר להו אנן דלא אפשר לן כו' א"ל שמע בני כו' הרי דאף דלהם לא היה אפשר לעמוד בהתקנה מכל מקום כיון דבראשיתה היו יכולין לעמוד בה וכיון שחלה שוב לא פקעה.

גם בשו"ת דעת כהן (סימן יח) כתב, והנה מצד הראשון, מפני שנשתנה המצב, שעתה קשה להם לסבול

היזק, מה שבתחילה לא היתה להם ההכבדה הזאת, ולפיכך עמדו במנהגם לחומרא, לכאורה נראה דמצד זה אין להקל במנהג, וכהא דעובדא דבני ביישן בפסחים דף נ' ע"ב, דלא הוו אזלי מצור לצידן במעלי שבתא, ואתו בנייהו לקמיה דריו"ח ואמרו ליה אבהתין אפשר להו אנן לא אפשר לן, וא"ל ריו"ח כבר קבלו אבותיכם עליהם וכתיב שמע בני מוסר אביך וגו', הרי אנו רואים, דאע"ג דאפשר לומר שאם היו האבות ג"כ דחוקים, כמו הבנים, לא היו נוהגים המנהג הזה, מ"מ אין מקום להתיר בשביל כך, כיון שהאבות כבר קבלו את החומרא של המנהג.

גם בשו"ת משפטי עוזיאל (א, או"ח יד) כתב בזה הלשון, ואין לומר דכיון שנשתנה המצב, ולפי הזמן א"א לעמוד בתקנה זו, אדעתא דהכי לא קבלו, דהא אמרינן בפסחים (דף נ' ב) בני ביישן נהוג דלא הוו אזלין מצור לצידון במעלי שבתא אתו בנייהו קמיה דר' יוחנן אמרו לו אבהתין אפשר להו אנן לא אפשר לן, אמר להו כבר קבלו אבותיכם עליהם שנאמר שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך, אלמא דאפילו בנשתנה המצב, דאי אפשר להם מפני מצבם לקבל חומרת אבותיהם, אפילו הכי אמרינן בהו דכיון שנהגו אבותיהם אי אפשר לבטל מנהג אבותיהם, ומשמע נמי דלא מהני אפילו התרה, דהא הבנים לא נאסרו מטעם נדר אלא משום אל תטוש ובזה לא מהני התרה.

ומעתה מה שכתב החיי אדם להקל בקטניות בשעת הדחק, אפשר שטעם אחר היה לו בדבר [ועוד דאיהו מיירי בדליכא מידי אחרינא למיכל, ואילו הכא האיכא בשר ודגים וירקות וקטניות ועוד כהנה וכהנה], ומכל מקום הא ודאי דדין התלמוד והפוסקים קאי בדוכתיה, דמנהג לחומרא אין לו היתר אפילו בשעת הדחק.

ומלבד כל זה ראוי לשוב ולהזכיר, דדין השלחן ערוך (יו"ד פב ס"ב) שאין לאכול עוף אלא במסורת, אינו חומרא בעלמא, אלא הוא עיקר הדין, שפסק מרן השלחן ערוך כדעת שני עמודי ההוראה הרמב"ם והרא"ש (ועוד כעשרים ראשונים) החולקים על רמב"י.

---

24 יולי (7) 2023 #253

ו

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

(א) בסי' רצ"א הכריע השו"ע שהעיקר לדינא שצריכים לעשות סעודה שלישית בפת, ומ"מ הקל שם אם שבע ביותר, אפי' אם בכל שאר שבתות השנה היה רגיל ונהג כשיטת המחמירים להצריך פת, ולא הצריכו התרת נדרים, וע' בחיי אדם (הלכות שבת כלל ז' ס"ג) שבשעת הדחק יכול לסמוך על המקילים, **(ב)** בסי' שי"ח סט"ז כתב הרמ"א שמנהג בני אשכנז להחמיר כשיטת הר"ן וספר התרומה (סוף פרק במה טומנין) שאסור להניח שומן קרוש כנגד המדורה כדי שימחה ויעשה צלול שיש בו משום נולד, ואפ"ה כנגד המנהג מיקל הרמ"א בשעת הדחק לסמוך על הפוסקים המתירים, אפי' אם כל שבתות השנה היה רגיל שלא לעשות כן, **(ג)** בסי' שי"ז כתב הרמ"א שמנהג בני אשכנז להחמיר שלא להתיר שום קשר על גבי קשר משום שאין אנו בקיאים איזה קשר נחשב קשר אומן, ואפ"ה במקום צער מיקל הרמ"א כנגד המנהג [והרבה אחרונים פירשו דבריו שלא התיר בכל קשר דרבנן אלא דוקא בקשר ע"ג קשר, ע' באליה

מתוך שש הראיות שהביא כת"ר, חמישה מהם, הם מדברי הרמ"א, ואם כן יתבונן כת"ר בזה שהרמ"א עצמו כתב בהדיא בתשובה (סימן יט) בזה הלשון, "אמרינן פרק מקום שנהגו, בני ביישן נהוג דלא הוו אזלי מצור לצידון במעלי שבתא אתו בנייהו קמיה דר' יוחנן א"ל אבהתין אפשר להו אנן לא אפשר לן, אמר להם כבר

קבלו אבותיכם עליהם שנאמר שמע בני מוסר אביך וגו' א"כ שמעינן אף בשעת הדחק אין לשנות מנהג".

אם כן היאך שייך לומר דלדעת הרמ"א יש להקל במנהג בשעת הדחק.

ומכח זה יתבונן כת"ר דכל שש הראיות שהביא הם דברים שתופסים בהם לעיקר הדין לחומרא, ובהא אשכחן קולא בשעת הדחק כדעת המתירים, אבל במקום שעיקר הדין להקל, ורק מכח המנהג כדעת המיעוט אנו מחמירים, בהא לא מקלינן בשעת הדחק. ודוק.

24 יולי (7) 2023 #254

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

זה לשון החיי אדם (כלל קכ"ז ס"ו) לענין כמה מנהגי חומרא בפסח: "**כל דברים הללו שהוא מנהג אבותינו**, מותר לצורך גדול או לחולה אפי' אין בו סכנה או לצורך תינוק אם צריכים הרבה לכך", עכ"ל, וכן מבואר ברמ"א סי' תס"ב ס"ד.

דברי נאמרו לענין הקטניות, אשר כתב עליהם החיי אדם (כלל קכז ס"א) בזה הלשון, "ולכן בשעת הדחק **שאין לאדם מה לאכול אלא בדוחק גדול,** מותר לבשל קטניות ושאר דברים".

ומלבד זה כבר הבאתי דברי התלמוד והרי"ף והרא"ש וכמה פוסקים שאין להקל במנהג בשעת הדחק, אם כן ממה נפשך, או שהחיי אדם אינו חלוק על דבריהם אלא היקל מטעם אחר, או שהוא חלוק על דבריהם וממילא ודאי שיש לנו לתפוס עיקר כדברי שאר הפוסקים.

24 יולי (7) 2023 #255

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

וזה לשון הרמ"א בהקדמתו לספרו תורת חטאת: "אתנצל עצמי בדבר אחד שלא יחשדני המעיין, כי לפעמים כתבתי להקל בהפסד מרובה או לעני בדבר חשוב או לכבוד שבת, והוא מטעם כי באותן המקומות היה נראה כי היתר גמור

> הוא אליבא דהלכתא [דהיינו מעיקר הדין לדעת הרמ"א], רק שהאחרונים ז"ל החמירו בדבר, ולכן כתבתי שבמקום דחק וצורך יש להעמיד על דינו, וכו'", ובודאי דבריו נאמרו אפי' במקומות שבהם נתפשט המנהג להחמיר עפ"י הפוסקים ז"ל, ולא חשש בשום מקום לנדר כלל.

אם יפרש כבודו דהיינו אפילו במקומות שנתפשט המנהג, יקשה לדבריו מתשובת הרמ"א דלעיל, על כן שב ואל תעשה עדיף.

---

24 יולי (7) 2023 #256

יוסף חיים כהן

> כל עוף למינהו אמר:
>
> ברצוני גם להתייחס בקצרה לזלזול המדאיב כנגד המנהג שנהגו כל עם ישראל וביניהם גדולי וצדיקי הדור במשך למעלה ממאה וחמשים שנה לאכול תרנגולים אסיתיים משונים.

תמה אני אם כוונת כת"ר לטעון שכל גדולי הפוסקים עברו על דין השלחן ערוך ואכלו עוף ללא מסורת, וכבר הזכרתי בפני כבודו כי כל המתירים עופות הקוצ'ין והבראמא ודומיהם, הזכירו המסורת מארץ ישראל, והאריכו בהבאת עדויות על הקובריצ'ר, ולא עלה על דעתם לעבור על דין השלחן ערוך ולאכול עוף בלא מסורת.

---

24 יולי (7) 2023 #257

יוסף חיים כהן

> כל עוף למינהו אמר:
>
> ויש להאריך בענין מאמר חז"ל "אין הקב"ה מביא תקלה ע"י צדיקים", שמצינו כמה דרכים בראשונים ז"ל בענין זה,

יעיין כבודו בתשובת הרא"ש (כלל כ סי' כ) שכתב "מצינו בחכמי התלמוד (חולין סב:), שהיו אוכלין עוף והיו סבורין שהוא טהור, כי מצאו לו סימני טהרה, ואחר כך אסרוהו".

וכן יעיין בירושלמי (דמאי פ"א ה"ג) 'רבי ירמיה שלח לרבי זעירא חדא מסאנא דתאנים דלא מתקנא, והוה רבי ירמיה סבר מימר מה רבי זעירא מיכול דלא מתקנא (פירוש, וכי רבי זירא יאכלם בלא תיקון, ודאי יעשרם), והוה רבי זעירא סבר מימר מה אפשר דרבי ירמיה משלחה לי מילא דלא מתקנא (וכי רבי ירמיה ישלח לי דבר שאינו מתוקן), בין דין לדין איתאכלת טבל, למחר קם עימיה (פירוש, עמד אצלו) אמר ליה ההוא מסנאתא דשלחת לי אתמול מתקנא הוה, אמר ליה אמרית מה רבי זעירא מיכל מילא דלא מתקנה. רבי אבא בר זבינא בשם רבי זעירא אמר אין הוון קדמאי בני מלאכים אנן בני נש, ואין הוון בני נש אנן חמרין. אמר רבי מנא בההיא שעתא אמרין אפילו לחמרתיה דרבי פנחס בן יאיר לא אידמינן וכולי', ומייתי תלמודא התם עובדא דחמורו של רבי פנחס שלא אכל טבל.
הרי שכבר בדורות האחרונים של האמוראים לא היתה עליהם שמירה שלא תבוא תקלה על ידם, ואפילו במידי דאכילה.

וכן מבואר בתוספות (חולין ה:) ובתוספות רא"ש (שבת יב:).

---

24 יולי (7) 2023 #258

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

הנה כמה לשונות מגדולי הדורות במעלת המנהג שלא יבואו לידי מכשול:

בהלכות קטנות לרי"י חאגיז (ח"א סי' ט'): "וזה כלל גדול שהיה מוסד בידינו, אם הלכה רופפת בידך, פוק חזי מה עמא דבר, כי **פשוט הוא אשר באהבת ה' את עמו ישראל יסיר מכשול מדרכיהם**".

לחץ כדי להרחיב...

אם כוונת כבודו להעמיד מנהג שיש לו סמך קלוש, כנגד הכרעת הדין הישרה, יהא כבודו צריך לטרוח טורח גדול כדי ליישב דבריו עם דברי התלמוד, בבלי וירושלמי, ודברי רבותינו הראשונים, והפוסקים האחרונים, על כן אעוץ לכת"ר עצה ההוגנת לו, שימנע עצמו מטירחא רבתי זו, וישוב בו מדבריו, ואם לא יקבל עצתי' הריני לערוך לפניו דברי רבותינו, כדלהלן:

איתא במסכת ראש השנה (טו:) אמר רבי יוחנן נהגו העם בחרובין כרבי נחמיה (פירוש, שהולך במעשרות אחר הלקיטה), איתיביה ריש לקיש לרבי יוחנן בנות שוח שביעית שלהן שניה וכו' (פירוש, מוכח מהאי מתניתין דאזלינן בתר חנטה), אישתיק. אמר ליה רבי אבא הכהן לרבי יוסי הכהן אמאי אישתיק, לימא ליה אמינא לך אנא רבי נחמיה ואת אמרת ליה רבנן (כלומר האי סתם מתניתין רבנן היא, אבל רבי נחמיה פליג). משום דאמר ליה שבקת רבנן ועבדת כרבי נחמיה (פירוש, בתמיה קאמר, וכי שבקת רבנן ועבדת כרבי נחמיה). ולימא ליה קאמינא לך נהגו ואת אמרת לי איסורא (פירש רש"י, דאסור למיזל בהו בתר לקיטה, אנא נמי מודינא דאסור אלא נהגו כך). דאמר ליה במקום איסורא כי נהגו שבקינן להו. ופירש רש"י 'שבקינן להו, בתמיה'. וכן כתב בתוספות הרא"ש שם (ר"ה טו:) 'כי נהגו מי שבקינן להו. בתמיה, דלשון נהגו

משמע בפרק בתרא דתענית (כו:) דאי עבד לא מהדרינן להו, והכא כיון דאיכא איסורא דהלכה כרבנן אית לן לאהדורי'.
הא קמן דבהא מילתא פליגי רבי נחמיה ורבנן, ואף דרבי נחמיה מסייע למנהג, מכל מקום כיון דרבנן פליגי עליה, וקיימא לן יחיד ורבים הלכה כרבים, קא סבר תלמודא דלא שבקינן להו במנהגייהו. אלמא אפילו אם יש למנהג סמך קלוש, כל שעל פי הדין הישר אין ראוי להורות כן, לא משגחינן במנהגא.

וכן כתב הרשב"ץ על דברי התלמוד שם (ר"ה טו: ד"ה תנו) בזה הלשון, 'במקום איסורא כי נהגו מי שבקינן להו. מכאן יש להוכיח מילתא שאין להעמיד המנהג במקום שיש איסור, ולא אמרינן בכיוצא בזה מנהג מבטל הלכה. ואין צריך לומר שאם נהגו היתר בדבר איסור בלי שום סמך שום סברא בעולם, אלא אפילו נהגו בזה וסומכין להן על חכם, אין שומעין להן, שכיון שנתבטלו דברי אותו חכם מפני שרבו חביריו עליו, הרי הן כמו שאינן כלל'.

וכן מתבאר מהא דאמרו בירושלמי (פאה פ"ז ה"ה, ובדוכתי אחריני) 'כל הלכה שהיא רופפת בבית דין, ואין את יודע מה טיבה, צא וראה מה הציבור נוהג ונהוג'. הרי מבואר דהיינו דוקא בהלכה רופפת שאין הדיין יודע מה טיבה, אבל במקום שהדין ברור, כגון שרוב הפוסקים עומדים בדעת אחת, או כגון שיש ראיות ברורות לבעלי סברא אחת, לא אזלינן בתר מנהגא אלא בתר דינא.

וכן מתבאר מלשון הרא"ש שכתב בתשובה (כלל נה אות י) 'אמרינן בירושלמי, במקום שההלכה רופפת בידך הלך אחר המנהג. פירוש, אם יש רפיון בהלכה, שאין ברור לך כמי נפסקה ההלכה, וראית שנוהגין, הלך אחר המנהג, דיש לתלות שנראה לגדולים שהנהיגו המנהג שהלכה כן. אבל במקום שאין רפיון בהלכה, אין לך לילך אחר המנהג שהוא כנגד ההלכה'. הנה כתב בהדיא דהיינו דוקא במקום שאין ברור לך כמי נפסקה ההלכה, ולפי זה במקום שהדין מוכרע כשיטה אחת, אף שיש למנהג סמך מן החולקים, אין הולכים אחר המנהג.

גם רבינו תם כתב בתשובה (שו"ת בעלי התוספות סי' יא) 'ואפילו מנהג הגון אינו עוקר הלכה, אלא אם כן רופפת'.
וכן כתבו בפסקי התוספות (מנחות אות קו) 'אם הלכה רופפת הלך אחר המנהג'. אלמא אם אינה רופפת לא אזלינן בתר מנהגא.
גם ראבי"ה (ח"א, נדה סי' קפח) כתב 'דמנהג דוחה הלכה רופפת, כדאיתא בירושלמי'. אלמא דוקא הלכה רופפת הוא דוחה ואינו דוחה הלכה שיש בה הכרעה.
וכן מתבאר ממה שכתב בשו"ת הריב"ש (סי' תקיד) על הנדון שדיבר בו, 'ואין זו הלכה רופפת שיבטלנה המנהג'.
וכן משמע ממה שכתב בשו"ת התשב"ץ (ח"א סי' נ) וזה לשונו, 'אבל הועיל לנו כל זה להחזיר הדבר להלכה רופפת, שאמרו בירושלמי אם הלכה רופפת היא בידך ראה היאך הצבור הוא נוהג ונהוג כמותן'. אלמא לולי שחזר הדין ההוא להיות הלכה רופפת, לא היה הולך אחר המנהג.
גם בספר התרומות (שער מו ח"ג) כתב 'ויש לנו להניח צבור לנהוג היתר בהלכה זו, שהיא רופפת בידך ומרופפת ואין לה הכרע'. אלמא דוקא מפני שההלכה רופפת ואין לה הכרע, יש להניח הצבור לנהוג בה היתר, אבל אם היה הכרע בהלכה זו, אין לנו להניח הצבור במנהגו.
גם הרמב"ן (ב"ב קמד:) כתב 'דמנהגי לא מבטלינן בהו הלכה, אלא בהלכה רופפת'.
וכן כתב הריטב"א (ב"ב קמה.) 'דמנהג אינו מבטל דין גמור, אלא בדבר שהוא רופף ואין דינו מחוור יפה'.
וכן כתב בשו"ת הרשב"א (ח"ה סימן פה) 'דמנהג אינו מבטל אלא הלכה רופפת, כלומר דבר רופף בידינו, ואין דינו מחוור יפה, ואנן אין בנו כח לבטל דין גמור וברור, אבל כשהדבר כנגד הדין, אנו עושין בו הדין, ואין משגיחין למנהג. וכן העידו הרמב"ן ז"ל (ב"ב קמד:) והריטב"א ז"ל (ב"ב קמה.) שכתב הרי"ף ז"ל בתשובה'.
וכן כתבו בארחות חיים (דין קריאת ההלל אות ו) ובשו"ת התשב"ץ (ח"ב סי' קסו).
ומדברי כולם מבואר דהיכא דפליגי רבוותא וההלכה מוכרעת, כגון שרבים עומדים בדעת אחת, או שיש ראיות ברורות לדעת אחת, אף שיש סמך למנהג בדעת החולקים, כיון דאין ההלכה רופפת, אין המנהג מבטל ההלכה.

וכן מתבאר מדברי הרמב"ם בהלכות איסורי ביאה (פי"א הט"ו) שכתב, 'זה שתמצא במקצת מקומות, ותמצא תשובות למקצת הגאונים, שיולדת זכר לא תשמש מטתה עד סוף ארבעים, ויולדת נקבה אחר שמונים, ואף על פי שלא ראתה דם אלא בתוך השבעה, אין זה מנהג, אלא טעות הוא באותן התשובות, ודרך אפיקורוסות באותן המקומות, ומן הצדוקין למדו דבר זה, ומצוה לכופן כדי להוציא מלבן ולהחזירן לדברי חכמים שתספור שבעה ימים נקיים בלבד'. הנה כיון שהיתה דעת הרמב"ם שדבר זה יש בו איסור, אף שראה תשובות קצת מהגאונים שכתבו כן, והיה יכול לומר שיש בדבריהם סמך למנהג ולהניחו, מכל מקום כתב לבטל המנהג, ואפילו בכפייה.

ובאותו ענין כתב בשו"ת מהרי"ק (סי' קמד) 'אמת הוא כי המנהג רחוק בעיני וכמו שהרחיקו רבינו משה בנדה פרק י"א וכו'. ומכל מקום מאחר שכתבת שפסקני אחד אשר נקרא תניא כתב שאפשר שהראשונים שהחמירו על כך בקעה מצאו וגדרו בה גדר ועל כיוצא בזה שמע בני וגומר ואל תטוש וגומר, וגם כתבת דהלועזים עושים כל עניניהם על פיו של אותו הפוסק, אמינא דאי תניא תניא'.

והבית יוסף ביורה דעה (סימן קצ"ד) הביא דברי המהרי"ק וכתב על דבריו, 'ונראה דהיינו דוקא לאותם לועזים שהיו נוהגים בשאר דברים על פי אותו פוסק, אבל בשאר מקומות שלא נהגו בשאר דברים על פי אותו פוסק, משמע ודאי דמודה מהרי"ק דמוציאין מלבן כדברי הרמב"ם'.

הרי לפנינו דאף דהמהרי"ק מיירי גבי מקום שכבר נהגו כן, וגם יש להם סמך מדברי הפוסק, עם זאת כתב להניחם במנהגם רק מצד זה שהם עושים כל מעשיהם על פיו של אותו הפוסק, וכן פירש הבית יוסף בדבריו דדוקא בכהאי גוונא שעושים כל מעשיהם על פיו סמך המהרי"ק להניחם במנהגם, אלמא אם לא היו עושים כל מעשיהם על פיו, אף שכבר נהגו כן, וגם יש סמך למנהגם בדברי הפוסק, וגם בדברי מקצת הגאונים, מכל מקום יש לנו להוציא הדבר מליבם ולבטל מנהגם.

וכתב בשו"ת הרא"ש (כלל כב סימן טו) 'ועל כיבוד הבית בשבת, דע כי נוהגין בו איסור באשכנז ובצרפת, ובארץ הזאת סומכין על דברי הרי"ף ז"ל שהתיר, לא מלאני לבי לאסרו, כי לא היו שומעין לי. ומאחר שנתלין באילן גדול, למה אעשה אותן מזידין'.
הנה מבואר מדבריו שכבר נהגו בארץ ההיא להקל, וגם מבואר מדבריו שיש סמך לדבריהם בדברי הרי"ף שמתיר, ועם זאת מתבאר מדבריו דכיון דסבירא ליה לדידיה שהדבר אסור, אילו היה יכול היה מבטל מנהגם, שהרי כתב 'לא מלאני לבי לאוסרו כי לא היו שומעין לי', אלמא אם היו שומעין לו היה אוסרו. וגם בסוף דבריו כתב 'ומאחר שנתלין באילן גדול למה אעשה אותן מזידין', אלמא אם לא היו נעשים מזידין, אלא היו מקבלים ממנו, היה אוסר להם ומבטל מנהגם.

גם במסכת עבודה זרה כתב הרא"ש (פ"ב סי' לג) בענין פת של גוים, 'לכאורה מוכח בכולה שמעתין דבעינן שיהא ישראל מקרב הבשול. ותימה על מה שנהגו האידנא להקל בהשלכת קיסם לתנור. ובהלכות שבין בני ארץ ישראל לבני בבל כתיב בני מזרח משליכין קיסם לתנור ובני מערב אומרים קיסם מה מעלה ומה מוריד. והרמב"ם ז"ל כתב שאפילו לא זרק ישראל אלא אפילו עץ אחד לתוך התנור התיר כל הפת שבו. ולישנא דגמרא לא משמע הכי. והנח לישראל שיהו שוגגין'.
ומהלשון שכתב 'הנח לישראל שיהו שוגגין', משמע דאיסורא קא עבדי, אלא שהוא איסור בשוגג. ומבואר מדברי הרא"ש דאף דאיסורא קא עבדי, לא הורה להם איסור מחמת שלא היו שומעין לו והיו נעשים מזידים, לכך הניחם במנהגם כדי שיהיו שוגגים ולא יהיו מזידים. אלמא אילו לא היו נעשים מזידין אלא היו שומעים לו, לא היה מניחם במנהגם, אלא היה מורה להם איסור ומבטל מנהגם. נמצא דאף שבדין זה יש סמך למנהג גם בהלכות שבין בני ארץ ישראל לבני בבל, וגם בדברי הרמב"ם, עם זאת כיון דהרא"ש הוה ברירא ליה מתוך הסוגיא שאין הדין כן, דעתו דבכהאי גוונא יש לבטל המנהג.

וכתב בשו"ת הרשב"א (ח"א סי' שצה), 'לחכם רבי יעקב בר מכיר. כתב מר כי ראית מה שהשבתי אני בענין הכפרה שעושין לנערים בערבי יום הכפורים ושאסרתי אני, והנאך, ואתה מוסיף עוד לומר שקרוב לומר שהשחיטה פסולה שזה כמו שוחט לשם חטאתו. אני מצאתי מנהג זה פשוט בעירנו, עם שאר דברים שהיו נוהגין כיוצא בזה, שהיו שוחטין תרנגול זקן לכפרה על הנער היולד וחותכים ראשו ותולים הראש בנוצתו בפתח הבית עם שומים, והבלים הרבה שנראו בעיני כדרכי האמורי, ודחקתי על זה הרבה, ובחסד עליון

נשמעו דברי ולא נשאר מכל זה ומכיוצא באלו בעירנו מאומה. אף על פי ששמעתי מפי אנשים הגונים מאד מאשכנז היושבים עמנו בבית המדרש שכל רבני ארצם עושין כן ערבי יום הכפורים ושוחטין לכפרה אווזין ותרנגולין, גם שמעתי כי נשאל לרבינו האיי גאון ז"ל ואמר שכן נהגו, ועם כל זה מנעתי המנהג הזה מעירנו'. הנה מבואר דאף שידע הרשב"א שיש למנהג סמך בדברי רב האי גאון שהחזיק במנהג זה, וגם ידע שכל רבני אשכנז עושים כן, עם זאת כיון דלדעתו יש איסור במנהג הורה לבטלו.

והטור (או"ח תרה בענין ס"א) הביא שבתשובות הגאונים נתנו טעם למנהג הכפרות. והבית יוסף שם הביא שהרא"ש הזכיר מנהג זה וגם הביא דברי הגאונים שנתנו טעם למנהג. ועוד הביא הבית יוסף שהמרדכי והתשב"ץ כתבו גם כן שנהגו לעשות כן. ומאידך הביא הבית יוסף דברי הרשב"א שאסר ושכן כתב בארחות חיים בשם הרמב"ן דאסור. ובשלחן ערוך שם (תרה ס"א) פסק 'מה שנוהגים לעשות כפרה בערב יום הכפורים לשחוט תרנגול על כל בן זכר ולומר עליו פסוקים, יש למנוע המנהג ההוא'. הנה מבואר דאף שיש למנהג סמך רחב, עם זאת כיון שלדעת הרמב"ן והרשב"א יש בו איסור, הורה מרן לבטל המנהג.

וזה לשון הר"ן (כתובות י: מדפי הרי"ף), 'מכאן נראה שמי שבא ואמר אני כהן או לוי אין נותנין לו רשות לקרות בתורה כדינו, שהרי מעלין מקריאת התורה לתרומה. וכן כתב הרמב"ם בפרק כ' מהלכות איסורי ביאה (הי"ג). והרמ"ך ז"ל כתב עליו, תימה דמנהגנו להאמינו לקרות בתורה ראשון, וכן הדין נותן דלא איכפת לן אם יקרא ראשון, מאי אמרת שמא יעלו אותו מקריאת התורה לתרומה, כולי האי לא חיישינן לתרומה דרבנן. עד כאן. ואפשר שמנהגינו הוא עכשיו לפי שאין תרומה מצויה עכשיו בינינו. ואף על פי כן דברי הרמב"ם ז"ל עיקר'.
הנה העיד הר"ן שמנהגם היה להאמין לכהן ולהעלותו לקרות בתורה, וגם הביא סמך למנהג מדברי הרמ"ך, ועוד נתן הר"ן עצמו טעם נוסף ליישב המנהג, ועם זאת הכריע שדברי הרמב"ם עיקר, כלומר שלא ליתן לו רשות לקרות בתורה, ולבטל המנהג שנהגו להעלותו לקרות בתורה. נמצא דכיון שנראה להר"ן עיקר מצד הדין כהרמב"ם, הורה לבטל המנהג אף שיש למנהג קצת סמך.

גם הרב המגיד (איסו"ב פ"כ הי"ג) כתב בענין זה, וזה לשונו, 'כתב רבינו ולא יקרא בתורה ראשון, ופשוט הוא שאינו נאמן בשום דבר על פי עצמו, ועוד שכבר נתבאר שמקריאה בתורה מעלין לכל הדברים וכו'.
והוצרכתי להאריך בזה מפני שראיתי מי שהקשה על רבינו בזה הלשון, מנהגנו להאמינו לקרוא בתורה ראשון וכן הדין נותן דלא איכפת לן אם קרא בתורה ראשון מאי אמרת שמא יעלו אותו מקריאת התורה לתרומה כולי האי לא חיישינן בתרומה דרבנן. עד כאן. ואני אומר אין מביאין ראיה ממנהג בטעות. ומכל מקום איפשר לומר שמפני שאין אנו נוהגין כלל בארצותינו בתרומה לא חששו להאמינו בקריאה בתורה. ואף על פי כן אין ראוי לעשות כן'.
הנה מבואר גם מלשונו שבארצותם לא חששו להאמינו לקרות בתורה, וגם הזכיר דברי הרמ"ך שנתן טעם למנהג והעמידו, וגם הרב המגיד עצמו הוסיף טעם ליישב המנהג, ועם זאת כתב דאין ראוי לעשות כמו שנהגו, אלמא אף בכהאי גוונא סבירא ליה דאין משגיחין במנהג.
והבית יוסף באבן העזר (סימן ג' בענין ס"א) הביא דברי הר"ן ודברי הרב המגיד הנזכרים, והעלה להלכה בשלחן ערוך בלשון הזו, 'מי שבא בזמן הזה ואמר כהן אני, אינו נאמן, ואין מעלין אותו לכהונה על פי עצמו, ולא יקרא בתורה ראשון ולא ישא את כפיו עד שיהיה לו עד אחד'. הרי שאף לדעת מרן מבטלים מנהג שהוא נגד הדין אפילו אם יש לו קצת סמך.
והנה כתב הטור בהלכות שבת (או"ח סימן רס"ט) 'ונוהגין בכל המקומות ששליח צבור מקדש בבית הכנסת. ואני תמה היאך נתפשט זה המנהג דהא קיימא לן כשמואל שאין קידוש אלא במקום סעודה, ולדידיה אין מקדשין בבית הכנסת אלא לאפוקי אורחין דאכלי ושתי בבי כנישתא דלדידהו הוי מקום סעודה, וכיון דהשתא ליכא אורחין דאכלי התם קרוב הדבר להיות ברכה לבטלה וכו'. ורב נטרונאי כתב שמקדשין בבית הכנסת אף על פי שאין אוכלין שם, אף על פי שאין קידוש אלא במקום סעודה, אפילו הכי מקדשין בה וכו'. וכל דבריו תמוהין וכו', וכיון דליכא אורחין ראוי היה שלא לקדש, ואי איישר חילי אבטליניה'.
הרי מבואר מדבריו דאף שנהגו כן ויש למנהג סמך מדברי רב נטרונאי גאון, כיון דהטור סבירא ליה דאין האמת כן, דעתו שיש לבטל המנהג.

וגם השלחן ערוך שם (או"ח רסט ס"א) כתב, 'נוהגין לקדש בבית הכנסת, ומעיקרא לא נתקן אלא בשביל אורחים דאכלי ושתי בבי כנישתא להוציאם ידי חובתם, ועכשיו אף על גב דלא אכלי אורחים בבי כנישתא

לא בטלה התקנה. זהו טעם המקומות שנהגו לקדש בבית הכנסת. אבל יותר טוב להנהיג שלא לקדש בבית הכנסת'.
הנה אף שנתן מרן טעם למנהג, וגם הביא בבית יוסף שרבינו יונה נתן טעם למנהג, וגם הביא שם שהר"ן והרמב"ם והרב המגיד והרשב"א קיימו המנהג, הרי שיש למנהג זה סמך רחב ויציב, עם זאת כיון שיש בו ספק איסור כתב מרן שיותר טוב לבטל המנהג.

וכן מתבאר מדברי הרשב"ש שכתב בתשובה (סימן תיט), 'עוד שאלת בענין אונא לעצם לבדו, שנתלה הבודק שלכם במנהג להתיר. תשובה. אם יש בדבר איסור אין המנהג כלום. ואף על פי שאמרו (יבמות יד.) במקומו של רבי אליעזר כורתים עצים לעשות פחמין לעשות איזמל ולא מיחו בידם חכמים, במקומו של רבי יוסי הגלילי היו אוכלין בשר עוף בחלב, זהו כשיש עיירות שסומכין על פי רב אחד, ועליו הם מתנהגים בכל דיניהם, שסומכין על דבריו בין לקולא בין לחומרא, כמקומות שסומכין על ספר הסמ"ג ומקומות על הריא"ף ז"ל ומקומות על הרמב"ם ז"ל ומקומות על הטורים, אבל כשיש חלוף סברות זה אוסר וזה מתיר ואין להם רב מוסכם על מה שיסמוכו, והמתיר ראיותיו או דבריו חלושים ויש רבים חולקים עליו, אין סומכין עליו, אלא על הרבים, או על מי שראייתו ברורה. וכן כתב הרשב"א ז"ל בתשובה'.
הנה כתב תחילה דמנהג שיש בו איסור אין מחזיקין בו, והקשה על זה ממקומו של רבי אליעזר ומקומו של רבי יוסי שלא מיחו בהם חכמים, אלמא התם מנהגא איכא, וקא מפרש לה דדוקא מפני שהיה רבם לא מיחו בהם חכמים, הרי מבואר מדבריו דאפילו במקום מנהג, אם החכם המתיר אינו רבם, ורבים חולקים עליו, או שראיותיו חלושות, אין מחזיקים במנהגם, אף שיש למנהג סמך קלוש.
וכן למד בדברי הרשב"ש הרב הלכה למשה (מערכת מ אות כט) שכתב בזה הלשון, 'דבר שהוא אסור על פי ספרי הפוסקים אשר מפיהם אנו חיים, אפילו אם יש איזה סברה יחידאה, אין לסמוך על המנהג שהוא היפך רוב הפוסקים, כמו שכתב הרשב"ש סימן תי"ט'.

וכן מתבאר ממה שכתב הריטב"א (פסחים נא.) בשם הרא"ה, וזה לשונו 'מנהג להקל לעולם אין חוששין לו, ואפילו היה על פי גדולים שבעולם, כל שנראה שיש בו צד איסור לחכם בעל הוראה אשר יהיה בימים ההם, שאין לנו אלא שופט שהוא בימינו. ומיהו במקום שאין האיסור ברור, והמנהג קבוע כבר עד שאי אפשר לו לבטלו, כיון שאינן בני תורה ואין כח בידו לבטלם, יש לו לעשות לעצמו בענין שלא יהא בדבר מחלוקת, עד שיוכל להחזירם מעט מעט. ואם הטעות מוכרע אין חכמה ואין עצה ואין תבונה לנגד השם'.
הנה אפילו היכא דאין האיסור ברור, ואין הטעות מוכרע, אלא יש פנים לתמוך במנהג ולהעמידו, סבירא ליה שיש לבטל המנהג, שהרי כתב תחילה 'והמנהג קבוע כבר עד שאי אפשר לו לבטלו', והמשיך וכתב 'ואין כח בידו לבטלם', אלמא אם היה אפשר לו לבטלו היה עליו לעשות כן, וכן מתבאר ממה שכתב בסוף דבריו שיחזירם מעט מעט, אלמא יש לו לבטל המנהג רק שלא יעשה כן בדרך מחלוקת. ומהשתא כיון דבדבר שאינו מוכרע, קאמר הכי, כל שכן בדין שרבו בו האוסרים, ודברי המתירים הם דעת יחידאה, דבכהאי גוונא כיון שהדין מוכרע בבירור, ודאי שיש לבטל המנהג, ובכהאי גוונא אפילו אם יגרם מזה מחלוקת, גם כן יש לו לבטל המנהג, וכמו שכתב בסיפא 'דאם הטעות מוכרע אין חכמה ואין עצה ואין תבונה לנגד השם'.

וכן מתבאר בבירור מתוך דברי מרן הבית יוסף בכמה וכמה מקומות. דהנה כתב הבית יוסף באורח חיים (ס"ס תקנ"ד) בזה הלשון, 'כתב הרא"ש בתשובה, ששאלת אם בתשעה באב מן המנחה ולמעלה, או סמוך למנחה קטנה, אם יכול אדם לרחוץ פניו ידיו ורגליו להקר, אי אמרינן מקצת היום ככולו כיון דהוי אבלות ישנה. חלילה וחס, אלא כל היום אסור. עד כאן. וכתב הכל בו, מי שמיקל לרחוץ מן המנחה ולמעלה רגליו, עובר על דברי חכמים, אך מנהג קדום שהנשים רוחצות ראשן מן המנחה ולמעלה ביום תשעה באב, וזקנים הראשונים הנהיגו זה ועשו סמך לדבר על מה שאמרו באגדה כי המשיח נולד ביום תשעה באב וצריך לעשות זכר לגואל ולמנחם כדי שלא יתיאשו מן הגאולה, וזה דוקא לנשים לפי שהן חלושות מלהאמין בנחמות מפני שאינן יודעות ספר לפיכך צריכות חיזוק. עד כאן. ואני אומר כי המנהג ההוא נשתקע ולא נאמר, וכל הבא להקל בדבר בין איש בין אשה כופין אותו שלא יעבור על דברי חכמים'. הנה אף שיש למנהג סמך בדברי הכלבו שהחזיק בו, וגם כתב הכלבו שהוא מנהג קדום, וגם כתב שזקנים הראשונים הנהיגו זה ויש להם סמך באגדה, מכל מקום כיון דסבירא ליה למרן דאיסורא איכא במילתא, הורה שיש לבטל המנהג, ואף אם אינם שומעים כופין אותם שלא יעשו כן.

עוד כתב מרן בבית יוסף ביורה דעה סימן ש"מ (בענין ס"ו) וזה לשונו, 'ויש לתמוה על מה סמכו העולם שלא

לקרוע על אדם כשר, ובשלמא החכמים יש לומר שסומכים על דברי הרמב"ן, אבל שאר בני אדם אין להם על מה שיסמוכו, אלא על ספיקו של הר"ן ועל סברת ראבי"ה, והדבר ברור דלא שבקינן מאי דפשיטא להו לכולהו פוסקים משום ספיקא דהר"ן ולא משום סברת ראבי"ה'. הרי מבואר שדחה המנהג ולא העמידו, אף שיש לו סמך בדעת יחידאה. וכן מבואר בשלחן ערוך שם (ס"ו) שפסק בזה הלשון, 'על אדם כשר וכו' חייב לקרוע עליו'.

גם באורח חיים (ס"ס קפב) כתב הטור גבי יין פגום, 'ויש נותנין בו מעט פירורין של פת ואומרים שמיתקן בכך, ומנהג של שוטים הוא, ואין לו סמך ולא ראיה'. וכתב הבית יוסף שם, 'רבינו ירוחם הזכיר סברא זו ולא נחלק עליה, ורבינו כותב שמנהג של שוטים הוא ואין לו סמך ולא ראיה, והדין עמו'. הרי לפנינו דאף שרבינו ירוחם הזכיר סברא זו ולא דחאה, ואם כן יש סמך למנהג בדברי רבינו ירוחם, מכל מקום כיון דלפום קושטא משמע ליה להבית יוסף דאין הדבר כן, כתב דהדין עם הטור שקראו מנהג של שוטים ודחאו.

עוד כתב הבית יוסף באורח חיים (ש"ג בענין סכ"ו) לענין קליעת השיער בשבת בזה הלשון, 'כתב הכל בו דהאידנא נהגו לקלוע שערן, ואין מי שימחה בידן, לפי שמוטב שיהו שוגגות וכו', שאי אפשר למנען שלא יתגנו על בעליהן'. ובבדק הבית הוסיף מרן על זה, 'ואין טעם בדבר, שהרי השער מכוסה הוא ומאי שלא יתגנו איכא. ואנו לא שמענו מי שנהג כן, ואם ימצא מקום שנוהגות כן ראוי לגעור בהן'. הנה כיון שדחה מרן טעמו של הכלבו, והיה נראה לו שהאמת לאסור הדבר, אף שיש בדברי הכלבו סמך למנהג, כתב שראוי לגעור בהם.

עוד כתב הבית יוסף ביורה דעה (קעח בענין ס"א) בזה הלשון, 'וסובר הרמב"ם דבלורית היינו שמגלח מן הצדדים ומניח שער באמצע, וכתב שתספורת כזה אסור לנו מן התורה. אבל רש"י פירש דבלורית היינו שמספר ומניח שער מאחורי העורף, ולפי דבריו היינו מספר קומי, וכן נראה מדאמרינן בפרק עשרה יוחסין וכו'. ונראה שעל זה סמכו בני ספרד לגלח סביבות כל הראש ולהניח שער באמצע, שהיו סוברים דאיסור בלורית היינו סיפור קומי, אבל בענין זה אין בו איסור כלל. ומכל מקום כיון דנפק מפומיה דהרמב"ם לאיסור, אין להקל בדבר, ועוד דבתוספתא דשבת פרק ז' תניא אלו דברים מדרכי האמורי המספר קומי והעושה בלורית משמע דתרי מילי נינהו וכדברי הרמב"ם ז"ל'. הרי שהורה לבטל המנהג אף שיש לו סמך בדברי רש"י וגם נראה כן מדברי התלמוד בפרק עשרה יוחסין.

גם בבית יוסף אורח חיים (ס"ס קכח) איתא, 'כתב האגור שנשאל מהר"י מולן למה אין הכהנים נושאים כפיהם בכל יום מאחר שהוא מצות עשה. והשיב מפני שמנהג הכהנים לטבול קודם כמו שכתוב בהגהות מיימוניות, ובכל יום קשה להם לטבול בחורף, ולכן עלה המנהג דוקא ביום טוב. וגם מטעם ביטול מלאכה. וכשהכהן אינו נקרא אינו עובר'. והבית יוסף שם כתב על דבריו, 'דחק עצמו לקיים מנהג מקומו, ואינו מספיק, כי מה שכתב מפני שנוהגים לטבול קודם, האי חומרא דאתי לידי קולא היא וכו', ויישר כחם של בני ארץ ישראל וכל מלכות מצרים שנושאים כפיהם בכל יום ואינם טובלים לנשיאת כפים'. הרי דחה מרן המנהג אף שיש לו סמך בדברי מהר"י מולן והאגור.

וכן מבואר באורח חיים סימן רל"ג (בענין ס"א) שהביא בבית יוסף דלרבינו יונה והרא"ש ורבינו האי, אם עושה כרבנן להתפלל מנחה עד הערב אינו יכול להתפלל ערבית מפלג המנחה, אבל לרבינו תם שפיר דמי. והביא הבית יוסף שם שהמנהג להקל, וביאר טעמם שסומכים על דעת רבינו תם. ובשלחן ערוך שם (רלג ס"א) פסק, 'עכשיו שנהגו להתפלל תפלת המנחה עד הלילה, אין להתפלל תפלת ערבית קודם שקיעת החמה'. הרי שאף שיש למנהג סמך מדברי רבינו תם, לא החזיק במנהג, אלא הורה לבטלו.

גם בסימן רל"ה (בענין ס"א) כתב הבית יוסף בענין קריאת שמע של ערבית מבעוד יום מפלג המנחה ואילך, והביא שם שדעת הרי"ף והרמב"ם (הובא בב"י בענין ס"ג) והרא"ש ורב פלטוי ורב האי ורב עמרם ורש"י ורבינו יונה דאינו יוצא, אבל רבינו תם וראבי"ה סוברים שיוצאים אף מבעוד יום מפלג המנחה ואילך. וכתב בבית יוסף שם, 'נראה דאפילו במקום שנהגו הציבור לקרות קריאת שמע מבעוד יום, יש לכל אדם לעשות בענין שיקרא קריאת שמע בעונתה, דכיון דלדעת כמה גדולים לא יצא ידי חובה בקריאת בית הכנסת לא מיחזי כיוהרא'. הרי שאף שיש למנהג סמך מדברי רבינו תם וראבי"ה, הורה שלא לסמוך על המנהג, אלא לקרוא משתחשך.

וכן מתבאר ממה שפסק השלחן ערוך באורח חיים סימן ס"ח (ס"א) וזה לשונו, 'יש מקומות שמפסיקים בברכות קריאת שמע לומר פיוטים, ונכון למנוע מלאמרם משום דהוי הפסק'. ובטור שם מבואר שמנהג זה נתייסד על ידי רבי אלעזר הקליר וחבריו, וגם מבואר בטור שם שהראב"ד מתיר לאומרם. נמצא דאף שיש למנהג סמך על פי רבי אלעזר הקליר וחביריו, ועל פי דברי הראב"ד, מכל מקום הורה מרן לבטל המנהג.

עוד כתב השלחן ערוך באורח חיים (רנ"ג ס"ד) 'יש למחות ביד הנוהגים להטמין מבעוד יום קומקום של מים חמין ונותנים אותם לתוך הקדירה בשבת כשהתבשיל מצטמק'. ובבית יוסף שם מבואר שהרשב"א מתיר בזה, וגם הר"ן תמה על האוסרים. הרי שאף שיש סמך למנהג בדברי הרשב"א והר"ן, מכל מקום כתב מרן לבטל המנהג.

וכן מוכח ממה שכתב מרן בהקדמתו לבית יוסף בענין שלשת עמודי ההוראה, 'שבמקום ששנים מהם מסכימים לדעת אחת נפסוק הלכה כמותם, אם לא במקצת מקומות שכל חכמי ישראל או רובם חולקין על הדעת ההוא ולכן פשט המנהג בהיפך'. הרי מבואר דדוקא היכא דכל חכמי ישראל או רובם חולקים על הדעת ההיא ולכן פשט המנהג בהיפך, אז נוטים מדברי שני עמודי ההוראה, אבל אם מיעוט חכמי ישראל חולקים הדעת ההיא ופשט המנהג כדבריהם, אין מחזיקים במנהג אלא מבטלים אותו, אף שיש לו סמך בדברי מיעוט חכמי ישראל.

וכן מתבאר מדברי החיד"א שכתב בשו"ת טוב עין (סימן יח, אות כח) וזה לשונו, 'בעיר אחת לא נהגו לברך ברכות השחר כי אם ברכת התורה, ושאלו (בשו"ת בשמים ראש סי' יט) אם יש לנדותן עד שיקבעו כלן בבית הכנסת כמנהג כל ישראל. והשיב (שם) שאין לנדותן שנשתרבב להם זה על פי דעת הראב"ד שסבר שכל ברכות השבח רשות ואין בהם שם ומלכות, ואף על פי שסברתו דחויה, רב גובריה, ואין לנדותן. ועוד שאין לנדות למחסר מקצת תפלות וברכות וכו'. ועוד האריך בשו"ת בשמים ראש סימן י"ט. ובתשובה לא חתים שמה דמארה עלה (כלומר לא חתום הרא"ש על תשובה זו), ואין לסמוך עליה, ומה גם שנשמע שערערו שהמעתיק תשובות אלו בתוגרמה הוסיף איזה דברים כמו שכתב בקונטריס ועד לחכמים, דנראה ברור מהתשובה הנזכרת שלא נודע אם הם סמכו על הראב"ד, ולא היה עירו של הראב"ד שהיה רבם כדי שנאמר כמו שאמרו בש"ס במקומו של רבי אליעזר כורתין עצים וכו' במקומו של רבי יוסי הגלילי וכו', דשם היה רבם ובחייו נהגו כרבם, אבל כאן שלא היה רבם ולא נהגו כן בחייו, רק שאחר כך בחרו להם סברא זו נגד כל הפוסקים, לא מן השם הוא זה. ובודאי הראב"ד עצמו יודה בנדון זה שמי שמקל על פי סברא יחידית נגד כל הפוסקים מעצמו, יש לנדות ולהחרים שלא יפרשו מכל ישראל, שכל אחד יבקש קולת פוסק שלא היה רבו ולא בן עירו ויקל נגד כל ישראל, ומזה יבואו לקולות אחרות באסורין. ולכן קהל או יחיד שבקבע ובפרהסיא מחסרים ברכות שכל ישראל שוים, ראוי לגדור הפרצה וליסרם ולהענישם עד שינהגו ככל ישראל'.
הרי שבאותו מקום היה מנהג ברור שלא לברך, וגם יש למנהג סמך בדברי הראב"ד, וגם בדברי מחבר התשובה הזו יהיה מי שיהיה, מכל מקום כיון שהסמך הוא קלוש לסמוך על דעת יחידאה, כתב החיד"א לבטל מנהגם, כל שלא היה אותו החכם רבם.

וכן מתבאר גם מדברי החיד"א במקום אחר, דהנה כתב הרמ"א ביורה דעה (סימן כח ס"ב בהגה) 'מי ששחט פעם הראשון, מברך שהחיינו על הכיסוי (פירוש, על כיסוי הדם)'. וכתב החיד"א בשיורי ברכה שם (שירי שיריים אות א) 'עיין מה שכתבתי אני בעוניי להלן סימן ר' בסייעתא דשמיא'. וכך הוא לשונו בסימן ר' (שיו"ב אות א) 'יש מקום שנודע מהני נשי כי הכלה בטבילה ראשונה קודם החופה מברכת שהחיינו. וחקרו בדבר, והנה אמת נכון שכך נהגו משנים קדמוניות. וידענו כי כמעט בכל תפוצות ישראל לא יש מנהג זה, וגם בעיר הלזו שנהגו לא נודע מי חכם הנהיג כך. וידוע שהאחרונים הסכימו לעיל סימן כ"ח, שלא יברכו שהחיינו על מצות כסוי וכו', אני אומר במנהג זה דיודיעום שאין לברך וימחו בידן'.
הרי לפנינו מנהג ברור באותו מקום משנים קדמוניות, וגם יש למנהג סמך בדברי הרמ"א, ועם זאת כיון שהוא נגד הסכמת האחרונים לדינא, הורה החיד"א לבטל המנהג, ואם לא ישמעו בנחת ימחו בידם.

עוד כתב החיד"א בשיורי ברכה (יו"ד קפב אות ג) 'אין להקל ללבוש איש שמלת אשה וההפך אפילו בשמחת חתן וכלה. דבר זה אמרו הרמב"ם ז"ל, ומתאמרא כותיה מגברא רבא, ספר יראים. ומאחר עלות לדברי שני

המאורות הגדולים, אין לסמוך על קולת מהר"י מינץ בפורים. ואיש על העדה יאזור חיל בדעת ובכשרון לבטל מנהגים אלו וכיוצא בהם'. הנה אף שיש למנהג סמך קלוש בדברי מהר"י מינץ הורה החיד"א לבטל המנהג.

וכן מתבאר מדברי הב"ח (יו"ד קפב אות ה) שכתב 'ויש לתת לב על מה שנוהגים בפורים לשנות בגדיהם מאיש לאשה ומאשה לאיש ואין מוחה, וכבר השיב הרב רבי יהודה מינץ ז"ל על זה כמבואר בתשובתו (סו"ס טז) ואמר דכיון שאינו עושה כן אלא משום שמחת פורים אין בו איסור וכו'. ונראה לפי עניות דעתי דדבריו בזה דחויים המה וכו', כל ירא שמים יזהיר לאנשי ביתו ולנשמעים בקולו שלא יעברו על איסור לאו, ותבא עליו ברכה להרים מכשולות מדרך עמינו, ומנהגים לא הגונים לא ינהגו עוד'. הנה אף שיש למנהג סמך בדברי מהר"י מינץ, מכל מקום כתב לבטל המנהג.

וכן מוכח ממה שכתב בשו"ת הרמ"ע מפאנו (סי' צה) וזה לשונו 'ומה שברוב העולם אין כהנים עולים לדוכן כל ימות השנה, מנהג גרוע הוא ומשום בטול מלאכה לעם, ומי שנתחכם לחזק ידים רפות שתעמודנה ברפיונן, בקש סמך לאותו מנהג והפריז הרבה על המדה, כי דרש סמוכים וישא אהרן את ידיו וירד מעשות החטאת לפיכך נהגו שלא לשאת את כפיהם אלא בימים טובים ובמוסף דוקא שיש בו חטאת, והא קפחינהו לכהנים בטעותא רבתא'.

וכן מוכח מדברי המהרש"ל שכתב בים של שלמה (ביצה פ"א לד) 'ודבר תימה להתיר ביום טוב לשחק בכדור, דאין בו צורך היום כלל, אלא שחוק של ילדים, שלא הגיעו לכלל חיוב, הנח, אבל גדולים, נראה מנהג רע בעיני, כי זה אינו טיול, אלא שיחת ילדים, וקלות ראש. ואף שרבינו ירוחם (נ"ד ח"א) כתב כדברים האלו משום רבינו תם, לא ניחא לי, כי אפשר שהוא לא בא אלא ליישב המנהג שנהגו כן. ואי איישר חילי אבטלנה, שהרי הרא"ש (סימן י"ח) שהעתיק דברי רבינו תם לא הזכיר דבר זה, ואף בטור לא הביאו'.
הנה כיון שמצד הדין היה ברור למהרש"ל שאין היתר בדבר, אף שיש סמך למנהג בדברי רבינו ירוחם משם רבינו תם, מכל מקום כתב שאם יהיה בכוחו יבטל המנהג.

וכן כתב בשו"ת שער אשר (ח"א יו"ד א) על מנהג שנהגו להקל כסברת יחיד, וזה לשונו 'הגם שהיה סברא זו בעולם, מכל מקום כיון דכל הפוסקים המפורסמים חלוקים הם, וסוברים שאינו מועיל, ולא עיילוה לסברא זו בבי מדרשא, פשיטא ודאי שאם במקום אחד סמכו על זה ונהגו להקל, דאמרינן שהוא מנהג בטעות היפך התורה, ומבטלינן ליה וכו'. ושוב ראיתי בתשובת סמיכה לחיים (סי"א) ובתשובת נדיב לב (יו"ד סי' מג) שהאריכו למעניתם בזה, ואספו וקבצו לכל רבני האחרונים דפסקו בפשוט, דאם יש איסור במנהג, אפילו איסור דרבנן, אף דמיעוט הפוסקים קיימי כמנהג המקום, אם רוב הפוסקים חולקים, הוי היפך הדין, ויש לבטל המנהג'.

ועתה אם טוב בעיני כת"ר להשיב על דברים הללו ולדחותם, יתקבלו דבריו בברכה ויבחנו אם כנים הם, אך ישים לנגד עיניו כי לא יהא די להשיב על ראיה אחת או שתים, אלא אם יש בידו כדי השיב בעד כולם, ישיב, ואם לא, ישוב כבודו מדבריו, ותשובתו הרמתה.

---

28 יולי (7) 2023 #259

א

אחד מאנש

הרב יוסף חיים כהן שליט"א
כת"ר מסכים שלדעת הש"ך והפר"ח ועוד אחרונים (שהובאו בדבריו של הרב כל עוף למינו) יהיה מותר לאכול את הפטם?

28 יולי (7) 2023 #260

ג

געצל

אחד מאנש אמר:

הרב יוסף חיים כהן שליט"א
כת"ר מסכים שלדעת הש"ך והפר"ח ועוד אחרונים (שהובאו בדבריו של הרב כל עוף למינו) יהיה מותר לאכול את הפטם?

וודאי שהוא לא יסכים שמותר לאכול עוף שאחוז גבוה מביציו הם כד כד ושאוכל חבריו מחיים

28 יולי (7) 2023 #261

ו

יוסף חיים כהן

אחד מאנש אמר:

הרב יוסף חיים כהן שליט"א
כת"ר מסכים שלדעת הש"ך והפר"ח ועוד אחרונים (שהובאו בדבריו של הרב כל עוף למינו) יהיה מותר לאכול את הפטם?

גם לדעת הש"ך והפר"ח אין היתר לאכול את עופות הפטם, מכמה טעמים.

א) גם הש"ך והגר"א מודים שמפורש בשלחן ערוך (יו"ד פב ס"ב) שאין לאכול בלא מסורת, והגם שהם מפרשים שמרן פסק כך לחומרא, מכל מקום עדיין זו הוראת השלחן ואי אפשר לעבור עליה.

ב) גם לדברי הש"ך והפר"ח שזו חומרא, כיון שנהגו ישראל כבר מתקופת הראשונים, וכן בשאר כל הדורות, בכל קהילות ישראל, בארצות אשכנז ובארצות המזרח, שלא לאכול עוף בלי מסורת, ממילא נתפס הדבר

כאילו קיבלוהו עליהם בנדר, ואסורים מהדין לעבור על זה, ולדברי החת"ס הוא איסור דאורייתא, כמו שהבאתי בהרחבה כאן בפורום, וכן בקונטרס עוף פטם עמ' מד ובהערות.

ג) דעת הש"ך והפר"ח שמעיקר הדין היה אפשר להתיר בשלשה סימנים בלא מסורת, מחמת סברת רמב"י וסייעתו שסוברים שמתוך כ"ד העופות הטמאים שמנתה התורה אין אף עוף שיש לו שלשה סימני טהרה, וכל זה מועיל רק לעוף רגיל, אבל עוף הפטם שידוע שבא מהכלאת מינים, אין ראיה משלשת הסימנים שהוא טהור, שהרי אפשר שירש את הסימנים מאביו, ואילו אמו טמאה, והיוצא מן הטמא טמא.

וסברא זו נזכרה גם בדברי אחרוני דורנו, ומהם הגרי"ש אלישיב והגר"ש וואזנר, כמו שהבאתי בקונטרס עוף פטם בעמודים מ"ה ומ"ו ובהערות שם.

ד) גם לדברי הש"ך והפר"ח כאשר אנו רואים שיש בביצי הפטם סימן טומאה, וכן שהוא אוכל מחיים, ודאי שאי אפשר להתירו, שהרי הש"ך עצמו כתב (פו סק"א) לענין ביצה ששני ראשיה כדין שאפילו אם המוכר הוא ישראל מוחזק בכשרות, ואמר שזו ביצת עוף פלוני טהור, ודאי שהוא טמא, ואפילו אם יאמר זה העוף שהביצים יצאו ממנו, אינו נאמן, דודאי משקר.

---

31 יולי (7) 2023 #262

מ

מאן דהו

מה שכתבו כאן לחייב מצד מנהג כפי שכתב השו"ע בסי' ריד, לכאו' יש להעיר על זה מהב"י גופיה ביו"ד סי' ריד שם, שכתב (בד"ה ולפי זה) בזה"ל: שאבותיהם היו יודעים שהיו מותרים ואסרו עצמם בהם "**ובניהם החזיקו במנהג אבותיהם**" וכו' עי"ש, משמע הא לא החזיקו מנהג אבותיהם מותר. ויל"ע בזה טובא.

---

31 יולי (7) 2023 #263

י

יוסף חיים כהן

> מאן דהו אמר:
>
> מה שכתבו כאן לחייב מצד מנהג כפי שכתב השו"ע בסי' ריד, לכאו' יש להעיר על זה מהב"י גופיה ביו"ד סי' ריד שם, שכתב (בד"ה ולפי זה) בזה"ל: שאבותיהם היו יודעים שהיו מותרים ואסרו עצמם בהם "**ובניהם החזיקו במנהג אבותיהם**" וכו' עי"ש, משמע הא לא החזיקו מנהג אבותיהם מותר. ויל"ע בזה טובא.

אכן הבאתי בקונטרס עוף פטם (עמ' מד) שכתב בספר האשכול שנוהגים כרש"י שלא לאכול אלא במסורת, וכן כתב בשלטי הגיבורים, וכן כתבו הרמ"א והבן איש חי, וכן מבואר מתשובות כל הפוסקים בענין הקוצ'ין והבראמא, שבכל קהילות ישראל נוהגים שלא לאכול עוף בלא מסורת.

נמצא שמנהג זה קיים מתקופת הראשונים, במשך מאות שנים, עד לימינו.

---

31 יולי (7) 2023 #264

א

אחד מאנש

בדברי הרבנים המתירים מבואר שרק נראה שביציהם כד וכד ובמבט מעמיק רואים שהם כד וחד ומה שאומרים שנמצא דורס גם זה מבואר בדבריהם שלא חשיב דורס (אולי אחפש ואעלה)

---

31 יולי (7) 2023 #265

א

אחד מאנש

ושוב אחזור על הראשונות : אם באמת היה מקובל בעמ"י (שהמנהג והקבלה עמודים גדולים בהוראה) שמסורת היא מעקר הדין לא היו מתירים אכילת הודו (וכל הסברי האחרונים מראים שמסורת היא רק חומרא)

---

31 יולי (7) 2023 #266

ו

יוסף חיים כהן

> אחד מאנש אמר:
>
> בדברי הרבנים המתירים מבואר שרק נראה שביציהם כד וכד ובמבט מעמיק רואים שהם כד וחד ומה שאומרים שנמצא דורס גם זה מבואר בדבריהם שלא חשיב דורס (אולי אחפש ואעלה)

הרב אמיתי בן דוד מתיר, והוא כותב במאמרו באור ישראל שרק אחר המדידה בכלי מצא הפרש, וכן אמר לי בשיחתי עמו שאפילו בהתבוננות שניה ושלישית ורביעית, ובהתבוננות מתונה ומדוקדקת, קודם המדידה לא ראה הפרש הניכר לעין.

31 יולי (7) 2023 #267

א

אחד מאנש

ועוד לגבי הטענה שמי יודע מה יהיה מכאן ולהבא במכתב העדה"ח מבואר שמכאן ולהבא לא יהיה שנויים והכל יהיה מפוקח

31 יולי (7) 2023 #268

א

אחד מאנש

ועוד שם שיאכלו ענווים וישבעו ושם חתום זקן פוסקי הדור ר' משה שטרנבוך

1 אוגוסט (8) 2023 #269

מ

מאן דהו

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> נמצא שמנהג זה קיים מתקופת הראשונים, במשך מאות שנים, **עד לימינו**.

"עד לימינו"? הלא אתה טוען שכל מה שאוכלים את עוף הפטם, הרי זה איסור גמור כי הוא עוף ללא מסורת,
וא"כ נמצא שבדורות האחרונים (איני יודע ממתי, אתה יודע יותר טוב ממני) הפסיקו עם הך מנהגא לחוש ולא לאכול אלא במסורת, ולכאו' לפי מה שמבואר בלשון הב"י, הרי זה מותר, כי רק כאשר קיבלו גם הבנים על עצמם, אסורים בזה, הא לאו הכי לא. וצ"ע.

1 אוגוסט 2023 (8) #270

יוסף חיים כהן

> אחד מאנש אמר:
>
> בדברי הרבנים המתירים מבואר שרק נראה שביציהם כד וכד ובמבט מעמיק רואים שהם כד וחד ומה שאומרים שנמצא דורס גם זה מבואר בדבריהם שלא חשיב דורס (אולי אחפש ואעלה)

הרב משה שאול קליין העיד שראה בעיניו ולא היה שום הפרש בין הצדדים.

הרב אמיתי אשר הוא מן המתירים, כתב שמצא הפרש במדידה, אבל לא ראה הפרש בראיית העין.

לענין הדריסה, לדעת רבינו תם ורוב הראשונים אכילה מחיים חשיבא דריסה, מאיזה טעם כבודו מתכוון שאינו חשוב דורס?

1 אוגוסט 2023 (8) #271

יוסף חיים כהן

> אחד מאנש אמר:
>
> (שהמנהג והקבלה עמודים גדולים בהוראה)

לענין מה שציין כת"ר שהמנהג והקבלה עמודים גדולים בהוראה, נראה שכוונתו למה שכתב הרמב"ם בהלכות שמיטה ויובל (פ"י ה"ו) שהקבלה והמעשה עמודים גדולים בהוראה.

אמנם יש לכבודו ליתן אל ליבו דמיירי התם לענין ספירת השנים אימתי היא שנת השמיטה, ולא לענין מנהג שאינו עולה בקנה אחד עם הכרעת הדין, ואדרבה על כגון דא כתב הרמב"ם עצמו בתשובה (סי' רסג) בזה הלשון "ומה שטען החכם האחר שבגדאד ומקצת הערים עושות זאת, אין זה ראיה בשום פנים, לפי שאם נמצא אנשים חולים, לא נחליא הבריאים מאנשיהם כדי שיהיו שווים, אלא נשתדל לנתח כל חולה שנוכל", וכתב עוד בהלכות שביתת עשור (פ"ג ה"ג) "ואין מנהג לבטל דבר האסור, אלא לאסור את המותר", וכתב עוד בתשובה אחרת (סי' קפז) "ואין משגיחין בזה במנהג לפי שהוא דבר אסור".

ועוד יעיין כת"ר במה שהבאתי לעיל בארוכה מדברי התלמוד בבלי וירושלמי ומדברי רבותינו הראשונים והאחרונים, שמנהג שאינו עולה כפי הכרעת הדין, אפילו יש לו סמך קלוש, אין מחזיקין בו.

---

1 אוגוסט (8) 2023 #272

יוסף חיים כהן

> אחד מאנש אמר:
>
> ושוב אחזור על הראשונות : אם באמת היה מקובל בעמ"י שמסורת היא מעקר הדין לא היו מתירים אכילת הודו (וכל הסברי האחרונים מראים שמסורת היא רק חומרא)

לענין ההודו היו במשך הדורות כמה עדויות על מסורת, כמו שכתב הרב מקמרנא (נדפס בחידושי רבינו ישעיה שור עמ' עג) שהיה עליו מסורה ברורה מאנשי אינדיא, וכן כתב בשו"ת מי באר (סי' יט). וגם בשו"ת ישכיל עבדי (ח"ג יו"ד ה) תפס שיש לו מסורת מהודו.

אם כי כיום מתברר שכפי הנראה בא מאמריקא ולא היתה עליו מסורת.

---

1 אוגוסט (8) 2023 #273

יוסף חיים כהן

> אחד מאנש אמר:
>
> (וכל הסברי האחרונים מראים שמסורת היא רק חומרא)

כבר הבאתי בארוכה לעיל דאף שנראה מדברי הש"ך שכוונת השלחן ערוך שהוא חומרא ומנהג, וכן כתב הפר"ח, כמה אחרונים חלוקים עליהם וכדלהלן:

הדברי חיים (יו"ד ח"ב סי' מה) כתב בזה הלשון, 'בודאי אין נאכל שום עוף בלא מסורה, וכן אנו נוהגים מעולם, והעושה נגד זה אוכל ממש עוף טמא'.
וכתב עוד בשו"ת דברי חיים (יו"ד ח"ב סי' מח) 'שנראה מהמחבר דהא דאין לאכול שום עוף אלא אם כן יש לו מסורת, לא משום חומרא מחמירין, אלא הוא ממש ספק'.

וכן כתב בשם משמואל (סי' יא, ד"ה אמנם בעיקר) 'דהבית יוסף תפס לאיסור לא משום חומרא, אלא תופס עיקר דעת רש"י' [והביא שם שדעת רוב הפוסקים כרש"י].

גם הגר"ש קלוגר כתב (טוטו"ד תלתאה סי' קנ) בזה הלשון, 'אשר הצליח מעשה שטן והתחיל מכשול חדש לבית ישראל בהבאת העופות החדשים (נראה שכוונתו לקוצ'ין או הבראמא) ממדינת אמריקא וכו'. ובפרט לדידן דשום סימן לא מהני, רק מה דהוי לנו מסורת, והרי סימנין מובהקין ודאי הוי מן התורה, ומכל מקום לא סמכינן עלייהו, רק על המסורת, פשיטא דבאין לנו מסורת ודאי אסורין כתרי ותרי, ולזה באתי להתוודע ולהגלות דעל פי פסקי הדיינים האמתיים, ודאי אסורין כדין עוף טמא ממש'.

גם המהר"ם שיק (יו"ד צ"ח) נסתפק בהא דאסרינן בלא מסורת משום חשש שמא הוא דורס, אם מדאורייתא צריך לחוש לזה או מדרבנן. אלמא פשיטא ליה דדין גמור הוא רק נסתפק אם הוא מהתורה או מדרבנן [וכן מבואר מלשון איסורא דנקט התם].

גם בחכמת אדם (כלל לו דין ד) כתב, דבלא מסורת "אסור" לאכול.

ומדברי מרן הבית יוסף עצמו מבואר כדבריהם, שהרי הביא בבית יוסף שדעת שני עמודי ההוראה הרמב"ם והרא"ש דלא כרמב"י, וממילא ברור שמה שכתב בשלחן ערוך "אין לאוכלו", מעיקר הדין הוא.

---

1 אוגוסט (8) 2023 #274

יוסף חיים כהן

> אחד מאנש אמר:

> ועוד לגבי הטענה שמי יודע מה יהיה מכאן ולהבא במכתב העדה"ח מבואר שמכאן ולהבא לא יהיה שנויים והכל יהיה מפוקח

עד שאתה דן על מכאן ולהבא, היאך נוכל להתיר לאחר שכבר כמה עשרות שנים הגויים עירבו כל מה שעלה על רוחם, ואין לנו ידיעה מה נתערב בהם.

---

1 אוגוסט 2023 (8) #275

יוסף חיים כהן

> אחד מאנש אמר:
>
> ועוד שם שיאכלו ענווים וישבעו ושם חתום זקן פוסקי הדור ר' משה שטרנבוך

יעיין כת"ר במה שהבאתי בזה בארוכה בקונטרס עוף פטם עמ' לט עד עמ' מז.

---

1 אוגוסט 2023 (8) #276

יוסף חיים כהן

> מאן דהו אמר:
>
> "עד לימינו"? הלא אתה טוען שכל מה שאוכלים את עוף הפטם, הרי זה איסור גמור כי הוא עוף ללא מסורת, וא"כ נמצא שבדורות האחרונים (איני יודע ממתי, אתה יודע יותר טוב ממני) הפסיקו עם הך מנהגא לחוש ולא לאכול אלא במסורת, ולכאו' לפי מה שמבואר בלשון הב"י, הרי זה מותר, כי רק כאשר קיבלו גם הבנים על עצמם, אסורים בזה, הא לאו הכי לא. וצ"ע.

אכן אוכלים את העוף פטם, הגם שלא שייך לטעון שיש עליו מסורת, כיון שכלל לא ידוע מה מעורב בו. אמנם סיבת אכילתו לא היתה מפני שפרצו גדר ובאו לבטל המנהג שנהגו כבר כמה מאות שנים, אלא מפני שהיו סבורים שהוא עוף טהור, ורק בשנים האחרונות נתברר כל ענין ההכלאות ופרץ הפולמוס בענין זה.

---

1 אוגוסט 2023 (8) #277

שמעון פ.

אין לאכול עופות הפטם

1 אוגוסט 2023 (8) #278

מ

מקיים דברי חכמים

יוסף חיים כהן אמר:

לענין ההודו היו במשך הדורות כמה עדויות על מסורת, כמו שכתב הרב מקמרנא (נדפס בחידושי רבינו ישעיה שור עמ' עג) שהיה עליו מסורה ברורה מאנשי אינדיא, וכן כתב בשו"ת מי באר (סי' יט). וגם בשו"ת ישכיל עבדי (ח"ג יו"ד ה) תפס שיש לו מסורת מהודו.

אם כי כיום מתברר שכפי הנראה בא מאמריקא ולא היתה עליו מסורת.

אם כן למה אתם מרעישים על הפטם ולא על ההודו?
ההודו הרבה יותר רחוק מהתרנגולים הרגילים מהפטם [כולל המלאי וכו'].

ולמעשה אין ספק שנכון מש"כ בזה שעיקר הטעם שהקילו בזה האחרונים אינו מחמת המסורת אלא שסברו שאי"צ ע"ז מסורת נפרדת, [ובתירוף מה שעיקר ההלכה כרמב"י, וכפי שיראה כל מעיין בסוגיא שזה עיקר דעת האחרונים אשר מפיהם אנו חיים להלכה, וגם בדעת השו"ע, וכפי שהאריך בעל העוף כנף למינהו, ואי אפשר להשיב על כל נקודה ונקודה, אבל האמת עד לעצמו, והרוצה להחמיר יחמיר אבל אי אפשר להרעיש על זה ולעשות מזה איסור גמור].

2 אוגוסט 2023 (8) #279

ו

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> אם כן למה אתם מרעישים על הפטם ולא על ההודו?
> ההודו הרבה יותר רחוק מהתרנגולים הרגילים מהפטם [כולל המלאי וכו'].

ראשית מרעישים על הפטם כי הוא העוף הנאכל בעיקר בעם ישראל.

ושנית, כי סימני הטומאה שבו מרובים וברורים יותר מאצל ההודו, כי יש על הפטם עדויות ברורות יותר על אכילה מחיים, וכן יש בו סימני טומאה בביצים.

---

2 אוגוסט 2023 (8) #280

.

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> ולמעשה אין ספק שנכון מש"כ בזה שעיקר הטעם שהקילו בזה האחרונים אינו מחמת המסורת אלא שסברו שאי"צ ע"ז מסורת נפרדת

ראשית מדברי כל אותם הפוסקים שדנו על הבראמא, ועל הקוצ'ין, והתרנגולים בעלי חמש האצבעות, וכל שאר התרנגולים החדשים, שכל הפוסקים טרחו לברר בכל מין ומין ממיני התרנגולים אם יש לו מסורת, מבואר בבירור שהבינו כולם שגם תרנגול חדש צריך מסורת, כמו כל עוף חדש. ואם כן לא שייך לומר שהקלו בהודו כי סברו שמין תרנגול חדש אינו צריך מסורת נפרדת.

וכן בדין, שהרי מבואר בתלמוד שיש שלשה מיני תרנגולים טמאים (לדעת רוב הראשונים שתרנגולא דאגמא ותרנגולתא דאגמא שני מינים נפרדים), ולא רחוק לומר שישנם עוד כמה מינים שלא נזכרו בתלמוד. וכן אנו רואים סימני טומאה במלאי ובקורניש, הן מצד שכל ביציהם כד וכד, והן מצד שהודם כפות, וממילא אין יתרון לתרנגול חדש על פני ציפור חדש או אווז חדש, וכולם צריכים מסורת טהרה, הן מצד דין השלחן ערוך, והן מצד המנהג כסברת רש"י וסייעתו.

וכבר נתבאר דבר זה בשו"ת לבושי מרדכי (מהדו"ק יו"ד מד) וזה לשונו:
ימים לא כבירים היה במחיצתי אחד מהרבנים המתירים ושאלתיו על ההיתר, ואמר תרנגול אינו אלא תרנגול דא ודא אחת הוא, והוכחתיו על פניו, לא כן אלפן רבותינו הקדושים, הלא מקובלין אנחנו להחמיר במנהגי ישראל יותר מדברי תורה. וכי השם תרנגול גורם להתיר אותו הלא גם תרנגול דאגמא בשם תרנגול יקרא.

וכן כתב בשו"ת חבצלת השרון (תניינא סי' כו) וזה לשונו:
והנה פגיעתו בכבוד כל גדולי התורה הנ"ל גרם לו שחשד בכשרים לומר שטעו, ולקה בגופו שהוא טעה לגמרי בענין זה, דהנה כל המציאה שמצא בהעתקה מחכמי הטבע הוא שיש מינים חלוקים כמו מיני תרנגולים, אווזים, וכדומה, ויש במין אחד ראססען חלוקים שעשו על ידי הרכבה וכולם מין אחד הם, והנה מי יאמר לו שאנו מכחישים זאת, והרי הוא ש"ס מפורש חולין (סג:) דמאה מיני עופות טמאים יש במזרח וכולן מין איה הם, ועם כל זה אשאלהו, וכי לא מוכרח הוא להודות דאם נמצא ראססע אחת שאין לה סימני טהרה שהיא אסורה אף שהיא ממין הטהור, דאי אפשר לו להכחיש ש"ס מפורש בתרנגולא דאגמא בחולין (סה:) ונדה (נ:) דאסור, ובין לתירוץ ראשון שבתוס' שם שמין אחד הם לגמרי, ובין לתירוץ השני שבתוס' שם דתרנגול ותרנגולתא דשם שני מינים הם, על כל פנים נכנסים שניהם בסוג מין תרנגולים, דשמם מוכיח עליהם, רק בע"כ הכוונה דהם ראססען חלוקים, ואפילו הכי התרנגול שאין לו סימני טהרה אסור. וכן מבואר שם בש"ס נדה הנ"ל דתרנגול ברא הוא עוף טמא וכו', וכיון דאין אנו בקיאין בסימני טהרה איך אפשר לנו להתיר שום ראססע חדשה הבאה לפנינו בלי מסורת.

וכן כתב בשו"ת הרי"מ (יו"ד ס"ס ח) וזה לשונו:
בפרט בשם תרנגולים דמפורש בש"ס ופוסקים שיש בהם שהן אסורים עמוני וכו ע"ש חולין ס"ב ע"ב.

וכן כתב בשו"ת אבני חן (ח"ב עמ' רכה) וזה לשונו:
מאחר שכל חובת מסורת לא באה אלא בעקבות המכשול אצל תרנגולתא דאגמא (חולין סב:) מכאן מוכרח שגם לגבי זן משונה שבתוך המין גופיה, איכא חובת מסורת.

---

2 אוגוסט (8) 2023 #281

יוסף חיים כהן

מקיים דברי חכמים אמר:

[ובתירוף מה שעיקר ההלכה כרמב"י, וכפי שיראה כל מעיין בסוגיא שזה עיקר דעת האחרונים אשר מפיהם אנו חיים להלכה, וגם בדעת השו"ע, וכפי שהאריך בעל העוף כנף למינהו

אף שמדברי הש"ך נראה שמפרש כך בדעת השלחן ערוך, כבר נחלקו על דבריו כמה אחרונים, שהרי בשו"ת דברי חיים (יו"ד ח"ב סי' מח) כתב 'שנראה מהמחבר דהא דאין לאכול שום עוף אלא אם כן יש לו מסורת, לא משום חומרא מחמירין, אלא הוא ממש ספק'. וכתב עוד בתשובה אחרת (שם סי' מה) 'בודאי אין נאכל שום עוף בלא מסורה, וכן אנו נוהגים מעולם, והעושה נגד זה אוכל ממש עוף טמא'.

גם בשם משמואל (סי' יא, ד"ה אמנם בעיקר) 'דהבית יוסף תפס לאיסור לא משום חומרא, אלא תופס עיקר דעת רש"י' [והביא שם שדעת רוב הפוסקים כרש"י].

וכן כתב בחכמת אדם (כלל לו דין ד) דבלא מסורת "אסור" לאכול.

וכן מבואר מדברי הגר"ש קלוגר דלאו חומרא הוא אלא איסור גמור, שכתב (טוטו"ד תלתאה סי' קנ) בזה הלשון, 'אשר הצליח מעשה שטן והתחיל מכשול חדש לבית ישראל בהבאת העופות החדשים (נראה

שכוונתו לקוצ'ין או הבראמא) ממדינת אמריקא וכו'. ובפרט לדידן דשום סימן לא מהני, רק מה דהוי לנו מסורת, והרי סימנין מובהקין ודאי הוי מן התורה, ומכל מקום לא סמכינן עלייהו, רק על המסורת, פשיטא דבאין לנו מסורת ודאי אסורין כתרי ותרי, ולזה באתי להתוודע ולהגלות דעל פי פסקי הדיינים האמתיים, ודאי אסורין כדין עוף טמא ממש'.

וכן מבואר מדברי המהר"ם שיק (יו"ד צ"ח) שנסתפק בהא דאסרינן בלא מסורת משום חשש שמא הוא דורס, אם מדאורייתא צריך לחוש לזה או מדרבנן. אלמא פשיטא ליה דדין גמור הוא רק נסתפק אם הוא מהתורה או מדרבנן [וכן מבואר מלשון איסורא דנקט התם].

נמצא שדברי הש"ך אינם מוסכמים אלא רבים חלוקים עליו.

וכשאנו מתבוננים בדברי הבית יוסף אנו מוצאים ששני עמודי ההוראה הרמב"ם והרא"ש חלוקים על רמב"י, כמבואר לעיל, וכבר כתב הבית יוסף בהקדמתו, כי במקום ששני עמודי ההוראה עומדים בדעת אחת נתפוס הלכה כדבריהם, וממילא ודאי דמעיקר הדין פסק מרן בשלחן ערוך שאין לאכול עוף בלא מסורת, כפשט לשון השלחן ערוך שכתב "אין לאוכלו, לפי שאנו חוששים שמא הוא דורס", וכדברי שו"ת דברי חיים וסייעתו.

---

2 אוגוסט (8) 2023 #282

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> ואי אפשר להשיב על כל נקודה ונקודה

אם יש לכבודו תשובות ראויות, מה ימנענו מלהשיב

---

2 אוגוסט (8) 2023 #283

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> אבל האמת עד לעצמו,

מה היא כוונת כת"ר

שהדברי חיים והגר"ש קלוגר והמהר"ם שיק והשם משמואל והחכמת אדם, לא זכו לכוון לאמת?

או שהרמב"ם והרא"ש לא זכו?

---

2 אוגוסט (8) 2023 #284

ו

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> והרוצה להחמיר יחמיר אבל אי אפשר להרעיש על זה ולעשות מזה איסור גמור].

לא מדובר כאן בחומרא כלל וכלל, כאשר לא ידוע מי הם כל העופות שמעורבים בפטם, וממילא לא שייך לומר שיש עליהם מסורת, ואדרבה ידוע שמעורב בהם הקורניש אף מצד הנקבה, והקורניש כל ביציו כד וכד, ועל פי דין השלחן ערוך (פו ס"א) כל ביצה ששני ראשיה כדין בידוע שהיא מעוף טמא. ועוד שהפטם מצויים בו גם כן ביצים כד וכד, ועוד שהוא אוכל מחיים, ולדעת רוב הראשונים אכילה מחיים היא דריסה, אם כן יושר הדין מורה לאסור.

---

2 אוגוסט (8) 2023 #285

מ

מאן דהו

@יוסף חיים כהן
לכאורה יש להעיר מהרמב"ם (פ"ב מהל' ממרים ה"ז) שכתב, וז"ל: גזרו ודימו שפשטה בכל ישראל, ועמד הדבר כן שנים רבות, ולאחר זמן מרובה עמד בית דין אחר ובדק בכל ישראל וראה שאין אותה הגזרה פושטת בכל ישראל, יש לו רשות לבטל ואפלו היה פחות מבית דין הראשון בחכמה ובמנין. עכ"ל. וכ"ש גזירה לא קבועה אלא מחשש לדעת רש"י וכד', שאם בפועל לא נתפשטה, והדבר קשה לציבור שלא לאכול עופות, יש לבי"ד היום רשות לבטל הך גזירה.

אגב, האם יש איזה מקור ייבוא של עופות שהם לכו"ע אליבא דשיטתך?

---

2 אוגוסט (8) 2023 #286

מ

מקיים דברי חכמים

יוסף חיים כהן אמר:

אם יש לכבודו תשובות ראויות, מה ימנענו מלהשיב

המעיין בקונט' היקר עוף כנף למינהו יראה שהשיב על כל הטענות שהעליתם בטוט"ד
והמעיין בדבריו בלי החלטה מראש יראה את האמת שבדבריו.
והיות שלפי הרושם שלי כת"ר אינו פתוח באמת לשמוע צד שני, אלא רק להציג כל פעם את העמדה המנוגדת, ע"כ קשה מאוד לנהל מו"מ באופן כזה.
והוא גם מיותר לחלוטים וחסר תועלת.

2 אוגוסט (8) 2023 #287

מ

מאן דהו

מקיים דברי חכמים אמר:

עוף כנף למינהו

כל עוף למינהו.

2 אוגוסט (8) 2023 #288

מ

מקיים דברי חכמים

יוסף חיים כהן אמר:

אף שמדברי הש"ך נראה שמפרש כך בדעת השלחן ערוך, כבר נחלקו על דבריו כמה אחרונים, שהרי בשו"ת דברי חיים (יו"ד ח"ב סי' מח) כתב 'שנראה מהמחבר דהא דאין לאכול שום עוף אלא אם כן יש לו מסורת, לא משום חומרא מחמירין, אלא הוא ממש ספק'. וכתב עוד בתשובה אחרת (שם סי' מה) 'בודאי אין נאכל שום עוף בלא מסורה, וכן אנו נוהגים מעולם, והעושה נגד זה אוכל ממש עוף טמא'.

לחץ כדי להרחיב...

כפי שכתבתי, אין בכוונתי להיכנס למו"מ ולדון בכל פרט, והרוצה יעיין בקונט' כל עוף למינהו ששם הכל מבואר באריכות ובמתיקות ודבריו קילורין לעיניים לכל מבקש אמת.

ולהיפטר בלא כלום אי אפשר, ע"כ רק שתי מילים.
החכ"א אינו ראיה כלל כמובן למעיין שלשון אסור אינו מכריח שזה מעיקר הדין.
גם המהר"ם שיק מדבר רק בגדר האיסור לשיטת רש"י שנהגו להחמיר כוותיה ואין ראיה שזה מעיקר הדין.
ונשאר רק הד"ח והש"מ והגרש"ק, ופשוט שהם המחדשים [כפי שנראה גם מדבריהם שבאו לחדש זאת]
וכל שאר האחרונים שסתמו בזה בוודאי סברו כהש"ך והפר"ח והגר"א שהם גדולי ההוראה שמפיהם אנו חיים, ובדר"כ מי שהיה סבור אחרת מהם היה עליו לכתוב זאת, א"כ ברור ופשוט שדעת רוב ככל האחרונים היא כמותם, מלבד מה שהרבה שותי"ם כתבו כן בפירוש.

ומלבד זאת הרי באותו נידון שעליו דיברו הדברי חיים וסיעתו, הוכרעה ההלכה שלא כמותם ונתפשט המנהג להקל בזה גם לאחר שנתברר שאין בזה מסורת ומבואר בדרכי תשובה סי' פב

ומש"כ כת"ר מהב"י כבר השיב ע"ז בעל עוף כנף למינהו שפשוט שיש גם יוצאים מן הכלל, [יעוי' בסי' רנט ובדרכי"מ שם], ופשוט שיש מקום ללמוד מריהטת דברי הב"י למה דעתו נוטה, ועכ"פ גם הש"ך והפר"ח ידעו מהקדמת הב"י ואעפ"כ לא ראו בזה הכרח [ולהנ"ל כדעתם הוא דעת רוב ככל גדולי האחרונים.]

2 אוגוסט 2023 (8) #289

יוסף חיים כהן

מאן דהו אמר:

@יוסף חיים כהן
לכאורה יש להעיר מהרמב"ם (פ"ב מהל' ממרים ה"ז) שכתב, וז"ל: גזרו ודימו שפשטה בכל ישראל, ועמד הדבר כן שנים רבות, ולאחר זמן מרובה עמד בית דין אחר ובדק בכל ישראל וראה שאין אותה הגזרה פושטת בכל ישראל, יש לו רשות לבטל ואפלו היה פחות מבית דין הראשון בחכמה ובמנין. עכ"ל. וכ"ש גזירה לא קבועה אלא מחשש לדעת רש"י וכד', שאם בפועל לא נתפשטה, והדבר קשה לציבור שלא לאכול עופות, יש לבי"ד היום רשות לבטל הך גזירה.

לא מדובר כאן בגזירה שגזרו חכמים.

התורה עצמה אסרה לאכול עוף דורס, ולאחר המעשה שהובא בתלמוד שהתיר רב פפא את תרנגולתא דאגמא (והרא"ש כתב בתשובה שאכלו ממנה חכמי התלמוד עצמם) ולא גילו שהיא דורסת, ואחר זמן ראוה דורסת, למד מזה רש"י שאין אנו יכולים לסמוך על בדיקה שלנו אם הוא דורס, שהרי ודאי שאין אנו חכמים ונבונים מן האמוראים, על כן אין לנו לאכול אלא עוף שקיבלנו במסורת מאבותינו שהוא טהור.

וכדבריו פסק השלחן ערוך (פב ס"ב) שכיון שיש לחוש שהעוף דורס על כן אין לאכול אלא במסורת.

וכך גם נהגו.

וכיון שלא מדובר כאן בגזירה, אלא בספק אם העוף דורס ואסור מן התורה, ממילא אינו ענין לגזירה שאין הציבור יכול לעמוד בה.

ומלבד זה, במשך מאות שנים, מתקופת הראשונים כל קהילות עם ישראל החזיקו בדבר זה, שלא לאכול אלא במסורת, וממילא מבואר שהציבור יכול לעמוד בזה.

ומלבד כל זה, כיון שיש עדויות שהפטם אוכל מחיים, ולדעת רוב הראשונים אכילה מחיים חשיבא דריסה, וכן ישנה שכיחות של ביצים כד וכד בביצי הפטם, והוא סימן לעוף טמא שאסור מהתורה, ממילא אין לדבר זה שייכות ל"גזירה" שאין הציבור יכול לעמוד בה.

---

2 אוגוסט (8) 2023 #290

יוסף חיים כהן

> מאן דהו אמר:
>
> אגב, האם יש איזה מקור ייבוא של עופות שהם לכו"ע אליבא דשיטתך?

ישנם עופות שהיתה עליהם מסורת, כגון הבלאדי והלגהורן, וכן ישנם ברווזים ואווזים עם מסורת, ואפילו מוכרים ב"אושר עד" ברווז (אך לא בהכשר בד"ץ) וכן ישנם יונים ועופות אחרים כשרים.

---

2 אוגוסט (8) 2023 #291

יוסף חיים כהן

מקיים דברי חכמים אמר:

המעיין בקונט' היקר עוף כנף למינהו יראה שהשיב על כל הטענות שהעליתם בטוט"ד

יעיין כבודו במה שהבאתי בקונטרס עוף פטם, בהרחבה, שאין בדבריו דבר ברור לסמוך עליו, ואף מחבר הקונטרס כתב בראשו שכל דבריו הם להלכה "ולא למעשה".

2 אוגוסט 2023 (8) #292

יוסף חיים כהן

מקיים דברי חכמים אמר:

והיות שלפי הרושם שלי כת"ר אינו פתוח באמת לשמוע צד שני, אלא רק להציג כל פעם את העמדה המנוגדת, ע"כ קשה מאוד לנהל מו"מ באופן כזה.
והוא גם מיותר לחלוטים וחסר תועלת.

גם לפי מחשבתו של כת"ר שסבור שאני איני פתוח לשמוע, עדיין יוכל להגיב לתועלת שאר הקוראים, שיראו גם את דברי וגם את דברי כת"ר, ויבחרו את אשר נראה להם קרוב לאמת

2 אוגוסט 2023 (8) #293

יוסף חיים כהן

מקיים דברי חכמים אמר:

החכ"א אינו ראיה כלל כמובן למעיין שלשון אסור אינו מכריח שזה מעיקר הדין.

כבודו מפרש שהלשון "אסור" משמע שמעיקר הדין מותר?

2 אוגוסט 2023 (8) #294

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> גם המהר"ם שיק מדבר רק בגדר האיסור לשיטת רש"י שנהגו להחמיר כוותיה ואין ראיה שזה מעיקר הדין.

המהר"ם שיק חקר בענין זה כדי לברר אם יש צד קולא בתרנגולים החדשים שהובאו למדינתו, ואם כן כל דבריו אינם רק לבאר דעת רש"י, אלא לברר על מה אנו יכולים לסמוך למעשה.

ומלבד זה הזכרתי שאף המהר"ם שיק כתב "דאסרינן בלא מסורת", ולשון איסור אינו נופל על דבר דמותר מעיקר הדין.

2 אוגוסט 2023 (8) #295

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> ונשאר רק הד"ח והש"מ והגרש"ק, ופשוט שהם המחדשים

כאשר אנו רואים ששני עמודי ההוראה, הרמב"ם והרא"ש חלוקים על רמב"י, ומרן העמיד כלל ברור שבמקום ששני עמודי ההוראה עומדים בדעת אחת נתפוס הלכה כדבריהם, וכן משמעות לשונו שכתב בשלחן ערוך "אין לאוכלו", ודאי שפשט הדברים עולה בקנה אחד עם דברי שו"ת דברי חיים והגר"ש קלוגר והחכמת אדם והמהר"ם שיק והשם משמואל. ואדרבה הנוטה מזה הוא המחדש.

2 אוגוסט (8) 2023 #296

ו

יוסף חיים כהן

מקיים דברי חכמים אמר:

ומלבד זאת הרי באותו נידון שעליו דיברו הדברי חיים וסיעתו, הוכרעה ההלכה שלא כמותם ונתפשט המנהג להקל בזה גם לאחר שנתברר שאין בזה מסורת ומבואר בדרכי תשובה סי' פב.

אם כבודו למד סוגיא זו של הקוצ'ין והבראמא, בודאי ברור לו כשמש שכל דברי המתירים, היו על סמך העדויות על מסורת הקובריצר וכדומה, ועל פי דברי המתירים נתפשט המנהג, ולא עלה חס ושלום על דעת הפוסקים לפרוץ גדר ולעבור על דין השלחן ערוך שאין לאכול בלא מסורת.

ובדין זה עד היום לא נתברר דבר, כי הדברי חיים עצמו (ליקוטים והשמטות סי' מב) הביא שחתנו נסע לארץ הקודש ולאזמיר ושלח משם תרנגולים שהיו דומים לאותם החדשים שהיו במקומו של הדברי חיים, ועל פי זה התיר אותם שהיו במקומו.

2 אוגוסט (8) 2023 #297

א

אחד מאנש

יוסף חיים כהן אמר:

בנוסף כתב הערוגות הבושם לענין ההודו 'ואנו רואים בכמה שנים שאינם דורסים, מהיכי תיתי נחוש לשמא ידרוס', וכת"ר בעצמו שלח לי צילומים של עוף ההודו שאוכל מחיים

יואילו נא רבותינו להעלות את הצילומים הנ"ל

2 אוגוסט (8) 2023 #298

ו

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> ומש"כ כת"ר מהב"י כבר השיב ע"ז בעל עוף כנף למינהו שפשוט שיש גם יוצאים מן הכלל,

מרן ביאר ופירש בהדיא בהקדמתו מה יוצא מן הכלל, וכתב "אם לא בקצת מקומות שכל חכמי ישראל או רובם חולקים על הדעת ההיא ולכן פשט המנהג בהיפך".

אבל בנדון שלנו אדרבה המנהג ברור מזה מאות שנים שלא לאכול אלא במסורת, כמו שהעידו בספר האשכול והשלטי גבורים והרמ"א והש"ך והבן איש חי ועוד מחברים רבים.

2 אוגוסט 2023 (8) #299

א

אחד מאנש

מה שכת"ר (הרי"ח כהן) מונה את הרמב"ם ביחד עם רש"י אינו מדויק דרש"י למרות שפירש את הסוגיא דלא כרמב"י הוצרך לחדש שעוף נאכל רק במסורת מכוח המעשה דתרנגולתא דאגמא אבל ברמב"ם לא נמצא אלא שעוף שיש לו סימן אחד צריך שיהיה "ידוע שלא דורס" ולא כתב שאין אנו אוכלים שום עוף אא"כ מסרו לנו אבותינו וכו' כרש"י

3 אוגוסט 2023 (8) #300

מ

מקיים דברי חכמים

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> גם לפי מחשבתו של כת"ר שסבור שאני איני פתוח לשמוע, עדיין יוכל להגיב לתועלת שאר הקוראים, שיראו גם את דברי וגם את דברי כת"ר, ויבחרו את אשר נראה להם קרוב לאמת

לזה אין צורך להגיב כאן, כל אחד יכול לראות בעצמו את שני הקונטרסים ויבחר את אשר נראה לו קרוב לאמת.

כך גם אפשר לראות את כל הטענות ממש, משא"כ כאן אי אפשר לענות כל פעם על הכל, ובקונטרסים עצמם נידונו כל הטענות ממש, וזה היתה כוונתי שהנידון כאן הוא חסר תועלת.

3 אוגוסט 2023 (8) #301

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> ופשוט שיש מקום ללמוד מריהטת דברי הב"י למה דעתו נוטה, ועכ"פ גם הש"ך והפר"ח ידעו מהקדמת הב"י ואעפ"כ לא ראו בזה הכרח

אכן כך עלה תחילה במחשבתו של מרן, להכריע הדין על פי מה שדעתו נוטה בסוגיא, וכתב בהקדמתו לבית יוסף שני טעמים שמחמתם אין ראוי לדרוך בדרך זו, ולכך העלה להורות כדברי עמודי ההוראה, ובנדון דידן דעת שני עמודי ההוראה שלא כרמב"י, וכן פסק השלחן ערוך דאפילו יש לו שלשה סימנים "אין לאוכלו" לפי שיש לחוש שמא הוא דורס.

ומה שכתב שהש"ך והפר"ח ידעו מההקדמה, אין בזה תשובה לגופו של ענין, שהרי עדיין דעת שני עמודי ההוראה דלא כרמב"י, וכן פשט לשון השלחן ערוך, ואין לדיין אלא מה שעיניו רואות.

3 אוגוסט 2023 (8) #302

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> וכל שאר האחרונים שסתמו בזה בוודאי סברו כהש"ך והפר"ח והגר"א שהם גדולי ההוראה שמפיהם אנו חיים,

אדרבה שאר האחרונים שלא חידשו שדין השלחן ערוך הוא חומרא, מסתמא פירשו דברי השלחן ערוך כפשטם, שדין השלחן ערוך הוא דין, וכדעת שני עמודי ההוראה.

3 אוגוסט (8) 2023 #303

מ

מקיים דברי חכמים

יוסף חיים כהן אמר:

מה היא כוונת כת"ר

שהדברי חיים והגר"ש קלוגר והמהר"ם שיק והשם משמואל והחכמת אדם, לא זכו לכוון לאמת?

או שהרמב"ם והרא"ש לא זכו?

אין בכוונתי להגיב על כל משפט, רק כדי שלא ישמע ח"ו שמץ זלזול בגדולי האחרונים אבהיר שאין כוונתי לדברי האחרונים אלא לקונט' עוף פטם מול קונט' כל עוף למינהו.

3 אוגוסט (8) 2023 #304

מ

מקיים דברי חכמים

יוסף חיים כהן אמר:

המהר"ם שיק חקר בענין זה כדי לברר אם יש צד קולא בתרנגולים החדשים שהובאו למדינתו, ואם כן כל דבריו אינם רק לבאר דעת רש"י, אלא לברר על מה אנו יכולים לסמוך למעשה.

ומלבד זה הזכרתי שאף המהר"ם שיק כתב "דאסרינן בלא מסורת", ולשון איסור אינו נופל על דבר דמותר מעיקר הדין.

ברור שלמעשה אסור, אבל זה מכח המנהג להחמיר כרש"י ולא שאנו חוששים מעיקר הדין לחוש באמת לעוף טמא, כי העיקר כרמב"י שאין כאן חשש אמיתי, אבל ברור שלמעשה יש לאסור מחמת המנהג ואין חולק בזה,
אלא שנפק"מ שיש יותר מקום להקל בספיקות וכגון בשינויים קלים אם צריכים מסורת בפני"ע וכדו' [ובזה ממילא מתבאר גם לשון החכ"א עד"ז, ופשוט].

3 אוגוסט (8) 2023 #305

מ

מקיים דברי חכמים

יוסף חיים כהן אמר:

אדרבה שאר האחרונים שלא חידשו שדין השלחן ערוך הוא חומרא, מסתמא פירשו דברי השלחן ערוך כפשטם, שדין השלחן ערוך הוא דין, וכדעת שני עמודי ההוראה.

פשוט שאינו כן
והבוחר יבחר.

3 אוגוסט (8) 2023 #306

ו

יוסף חיים כהן

אחד מאנש אמר:

מה שכת"ר (הרי"ח כהן) מונה את הרמב"ם ביחד עם רש"י אינו מדויק דרש"י למרות שפירש את הסוגיא דלא כרמב"י הוצרך לחדש שעוף נאכל רק במסורת מכוח המעשה דתרנגולתא דאגמא אבל ברמב"ם לא נמצא אלא שעוף שיש לו סימן אחד צריך שיהיה "ידוע שלא דורס" ולא כתב שאין אנו אוכלים שום עוף אא"כ מסרו לנו אבותינו וכו' כרש"י

אכן כבודו צודק בעיקר דבריו.

אמנם דברי נסובו על דברי הש"ך והפר"ח, שכתבו שהיה ראוי לתפוס לעיקר הדין כרמב"י, ולענין זה כתבתי שיש שוויון מוחלט בין רש"י והרמב"ם והרא"ש, (ועוד כמה ראשונים, אשר מניינם קרוב לעשרים), שאף שיש לעוף שלשה סימני טהרה בגופו אפשר שהוא דורס ואסור מן התורה.

ולענין מה שהוסיף רש"י שלא לסמוך על בדיקתינו אם הוא דורס, אלא על מסורת דוקא, כבר ביארתי בקונטרס עוף פטם (הערה צט) שאין ראיה מדברי הרמב"ם היכי סבירא ליה, אמנם בזה מצטרף הרשב"א לסברת רש"י והרא"ש וסייעתם, שאין אנו יכולים לבדוק ולברר אם הוא דורס, ולא מצאנו עמוד הוראה שחולק על זה, ולכך פסק מרן שאין לאכול אלא במסורת, כמבואר כל זה שם.

3 אוגוסט (8) 2023 #307

יוסף חיים כהן

מקיים דברי חכמים אמר:

אין בכוונתי להגיב על כל משפט, רק כדי שלא ישמע ח"ו שמץ זלזול בגדולי האחרונים אבהיר שאין כוונתי לדברי האחרונים אלא לקונט' עוף פטם מול קונט' כל עוף למינהו.

אילו היו אלו דברי, היו דברי כת"ר מכוונים, אך כאשר בקונטרס עוף פטם אני מביא את דברי רבותינו הראשונים והאחרונים, לא יכונו דבריו.

3 אוגוסט (8) 2023 #308

יוסף חיים כהן

מקיים דברי חכמים אמר:

ברור שלמעשה אסור, אבל זה מכח המנהג להחמיר כרש"י ולא שאנו חוששים מעיקר הדין לחוש באמת לעוף טמא, כי העיקר כרמב"י שאין כאן חשש אמיתי, אבל ברור שלמעשה יש לאסור מחמת המנהג ואין חולק בזה,
אלא שנפק"מ שיש יותר מקום להקל בספיקות וכגון בשינויים קלים אם צריכים מסורת בפני"ע וכדו'
[ובזה ממילא מתבאר גם לשון החכ"א עד"ז, ופשוט].

כבודו פוסח על שתי הסעיפים, הש"ך לא כתב לשון איסור, אלא לשון חומרא ומנהג.

אם הדבר חומרא אם כן אינו איסור, ואם הוא איסור אם כן אינו חומרא.

ולענין דברי המהר"ם שיק, כאשר הוא מסתפק אם זה דאורייתא או דרבנן, לא שייך לומר שלא חוששים מעיקר הדין לעוף טמא.

3 אוגוסט (8) 2023 #309

יוסף חיים כהן

> אחד מאנש אמר:
>
> יואילו נא רבותינו להעלות את הצילומים הנ"ל

הרי הצילומים לפניכם

רק לדעת מראש שזה קצת קשה לצפיה.

קבצים מצורפים

תרנגולי הודו zip.1

תרנגולי הודו zip.2

---

3 אוגוסט (8) 2023 #310

מ

מקיים דברי חכמים

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> כבודו פוסח על שתי הסעיפים, הש"ך לא כתב לשון איסור, אלא לשון חומרא ומנהג.
>
> אם הדבר חומרא אם כן אינו איסור, ואם הוא איסור אם כן אינו חומרא.
>
> ולענין דברי המהר"ם שיק, כאשר הוא מסתפק אם זה דאורייתא או דרבנן, לא שייך לומר שלא חוששים מעיקר הדין לעוף טמא.

לרש"י חוששים מעיקר הדין, אבל אנן חוששים לרש"י רק בגדר חומרא ומנהג, ושייך ע"ז לשון איסור, ופשוט.
[גם בלשון השו"ע בסוף הסימן יש לשון איסור והיתר ואע"כ פירשו הש"ך והפר"ח והגר"א שהכוונה בתורת חומרא ומנהג].
והמהר"ם שיק דן בגדר הדברים לדעת רש"י ונפק"מ לס"ס אם די בעוד ספק אחד, אבל אין שום הכרח שנקטינן כרש"י לעיקרא דדינא, וכ"ז פשוט.

זה לא חכמה לעצום עיניים ולומר רי"ף ורמב"ם והקדמת הב"י וכו', צריך לראות תמיד את שורש הדברים ואיך האחרונים למדו את הדברים.
אם כת"ר סבור שדרכם של הדברי חיים וסיעתו היא הפשוטה, זכותו, אבל ברור שהאחרונים שהקילו במשך הדורות, ועד דורנו זה שרוב ככל גדולי ההוראה הורו בזה להיתר, דעתם ששיטת רש"י היא בגדר חומרא ולא חשש דאורייתא ממש, והדברים ברורים וידועים.

---

3 אוגוסט (8) 2023 #311

מ

מקיים דברי חכמים

ה

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> אילו היו אלו דברי, היו דברי כת"ר מכוונים, אך כאשר בקונטרס עוף פטם אני מביא את דברי רבותינו הראשונים והאחרונים, לא יכונו דבריו.

הכל זה דברי הראשונים והאחרונים, גם דברי הכל עוף למינהו, אלא שכך הוא דרכה של תורה שאין מופת חתוך כמבואר ברמב"ן הידוע, ולכן אין סוף לויכוחים כאלו, ועל כל כה"ג נאמר הבוחר יבחר והאמת עד לעצמו.
ואחר שכל הדברים פרושים לפנינו בשני הקונטרסים אין טעם לחזור ולדוש באותם טענות.

---

3 אוגוסט (8) 2023 #312

מ

מקיים דברי חכמים

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> אם כבודו למד סוגיא זו של הקוצ'ין והבראמא, בודאי ברור לו כשמש שכל דברי המתירים, היו על סמך העדויות על מסורת הקובריצר וכדומה, ועל פי דברי המתירים נתפשט המנהג, ולא עלה חס ושלום על דעת הפוסקים לפרוץ גדר ולעבור על דין השלחן ערוך שאין לאכול בלא מסורת.
>
> ובדין זה עד היום לא נתברר דבר, כי הדברי חיים עצמו (ליקוטים והשמטות סי' מב) הביא שחתנו נסע לארץ הקודש

> ולאזמיר ושלח משם תרנגולים שהיו דומים לאותם החדשים שהיו במקומו של הדברי חיים, ועל פי זה התיר אותם שהיו במקומו

כבר כתבתי שאין בכוונתי להשיב על כל טענה, והרי הקונטרסים לפנינו והבוחר יבחר רק מחמת שכת"ר חוזר הרבה על טענה זו שכל המתירים התירו רק מחמת העדויות שנתבררו כטעות [וכן הרבה מהמערערים מציגים כך את הדברים], אציין בקצרה את לשון הדרכי"ת שמסכם בקיצור את התשובות שדנות בעניין, ומבואר בהדיא מדבריו שעיקר ההיתר אינו מחמת העדויות, אלא מחמת שאי"צ מסורת נפרדת על זה.

ז"ל ה**דרכי תשובה** (סימן פב ס"ק לד) 'עוף. ראיתי להעתיק פה ב**דבר השערורה** שהי' לפני כמה שנים בין גאוני הזמן בדבר התרנגולים אשר הובאו למדינותינו מאיי הים ואדומו"ר מצאנז זצללה"ה בשו"ת דברי חיים ח"ב ביו"ד סוף סי' מ"ה כ' שהגידו לו שבאו מאי א' סמוך לא"י עיין שם ובשו"ת מהר"י אסאד ז"ל חיו"ד סי' צ"ב כ' שבאו ממדינת קאשינחינ"א בארץ הודו והם גדולים יותר משאר תרנגולים שלנו וגם יש בהם איזה שינוי שיש להם ניצות על רגליהם ובמקצת תשו' קורין אותם אמעריקאניש"א הינע"ר ובאיזה מקומות קורין אותו גאלאנסק"ע הינע"ר או וואליכיש"ע הינע"ר או קיבריס"י או כהנ"א הינע"ר או חינעז"י הינע"ר או קבריצי"ר העני"ר והם משונים בתוארם בגדלם ובאורך צווארם ואורך רגליהם יותר מהתרנגולים הרגילים בינינו לעולם **מנהגם משונה** משאר תרנגולים שלנו שהם לנים ע"ג קרקע **וקולם משונה** שהקול הוא עב ואין להם כרבלתא גדול כ"כ כפי ערך כמו תרנגולים שלנו **וגם הנהגתם עם האפרוחים הוא משונה** ויצא בדפוס בזמן ההוא קונט' מהה"ג מיאס ז"ל הנקוב בשם עוף טהור והביא ממה שהשיג מכתבים מאיזה רבנים גדולים מעה"ק ירושלים כי העופות הללו נמצאים שם באה"ק דומים בתוארם וצלמם כדמות העופות הללו ואוכלין אותם שם בלי שום שאלה כלל וכן הי' גב"ע במדינותינו מאנשי אה"ק מופלגי תורה ויראים ושלימים אשר העידו והגידו עפדתוה"ק כי העופות הנם ממש כתבנית העופות של אה"ק ועדותן נאמנו מאוד והביא ג"כ ב' קונטריסים מהרב ר' שמואל העלליר מצפת תב"ו דבתחלה העיד לומר שאינו דומה עופות הללו להני עופות דא"י ואח"כ הדפיס להתירן וחזר מעדותו הנ"ל והעיד אח"כ שהם דומים ממש להני דא"י והאריך בענין זה וכ' דעל עדותו של ר' שמואל העלליר אין לסמוך כלל לא לאיסור ולא להיתר כיון דמדין תורה אין מקבלין עדות רק מפיהם ולא מפי כתבם רק בדיני ממונות אמרו חז"ל לסמוך על עדותו משום נעילת דלת ובדיני או"ה דדמיא לד"נ בודאי לא מהני עדות בכתב וצריך להעיד בפיהם דוקא ובסוף דבריו העלה **דיהי' איך שיהי' הנה גם מבלעדי המסורה העופות הללו מותרים המה לכל בר ישראל והעתיק קונטרס זה בספרו שו"ת אורי וישעי** מהד"ק סי' י"א ועיי"ש עוד בסי' שאח"ז מ"ש בדבר קונטרס כנפי נשרים שהדפיס רב א' לאסור העופות הללו ודחה דברי הקונט' עוף טהור הנ"ל והוא האריך בתשו' לתרץ כל דבריו והביא עוד ראיות לדבריו הראשונים שאין שום חשש על העופות הללו וגם ליראי ה' וחושבי שמו והחרדים לדבר ה' יכולין לאכלו בלי שום פקפוק כלל עיין שם באריכות אמנם בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' ק"נ קנ"א קנ"ב צעק בקול רעש גדול על המתירין וכ' לפסק הלכה שהם אסורים וביציהן ותולדותיהן כיוצא בהם עיין שם וכ"כ בס' היכל הברכה על התורה (מהגה"צ מהרי"א מקאמארנא ז"ל) בפ' דברים שאין עליהם שום מסורות והם כשאר שרץ טמא עיין שם באריכות אמנם מרן אדומו"ר זצללה"ה בשו"ת דברי חיים שם ובסי' שאח"ז ובחלק או"ח שם סי' ט' כתב שהעידו לפניו ת"ח חשובים מאה"ק שאותן התרנגולים אוכלין אותם באה"ק עיין שם ועי' בשו"ת שאילת שלום קמא סי' כ"ב סי' כ"ב וסי' מ"ז שהעתיק תשו' מרן הד"ח זצללה"ה והה"ג מלאנדאן שכ' שהם גבו עדות מפי אנשים יראים ושלימים שיש מסורות שאוכלין אותן באה"ק זה כמה דור אחר דור עיין שם באריכות וכ"כ בשו"ת שואל ומשיב חמישאי חלק א' סי' ס"ט שיש לו כמה מכתבים שונים וגב"ע הרבה מחכמי אה"ק שאוכלין אותו והם מותרין בלי שום פקפוק כלל עיין שם באריכות. ועי' בס' **ערוגות הבושם בקונט' התשו' סי' ט"ז מ"ש בזה והעלה להתירן שא"צ לזה מסורה חדשה** ועי' בס' דברי שאול ויוסף דעת שהביא כמה תשו' **מה שפלפל בענין זה עם כמה רבנים ותמה על המחמירים עיין שם** ועי' עוד בדבריו בספרו **שו"ת שואל ומשיב תליתאי חלק א' סי' קמ"ט ששפך מרירות על הה"ג ר"ש העלליר שהדפיס קונטרס לאסרם והעלה שהם מותרים בלי שום פקפוק** עיין שם **וכן נתפשטה ההוראה לאוכלן בפשיטות גמור באין מפריע בכל המדינות** ועי' מזה בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קמ"ד קמ"ה קמ"ו וסי' קמ"ח ובשו"ת מהר"י אסאד חיו"ד סי' צ"ב צ"ג וצ"ד ובשו"ת מהר"מ שיק חיו"ד סי' צ"ח צ"ט וק' באריכות:

מבואר שהביא **ג' מתירים, האורי וישעי, שכתב בהדיא שעיקר ההיתר הוא אף בלי המסורה, וכן הערוגת הבושם שכתב שאי"צ מסורה חדשה, והשואל ומשיב ששפך מרורות על המחמירים,**

ובתשובה שמציין שם האריך בעיקר על כך שעיקר ההלכה להתיר בג' סימנים ולא כרש"י ודעת רש"י לדידן אינו אלא חומרא לכתחילה, ומשמע ג"כ שעיקר ההיתר אינו מתבסס על המסורה, וע"ז כתב שנתפשטה ההוראה לאוכלן בפשיטות גמור באין מפריע, ובוודאי המשמעות הפשוטה שהוא מהטעמים שהזכיר בשם המתירים, והיינו לא מטעם שיש מסורה ברורה, אלא כי מעיקר הדין אי"צ כלל מסורת, [ולרווחא דמילתא צירף שם השואל ומשיב שיש צד שיש מסורת, וגם אצלינו מסתמא יש צד כזה כספק אבל אי"צ לזה].

ועוד ראינו בדבריו שהדגיש בלשון השאלה שיש כמה שינויים שאפשר לראותם כשינויים מהותיים, וחלקם הם בתכונות ולא רק במראה, ואעפ"כ הכשירו, [ובזמננו שיודעים על הרבה זנים ועל הנקודות המשותפות, לענ"ד מתחזק מאוד נקודת הייחודיות המייחדת את התרנגולים להחשיבם כמין אחד וכפי שהאריך הגר"י פורטמן בקונטרסו הנפלא].

ויש עוד דברים שידועים לנו כיום ולא היו ידועים להם, כגון שמתעברות אלו אם אלו, של היה פשוט להם שמתעברות אלו עם אלו, כמבואר בשו"ת יהודה יעלה (חלק א - יורה דעה סימן צב) שכתב וז"ל 'הנה ע"ד החקירה שעמדו עלי' רבים לפי הכלל דריב"ל במסכת בכורות דף ז' ע"א לעולם אין מתעברות לא טמאה מן הטהורה ולא טהורה מן הטמאה וכו' אי גם על עופות קאמר מלתי' הרי לפנינו עופות הנ"ל המשונים בתמונתם מן שלנו עולים זע"ז ומתעברות אלו מאלו ודאי טהורות הנה. וכן החליט גם הדר"ג ני' אלא שהוכיח דכללא דריב"ל לא קאי על עופות. ולענ"ד ז"א דאפילו את"ל גם על עופות אמר ריב"ל מלתי' אין זה ראי' להתירם עפי"ז **דמי העיד ע"ז שמתעברות אלו מאלו** אף שמעידים שראו הזכרים עולים עליהן דרך תשמישן מ"מ הרי ריב"ל לא אמר לעולם אין עולים טמא על טהורה ולא טהור על טמאה אלא לעולם אין מתעברות וכו' קאמר ר"ל אף שעולים זה על זה ומזדקקים זה לזה מ"מ אין מתעברות מהם אלא מזכרים שלנו טהורים כמותן. וגם את"ל שהיו חבושים רק עם זכרים שלהם דלמא נתעברו ע"י ספנא מארעא [ומשינוי הביצים שמטילים אין ראיה שנתעברה מהם די"ל בנדמה מולידים כמו בצאן לבן וכו' ופרה שילדה כמין חמור וכו'] **ועכ"פ אינו ודאי ממש שהולידו מהם שיהיה זה סימן שטהורים הם בודאי** ומכ"ש אי ריב"ל לא אמר למלתיה בעופות וכו'

ויעוי' עוד בהמשך דבריו 'אולי במדינה שהובאו משם אינם מתחברים למין אלו אלא במדינתינו שנותנין אותן בין תרנגולים שלנו **ואין נמצא כאן מינו ממש** לכן מזדווגין בע"כ עם שאינו מינו ואין התחברותם ראי' שהם מין אחד'.

ואעפ"כ התירם למעשה שנחשבים מין אחד בהסתמך על כך שעיקר המסורת אינו מדינא וכלשונו שם 'אמנם אף שאין העיבור והלידה ראי' לטהרם **אין אני רואה לאוסרן אפילו אי ליכא מסורת עליהם בפרטות בשום מקום כיון דאיכא ג' סימנים בגופן ומעיקר דינא נדחה כמעט מכל הראשונים** שיטת התוס' ורש"י בסוגי' דנשר דס"ל בכל עשרים הטמאים יש ג' סימנים אלא מ"מ **חשו** כל הראשונים לגירסת רש"י ותוס' והחמירו דגם ביש לו ג' סימנים טהרה בגופן שלא לאכול שום עוף אא"כ ידוע שאינו דורס וכו' ומסורה זו מהני גם לאלו התרנגולים שבאו מארץ הודו שהם דומים לאלו בצורתם ובג' ס"ט בודאי המסורה על כל מין תרנגולים הוא משא"כ תרנגול דאגמא דמלבד מה שנשתנה בשם לווי ואולי גם בצורתו ותוארו נשתנה עוד בסי' טהרה א' שלא היה קרקבנו נקלף אלא בסכין ודאי איכא למיחש ביה שמא ידרוס וכדחזי באמת לאחר זמן דדריס. ולפ"ז א"צ מסורה פרטית לאותן התרנגולים מארץ הודו בשביל השינוי בגדולתן דודאי מין א' הן ומסורה א' לכולן וכו' **כיון שדומים זה לזה בצורתן ותמונתן ומתחברין אלו לאלו מין א' הם** ומסורה א' לכולם שאינם דורסי' ומותרים אלו התרנגולים'.

עוד כתב שם בתשובה שאח"כ (סימן צג) 'סימן דעיבור אי אפשר לבדוק בעופות תמיד אלא פעם א' לזמן מרובה אחר שניכר העיבור או אחר הלידה הטלת הביצה וכיו"ב וגם זה דוקא בהיו הזכר והנקיבה חבושים יחד כל זמן **וכמעט מן הנמנע הוא לעמוד על הבירור עפ"י סימן זה** דמי יודע אם לא נתעברה כבר ממינו טהור או ממינו טמא ודאי עוד מקודם שנחבשו' [ודברים אלו לכאו' בזמננו יותר בנקל לברר].

ויש לציין עוד למש"כ שם (סימן צב) 'אבל גם את"ל כדעת הרב הידוע במדינות אשכנ"ז הנ"ל. שלא סגי במסורת כזה מארץ הודו נ"ל היינו היכא דבעי' מסורת דוקא מעיקר הדבר בליכא ג' סימני גופו. משא"כ

בתרנגולים אלו שיש להן כל ג' סימני גופם שעפ"י דין הגמרא לא בעי' מסורת **דשיטת רש"י ותוס' די"ט עופות טמאים בהם ג' סימני טהרה נדחה מכל הפוסקים עפ"י המציאות שבדקום אלא משום חומרא בעלמא שמא ידרוס המסקנא ומנהג הוא להחמיר** שלא לאכול בלתי מסורת. דבגמרא לא מפורש דחיישי' שמא יהי' דורס. רק מעשה שהי' פ"א חזיוה דדריס ואסרוה. אלא רש"י כתב נראה לי וכו' וכן כתב הרא"ש בשמו ואו"ה לחומרא כנ"ל בהא ודאי סגי בסתם מסורת כזה והבו דלא לוסיף עלה', ויש ללמוד מזה ג"כ לענינינו ואכמ"ל.

עוד בעניין הנ"ל **שהמתירים לא התבססו על העדויות מאר"י** ניתן לראות ממה שהובא שם אח"כ (סימן צד) 'ואודיע לו ג"כ כי בשנת תרכ"א אחר שכתבתי תשובתי להגאון דיארמוטה ני' קבלתי עוד מכתבים מכמה רבנים גדולים הי"ו להתיר התרנגולים. והתירן ברור בעיניהם. וגם הגאון דטאלשווא כתב לי ושאל אותי על רזא דנא. ובו הודיעני כי כבר שאל ג"כ ע"ז לחמיו הגאון המפורסם מו"ה ישעיה בנעט ני' בן מו"ה רשכבה"ג מוהר"ם בנעט זצוק"ל והשיב לו בפלפול רב ועצום להתיר בלי פקפוק', משמע שדנו להתירו "בפלפול", והיינו בסוגיא דאין מה לפלפל על עדויות מאר"י, ומשמע בהדיא שעיקר ההיתר מתבסס על הסוגיות ולא על העדויות, עוד למדנו מזה שהיו הרבה שהתירו ולא רק התשובות שנדפסו לפנינו אלא כולם עסקו בזה, וכשנתפשטה ההוראה להתיר]ירושו שכך הסכימו רוב חכמי הזמן [וכמוש"כ באמת הבית שלמה].

ג**ם במהר"ם שיק יו"ד סי' צח נראה שהמתירים התירו לא מחמת המסורת,** אלא מחמת הדמיון של הביצים ומחמת שכן ונדמה וכדו', [והוא כתב לדון בזה, ולכאו' עיקר יסודו להחמיר הוא מחמת שנקט שתרנגולתא דאגמא דומה לתרנגול, אבל יש לדון בזה טובא וכמו שהעיר הגר"י פורטמן].

וכן הוא שם בסי' צט בהדיא שהמתירים התירו מחמת שכן ונדמה, ושם נראה שהסכים שיש מקום לעצם יסוד ההיתר הזה אלא שסבי"ל שאין כאן שכן ונדמה וכלשונו 'ותו אפילו להפר"ח שהביא הכלל הזה דשכן ונדמה הניחא אם הפירוש נדמה כהרשב"א בסימנין א"כ גם אלו תרנגולים יש להם אלו סימנים של תרנגולים שמוחזקין לן לטהורים. אבל לפרש"י המובא בר"ן שם דבעי' נדמה במראיתו וגדלו ומנהגו. וכבר העידו שאלו התרנגולים החדשים מנהגם משונה דהם לנין ע"ג קרקע. ואינ' עזין וקולם משונה ואין להם כרבלתא. גם הנהגתן עם האפרוחים משונה א"כ אינם דומים וא"כ אין להתיר התרנגולים החדשים מפני ג' טעמים שאינם דומים לגמרי וגם בלא"ה כלל הזה אינו מועיל להתי' וכמ"ש למעלה ואין להתיר מבלי מסורת', [אמנם מצדד יותר שאי"ז לקולא אבל לכאו' העיקר בזה כהמתירים כמו שהאריך הגר"י פורטמן בקונטרסו].

וע"כ שוב הנני חוזר על הראשונות שלענ"ד נכונים מאוד דברי הגר"י פורטמן שהוכרע בשעתו ההלכה כהמתירים שהם היו כפי הנראה הרוב, ובזמננו נתחדשו עוד טעמים שקרוב לומר שגם האוסרים לא היו אוסרים באופן כזה, והנלענ"ד כתבתי.

ומחובתי להדגיש שכל זה הוא פרט אחד מהנידון, כי יש כאן עוד כמה וכמה נידונים שכל אחד דורש אריכות בפני עצמה וממילא יבין המעיין מאליו מפני מה אין שייך להשיב כאן על כל נקודה ונקודה, והרוצה לעמוד על אמיתת העניין יעיין בקונטרסים הנ"ל ויראה את אשר לפניו.

---

3 אוגוסט (8) 2023 #313

מ

מקיים דברי חכמים

יוסף חיים כהן אמר:

לא מדובר כאן בגזירה שגזרו חכמים.

התורה עצמה אסרה לאכול עוף דורס, ולאחר המעשה שהובא בתלמוד שהתיר רב פפא את תרנגולתא דאגמא (והרא"ש כתב בתשובה שאכלו ממנה חכמי התלמוד עצמם) ולא גילו שהיא דורסת, ואחר זמן ראוה דורסת, למד מזה

לחץ כדי להרחיב...

ח"ו, אף אחד לא העלה על דעתו לבטל את המנהג לחוש לדעת רש"י.
אלא שהנידון העיקרי הוא אם בשינויים קלים צריך מסורת נפרדת, ובזה נטו הפוסקים להקל יותר אם הנידון בגדר חומרא מאשר אם הוא חשש מעיקר הדין.
אבל בוודאי עיקר הדבר לחוש לשיטת רש"י אמת ויציב וח"ו לא עלה על דעת לבטלו.

3 אוגוסט (8) 2023 #314

מ

מאן דהו

יוסף חיים כהן אמר:

לא מדובר כאן בגזירה שגזרו חכמים.

התורה עצמה אסרה לאכול עוף דורס, ולאחר המעשה שהובא בתלמוד שהתיר רב פפא את תרנגולתא דאגמא (והרא"ש כתב בתשובה שאכלו ממנה חכמי התלמוד עצמם) ולא גילו שהיא דורסת, ואחר זמן ראוה דורסת, למד מזה

לחץ כדי להרחיב...

אבל זה ספק שמעיקר הדין לא היה צריך לחוש לו. אלא רש"י חידש שראוי לחוש לזה, והמנהג נמשך אחרי חשש זה. וממילא לכאורה כן הוי בכלל גזירה שאין הציבור יכול לעמוד בה.
(ומעניין הסימני טריפה וכו', איני מונח בזה, וכמדומני השיבו ע"ז בטו"ט. ועוד חזון למועד).

3 אוגוסט (8) 2023 #315

ו

יוסף חיים כהן

מקיים דברי חכמים אמר:

לרש"י חוששים מעיקר הדין, אבל אנן חוששים לרש"י רק בגדר חומרא ומנהג, ושייך ע"ז לשון איסור, ופשוט.

לעניות דעתי הוא תרתי דסתרי, אם זה איסור אז זו לא חומרא.

3 אוגוסט (8) 2023 #316

ו

יוסף חיים כהן

מקיים דברי חכמים אמר:

[גם בלשון השו"ע בסוף הסימן יש לשון איסור והיתר ואע"כ פירשו הש"ך והפר"ח והגר"א שהכוונה בתורת חומרא ומנהג].

השלחן ערוך שם מדבר על עופות באופן כללי, ולא דוקא על אלו שיש להם שלשה סימני טהרה בגופם, וממילא אין מזה ראיה.

3 אוגוסט (8) 2023 #317

כ

כל עוף למינהו

קשה לחזור על הדברים פעמיים, לכן אנא ראו כאן (החל מאמצע עמוד 55 והלאה) מה שכתבתי להשיב על דברי הרב יוסף חיים כהן שליט"א ותשובותיו עלי וכל המשא והמתן שם, ודון מיניה ואוקי ליה באתרין.

אתייחס כאן רק לטענות חדשות שלא נידונו שם ותתחדשנה כאן.

בענין איך קיי"ל מעיקר הדין במחלוקת רש"י ורמב"י, כבר הארכתי שם במה שאין טעם לסטות מהכרעת

הש"ך והפרי חדש וסיעתם שהם רבים ועצומים [ואף אחד מהם לא העלה בדעתו כטענה הזו שהשו"ע הכריע עפ"י ב' עמודי הוראה, **ולא חשבו שהם חולקים על השו"ע**, ובטוחני שאם יחפשו אף בין חכמי ספרד בספריהם ימצא שהרבה העתיקו דברי הש"ך והפר"ח], רק אתייחס כאן לכמה נקודות צדדיות שעלו כאן.

> געצל אמר:
>
> הדברי חיים במקום אחר כותב שזה רק חומרא, אני צריך לחפש איפה, הגר"ש קלוגר ברור שכתב דרך הפלגה כי וודאי אינו בדרגת עוף טמא בוודאי, והמהרם שיק אולי כוונתו לדעת האוסרים שמחמירינן כוותיהו, וממה שכתב החכמת אדם אסור אין לדייק כי בוודאי זה אסור אבל מצד המנהג ולא מעיקר הדין, בכל אופן נראה שדעת כמה אחרוני אחרונים שהבאת לא מתחשבים בהם נגד המהרשל, והשך, והגרא, והפר"ח, והשואל ומשיב.

כוונתו לדברי חיים (יו"ד סי' מ"ז) שכותב בפירוש: "לרוב הפוסקים ראשונים ואחרונים, מותר בג' סימנים כידוע למעיין בסוגיא, **ורק חומרא בעלמא מחמיר המחבר וכמבואר זה בפרי חדש** וכו' מכל שכן חומרא זו שלא לאכול בלי מסורת **שחומרא גדולה הוא** ולא להוסיף עוד לאסור בתרי ותרי", עכ"ל, אלא שכנראה חזר בו בתשובה הבאה (מ"ח), וצ"ע.

אמנם יש להדגיש שאף בתשובתו השניה לא הסיק כן מכח "ב' עמודי הוראה" אלא מכח דברי הרשב"א והלבוש [ובאמת דבריו צ"ע, שהרי בכמה מקומות מבואר בדעת הרשב"א שמעיקר קיי"ל כרמב"י ואינו חושש לרש"י אלא לחומרא], ולא מצאתי כטענה הזו של "ב' עמודי הוראה" בשום מחבר.

> גם המהר"ם שיק (יו"ד צ"ח) נסתפק בהא דאסרינן בלא מסורת משום חשש שמא הוא דורס, אם מדאורייתא צריך לחוש לזה או מדרבנן. אלמא פשיטא ליה דדין גמור הוא רק נסתפק אם הוא מהתורה או מדרבנן [וכן מבואר מלשון איסורא דנקט התם].

דברי המהר"ם שיק אינם ענין לכאן, שלא דן שם אלא בדעת רש"י אם לשיטתו החשש שמא יימצא דורס הוא מדאורייתא או מדרבנן [אם סומכים על הרוב מעיקר הדין או לא ובדברי הריב"ש], ולא נחית לדון אם מה **שאנו מחמירים** כשיטת רש"י אם הוא ספק מעיקר הדין או חומרא לחשוש לשיטתו, ולא הביא שום ראיה לכאן או לכאן בענין מחלוקת רמב"י ורש"י אם היא מחלוקת שקולה או לא, וזה פשוט.

> גם בחכמת אדם (כלל לו דין ד) כתב, דבלא מסורת "אסור" לאכול.

דבר פשוט הוא שאין לדייק שבא לחלוק על הש"ך, שמלבד מה שלא יבוא לחלוק על הש"ך בלי לפרש טעמו ולהביא ראיות, הרי אף לש"ך **אסור** מכח המנהג, ובודאי לא נתכוון הש"ך לומר שאין אנו חייבים מדברי קבלה [מ'לא תטוש'] להמשיך במנהגינו וכלשון הרמ"א שאין לשנות, ואדרבה החכמת אדם הביא בהמשך דבריו הכרתי ופלתי בענין "אווזי הבר" [שהיתרו בנוי על הא דקיי"ל כרמב"י מעיקר הדין], ונראה מדבריו שהיה מסכים עמו אי לאו משום שמפקפק עליו שאין להם זפק, עיי"ש.

---

3 אוגוסט (8) 2023 #318

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> והמהר"ם שיק דן בגדר הדברים לדעת רש"י ונפק"מ לס"ס אם די בעוד ספק אחד, אבל אין שום הכרח שנקטינן כרש"י לעיקרא דדינא, וכ"ז פשוט.

אשוב ואומר לכת"ר כי המהר"ם שיק ירד לברר אם החשש לדרוס הוא דאורייתא או דרבנן כדי להכריע הדין לדידן, וכן מתבאר מכל לשונותיו שם שאינו בא לברר מה גדר הדברים לדעת רש"י, אלא מה הוא הגדר לדידן, כמו מה שכתב שם "לפי עניות דעתי יש לומר דמן התורה **צריכין אנו** לחוש", וכן מתבאר משאר כל לשונו שם.

3 אוגוסט 2023 (8) #319

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> זה לא חכמה לעצום עיניים ולומר רי"ף ורמב"ם והקדמת הב"י וכו', צריך לראות תמיד את שורש הדברים ואיך האחרונים למדו את הדברים.

אדרבה שורש דברי השלחן ערוך, הוא מה שהביא מרן בספר הבית יוסף, ואם כן העיון שם הוא פקיחת העינים, והנמנע מלעיין שם או מתעלם ממה שמבואר בבית יוסף, הוא אשר עוצם עיניו.

3 אוגוסט 2023 (8) #320

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> אם כת"ר סבור שדרכם של הדברי חיים וסיעתו היא הפשוטה, זכותו, אבל ברור שהאחרונים שהקילו במשך הדורות, ועד דורנו זה שרוב ככל גדולי ההוראה הורו בזה להיתר, דעתם ששיטת רש"י היא בגדר חומרא ולא חשש דאורייתא ממש, והדברים ברורים וידועים.

לא עלה על דעת האחרונים להתיר תרנגול בלא מסורת, אלא סמכו על מסורת הקובריצר וכדומה.

3 אוגוסט (8) 2023 #321

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> הכל זה דברי הראשונים והאחרונים, גם דברי הכל עוף למינהו, אלא שכך הוא דרכה של תורה שאין מופת חתוך כמבואר ברמב"ן הידוע, ולכן אין סוף לויכוחים כאלו, ועל כל כה"ג נאמר הבוחר יבחר והאמת עד לעצמו.
> ואחר שכל הדברים פרושים לפנינו בשני הקונטרסים אין טעם לחזור ולדוש באותם טענות.

יש הבדל בין פרשנות בדברי הראשונים, לבין דברים שכתבו הם, לדוגמא כאשר הרא"ש (בתשו' כלל כ סי' לב) כותב "דע כי אין לסמוך על שום חכם שיתיר עוף על ידי סימני טהרה, אלא דוקא על ידי מסורה שמקובלין מאבותיהם, ולא יסמוך אדם על בדיקת סימנים", לא מדובר בפרשנות של בעל קונטרס, אלא דברי הרא"ש עצמו.

3 אוגוסט (8) 2023 #322

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> רק מחמת שכת"ר חוזר הרבה על טענה זו שכל המתירים התירו רק מחמת העדויות שנתבררו כטעות

מעולם לא אמרתי שהעדויות נתבררו כטעות, אדרבה כתבתי בזה הלשון :

ובדין זה עד היום לא נתברר דבר, כי הדברי חיים עצמו (ליקוטים והשמטות סי' מב) הביא שחתנו נסע לארץ הקודש ולאזמיר ושלח משם תרנגולים שהיו דומים לאותם החדשים שהיו במקומו של הדברי חיים, ועל פי זה התיר אותם שהיו במקומו.

3 אוגוסט (8) 2023 #323

יוסף חיים כהן

מקיים דברי חכמים אמר:

ויצא בדפוס בזמן ההוא קונט' מהה"ג מיאס ז"ל הנקוב בשם עוף טהור והביא ממה שהשיג מכתבים מאיזה רבנים גדולים מעה"ק ירושלים כי העופות הללו נמצאים שם באה"ק דומים בתוארם וצלמם כדמות העופות הללו ואוכלין אותם שם בלי שום שאלה כלל וכן הי' גב"ע במדינותינו מאנשי אה"ק מופלגי תורה ויראים ושלימים אשר העידו והגידו עפדתוה"ק כי העופות הנם ממש כתבנית העופות של אה"ק ועדותן נאמנו מאוד והביא ג"כ ב' קונטריסים מהרב ר' שמואל העלליר מצפת תב"ו דבתחלה העיד לומר שאינו דומה עופות הללו להני עופות דא"י ואח"כ הדפיס להתירן וחזר מעדותו הנ"ל והעיד אח"כ שהם דומים ממש להני דא"י והאריך בענין זה וכ' דעל עדותו של ר' שמואל העלליר אין לסמוך כלל לא לאיסור ולא להיתר כיון דמדין תורה אין מקבלין עדות רק מפיהם ולא מפי כתבם רק בדיני ממונות אמרו חז"ל לסמוך על עדותו משום נעילת דלת ובדיני או"ה דדמיא לד"נ בודאי לא מהני עדות בכתב וצריך להעיד בפיהם דוקא

כך הוא לשון שו"ת אורי וישעי שם (סי' יא) בדבר העופות הגדולים החדשים וכו' רק הם גדולים בקומתם יותר משאר תרנגולים.

ובהמשך (דף ז:) כתב "אם כן בנדון דידן גם כן הדין נותן דכללא דארוך וזוטר חד מינא עומדת לנו למגן נגד חומרת הרמ"א, דעינינו רואות דחד מינא הוא והשינוי הוא מיעוט, ואין צריך למסורה כלל.

עד כאן לשונו.

הרי מבואר ברור שהתיר עופות הללו מאחר והשינוי ביניהם לבין העופות הנאכלים במסורת, היה מועט, ולכך שניהם חשובים למין אחד, וממילא המסורת על התרנגולים הישנים מועילה לחדשים, אף שאין על החדשים עצמם מסורת, אבל לא עלה על דעתו כלל להאכיל לישראל חס ושלום עופות שאין עליהם מסורת כלל.

3 אוגוסט (8) 2023 #324

יוסף חיים כהן

מקיים דברי חכמים אמר:

עי' בס' **ערוגות הבושם בקונט' התשו' סי' ט"ז מ"ש בזה והעלה להתירן שא"צ לזה מסורה חדשה**

הערוגות הבושם מבאר שם שתופסים כדברי רש"י שלא לאכול אלא במסורת, רק שהוא מחדש שכיון שטעמו של רש"י דחיישינן שהוא דורס, ממילא כאשר הם מתגדלים אלפים ורבבות כמה שנים ולא ראינו שדורסים, יש להתיר.

נמצא שאף הוא אינו מתיר כסברת רמב"י על ידי בדיקת שלשה סימני טהרה, אלא מודה לדברי רש"י, רק חידש בדעת רש"י שבבדיקת אלפים ורבבות במשך כמה שנים אנו יכולים לברר ענין הדריסה, ויש כמה הערות על חידוש זה כמו שהבאתי בארוכה בקונטרס עוף פטם עמ' מו.

3 אוגוסט (8) 2023 #325

יוסף חיים כהן

מקיים דברי חכמים אמר:

ועי' עוד בדבריו בספרו **שו"ת שואל ומשיב תליתאי חלק א' סי' קמ"ט ששפך מרירות על הה"ג ר"ש העלליר שהדפיס קונטרס לאסרם והעלה שהם מותרים בלי שום פקפוק** עיין שם **וכן נתפשטה ההוראה לאוכלן בפשיטות גמור באין מפריע בכל המדינות**

כך הוא לשונו שם "אף לפי מה שחשש רש"י על כל פנים מידי ספק לא יצא, דגם רש"י לא כתב לודאי, רק שיש לחוש למסורת, ואם כן כל שאנו מסופקין אם דומין לקובריצר וגרעצקר או לא, ורבים מעידים שהם דומין לגרעצקר, אם כן על פנים מידי ספק ספיקא לא נפקא".

הרי מבואר שלא התיר נגד דברי רש"י, אלא בצירוף העדויות על הקובריצר והגרעצקר, על ידי ספק ספיקא.

3 אוגוסט (8) 2023 #326

יוסף חיים כהן

מקיים דברי חכמים אמר:

מבואר שהביא **ג' מתירים, האורי וישעי, שכתב בהדיא שעיקר ההיתר הוא אף בלי המסורה, וכן הערוגת הבושם שכתב שאי"צ מסורה חדשה, והשואל ומשיב ששפך מרורות על המחמירים, ובתשובה שמציין שם האריך בעיקר**

> **על כך שעיקר ההלכה להתיר בג' סימנים ולא כרש"י ודעת רש"י לדידן אינו אלא חומרא לכתחילה, ומשמע ג"כ שעיקר ההיתר אינו מתבסס על המסורה, וע"ז כתב שנתפשטה ההוראה לאוכלן בפשיטות גמור באין מפריע, ובוודאי המשמעות הפשוטה שהוא מהטעמים שהזכיר בשם המתירים, והיינו לא מטעם שיש מסורה ברורה, אלא כי מעיקר הדין אי"צ כלל מסורת**, [ולרווחא דמילתא צירף שם השואל ומשיב שיש צד שיש מסורת, וגם אצלינו מסתמא יש צד כזה כספק אבל אי"צ לזה].

כבר הבאתי שאף אחד משלשת החכמים הללו לא דחה דברי רש"י להתיר עוף בלי מסורת.

ומלבדם רבו המתירים דוקא על פי המסורת של הקובריצר וכדומה.

בשו"ת דבר משה (תאומים, סי' מה) כתב, 'אשר דרש ממני נידון העופות הגדולים שנתחדשו במדינתינו, ויש בהם איזו שינוים מתרנגולים שלנו, הנה הוראה יצאה ממני להתיר כאשר עיניו לנוכח יביטו בדף הנדפס מספרי וכו'. והגיע הדף הנדפס מספרי לצפת, והשגתי כתב יושר מהרב שמואל העליר, וכתב אלי כי כבר בא להם ממקומות רבים מאחינו שבגולה לחקור על זה, ו**הודיעני כי העופות ההמה בגידולם וצורתם ממש, המה מצויים בארץ הקדש, והתרנגולים ההם קורין אותם שם קובריצי על שם שבאו מעיר קיבריץ,** ומצייר אותם כי המה גדולים ומשונים וגובה להם, ובארכובתם יש בהם נוצות, ומעולם אכלו אותם כל גדולי ישראל'.

גם בשו"ת שואל ומשיב (חמישאה ח"א סי' סט) כתב, 'אני מעיד לכם כי **יש לי גביית עדות מהרבה לומדים מארץ הקדש, אשר היו פה, וכאשר ראו אותן העופות, העידו שכמו אלו העופות אוכלים בארץ הקדש**'.

גם בשו"ת יהודה יעלה (ח"א יו"ד צד) הביא תשובת הרב נתן אדלר מלונדון שכתב 'התרנגולים גדולים שקורין קאשין חינא, אשר לפנים היו בארץ קדם, ועכשיו נתגדלו במקומינו, עליהם נשאלתי מכבר מכמה מקומות,והשבתי להם כי **במקומינו יש לעופות הנ"ל מסורת טהרה משנים קדמוניות,** כי הם ממש כמו תרנגולים שלנו, רק הם גדולים מהן. גם אנשי נאמנים מהודו סמוכין לארץ קוצ'ין צ'ינו אומרים לי שאוכלים בלי שום פקפוק'.
ואחר כך כתב הרב יהודה יעלה עצמו 'גם העתיק לי הגאון דטאלשווא תשובת אב בית דין קהילת צאנז (דברי חיים חו"מ ח"ב ס"ס ל) וזה לשונו, אחרי שמעתי מאנשים מופלגי תורה ויראי השם **מארץ הקודש כי שמה נאכלים מימים קדמונים, ואולי מימי התנאים הקדושים, הבאים לשם מאי קיבריץ,** לכן עמד והתיר להם'.

ובשו"ת בית שלמה (יו"ד קמו) כתב, האמת הוא שרוב חכמי זמנינו במדינתינו הורו להקל בהם, ולמעשה איני מתיר, כי **העיקר אשר סמכו עליו קצת גדולים, הוא על מה שהעידו בפניהם אנשים מארצינו הקדושה שאוכלין שם ממין התרנגולים ההם**.

בשו"ת מחנה ישראל (ח"ב דף פח: ופט.) כתב, באתי להודיעהו כי בשבוע העברה היה בירור גמור על העופות האלו **שאינם דומים להקובריציר שאוכלים אותם בארץ הקדש**.

הרב יעקב עטלינגר בעל הערוך לנר, כתב בתשובה (נדפסה בחידושי ר' ישעיה שור, כנפי נשרים, סי' ה), אשר שאל מאתי אודות העופות החדשים, אמת הוא כי הרצתי אגרת אודותן עם חכמי ארץ הקדש, **באשר שמענו שבארץ הקדש מתירין אותן, אבל כפי הנכתב לי מהרב הצדיק ונאמן מירושלים שמו הרב שמעון דייטש, התרנגולות שמתירין שם, נקראים קיבריציר הינער, אינן העופות החדשים שבאים אצלינו**.

והכתב סופר כתב (נדפס בקובץ פנים מאירות ח"ז עמ' לב) וזה לשונו 'על דבר התרנגולים החדשים, כבר טרחנו ויגענו וכו', כי **העיד לפני איש אחד מתושבי ארץ ישראל עבר עלינו הדרך, ולמראה עיניו ישפוט שכמותם אוכלים בארץ ישראל מאז**, ולא היה אפשר לברר על פי כתב, עד ששלחו לי משם איזהו תרנגולים בהוצאות מרובות, ועלי היו כולנה, וכשבאנו לבודקם ולדמותם, ראינו שאינו דומה לחדשים אשר מקרוב באו לגבולינו, וגם משונים מאשר אכלנו עד עתה. ולא אמרתי בהם לא היתר, וגם לא איסור בפה

מלא, כי כבר נתרבו ובהרבה מקומות אוכלים אותם.ושוחטים פה מנועים ומונעים מלשחטם כל האפשר.

הרי מבואר בין מדברי המתירים ובין מדברי האוסרים, שעיקר ההיתר הסמך על המסורת, [אף שצירפו גם טעמים נוספים], אבל לא עלה על דעת רבותינו האחרונים לפרוץ גדר חס ושלום, ולבטל מנהג כל קהילות ישראל מזה מאות שנים שלא לאכול אלא במסורת.

---

3 אוגוסט (8) 2023 #327

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> ומחובתי להדגיש שכל זה הוא פרט אחד מהנידון, כי יש כאן עוד כמה וכמה נידונים שכל אחד דורש אריכות בפני עצמה וממילא יבין המעיין מאליו מפני מה אין שייך להשיב כאן על כל נקודה ונקודה, והרוצה לעמוד על אמיתת העניין יעיין בקונטרסים הנ"ל ויראה את אשר לפניו.

אכן כל זה רק בענין האיסור מצד המסורת, אמנם ודאי ישנם עוד שני טעמים לאסור עופות הפטם, הן מצד שאוכלים מחיים ולדעת רוב הראשונים אכילה מחיים חשיבא דריסה, ועוף דורס אסור מהתורה. והן מצד שמצויים בביציהם ביצים ששני ראשיהן כדין, וכבר פסק השלחן ערוך (פו ס"א) שכל ביצה ששני ראשיה כדין בישוע שהיא מעוף טמא. ועוף טמא אסור מהתורה.

---

3 אוגוסט (8) 2023 #328

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> ח"ו, אף אחד לא העלה על דעתו לבטל את המנהג לחוש לדעת רש"י.
> אלא שהנידון העיקרי הוא אם בשינויים קלים צריך מסורת נפרדת, ובזה נטו הפוסקים להקל יותר אם הנידון בגדר חומרא מאשר אם הוא חשש מעיקר הדין.
> אבל בוודאי עיקר הדבר לחוש לשיטת רש"י אמת ויציב וח"ו לא עלה על דעת לבטלו.

יבאר לנו כבודו אם זה נקרא לשיטתו שינויים קלים או כבדים.

3 אוגוסט (8) 2023 #329

ו

יוסף חיים כהן

מאן דהו אמר:

אבל זה ספק שמעיקר הדין לא היה צריך לחוש לו. אלא רש"י חידש שראוי לחוש לזה, והמנהג נמשך אחרי חשש זה. וממילא לכאורה כן הוי בכלל גזירה שאין הציבור יכול לעמוד בה.

אחר שראינו שהאמוראים לא הצליחו לברר אם העוף דורס, ואכלו מעוף זה (כמבואר בתשובת הרא"ש כלל כ סי' כ), ואחר כך נתברר שהוא דורס והם נכשלו באכילת עוף טמא, למה אין אנו צריכים לחוש מעיקר הדין שלא ניכשל באכילת עוף טמא, וכי חכמתינו ומעלתינו גדולה מן האמוראים?

בכל מקרה לא מדובר כאן בגזירה, מאחר וגזירה היא בדבר שמדינא הוא מותר ואין בו ספק איסור, ואילו כאן השלחן ערוך (פב ס"ב) מבאר טעם הדבר "שיש לחוש שהוא דורס".

3 אוגוסט (8) 2023 #330

מ

מקיים דברי חכמים

יוסף חיים כהן אמר:

כך הוא לשון שו"ת אורי וישעי שם (סי' יא) בדבר העופות הגדולים החדשים וכו' רק הם גדולים בקומתם יותר משאר תרנגולים.

ובהמשך (דף ז:) כתב "אם כן בנדון דידן גם כן הדין נותן דכללא דארוך וזוטר חד מינא עומדת לנו למגן נגד חומרת הרמ"א, דעינינו רואות דחד מינא הוא והשינוי הוא מיעוט, ואין צריך למסורה כלל.

עד כאן לשונו.

. . . . .

גם על דעתי לא עלה ח"ו להאכיל עופות שאין עליהם מסורת כלל, ולא על דעת אף אחד מהמתירים, [והדגשתי כן בהודעה אחרת, והדבר פשוט ואי"צ לפנים].
אלא שאי"צ מסורת "חדשה" על כל מין ומין, כי כל מיני תרנגול אחד הם [ומענין התרנגולים הטמאים שלכאו' מצאנו, כבר השיב ע"ז בטוט"ד הכל עוף למינהו]

3 אוגוסט (8) 2023 #331

ו

יוסף חיים כהן

מאן דהו אמר:

(ומעניין הסימני טריפה וכו', איני מונח בזה, וכמדומני השיבו ע"ז בטו"ט. ועוד חזון למועד).

לענין סימני הטומאה, לא מצאתי יישוב בטוב טעם, אלא רק לסמוך על דעות מיעוט הפוסקים או על סברות דחויות, אדרבה אם יש ביד כת"ר טעם להתיר, בטוב טעם, נשמח אם יעלה דבריו כאן, ויהא בהם מזור למנהג ישראל, כי עד עתה לא מצאנו רפואה למכתינו.

3 אוגוסט (8) 2023 #332

מ

מקיים דברי חכמים

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> כבר הבאתי שאף אחד משלשת החכמים הללו לא דחה דברי רש"י להתיר עוף בלי מסורת.
>
> ומלבדם רבו המתירים דוקא על פי המסורת של הקובריצר וכדומה.
>
> [illegible]
>
> לחץ כדי להרחיב...

היחיד שכתב שזה עיקר הטעם הוא הבית שלמה, ואכן לא התיר למעשה.
אבל שאר המתירים הדגישו שעיקר ההיתר אינו מחמת זה, חלקם צירפו גם טעם זה, אבל היתרם היה אף בלא זה כמבואר בדבריהם וכמבואר בדרכי תשובה וכנ"ל, וכך פשט ההוראה והמנהג וכמבואר בדרכי"ת שם וכנ"ל.
אין בכוונתי להאריך בדברים שיכול לעמוד עליהם כל מעיין בעצמו.

---

3 אוגוסט (8) 2023 #333

יוסף חיים כהן

> כל עוף למינהו אמר:
>
> בענין איך קיי"ל מעיקר הדין במחלוקת רש"י ורמב"י, כבר הארכתי שם במה שאין טעם לסטות מהכרעת הש"ך והפרי חדש וסיעתם שהם רבים ועצומים [ואף אחד מהם לא העלה בדעתו כטענה הזו שהשו"ע הכריע עפ"י ב' עמודי הוראה, **ולא חשבו שהם חולקים על השו"ע**, ובטוחני שאם יחפשו אף בין חכמי ספרד בספריהם ימצא שהרבה העתיקו דברי הש"ך והפר"ח], רק אתייחס כאן לכמה נקודות צדדיות שעלו כאן.

אכן הפרי חדש לא חשב שהוא חולק על השלחן ערוך, ולשון הש"ך אינו מפורש לבאר כן בשלחן ערוך, אם כי כך נראה מלשונו, ומכל מקום כמה אחרונים חלוקים עליהם בביאור דעת השלחן ערוך, ומפרשים שאינו חומרא או מנהג, אלא ספק איסור תורה.

והוא דבר ברור ופשוט שכאשר אנו רוצים לברר מה היא כוונת מרן בשלחן ערוך, יש לנו לעיין במקור הדברים בבית יוסף, ושם מבואר שדעת שני עמודי ההוראה, הרמב"ם והרא"ש, שאין להתיר בשלשה סימנים לחוד, שיש לחוש שהוא עוף דורס ואסור מהתורה, וממילא מבואר שהעיקר כדעת הדברי חיים והגר"ש קלוגר וסייעתם.

---

3 אוגוסט (8) 2023 #334

ו

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

כוונתו לדברי חיים (יו"ד סי' מ"ז) שכותב בפירוש: "לרוב הפוסקים ראשונים ואחרונים, מותר בג' סימנים כידוע למעיין בסוגיא, **ורק חומרא בעלמא מחמיר המחבר וכמבואר זה בפרי חדש** וכו' מכל שכן חומרא זו שלא לאכול בלי מסורת **שחומרא גדולה הוא** ולא להוסיף עוד לאסור בתרי ותרי", עכ"ל, אלא שכנראה חזר בו בתשובה הבאה (מ"ח), וצ"ע.

נמצא שלמסקנא תפס שאינו חומרא בעלמא, אלא האוכלו אוכל עוף טמא ממש.

3 אוגוסט (8) 2023 #335

מ

מקיים דברי חכמים

מקיים דברי חכמים אמר:

היחיד שכתב שזה עיקר הטעם הוא הבית שלמה, ואכן לא התיר למעשה.
אבל שאר המתירים הדגישו שעיקר ההיתר אינו מחמת זה, חלקם צירפו גם טעם זה, אבל היתרם היה אף בלא זה כמבואר בדבריהם וכמבואר בדרכי תשובה וכנ"ל, וכך פשט ההוראה והמנהג וכמבואר בדרכי"ת שם וכנ"ל.
אין בכוונתי להאריך בדברים שיכול לעמוד עליהם כל מעיין בעצמו.

שוב ראיתי שבעל כל עוף למינהו בפורום לתורה [בקישור שציין באחד ההודעות הקודמות] האריך בזה טובא וציטט את לשונם של גדולי הפוסקים והראה לעין שעיקר ההיתר אינו בנוי על המסורה מאר"י וכנ"ל, ובאמת הדבר מפורש ג"כ בדרכי תשובה ונראה מלשונו בהדיא שעל פי זה נתפשטה ההוראה והמנהג.

בכללות המעיין בקונט' הנ"ל ובדברים שנתווספו בפורום לתורה וכאן, יראה בעצמו את התשובות לכל הטענות, וממילא כמדומני שחבל על טחינת המים, לכן לע"ע אין בכוונתי להיכנס למו"מ מיותר בנושא, רק אולי פה ושם אכתוב נקודה או שתים אבל אני מגלה דעתי שיש עוד הרבה דברים בעניין זה ואין פנאי וכח להעלות הכל על הכתב והרוצה יעיין בהנ"ל וירווה צמאונו.

3 אוגוסט (8) 2023 #336

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

אמנם יש להדגיש שאף בתשובתו השניה לא הסיק כן מכח "ב' עמודי הוראה" אלא מכח דברי הרשב"א והלבוש [ובאמת דבריו צ"ע, שהרי בכמה מקומות מבואר בדעת הרשב"א שמעיקר קיי"ל כרמב"י ואינו חושש לרש"י אלא לחומרא], ולא מצאתי כטענה הזו של "ב' עמודי הוראה" בשום מחבר.

בתשובתו השניה, הוסיף לדקדק כן מלשון השלחן ערוך, שכתב שם "וכן נראה מהמחבר", וזה אכן פשט משמעות לשון השלחן ערוך שכתב "אין לאוכלו לפי שיש לחוש שמא הוא דורס", וברור שלשון השלחן ערוך נסמך על שני עמודי ההוראה שהביא בבית יוסף.

3 אוגוסט (8) 2023 #337

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

דברי המהר"ם שיק אינם ענין לכאן, שלא דן שם אלא בדעת רש"י אם לשיטתו החשש שמא יימצא דורס הוא מדאורייתא או מדרבנן [אם סומכים על הרוב מעיקר הדין או לא ובדברי הריב"ש], ולא נחית לדון אם מה **שאנו מחמירים** כשיטת רש"י אם הוא ספק מעיקר הדין או חומרא לחשוש לשיטתו, ולא הביא שום ראיה לכאן או לכאן בענין מחלוקת רמב"י ורש"י אם היא מחלוקת שקולה או לא, וזה פשוט.

אדרבה מתבאר מכל לשונותיו שם שאינו בא לברר מה גדר הדברים לדעת רש"י, אלא מה הוא הגדר לדידן, כמו מה שכתב שם "לפי עניות דעתי יש לומר דמן התורה **צריכין אנו** לחוש", וכן מתבאר משאר כל לשונו שם.

3 אוגוסט (8) 2023 #338

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

דבר פשוט הוא שאין לדייק שבא לחלוק על הש"ך, שמלבד מה שלא יבוא לחלוק על הש"ך בלי לפרש טעמו ולהביא ראיות, הרי אף לש"ך **אסור** מכח המנהג, ובודאי לא נתכוון הש"ך לומר שאין אנו חייבים מדברי קבלה [מ'לא תטוש'] להמשיך במנהגינו וכלשון הרמ"א שאין לשנות, ואדרבה החכמת אדם הביא בהמשך דבריו הכרתי ופלתי בענין "אווזי הבר" [שהיתרו בנוי על הא דקיי"ל כרמב"י מעיקר הדין], ונראה מדבריו שהיה מסכים עמו אי לאו משום שמפקפק עליו שאין להם זפק, עיי"ש.

נמצא אם כן דאף כבודו מודה דאינו חומרא, אלא איסור גמור.

3 אוגוסט (8) 2023 #339

יוסף חיים כהן

מקיים דברי חכמים אמר:

גם על דעתי לא עלה ח"ו להאכיל עופות שאין עליהם מסורת כלל, ולא על דעת אף אחד מהמתירים, [והדגשתי כן בהודעה אחרת, והדבר פשוט ואי"צ לפנים].
אלא שאי"צ מסורת "חדשה" על כל מין ומין, כי כל מיני תרנגול אחד הם [ומענין התרנגולים הטמאים שלכאו' מצאנו, כבר השיב ע"ז בטוט"ד הכל עוף למינהו]

בלשון שו"ת אורי וישעי שעליו דובר, מבואר שהוכיח מדברי התלמוד דזוטר ואריך לא חשיב שינוי, אבל לא עלה על דעתו לומר דכל מיני התרנגולים, עם כל מיני השינויים הרבים שביניהם לא חשיבי שינוי, ובדואי לא היה אומר שהשינויים שבין התרנגול, לבין המלאי והקורניש, לא חשיבי שינוי, ובודאי לא כאשר כל ביציהם כד וכד, וכבר פסק השלחן ערוך (יו"ד פו ס"א) שכל ביצה ששני ראשיה כדין בידוע שהיא מעוף טמא.

3 אוגוסט (8) 2023 #340

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> היחיד שכתב שזה עיקר הטעם הוא הבית שלמה, ואכן לא התיר למעשה.
> אבל שאר המתירים הדגישו שעיקר ההיתר אינו מחמת זה, חלקם צירפו גם טעם זה, אבל היתרם היה אף בלא זה כמבואר בדבריהם וכמבואר בדרכי תשובה וכנ"ל, וכך פשט ההוראה והמנהג וכמבואר בדרכי"ת שם וכנ"ל.
> אין בכוונתי להאריך בדברים שיכול לעמוד עליהם כל מעיין בעצמו.

דבריו כלליים מאד, הלא הבאתי באריכות לשונות הפוסקים, כי המתירים התבססו על העדויות של המסורת, יביא כבודו היכן מצא שסמכו להתיר גם בלי העדויות של המסורת.

3 אוגוסט (8) 2023 #341

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> שוב ראיתי שבעל כל עוף למינהו בפורום לתורה [בקישור שציין באחד ההודעות הקודמות] האריך בזה טובא וציטט את לשונם של גדולי הפוסקים והראה לעין שעיקר ההיתר אינו בנוי על המסורה מאר"י וכנ"ל, ובאמת הדבר מפורש ג"כ בדרכי תשובה ונראה מלשונו בהדיא שעל פי זה נתפשטה ההוראה והמנהג.

כבר הבאתי לפני כבודו את לשונות הפוסקים, ואשוב להביאם:

בשו"ת דבר משה (תאומים, סי' מה) כתב, 'אשר דרש ממני נידון העופות הגדולים שנתחדשו במדינתינו, ויש בהם איזו שינוים מתרנגולים שלנו, הנה הוראה יצאה ממני להתיר כאשר עיניו לנוכח יביטו בדף הנדפס מספרי וכו'. והגיע הדף הנדפס מספרי לצפת, והשגתי כתב יושר מהרב שמואל העליר, וכתב אלי כי כבר בא להם ממקומות רבים מאחינו שבגולה לחקור על זה, ו**הודיעני כי העופות ההמה בגידולם וצורתם ממש, המה מצויים בארץ הקדש, והתרנגולים ההם קורין אותם שם קובריצי על שם שבאו מעיר קיבריץ,** ומצייר אותם כי המה גדולים ומשונים וגובה להם, ובארכובתם יש בהם נוצות, ומעולם אכלו אותם כל גדולי ישראל'.

גם בשו"ת שואל ומשיב (חמישאה ח"א סי' סט) כתב, 'אני מעיד לכם כי **יש לי גביית עדות מהרבה לומדים מארץ הקדש, אשר היו פה, וכאשר ראו אותן העופות, העידו שכמו אלו העופות אוכלים בארץ הקדש**'.

גם בשו"ת יהודה יעלה (ח"א יו"ד צד) הביא תשובת הרב נתן אדלר מלונדון שכתב 'התרנגולים גדולים שקורין קאשין חינא, אשר לפנים היו בארץ קדם, ועכשיו נתגדלו במקומינו, עליהם נשאלתי מכבר מכמה מקומות,והשבתי להם כי **במקומינו יש לעופות הנ"ל מסורת טהרה משנים קדמוניות,** כי הם ממש כמו תרנגולים שלנו, רק הם גדולים מהן. גם אנשי נאמנים מהודו סמוכין לארץ קוצ'ין צ'ינו אומרים לי שאוכלים בלי שום פקפוק'.
ואחר כך כתב הרב יהודה יעלה עצמו 'גם העתיק לי הגאון דטאלשווא תשובת אב בית דין קהילת צאנז (דברי חיים חו"מ ח"ב ס"ס ל) וזה לשונו, אחרי שמעתי מאנשים מופלגי תורה ויראי השם **מארץ הקודש כי שמה נאכלים מימים קדמונים, ואולי מימי התנאים הקדושים, הבאים לשם מאי קיבריץ,** לכן עמד והתיר להם'.

ובשו"ת בית שלמה (יו"ד קמו) כתב, האמת הוא שרוב חכמי זמנינו במדינתינו הורו להקל בהם, ולמעשה איני מתיר, כי **העיקר אשר סמכו עליו קצת גדולים, הוא על מה שהעידו בפניהם אנשים מארצינו הקדושה שאוכלין שם ממין התרנגולים ההם**.

בשו"ת מחנה ישראל (ח"ב דף פח: ופט.) כתב, באתי להודיעהו כי בשבוע העברה היה בירור גמור על העופות האלו **שאינם דומים להקובריציר שאוכלים אותם בארץ הקדש**.

הרב יעקב עטלינגר בעל הערוך לנר, כתב בתשובה (נדפסה בחידושי ר' ישעיה שור, כנפי נשרים, סי' ה), אשר שאל מאתי אודות העופות החדשים, אמת הוא כי הרצתי אגרת אודותן עם חכמי ארץ הקדש, **באשר שמענו שבארץ הקדש מתירין אותן, אבל כפי הנכתב לי מהרב הצדיק ונאמן מירושלים שמו הרב שמעון דייטש, התרנגולות שמתירין שם, נקראים קיבריציר הינער, אינן העופות החדשים שבאים אצלינו**.

והכתב סופר כתב (נדפס בקובץ פנים מאירות ח"ז עמ' לב) וזה לשונו 'על דבר התרנגולים החדשים, כבר טרחנו ויגענו וכו', כי **העיד לפני איש אחד מתושבי ארץ ישראל עבר עלינו הדרך, ולמראה עיניו ישפוט שכמותם אוכלים בארץ ישראל מאז**, ולא היה אפשר לברר על פי כתב, עד ששלחו לי משם איזהו תרנגולים בהוצאות מרובות, ועלי היו כולנה, וכשבאנו לבודקם ולדמותם, ראינו שאינו דומה לחדשים אשר מקרוב באו לגבולינו, וגם משונים מאשר אכלנו עד עתה. ולא אמרתי בהם לא היתר, וגם לא איסור בפה מלא, כי כבר נתרבו ובהרבה מקומות אוכלים אותם.ושוחטים פה מנועים ומונעים מלשחטם כל האפשר.

ועתה יבאר כת"ר היכן מצא שהם מתירים בלא העדויות של המסורת.

---

3 אוגוסט (8) 2023 #342

מ

מאן דהו

יוסף חיים כהן אמר:

> אחר שראינו שהאמוראים לא הצליחו לברר אם העוף דורס, ואכלו מעוף זה (כמבואר בתשובת הרא"ש כלל כ סי' כ), ואחר כך נתברר שהוא דורס והם נכשלו באכילת עוף טמא, למה אין אנו צריכים לחוש מעיקר הדין שלא ניכשל באכילת עוף טמא, וכי חכמתינו ומעלתינו גדולה מן האמוראים?

אם היה כתוב בגמ' שהאמוראים חששו מכאן ולהבא, אני מסכים איתך כפי שכתבת שאם הם חששו אנו לא נחוש?
אבל בגמ' לא כתוב כן, אלא כתוב שקרה מקרה שבסוף התגלה שזה היה עוף דורס. אבל זה עדיין לא אומר כלום. כי גם אם קרה מקרה מניין שבסתמא חיישינן לזה? ואת זה רש"י חידש שאנו חוששים. ושאר ראשונים לא (אולי תשאל עליהם וכי הם חכמים יותר מהאמוראים? אבל ודאי התשובה היא כנ"ל, שזה שקרה מקרה אינו מורה שתמיד צריך לחוש לכך. וז"פ).

---

3 אוגוסט (8) 2023 #343

מ

מאן דהו

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> בכל מקרה לא מדובר כאן בגזירה, מאחר וגזירה היא בדבר שמדינא הוא מותר ואין בו ספק איסור, ואילו כאן השלחן ערוך (פב ס"ב) מבאר טעם הדבר "שיש לחוש שהוא דורס".

אין נפק"מ אם זה "גזירה" אטו וכד' או שזה חשש שמעיקר הדין לא היה צריך לחוש לו ורש"י חשש לו, אם הציבור לא עומד בזה לכאו' חוזרים דברי הרמב"ם הנ"ל.

---

3 אוגוסט (8) 2023 #344

מ

מקיים דברי חכמים

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> כבר הבאתי לפני כבודו את לשונות הפוסקים, ואשוב להביאם:
>
> בשו"ת דבר משה (תאומים, סי' מה) כתב, 'אשר דרש ממני נידון העופות הגדולים שנתחדשו במדינתינו, ויש בהם איזו שינוים מתרנגולים שלנו, הנה הוראה יצאה ממני להתיר כאשר עיניו לנוכח יביטו בדף הנדפס מספרי וכו'. והגיע הדף

לחץ כדי להרחיב...

כבו' עושה צחוק?
ציטטתי מלשונת הפוסקים בזה שכתבו בהדיא שההיתר לא בנוי על המסורה,
והיות שכבו' העתיק שוב את מה שכתב, אעתיק גם אני שוב את מה שכתבתי:

ז"ל ה**דרכי תשובה** (סימן פב ס"ק לד) 'עוף. ראיתי להעתיק פה ב**דבר השערורה** שהי' לפני כמה שנים בין גאוני הזמן בדבר התרנגולים אשר הובאו למדינותינו מאיי הים ואדומו"ר מצאנז זצללה"ה בשו"ת דברי חיים ח"ב ביו"ד סוף סי' מ"ה כ' שהגידו לו שבאו מאי א' סמוך לא"י עיין שם ובשו"ת מהר"י אסאד ז"ל חיו"ד סי' צ"ב כ' שבאו ממדינת קאשינחינ"א בארץ הודו והם גדולים יותר משאר תרנגולים שלנו וגם יש בהם איזה שינוי שיש להם ניצות על רגליהם ובמקצת תשו' קורין אותם אמעריקאניש"א הינע"ר ובאיזה מקומות קורין אותו גאלאנסק"ע הינע"ר או וואליכיש"ע הינע"ר או קיבריס"י או כהנ"א הינע"ר או חינעז"י הינע"ר או קבריצי"ר העני"ר והם משונים בתוארם בגדלם ובאורך צווארם ואורך רגליהם יותר מהתרנגולים הרגילים בינינו לעולם **מנהגם משונה** משאר תרנגולים שלנו שהם לנים ע"ג קרקע **וקולם משונה** שהקול הוא עב ואין להם כרבלתא גדול כ"כ כפי ערך כמו תרנגולים שלנו **וגם הנהגתם עם האפרוחים הוא משונה** ויצא בדפוס בזמן ההוא קונט' מהה"ג מיאס ז"ל הנקוב בשם עוף טהור והביא ממה שהשיג מכתבים מאיזה רבנים גדולים מעה"ק ירושלים כי העופות הללו נמצאים שם באה"ק דומים בתוארם וצלמם כדמות העופות הללו ואוכלין אותם שם בלי שום שאלה כלל וכן הי' גב"ע במדינותינו מאנשי אה"ק מופלגי תורה ויראים ושלימים אשר העידו והגידו עפדתוה"ק כי העופות הנם ממש כתבנית העופות של אה"ק ועדותן נאמנו מאוד והביא ג"כ ב' קונטריסים מהרב ר' שמואל העלליר מצפת תב"ו דבתחלה העיד לומר שאינו דומה עופות הללו להני עופות דא"י ואח"כ הדפיס להתירן וחזר מעדותו הנ"ל והעיד אח"כ שהם דומים ממש להני דא"י והאריך בענין זה וכ' דעל עדותו של ר' שמואל העלליר אין לסמוך כלל לא לאיסור ולא להיתר כיון דמדין תורה אין מקבלין עדות רק מפיהם ולא מפי כתבם רק בדיני ממונות אמרו חז"ל לסמוך על עדותו משום נעילת דלת ובדיני או"ה דדמיא לד"נ בודאי לא מהני עדות בכתב וצריך להעיד בפיהם דוקא ובסוף דבריו העלה **דיהי' איך שיהי' הנה גם מבלעדי המסורה העופות הללו מותרים המה לכל בר ישראל והעתיק קונטרס זה בספרו שו"ת אורי וישעי** מהד"ק סי' י"א ועיי"ש עוד בסי' שאח"ז מ"ש בדבר קונטרס כנפי נשרים שהדפיס רב א' לאסור העופות הללו ודחה דברי הקונט' עוף טהור הנ"ל והוא האריך בתשו' לתרץ כל דבריו והביא עוד ראיות לדבריו הראשונים שאין שום חשש על העופות הללו וגם ליראי ה' וחושבי שמו והחרדים לדבר ה' יכולין לאכלו בלי שום פקפוק כלל עיין שם באריכות אמנם בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' ק"נ קנ"א קנ"ב צעק בקול רעש גדול על המתירין וכ' לפסק הלכה שהם אסורים וביציהן ותולדותיהן כיוצא בהם עיין שם וכ"כ בס' היכל הברכה על התורה (מהגה"צ מהרי"א מקאמארנא ז"ל) בפ' דברים שאין עליהם שום מסורות והם כשאר שרץ טמא עיין שם באריכות אמנם מרן אדומו"ר זצללה"ה בשו"ת דברי חיים שם ובסי' שאח"ז ובחלק או"ח שם סי' ט' כתב שהעידו לפניו ת"ח חשובים מאה"ק שאותן התרנגולים אוכלין אותם באה"ק עיין שם ועי' בשו"ת שאילת שלום קמא סי' כ"ב סי' כ"ב וסי' מ"ז שהעתיק תשו' מרן הד"ח זצללה"ה והה"ג מלאנדאן שכ' שהם גבו עדות מפי אנשים יראים ושלימים שיש מסורות שאוכלין אותן באה"ק זה כמה דור אחר דור עיין שם באריכות וכ"כ בשו"ת שואל ומשיב חמישאי חלק א' סי' ס"ט שיש לו כמה מכתבים שונים וגב"ע הרבה מחכמי אה"ק שאוכלין אותו והם מותרין בלי שום פקפוק כלל עיין שם באריכות. ועי' בס' **ערוגות הבושם בקונט' התשו' סי' ט"ז מ"ש בזה והעלה להתירן שא"צ לזה מסורה חדשה** ועי' בס' דברי שאול ויוסף דעת שהביא כמה תשו' **מה שפלפל בענין זה עם כמה רבנים ותמה על המחמירים עיין שם** ועי' עוד בדבריו בספרו **שו"ת שואל ומשיב תליתאי חלק א' סי' קמ"ט ששפך מרירות על הה"ג ר"ש העלליר שהדפיס קונטרס לאסרם והעלה שהם מותרים בלי שום פקפוק** עיין שם **וכן נתפשטה ההוראה לאוכלן בפשיטות גמור באין מפריע בכל המדינות** ועי' מזה בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קמ"ד קמ"ה קמ"ו וסי' קמ"ח ובשו"ת מהר"י אסאד חיו"ד סי' צ"ב צ"ג וצ"ד ובשו"ת מהר"מ שיק חיו"ד סי' צ"ח צ"ט וק' באריכות:

מבואר שהביא **ג' מתירים, האורי וישעי, שכתב בהדיא שעיקר ההיתר הוא אף בלי המסורה, וכן הערוגת הבושם שכתב שאי"צ מסורה חדשה, והשואל ומשיב ששפך מרורות על המחמירים, ובתשובה שמציין שם האריך בעיקר על כך שעיקר ההלכה להתיר בג' סימנים ולא כרש"י ודעת רש"י לדידן אינו אלא חומרא לכתחילה, ומשמע ג"כ שעיקר ההיתר אינו מתבסס על המסורה, וע"ז כתב**

שנתפשטה ההוראה לאוכלן בפשיטות גמור באין מפריע, ובוודאי המשמעות הפשוטה שהוא מהטעמים שהזכיר בשם המתירים, והיינו לא מטעם שיש מסורה ברורה, אלא כי מעיקר הדין אי"צ כלל מסורת, [ולרווחא דמילתא צירף שם השואל ומשיב שיש צד שיש מסורת, וגם אצלינו מסתמא יש צד כזה כספק אבל אי"צ לזה].

ועוד ראינו בדבריו שהדגיש בלשון השאלה שיש כמה שינויים שאפשר לראותם כשינויים מהותיים, וחלקם הם בתכונות ולא רק במראה, ואעפ"כ הכשירו, [ובזמננו שיודעים על הרבה זנים ועל הנקודות המשותפות, לענ"ד מתחזק מאוד נקודת הייחודיות המייחדת את התרנגולים להחשיבם כמין אחד וכפי שהאריך הגר"י פורטמן בקונטרסו הנפלא].

ויש עוד דברים שידועים לנו כיום ולא היו ידועים להם, כגון שמתעברות אלו אם אלו, של היה פשוט להם שמתעברות אלו עם אלו, כמבואר בשו"ת יהודה יעלה (חלק א - יורה דעה סימן צב) שכתב וז"ל 'הנה ע"ד החקירה שעמדו עלי' רבים לפי הכלל דריב"ל במסכת בכורות דף ז' ע"א לעולם אין מתעברות לא טמאה מן הטהורה ולא טהורה מן הטמאה וכו' אי גם על עופות קאמר מלתי' הרי לפנינו עופות הנ"ל המשונים בתמונתם מן שלנו עולים זע"ז ומתעברות אלו מאלו ודאי טהורות הנה. וכן החליט גם הדר"ג ני' אלא שהוכיח דכללא דריב"ל לא קאי על עופות. ולענ"ד ז"א דאפילו את"ל גם על עופות אמר ריב"ל מלתי' אין זה ראי' להתירם עפי"ז **דמי העיד ע"ז שמתעברות אלו מאלו** אף שמעידים שראו הזכרים עולים עליהן דרך תשמישן מ"מ הרי ריב"ל לא אמר לעולם אין עולים טמא על טהורה ולא טהור על טמאה אלא לעולם אין מתעברות וכו' קאמר ר"ל אף שעולים זה על זה ומזדקקים זה לזה מ"מ אין מתעברות מהם אלא מזכרים שלנו טהורים כמותן. וגם את"ל שהיו חבושים רק עם זכרים שלהם דלמא נתעברו ע"י ספנא מארעא [ומשינוי הביצים שמטילים אין ראיה שנתעברה מהם די"ל בנדמה מולידים כמו בצאן לבן וכו' ופרה שילדה כמין חמור וכו'] **ועכ"פ אינו ודאי ממש שהולידו מהם שיהיה זה סימן שטהורים הם בודאי** ומכ"ש אי ריב"ל לא אמר למלתיה בעופות וכו'

ויעוי' עוד בהמשך דבריו 'אולי במדינה שהובאו משם אינם מתחברים למין אלו אלא במדינתינו שנותנין אותן בין תרנגולים שלנו **ואין נמצא כאן מינו ממש** לכן מזדווגין בע"כ עם שאינו מינו ואין התחברותם ראי' שהם מין אחד'.

ואעפ"כ התירם למעשה שנחשבים מין אחד בהסתמך על כך שעיקר המסורת אינו מדינא וכלשונו שם 'אמנם אף שאין העיבור והלידה ראי' לטהרם **אין אני רואה לאוסרן אפילו אי ליכא מסורת עליהם בפרטות בשום מקום כיון דאיכא ג' סימנים בגופן ומעיקר דינא נדחה כמעט מכל הראשונים** שיטת התוס' ורש"י בסוגי' דנשר דס"ל בכל עשרים הטמאים יש ג' סימנים אלא מ"מ **חשו** כל הראשונים לגירסת רש"י ותוס' והחמירו דגם ביש לו ג' סימנים טהרה בגופן שלא לאכול שום עוף אא"כ ידוע שאינו דורס וכו' ומסורה זו מהני גם לאלו התרנגולים שבאו מארץ הודו שהם דומים לאלו בצורתם ובג' ס"ט בודאי המסורה על כל מין תרנגולים הוא משא"כ תרנגול דאגמא דמלבד מה שנשתנה בשם לווי ואולי גם בצורתו ותוארו נשתנה עוד בסי' טהרה א' שלא היה קרקבנו נקלף אלא בסכין ודאי איכא למיחש ביה שמא ידרוס וכדחזי באמת לאחר זמן דדריס. ולפ"ז א"צ מסורה פרטית לאותן התרנגולים מארץ הודו בשביל השינוי בגדולתן דודאי מין א' הן ומסורה א' לכולן וכו' **כיון שדומים זה לזה בצורתן ותמונתן ומתחברין אלו לאלו מין א' הם** ומסורה א' לכולם שאינם דורסי' ומותרים אלו התרנגולים'.

עוד כתב שם בתשובה שאח"כ (סימן צג) 'סימן דעיבור אי אפשר לבדוק בעופות תמיד אלא פעם א' לזמן מרובה אחר שניכר העיבור או אחר הלידה הטלת הביצה וכיו"ב וגם זה דוקא בהיו הזכר והנקיבה חבושים יחד כל זמן **וכמעט מן הנמנע הוא לעמוד על הבירור עפ"י סימן זה** דמי יודע אם לא נתעברה כבר ממינו טהור או ממינו טמא ודאי עוד מקודם שנחבשו' [ודברים אלו לכאו' בזמננו יותר בנקל לברר].

ויש לציין עוד למש"כ שם (סימן צב) 'אבל גם את"ל כדעת הרב הידוע במדינות אשכנ"ז הנ"ל. שלא סגי במסורת כזה מארץ הודו נ"ל היינו היכא דבעי' מסורת דוקא מעיקר הדבר בליכא ג' סימני גופו. משא"כ בתרנגולים אלו שיש להן כל ג' סימני גופם שעפ"י דין הגמרא לא בעי' מסורת **דשיטת רש"י ותוס' די"ט עופות טמאים בהם ג' סימני טהרה נדחה מכל הפוסקים עפ"י המציאות שבדקום אלא משום חומרא**

בעלמא שמא ידרוס המסקנא ומנהג הוא להחמיר שלא לאכול בלתי מסורת. דבגמרא לא מפורש דחיישי' שמא יהי' דורס. רק מעשה שהי' פ"א חזיוה דדריס ואסרוה. אלא רש"י כתב נראה לי וכו' וכן כתב הרא"ש בשמו ואו"ה לחומרא כנ"ל בהא ודאי סגי בסתם מסורת כזה והבו דלא לוסיף עלה', ויש ללמוד מזה ג"כ לענינינו ואכמ"ל.

עוד בעניין הנ"ל **שהמתירים לא התבססו על העדויות מאר"י** ניתן לראות ממה שהובא שם אח"כ (סימן צד) 'ואודיע לו ג"כ כי בשנת תרכ"א אחר שכתבתי תשובתי להגאון דיארמוטה ני' קבלתי עוד מכתבים מכמה רבנים גדולים הי"ו להתיר התרנגולים. והתירן ברור בעיניהם. וגם הגאון דטאלשווא כתב לי ושאל אותי על רזא דנא. ובו הודיעני כי כבר שאל ג"כ ע"ז לחמיו הגאון המפורסם מו"ה ישעיה בנעט ני' בן מו"ה רשכבה"ג מוהר"ם בנעט זצוק"ל והשיב לו בפלפול רב ועצום להתיר בלי פקפוק', משמע שדנו להתירו "בפלפול", והיינו בסוגיא דאין מה לפלפל על עדויות מאר"י, ומשמע בהדיא שעיקר ההיתר מתבסס על הסוגיות ולא על העדויות, עוד למדנו מזה שהיו הרבה שהתירו ולא רק התשובות שנדפסו לפנינו אלא כולם עסקו בזה, וכשנתפשטה ההוראה להתיר]ירושו שכך הסכימו רוב חכמי הזמן [וכמוש"כ באמת הבית שלמה].

ג**ם במהר"ם שיק יו"ד סי' צח נראה שהמתירים התירו לא מחמת המסורת,** אלא מחמת הדמיון של הביצים ומחמת שכן ונדמה וכדו', [והוא כתב לדון בזה, ולכאו' עיקר יסודו להחמיר הוא מחמת שנקט שתרנגולתא דאגמא דומה לתרנגול, אבל יש לדון בזה טובא וכמו שהעיר הגר"י פורטמן].

וכן הוא שם בסי' צט בהדיא שהמתירים התירו מחמת שכן ונדמה, ושם נראה שהסכים שיש מקום לעצם יסוד ההיתר הזה אלא שסבי"ל שאין כאן שכן ונדמה וכלשונו 'ותו אפילו להפר"ח שהביא הכלל הזה דשכן ונדמה הניחא אם הפירוש נדמה כהרשב"א בסימנין א"כ גם אלו תרנגולים יש להם אלו סימנים של תרנגולים שמוחזקין לן לטהורים. אבל לפרש"י המובא בר"ן שם דבעי' נדמה במראיתו וגדלו ומנהגו. וכבר העידו שאלו התרנגולים החדשים מנהגם משונה דהם לנין ע"ג קרקע. ואינ' עזין וקולם משונה ואין להם כרבלתא. גם הנהגתן עם האפרוחים משונה א"כ אינם דומים וא"כ אין להתיר התרנגולים החדשים מפני ג' טעמים שאינם דומים לגמרי וגם בלא"ה כלל הזה אינו מועיל להתי' וכמ"ש למעלה ואין להתיר מבלי מסורת', [אמנם מצדד יותר שאי"ז לקולא אבל לכאו' העיקר בזה כהמתירים כמו שהאריך הגר"י פורטמן בקונטרסו].

---

3 אוגוסט (8) 2023 #345

מ

מקיים דברי חכמים

יוסף חיים כהן אמר:

כבר הבאתי לפני כבודו את לשונות הפוסקים, ואשוב להביאם:

בשו"ת דבר משה (תאומים, סי' מה) כתב, 'אשר דרש ממני נידון העופות הגדולים שנתחדשו במדינתינו, ויש בהם איזו שינוים מתרנגולים שלנו, הנה הוראה יצאה ממני להתיר כאשר עיניו לנוכח יביטו בדף הנדפס מספרי וכו'. והגיע הדף

לחץ כדי לטעון הוב...

מלבד מה שציטטתי בעצמי, נכון גם לציין מה שציטט בזה בעל עוף כנף למינהו בקישור שציין [וכמדומה שזה כבר קצת גובל בחוצפה להמשיך לצטט מאותם האחרונים בהיפך ממה שמבואר בדבריהם "אחרי שכבר העירו לכת"ר ע"ז ברבים, ודי בזה].

וז"ל שם:
ואני תמהני על כבודו שמציין לדבריהם מבלי לעיין בהם כל הצורך עד שבא לתמוה עלי, הלא מבואר בכמה מהאחרונים הנ"ל שהיו מתירים אפי' בלי מסורת, וכדלהלן. כבודו יכול לדון ולהעיר בדבריהם כדרכה של תורה, אך לא יוכל להכחיש הגלוי בספריהם.

נפתח תחלה בדברי גדול המשיבים בדורו הגרי"ש נתנזון בעל השואל ומשיב וספר מגן גיבורים ועוד. יש כמה וכמה תשובות ממנו בסוגיא זו. הוא אמנם מזכיר המסורת בדבריו, אך ניכר היטב לכל מעיין ישר בדבריו שלא הזכירה אלא **לרווחא דמילתא** לדחות דברי המפקפקים, ובאמת היה מתיר אף בלי מסורת כלל, ע' למשל במהדורא תליתאה ח"א סי' קמ"ט שדי ברור בדבריו שהוא מתיר עפ"י ג' סימנים בלבד ולא מזכיר המסורת אלא לומר שאף לדעת רש"י יש להתיר, וכן די ברור הוא מתשובתו במהדורא תליתאה ח"ב סי' קכ"א שחלק בתוקף על הטוענים שמעיקר הדין קיי"ל כרש"י, ועכ"פ **כן מבואר להדיא** במהדורא חמישאה ח"א סי' ס"ט שכתב שם להביא ראיה מאכילת תרנגולי ההודו: "**ואני שואל, היאך אוכלים האינדיק** [הוא הנקרא "תרגולי הודו"] **שבא מאמעריקא שבודאי לא היה שם מסורת, ומ"מ אוכלין אותו בכל תפוצה שישראל שם"**, עכ"ל, וגם נראה בכמה מתשובותיו שהתיר אותם אף קודם שנגבתה העדות שיש עליהם מסורת, וכן במהדורא שביעאה סי' כ' וכ"א וכ"ב מבואר שהיה מתיר אף בלי מסורת, אך לא הוצרך לכך מכח המסורת שקיבל עליהם, עיי"ש, וביד שאול יו"ד סי' פ"ב [ד"ה והנה בשנת כת"ר] התיר אף בלי מסורת כלל, וכתב: "הדבר פשוט שמותר", והוסיף שם: "כל שאינם בחזקת שהם טמאים, רק שאינו מקובל שהוא כשר, יש להתיר", עכ"ל, ובהמשך האריך שיש גם יש להתיר עפ"י הדמיונות שביניהם, וגם הזכיר שיש להתיר עפ"י ספק ספיקא, עיי"ש בכל אריכותו הגדולה, וברור הדבר לכל מעיין ישר בדבריו שהיה מתיר אף בלי מסורת כלל [ואגב גם כמה פעמים בתשובותיו הנ"ל מתרעם מאד על המערערים שאומרים שבני ישראל קדושים אוכלים עופות טמאים].

כאמור, כבודו יכול לדון ולהעיר בדבריו כדרכה של תורה, וגם לחלק בין הנידון של הקוצ'ין לבין עופות הפטם בימינו ושאר טענות, אך לא יוכל בשום אופן לומר בדעתו שהתיר הקוצ'ין רק מכח המסורת שבלעדיה היה אוסר.

גם מהר"י אסאד [שציין לו כבודו] הזכיר המסורת, אך מבואר להדיא בתשובתו שהיה מתיר אף בלי מסורת כלל, וז"ל: "**אין אני רואה לאוסרן, אפילו אי ליכא מסורת עליהם בפרטות בשום מקום**, כיון דאיכא ג' סימנים בגופן, ומעיקר דינא וכו' הרי נדמו הם לתרנגולים שלנו וכו', ובמסורה אנו יודעים שאינן דורסים, ומסורה זו מהני גם לאלו התרנגולים שבאו מארץ הודו **שהם דומים לאלו בצורתם ובשלושה סימני טהרה, בודאי המסורה על כל מין תרנגולים הוא**", עכ"ל, ובהמשך כתב [לענין הקוצ'ין]: "אבל מיהת דבריו קיימים מכל מקום בתרנגולים הללו שדומים ממש לשלנו", עכ"ל.

וכן מבואר בשו"ת חסד לאברהם (סי' כ"ב – כ"ד) לר"א תאומים, שאף שהזכיר שיש מסורת, מ"מ מבואר להדיא שהיה מתיר מכח הסוגיא עצמה ולא נזקק למסורת כלל, עיי"ש היטב בדבריו, ובפרט שבהמשך פקפק הרבה על המסורת, לכן הוסיף דבלא"ה ישנם כמה וכמה נימוקים אחרים להיתרא, שיש ביניהם דמיונות גדולים, וגם מתעברים זה מזה, ואינם דורסים אפי' במצב של מריבה, עיי"ש בכל ג' תשובותיו, והדברים ברורים לכל מעיין.

וכן מבואר בשו"ת דבר משה (ח"א סי' ד') [שציין לו כבודו] שהאריך בתחילת תשובתו לפקפק הרבה במסורת שאין לסמוך עליה והאריך לחזק חומרת הרמ"א, ומ"מ (ד"ה ובר מכל דין) הסיק שיש להתירם משום הדמיונות שביניהם והפריה והרביה המבורכת שביניהם, עיי"ש.

וכן מפורש להדיא בדברי הר"ש טויבש בשאילת שלום (ח"א סי' כ"ב ומ"ז) [שציין לו כבודו], שהיה מתיר אפי'

בלי מסורת ("**אין לחוש להם כלל אף בלי מסורת**", ובסי' מ"ז: "והרבה הארכתי שמה **להוסיף אומץ בכחא דהיתרא אף בלי מסורת**", ובסוף דבריו כתב: "אף אם נאמר דמתחלה **שלא כדת הנהיגו בהם היתר**, אחר שכבר נהגו היתר בהו וכבר מלאו פני תבל וכמעט אין בית אשר אין מהם ומהמונם, וכבר עבר איזה שנים ומעולם לא ראה אדם שום דריסה מהם וכו' טהורים הם **בלי שום חשש ופקפוק כלל ואף בלי מסורה**, וכו', ואכלו למעדנים בלי שום חשש ופקפוק כלל וכלל, **וחלילה לנהוג בהם איסור** אחר שכבר נתפשטו בכל הארצות ורוב ישראל אכלו מהם, ויאכלו עוד וכו' ובפרט בדבר כזה שאינו מעיקר הדין, רק לחומרא בעלמא, גם לחומרת הפוסקים אין לחוש להם כלל וכו', ודאי יש לחוש להוצאת לעז כי נכשלו ויכשלו רבים מבני ישראל באכילת איסור ח"ו וחלילה להחמיר בחנם", עכ"ל.

וכן הוא בשו"ת אורי וישעי (סי' י"א וי"ב), וז"ל: "וברר נו לנכון את כל השיטות וירדנו לעומק הדין ובעיון כל הסוגיות השייכים וכו' והיתר העופות הללו **צלול וברור הוא בלי מסורה כלל**, ואף ליראי ה' וחושבי שמו הגדול יתברך, וכש"כ שיש מסורה עליהם גם כן, ודאין שום חשש ופקפוק כלל וכו'", עכ"ל, וכן הוא בשו"ת שערי ציון [סי' כ"א, שהיה גאון מופלא והוא אחד מן המסכימים לחיבור משנה ברורה, עיי"ש בהסכמה שהמ"ב נתעכב אצל כמה ימים, ונראה קצת שנתייעץ עמו בסוגיות הסבוכות שבסי' ל"ב ול"ו].

ויש עוד כמה ונלאיתי כעת להעתיק מדבריהם, וגם כידוע היו סתירות גדולות בענין העדות על העופות הללו [ונולדו בטעות, כי כבר הגיע הקוצ'ין לא"י ונתערב עם הקובריצער, והצאצאים היו דומים לקוצ'ין המקורי, ולכן חשבו שיש עליו מסורת טהרה, ולא ידעו כי אינם הקובריצער המקורי אלא הכלאה בינו לבין הקוצי'ן, ע' באורך במאמרו של הרב פרידמאן בקובץ עץ חיים כ"ה], ואפ"ה רבבות מחכמי התורה שבכל תפוצות ישראל התירו במשך לפחות יותר ממאה שנה ובודאי לא סמכו כולם על המסורת הקלושה הזו [ובפרט שיש נידון בפוסקים אם ניתן לסמוך על מסורת של מקום אחר, ע' בשו"ע ובש"ך שם שנחלקו בענין זה], אלא סברו כמתירים הנ"ל, כל אחד לפי סברתו וטעמו, וכבר כתב החזו"א (יו"ד ק"נ ח' במכתבו): "אין הרוב ידוע, כי הרבה חכמים היו שלא באו דבריהם על הספר, והרבה שספריהם לא הגיעו לידינו", עכ"ל.

---

3 אוגוסט (8) 2023 #346

א

אחד מאנש

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> הרי הצילומים לפניכם
>
> רק לדעת מראש שזה קצת קשה לצפיה.

קצת קשה לקרוא לזה דריסה בפרט שיש להתחשב בתנאים שהם מתגדלים וממילא אם הערוגות הבושם מעיד שלא מצאנו אותם (עכ"פ בטבע) דורסים, גם מה שמעידים על הפטם יכול שלא נקרא דריסה כנ"ל

---

3 אוגוסט 2023 (8) #347

יהודה מ.

נתיב הגן עליך!

https://www.youtube.com/embed/tsjyOIcIW0I?wmode=opaque
הפרופיל שלך אינו מאפשר לראות תוכן טקסט מאתר זה.

בקש את האתר

מדקה 24:45

6 אוגוסט 2023 (8) #348

.

יוסף חיים כהן

מאן דהו אמר:

אם היה כתוב בגמ' שהאמוראים חששו מכאן ולהבא, אני מסכים איתך כפי שכתבת שאם הם חששו אנו לא נחוש? אבל בגמ' לא כתוב כן, אלא כתוב שקרה מקרה שבסוף התגלה שזה היה עוף דורס. אבל זה עדיין לא אומר כלום. כי גם אם קרה מקרה מניין שבסתמא חיישינן לזה? ואת זה רש"י חידש שאנו חוששים. ושאר ראשונים לא (אולי תשאל עליהם וכי הם חכמים יותר מהאמוראים? אבל ודאי התשובה היא כנ"ל, שזה שקרה מקרה אינו מורה שתמיד צריך לחוש לכך. וז"פ).

אכן בגמרא לא מוזכר שמחמת מעשה זה אין לאכול אלא במסורת, אלא רש"י למד דין זה מתוך המעשה של תרנגולתא דאגמא, וכדבריו גם כן סובר עמוד ההוראה הרא"ש, וכן סובר הרשב"א ז"ל [הובא בב"י, בסוף ענין ס"ב], והראב"ד [תשובות ופסקים יד], וריב"ם (הובא בסמ"ק רז), והסמ"ק (שם, ודוק בלשון 'אבל'), והאגודה (חולין נט.), והאגור (סי' אלף רכא), והנמוקי יוסף (חולין סב:), ופסקי הרי"ד (חולין סא.), ועוד כמה

וכמה ראשונים, וכדבריהם פסק השלחן ערוך.

אמנם אף אם נאמר שיש ראשונים אחרים שסוברים שאדם יכול לבדוק אם העוף דורס, מכל מקום לדעת רש"י והרא"ש והרשב"א וסייעתם, לא שייך לקרוא לזה גזירה, לפי שגזירה שייכת בדבר שהוא מותר מעיקר הדין, כמו גזירת נטילת ידים, שמעיקר הדין ודאי אין צריך נטילה לחולין, ובאו חכמים וגזרו ליטול קודם אכילת חולין. וכן גזירת איסור מוקצה, שמעיקרא לא היה שום איסור בטלטול מוקצה, ובאו חכמים וגזרו על זה. וכן גזירת כלי שאינו בן יומו אטו בן יומו וגזירת מרחצאות בשבת, כל אלו הם דברים שהיו מותרים לגמרי מעיקרא, אלא שגזרו חכמים לאוסרם כדי שלא יגרר מהם דבר האסור.

אבל בנדון דידן, כאשר רש"י אוסר לאכול אלא במסורת, הוא לא בא לומר דאף שעוף זה מותר מן הדין מכל מקום הריני בא לגזור ולאוסרו, אלא הוא בא לומר דכיון שראינו שחכמי התלמוד בדקו וסברו שאינו דורס, ועל ידי זה אכלו העוף, ושוב נתברר שהוא עוף טמא, אם כן בכל עוף שאנו נבדוק ונראה שאינו דורס, אין בזה בירור, וממילא העוף ספק טמא, נמצא שרש"י לא בא לגזור ולאסור דבר שמצד הדין הוא מותר, אלא רש"י בא לומר דכיון דאנן לא בקיאינן, ממילא לדידן כל העופות עומדים בספק איסור [מעיקרא, עוד מקודם שיפצה רש"י פיו], ולכך אין היתר לאכול אלא במסורת מדור שהיו בקיאין.

וממילא הכא לאו גזירה דרבנן היא, אלא ספק איסור תורה.

ואף שהדברים ברורים ומבוארים, מכל מקום אוסיף להביא לזה עוד ראיה, שהרי הרא"ש פוסק כדברי רש"י דאין לאכול אלא במסורת, וכבר כתב הרא"ש גופיה במסכת שבת (פ"ב סי' טו) "ועוד תמיהני היאך יכלו הגאונים לחדש גזירה אחר שסתם רב אשי הש"ס", אלמא אחר חתימת התלמוד לא מצינן לחדותי גזירא מדעתין, אם כן ודאי שדברי רש"י והרא"ש וסייעתם לאו גזירה היא.

---

6 אוגוסט (8) 2023 #349

יוסף חיים כהן

מאן דהו אמר:

אין נפק"מ אם זה "גזירה" אטו וכד' או שזה חשש שמעיקר הדין לא היה צריך לחוש לו ורש"י חשש לו, אם הציבור לא עומד בזה לכאו' חוזרים דברי הרמב"ם הנ"ל.

מאחר שרבן של ישראל רש"י ז"ל, וכן עמוד ההוראה הרא"ש ז"ל, ועוד כמה וכמה ראשונים, סוברים שצריך לחוש שמא העוף דורס, וכדבריהם פסק השלחן ערוך בהדיא וכתב "אין לאוכלו לפי שיש לחוש שמא הוא דורס", היאך יכול כת"ר לומר שמעיקר הדין לא היה צריך לחוש לזה.

ועוד שכבר נתבאר שכאן לא מדובר בגזירה, וכל הדין של "גזירה" שאין הציבור יכול לעמוד בה, לא נאמר אלא לענין גזירה.

---

6 אוגוסט (8) 2023 #350

יוסף חיים כהן

מקיים דברי חכמים אמר:

כבו' עושה צחוק?
ציטטתי מלשונת הפוסקים בזה שכתבו בהדיא שההיתר לא בנוי על המסורה,
והיות שכבו' העתיק שוב את מה שכתב, אעתיק גם אני שוב את מה שכתבתי:

לענין מה שהעתיק כבודו מהדרכי תשובה, את דברי האורי וישעי, והערוגת הבושם, והשואל ומשיב, כבר השבתי בהודעות נפרדות שאף לא אחד מהם התיר בלא מסורת, וכבודו השמיט עצמו מלהשיב בזה.

ואף לענין מה שהבאתי בארוכה מהדבר משה, והשואל ומשיב, ויהודה יעלה, ובית שלמה, ומחנה ישראל, ובעל הערוך לנר, והכתב סופר, אף לענין זה נשמט כבודו מלהשיב.

6 אוגוסט (8) 2023 #351

יוסף חיים כהן

מקיים דברי חכמים אמר:

מלבד מה שציטטתי בעצמי, נכון גם לציין מה שציטט בזה בעל עוף כנף למינהו בקישור שציין
[וכמדומה שזה כבר קצת גובל בחוצפה להמשיך לצטט מאותם האחרונים בהיפך ממה שמבואר בדבריהם "אחרי שכבר העירו לכת"ר ע"ז ברבים, ודי בזה].

לחץ כדי להרחיב...

לענין מה שכבודו רוצה לטעון, שחלילה וחס המנהג להקל בקוצ'ין [ודומיו] התפשט נגד דין השלחן ערוך, ונגד המנהג של מאות שנים שלא לאכול אלא במסורת, וכל אותם המתירים הקילו חלילה לאכול בלא מסורת.

הנה ראשית דברי כבודו מוכחשים ממה שכתב אחד מהחכמים אשר היה חלק בלתי נפרד המפולמוס של התרנגולים החדשים, הלא הוא שו"ת בית שלמה (יו"ד סי' קמו) שכתב בזה הלשון "האמת הוא שרוב חכמי

זמנינו במדינתינו הורו להקל בהם, ולמעשה איני מתיר, כי **העיקר אשר סמכו עליו קצת גדולים, הוא על מה שהעידו בפניהם אנשים מארצינו הקדושה** שאוכלין שם ממין התרנגולים ההם".

גם בשו"ת מחנה ישראל (ח"ב דף פח.) כתב, אודות התרנגולים אשר מארץ מרחק הובאו למדינתינו וכו', ועל פי עדות אנשי ארץ הקדושה אשר התגוררו לעת הזאת במדינתינו הותרו התרנגולים ההם, ואם לא שערום קדמונינו, עם כל זה **אחרי אמרו שדומים המה לתרנגולים שבארץ הקדושה החזיקו איזה גדולים דגלילותינו בהיתרם**.

הרי לפנינו שנים מהגדולים אשר היה חיו בזמן הפולמוס, והם עצמם היו חלק ממנו, ומעידים שהדבר העיקרי שסמכו עליו המתירים, הוא על העדויות מארץ הקודש שהיה הקובריצר נאכל שם במסורת.

ואם כן היאך יוכל כבודו, אשר לא היה חי באותה התקופה, לבוא ולטעון שהמנהג התפשט להקל בלא מסורת.

ומה שכתבו הבית שלמה והמחנה ישראל, שזה הוא טעם המתירים, האמת והצדק עמהם, שכך אנו רואים בתשובות הפוסקים, בין מתוך דברי הפוסקים שכבודו עצמו הזכיר כאן, ובין מתוך דברי שאר הפוסקים, וכמו שאבאר:

בשו"ת חידושי הרי"מ (חיו"ד סי' ח) כתב, אודות התרנגולים החדשים. מתחלה כשנראו במדינתינו היה ג"כ קשה עלי מאוד ששמעתי שאוכלין באיזה מקומות. גם הב"ד אסרו בווארשא. ואח"כ התיר הרב שהעיד שו"ב א' שחיבר ספר על שו"ב ונסע לא"י. שראה במדינה אחת שאוכלין אותם כמו אלו שרואה פה. ורציתי לחקור עוד. והעידו לי שבבית הרב הגאון אבד"ק טשעכנאווי אוכלים וגם הוא בעצמו אוכל ומפורסם לגדול וצדיק. ולא רציתי לחקור יותר. והעידו לי בני הרב הנ"ל שכשכתבו לו מלובלין ושאר עיירות. השיב שסומך על זקן אחד שהעיד שאוכלין במדינה אחת ונסע איש הנ"ל לא"י. ולדעתי שהוא זה שהעיד בווארשא. והנה עתה ראיתי מכתב קדשו שגם לפני רומ"כ העידו דיינים ובעלי הוראה שאוכלין בא"י אותן על פי מסורת ישנה. א"כ ע"פ דין א"י טעם האוסרין דמשמעות הפוסקים ורש"ל וש"ך סימן פ"ב דבכה"ג שלא היה נמצאים עופות אלו במדינה וכשבאו יכולין לסמוך על מסורת מדינה האוכלין דמעולם לא נמנעו וכמ"ש רו"מ שיחי':

בשו"ת דבר משה (תאומים, סי' מה) כתב, 'אשר דרש ממני נידון העופות הגדולים שנתחדשו במדינתינו, ויש בהם איזו שינוים מתרנגולים שלנו, הנה הוראה יצאה ממני להתיר כאשר עיניו לנוכח יביטו בדף הנדפס מספרי וכו'. והגיע הדף הנדפס מספרי לצפת, והשגתי כתב יושר מהרב שמואל העליר, וכתב אלי כי כבר בא להם ממקומות רבים מאחינו שבגולה לחקור על זה, והודיעני כי העופות ההמה בגידולם וצורתם ממש, המה מצויים בארץ הקדש, והתרנגולים ההם קורין אותם שם קובריצי על שם שבאו מעיר קיבריץ, ומצייר אותם כי המה גדולים ומשונים וגובה להם, ובארכובתם יש בהם נוצות, ומעולם אכלו אותם כל גדולי ישראל'.

גם בשו"ת שואל ומשיב (חמישאה ח"א סי' סט) כתב, 'אני מעיד לכם כי יש לי גביית עדות מהרבה לומדים מארץ הקדש, אשר היו פה, וכאשר ראו אותן העופות, העידו שכמו אלו העופות אוכלים בארץ הקדש'.

גם בשו"ת דברי חיים (ליקוטים והשמטות סי' מב) כתב, בנידון העופות החדשים, פה קהלתינו העיד דיין אחד שבארץ הקדושה אוכלים אותם, ולכן התרתי לבני עירי לאכול כמות אלו, לא זולת.

וכתב עוד בתשובה אחרת (חו"מ ח"ב ס"ס ל) כתב, אודות התרנגולים, הנה בגלילותינו נמצאים גם כן תרנגולים כאלו והמה באים מאיי הים הסמוך לארץ הקדושה כאשר הגידו לי הרבה אנשים מקהלתינו היודעים בבירור מקום תולדותם ואנשי ארץ הקדושה העידו בפני אנשים כשרים תלמידי חכמים שבארץ הקדושה גם כן באים התרנגולים מאותו האי ואוכלים שם מקדם קדמתה במסורה אולי עוד מימי התנאים ולכן התרתי בעירי.

הרב יעקב עטלינגר בעל הערוך לנר, כתב בתשובה (נדפסה בחידושי ר' ישעיה שור, כנפי נשרים, סי' ה),

אשר שאל מאתי אודות העופות החדשים, אמת הוא כי הרצתי אגרת אודותן עם חכמי ארץ הקדש, באשר שמענו שבארץ הקדש מתירין אותן, אבל כפי הנכתב לי מהרב הצדיק ונאמן מירושלים שמו הרב שמעון דייטש, התרנגולות שמתירין שם, נקראים קיבריציר הינער, אינן העופות החדשים שבאים אצלינו.

והכתב סופר כתב (נדפס בקובץ פנים מאירות ח"ז עמ' לב) וזה לשונו על דבר התרנגולים החדשים, כבר טרחנו ויגענו וכו', כי העיד לפני איש אחד מתושבי ארץ ישראל עבר עלינו הדרך, ולמראה עיניו ישפוט שכמותם אוכלים בארץ ישראל מאז, ולא היה אפשר לברר על פי כתב, עד ששלחו לי משם איזהו תרנגולים בהוצאות מרובות, ועלי היו כולנה, וכשבאנו לבודקם ולדמותם, ראינו שאינו דומה לחדשים אשר מקרוב באו לגבולינו, וגם משונים מאשר אכלנו עד עתה. ולא אמרתי בהם לא היתר, וגם לא איסור בפה מלא, כי כבר נתרבו ובהרבה מקומות אוכלים אותם.ושוחטים פה מנועים ומונעים מלשחטם כל האפשר.

גם מהר"י אסאד בשו"ת יהודה יעלה (ח"א יו"ד צד) הביא תשובת הרב נתן אדלר מלונדון שכתב 'התרנגולים גדולים שקורין קאשין חינא, אשר לפנים היו בארץ קדם, ועכשיו נתגדלו במקומינו, עליהם נשאלתי מכבר מכמה מקומות, והשבתי להם כי במקומינו יש לעופות הנ"ל מסורת טהרה משנים קדמוניות, כי הם ממש כמו תרנגולים שלנו, רק הם גדולים מהן. גם אנשי נאמנים מהודו סמוכין לארץ קוצ'ין צ'ינו אומרים לי שאוכלים בלי שום פקפוק'.

ומה שציטט כבודו מלשון המהר"י אסאד, יש לו לדקדק בלשון אשר הביא הוא עצמו, שיש בו ראיה לסתור דברי כת"ר, שהרי כשבא לבאר טעם ההיתר כתב [כפי המובא בלשון שהעתיק כבודו], "שהם דומים לאלו בצורתם", וגם כתב "בתרנגולים הללו שדומים ממש לשלנו", וכן מבואר שם כמה פעמים בלשונו באותה התשובה שהתירם על סמך המסורת על התרנגולים הישנים, מחמת שהם דומים להם במראיהם, רק גדולים יותר, והביא על זה הראיה מאווז ואווז הבר שמבואר בתלמוד (ב"ק נה.) דאריך וזוטר לא חשיב שינוי. כמבואר למעיין בתשובתו בפנים.

נמצא ברור ומוחלט שלא בא להתיר בלא מסורת, אלא מחמת הדמיון בין התרנגולים החדשים לישנים, החשיבם למין אחד וסמך להתירם במסורת הישנים.

וכל זה שייך לענין התרנגולים ההם, כפי שכתב "שדומים ממש לשלנו", אך האם יעלה על הדעת שהיה המהר"י אסאד, מתיר את המלאי והקורניש במסורת התרנגול הרגיל [כפי שבא להתיר בקונטרס כל עוף למינהו, וכבודו מחזיק בדבריו], אחר שהחילוק ביניהם לתרנגולים הרגילים רב כל כך ?

ובפרט אחר שיש במלאי ובקורניש סימן טומאה שכל ביציהם כד וכד, כמו שהביא הרב פרידמאן בגינת ורדים (טבת תשע"ח, עמ' ריח), וכבר פסק השלחן ערוך (יו"ד פו ס"א) שכל ביצה ששני ראשיה כדין בידוע שהיא מעוף טמא.

ועוד יש בהם סימן טומאה, אחר שהודם כפות, כדאיתא בחולין (סג.) דוכיפת, שהודו כפות. ופירש רש"י שם 'שהודו כפות, כרבלתו עבה ודומה כמי שכפולה לתוך הראש וכפותה שם, והוא עוף גדול כתרנגול'. ואכן אנו רואים במלאי שאין כרבלתו עומדת בהוד כשאר התרנגולים אלא היא כמו שקיפלוה וקשרוה לראש ומחמת כריכת חוטי הקשירה נעשו בה כמין בליטות וסדקים, וגם התואר תרנגול הבר שכתב רש"י הולם את המלאי, כי הוא פראי ותוקפני ולמוד מלחמה. וכן אנו רואים בכרבולת הקורניש.

אם כן היאך יוכל לתלות כבודו דברים הללו בדעת המהר"י אסאד, שהיה מעלה על דעתו להתיר עופות הללו, דמלבד חסרון המסורת, אף יש בהם סימני טומאה?

גם מה שרצה כבודו לסייע דבריו מתשובת החסד לאברהם (סי' כ"ב – כ"ד) לר"א תאומים, הנה כך הוא לשון החסד לאברהם שם (תניינא יו"ד כב), "לפענ"ד הדבר פשוט להתיר בלי פקפוק, אחרי שמבואר להמעיין בסוגיא דחולין ס"א ובכל דברי הראשונים יראה הסכמת תרי רובי דמנכרי מגדולי הראשונים ז"ל להתיר בצירוף ג' סימנים אלו אף דלא ידעינן אי לא דריס וכו'. ואמנם הרמ"א ביו"ד סי' פב, הביא דברי האו"ה שהחמיר שלא לאכול שום עוף כ"א במסורת אף בג' סימני טהרה, וחששו למיעוטא דמיעוטא שיש לחוש לשיטתו, גם בג' סימנים לעוף טמא. ואם כן אחרי שהעידו לפנינו הרבה מתושבי אה"ק שאוכלין אותם שם, אין לנו לחדש צדדים שאין בהם ממש, לדחות מסורת שלהם לאסור את המותר".

הרי מבואר ברור מדבריו, שמתחילה הביא מהסוגיא דעת תרי רובי להתיר בשלשה סימנים, ואחר כך העיר מדברי הרמ"א וסייעתו שאינם מתירים אלא במסורת, ועל זה השיב שיש עליהם מסורת.

נמצא שלא סמך להקל בלא מסורת, חלילה.

ומה שכתב כבודו שאחר כך פקפק "הרבה" על המסורת, איני יודע למה בחר כבודו לכתוב בהיפך דבריו, שהרי כך הוא לשונו שם ויען ששמעתי "קצת" פקפוק, שאומרים שיש שינוי "קצת" בין עופות שבמדינתינו לאותן שאוכלים בארץ הקדש.

ואף בסוף סימן כ"ג חזר וכתב "כי אולי יש שם עופות אחרים שיש בהם שינוי גדול מעופות שלנו, מה שאין כן עופות אלו שבמדינה זו, היו כאן אנשים כשרים ומופלגים בתורה מארץ הקדש, והעידו לפני בפה מלא שהם דומים במראיתם לעופות שבארץ הקדש, ואין הבדל ביניהם, גם בין עופות שלנו אין הבדל רק שרגליהם גבוהים והגידול אינו בהפלגה כל כך וכו', וגם במדינה זו נמצא שינוי בעופות קצת ממקום למקום ואין משגיחין בזה כלל".

הנה מבואר שהוא חוזר ואומר שהשינויים קטנים, ואין להשגיח בהם, אלא יש להתיר על פי מסורת ארץ ישראל.

וכן מבואר עוד מדבריו שם שלא סמך להקל בלא מסורת כלל, שהרי כתב שם בסימן כ"ג בזה הלשון "וניהי

דהרמ"א החמיר בזה משום דיש לחוש לדעת המחמירין בזה, שיש לחוש לספק עוף טמא, פשיטא דלאו מטעם ודאי אתי עלה, אלא משום ספק, ובהצטרף לזה ספק כ"ד פשיטא דמותר משום ספק ספיקא וכו', בהצטרף עוד ספק גם הרמ"א מודה להקל".

ואף שהוסיף בתשובתו כמה צירופים לחזק ההיתר, לא שמענו ולא ראינו שיתיר למעשה עוף בלא מסורת.

גם מה שכבודו רצה להביא סיוע לדבריו משו"ת דבר משה (ח"א סי' ד'), אף זו ראיה לסתור, שהרי כך הוא לשונו שם "אין לנו לזוז אפילו זיז כל שהוא מתורת משה הוא הרמ"א ז"ל ביורה דעה סימן פ"ב שסתם להלכה שאין לאכול שום עוף אלא במסורת שקיבלו בו שהוא טהור".

הרי שלא בא לפרוץ גדר המנהג שנהגו כדעת מרן ורמ"א שלא לאכול אלא במסורת.

וגם כתב אחר כך בזה הלשון "ומעתה לענין נדון דידן כפי ששמענו ממקומות גדולים דשכיחו שם והם אוכלים אותם תמיד, ופשוט להם שהם מותרים, ומדוע לא נתיר לאכול אותם על סמך המקומות שיש להם מסורת. ועוד האריך שם להביא עדות שהם נאכלים בלונדון, ובארץ הקדש, ובטורקיא, וכתב אחר כך "ועדותו נאמנה מאד, וכה הקשבנו מפי אנשים הבאים ממדינות אונגרין ומאנשים יראי ה' חושבי שמו תושבי ארצינו ארץ הקדש, כי גם במדינות טורקייא אוכלים אותם למעדנים בלי שום פקפוק וכו', אם מדינה שלימה אוכלת, יכולים בני מדינה אחרת לסמוך עלייהו.

וכתב עוד אחר כך "ובאמת אין זה ענין לנידון שאלתינו, דבכהאי גוונא מותר לכל הדיעות, מאין יהיה לנו קבלה ומסורת, כיון שלא ראינו ולא היה לפנינו העופות ההם עד עתה, ובמקומות שהם מצויים, הרי נתברר לנו שאוכלים אותו שם, ומותר גם לנו על פי המסורת ממקומותם".

הרי לפנינו שלא עלה על דעתו לפרוץ גדר מה שנהגו ישראל כמה מאות שנים שלא לאכול אלא במסורת, אלא נסמך להתיר על פי המסורת של מקומות אחרים.

ומה שרצה כבודו לסייע דבריו משו"ת אורי וישעי (סי' יא וי"ב) שכתב בסוף התשובה שהיתר העופות הללו ברור אף בלא מסורה כלל, היה לו לכבודו לדקדק בדבריו, שהרי כך הוא לשונו בסימן י"א (דף ז:) כתב "אם כן בנדון דידן גם כן הדין נותן דכללא דארוך וזוטר חד מינא עומדת לנו למגן נגד חומרת הרמ"א, דעינינו רואות דחד מינא הוא והשינוי הוא מיעוט, ואין צריך למסורה כלל", הרי מבואר דהלשון אין צריך למסורה כלל, לאו למימרא דאיכא למישרי בלא מסורה, אלא אין צריך למסורה על עופות הללו, דכיון דהשינוי ביניהם לבין התרנגולים הישנים הוא שינוי של גדול וקטן לחוד, ומוכח בש"ס דאינו חשוב שינוי, ממילא המסורה על הישנים מהניא נמי להנהו.
וגם בסימן י"ב (דף י.) חזר וכתב בזה הלשון "מה שאנו פסקינן כרש"י ז"ל הוא רק משום חומרא, וכו', הצעתי ש"ס מפורשת דארוך וזוטר חד מינא". כלומר וממילא אין צריך מסורת על החדשים, כיון דהמסורת על הישנים מהניא להו.

נמצא שלא בא להקל בלא מסורת.

ומה שרצה כבודו להביא סיוע לדבריו משו"ת שאילת שלום ומהשואל ומשיב, הנה שניהם בתשובותיהם הזכירו המסורת מארץ ישראל, ואף שניהם נסמכו על המסורת להתיר העופות, כמו שכתב בשו"ת שואל ומשיב (קמא, ח"ב קנב) וזה לשונו "כיון שראינו שכדמותם וכצלמם בגבהם ותארם הנמצאים בה הן הן אותן שישנם באה"ק ואוכלין אותו שם מה להם עוד לזעוק ותכל תלונותם", וכן כתב בשאילת שלום (סי' כב) בזה הלשון "בעופות הללו שלא היו נמצאים במדינות הללו, ומחדש הביאום, ודאי יכולין לסמוך על מסורות המקומות שבאו משם ואוכלים אותם שמה". הרי שאף שניהם סמכו על המסורת, ואם כי הוסיפו בדבריהם שאף בלא מסורת היה אפשר להקל, היאך יוכל לקבוע כבודו כי המנהג נתפשט דוקא על פי הטעמים האחרים אשר הזכירו להתיר אף בלא מסורה, ובפרט שכל שאר המתירים נסמכו על העדויות מארץ הקדש, ואם כן מהיכא תיתי לחדש שהמנהג נתבסס דוקא על פי דברי השאילת שלום

והשואל ומשיב לבדם, ולא על פי עיקר טעמם שנסתמכו על המסורת, אלא דוקא על מה שהוסיפו שהיה אפשר להקל בלא מסורת, כל אלו אינן אלא דברי נביאות, וכבר הזכרתי לעיל שכתבו הרב בית שלמה והרב מחנה ישראל, כי עיקר טעמם של המתירים היה על סמך המסורת, ואם כן כל מבקש האמת, ומעיין ביושר, יחזו פניו כי המנהג נתפשט בעיקר על סמך המסורת.

---

6 אוגוסט (8) 2023 #352

ו

יוסף חיים כהן

> אחד מאנש אמר:
>
> קצת קשה לקרוא לזה דריסה בפרט שיש להתחשב בתנאים שהם מתגדלים וממילא אם הערוגות הבושם מעיד שלא מצאנו אותם (עכ"פ בטבע) דורסים, גם מה שמעידים על הפטם יכול שלא נקרא דריסה כנ"ל

יבאר כבודו מפני מה קשה לקרוא לזה דריסה?

ולענין מה שכתב שיש להתחשב בתנאים שהם מתגדלים, ראשית יבאר מה כוונתו, כי באילו תנאים הם מתגדלים?

ושנית, הלא כתב הר"ן (חולין סא.) 'שלא נראה לעולם עוף טהור שהוא דורס', וכן כתב המאירי (חולין ס:) 'שאין הטהור דורס לעולם', וכתב עוד שם 'שאי אפשר לטהור בדריסה', וכן כתב הרשב"א (חולין נט:) 'שאין לך בכל הטהורין דורס לעולם', וכן כתב בפסקי הרי"ד (חולין ס. מהדו"ב) 'שלעולם עוף טהור אינו דורס', אם כן מבואר מדבריהם שעוף טהור בכל אופן שיהיה נמצא בו, לעולם אינו דורס.

---

6 אוגוסט (8) 2023 #353

ב

בדרכי האבות

> יהודה מ. אמר:
>
> מדקה 24:45

מה הסרטון הזה בא לומר? שככה משתיקים רבנים?

---

6 אוגוסט 2023 (8) #354

מ

מקיים דברי חכמים

יוסף חיים כהן אמר:

לענין מה שהעתיק כבודו מהדרכי תשובה, את דברי האורי וישעי, והערוגת הבושם, והשואל ומשיב, כבר השבתי בהודעות נפרדות שאף לא אחד מהם התיר בלא מסורת, וכבודו השמיט עצמו מלהשיב בזה.

ואף לענין מה שהבאתי בארוכה מהדבר משה, והשואל ומשיב, ויהודה יעלה, ובית שלמה, ומחנה ישראל, ובעל הערוך לנר, והכתב סופר, אף לענין זה נשמט כבודו מלהשיב.

אינני יודע אם לצחוק או לבכות.
הם כותבים בצורה הברורה ביותר שההיתר הוא גם מבלי מסורה וכמו שגם העתיק הדרכי תשובה.
על מה כאן הויכוח?
כבו' לא יודע לקרוא מה כתוב?
איזה ציטוט כן יספק את כבו'?

נ. ב. אף אחד לא בא לחלוק על דברי הרמ"א שצריך מסורת, אלא טענתם שאין צריך מסורת "חדשה", ודי במסורת הכללית על המין כי שינויים קלים אי"צ מסורת חדשה, ובפרט שהנידון על מנהג.
אני יכול לצטט מדבריהסף אבל אין טעם ואין תועלת לחזור על אותו ציטוט, אם כבו' יחזור שוב לצטט את אותם שורות שמצטט כל הזמן שהזכירו גם מהמסורת, בהתעלמות מהמבואר באותם תשובות שהוא רק לרווחא דמילתא וההיתר ברור גם בלי זה

---

6 אוגוסט 2023 (8) #355

א

אחד מאנש

יוסף חיים כהן אמר:

יבאר כבודו מפני מה קשה לקרוא לזה דריסה?

ולענין מה שכתב שיש להתחשב בתנאים שהם מתגדלים, ראשית יבאר מה כוונתו, כי באילו תנאים הם מתגדלים?

ושנית, הלא כתב הר"ן (חולין סא.) 'שלא נראה לעולם עוף טהור שהוא דורס', וכן כתב המאירי (חולין ס:) 'שאין הטהור

> דורס לעולם', וכתב עוד שם 'שאי אפשר לטהור בדריסה', וכן כתב הרשב"א (חולין נט:) 'שאין לך בכל הטהורין דורס לעולם', וכן כתב בפסקי הרי"ד (חולין ס. מהדו"ב) 'שלעולם עוף טהור אינו דורס', אם כן מבואר מדבריהם שעוף טהור בכל אופן שיהיה נמצא בו, לעולם אינו דורס.

להרבה ראשונים דריסה היא או שהורג עם ארס שבצפורניו או שתופס ביד ואוכל וגם לתוס' וסיעתם שכתבו "שדורס ואוכל ואינו ממתין עד שתמות" (ציטוט בערך) בסרטונים הנ"ל יש שמנקר אחד לחברו מקום פצוע לזה כתבתי שקצת קשה לקרוא לזה דריסה ובפרט שהם גדלים כבמחנות השמדה דבר שמוציא אותם מטבעם (כלהבדיל ע"ע אושוויץ שהיה שם מעשים דומים ה"י)

---

6 אוגוסט (8) 2023 #356

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> נ. ב. אף אחד לא בא לחלוק על דברי הרמ"א שצריך מסורת, אלא טענתם שאין צריך מסורת "חדשה", ודי במסורת הכללית על המין כי שינויים קלים אי"צ מסורת חדשה, ובפרט שהנידון על מנהג.

אשוב לשאול בפעם הרביעית, אולי יואיל כבודו להשיב.

האם לסברת כת"ר השינויים בין התרנגול הטהור, לבין הקורניש והמלאי הם שינויים קלים ?

---

6 אוגוסט (8) 2023 #357

יוסף חיים כהן

> אחד מאנש אמר:
>
> להרבה ראשונים דריסה היא או שהורג עם ארס שבצפורניו או שתופס ביד ואוכל וגם לתוס' וסיעתם שכתבו "שדורס ואוכל ואינו ממתין עד שתמות" (ציטוט בערך) בסרטונים הנ"ל יש שמנקר אחד לחברו מקום פצוע לזה כתבתי שקצת קשה לקרוא לזה דריסה ובפרט שהם גדלים כבמחנות השמדה דבר שמוציא אותם מטבעם (כלהבדיל ע"ע אושוויץ שהיה שם מעשים דומים ה"י)

אכן יש מחלוקת בראשונים מה היא דריסה, ולדעת הרמב"ן והר"ן היא כדריסה דטריפות, שמכה בצפרניו, ולדעת רש"י היינו שאוחז בצפרניו ומגביה המאכל, או שמניח רגלו עליו.

אך לדעת רבינו תם ורוב הראשונים, דריסה היינו אכילה מחיים, וכבר הורו הפרי מגדים (מש"ז פב סק"א) והפרי תואר (פב אות ג) והכף החיים (פב אות ו) לתפוס למעשה לאסור בדריסה דרבינו תם.

אם כן לא נוכל להקל ולהתיר עוף שאוכל מחיים.

ולענין מה שכבודו כתב שמנקר מקום פצוע, הנה רבינו תם "אכילה מחיים" קאמר, ובודאי שפצוע חי הוא ולא מת, ואם כן מהיכא תיתי לאפוקי פצוע בלא ראיה.

ועוד שכך הוא לשון הרא"ש (חולין פ"ג נח) "ופירש רבינו תם שאוכל העוף מחיים ואינו ממתין עד שימות" ומהלשון ואינו ממתין עד שימות, משמע שהוא פצוע או גוסס, ואפילו הכי באכילתו מחיים הוי דריסה.

ומה שכתב שגדלים כמו במחנות השמדה, לא ביאר כבודו מאיזה צד נתכוון, אם מצד הצפיפיות, או הרעבון, או מצד אחר, וגם לא ביאר היכן ראה שהיו ברעבון או בצפיפות.
ומכל מקום כבר הבאתי לעיל בפני כבודו, את לשונותיהם של הראשונים, שעוף טהור לעולם אינו דורס, ושאי אפשר לטהור בדריסה, וממילא מתבאר שעוף טהור אפילו כשיהיה בתנאים קשים אין לו הרוע והאכזריות לדרוס.

ולענין מה שהזכיר ממחנות ההשמדה, לא שמעתי מעולם שאכלו איש את רעהו בעודו חי, כלשון הרא"ש, "שאוכל העוף מחיים ואינו ממתין עד שימות".
ועוד שאין ראיה מאדם לעוף, דאפשר שאדם יכול לנהוג באכזריות כעוף דורס, ורמז לדבר איש את רעהו חיים בלעו.

---

6 אוגוסט (8) 2023 #358

.

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> אינני יודע אם לצחוק או לבכות.
> הם כותבים בצורה הברורה ביותר שההיתר הוא גם מבלי מסורה וכמו שגם העתיק הדרכי תשובה.
> על מה כאן הויכוח?
> כבו' לא יודע לקרוא מה כתוב?
> איזה ציטוט כן יספק את כבו'?

איני רואה בדברי כבודו תשובה על הערותי.

---

7 אוגוסט (8) 2023 #359

כ

כל עוף למינהו

חשוב להעמיד דברים על דיוקם.

כבודו בהודעותיו לעיל חוזר כמה וכמה פעמים על אותה טענה כאילו מתירי הקוצ'ין ודומיו נסמכו **כולם רק על גבית העדות מא"י** שיש עליו **מסורת פרטית**.

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> לא עלה על דעת האחרונים להתיר תרנגול בלא מסורת, אלא **סמכו על מסורת הקובריצר** וכדומה.

> מדברי **כל** אותם הפוסקים שדנו על הבראמא, ועל הקוצ'ין, והתרנגולים בעלי חמש האצבעות, וכל שאר התרנגולים החדשים, **שכל הפוסקים טרחו לברר בכל מין ומין ממיני התרנגולים אם יש לו מסורת**, מבואר בבירור שהבינו כולם שגם תרנגול חדש צריך מסורת, כמו כל עוף חדש.

על כן, העתקתי מדברי כמה וכמה מגדולי המתירים ז"ל [שכמה מהם כבודו בעצמו ציין לדבריהם] שמבואר בדבריהם שממש לא נסמכו על עדות מא"י, אלא רק לרווחא דמילתא הזכירוה, וכמה מהם **מפורש להדיא** באופן שאינו משתמע לשני צדדים שהיו מתירים בלי העדות על מסורת פרטית.

בסיכום, מצינו ג' דעות בין גדולי האחרונים ז"ל בענין ה"קוצין": **(א)** יש שאסרו ובראשם הבית שלמה ועוד, **(ב)** יש שהתירו רק על סמך העדות על מסורת פרטית ובראשם הדברי חיים ושו"ת הרי"ם [ואגב יש להעיר שהמעיין היטב בדברי שו"ת הרי"ם יראה שאף הוא לא סמך כ"כ על המסורת מא"י ופקפק עליה מכמה צדדים, ויותר נראה שנסמך על העובדא שהגאון אבד"ק טשעכנאווי אכל מהם, וז"ל: "**ורציתי לחקור עוד** [על המסורת], והעידו לי שבבית הרב הגאון אבד"ק טשעכנאווי אוכלים, וגם הוא בעצמו אוכל **ומפורסם וגדול וצדיק, ולא רציתי לחקור עוד**", עכ"ל], **(ג)** יש שהתירו מטעמים שונים ולאו דוקא מכח העדות הנ"ל.

ובין המתירים מהסוג הג' הנ"ל מצינו ג' דרכים: **(א)** השואל ומשיב וסיעתו שהם מתירים כמעט רק מצד שיטת רמב"י עם צירופים קלים בלבד [וכידוע היה רב גובריה, והמשנה ברורה החשיבו מאד ומביא לפחות בערך מאה פעמים מספרו "מגן גיבורים" שנתחבר יחד גם גיסו הגרמ"ז, ובהרבה מקומות אפי' כנגד השו"ע], **(ב)** מהר"י אסאד וסיעתו שמתירים עפ"י דמיונות או עיבור או פריה ורביה או שכנות וכו', ולא נזקקו למסורת מעיקר הדין ולא הביאוה אלא לרווחא דמילתא, **(ג)** המתירים מכח הטענות הנ"ל בצירוף קל של מסורת מפוקפקת או חלושה שאינה עומדת במבחן הרגיל של מסורת שהיינו מתירים עוף חדש ממש [ובדעה הג' הנ"ל אפשר לדון אם היו מקילים אף אם היתה מתבררת להם סתירת המסורת, וזהו ענין של שיקול הדעת].

---

7 אוגוסט (8) 2023 #360

כ

כל עוף למינהו

יוסף חיים כהן אמר:

ומה שרצה כבודו להביא סיוע לדבריו משו"ת שאילת שלום ומהשואל ומשיב, הנה שניהם בתשובותיהם הזכירו המסורת מארץ ישראל, ואף שניהם נסמכו על המסורת להתיר העופות, כמו שכתב בשו"ת שואל ומשיב (קמא, ח"ב קנב) וזה לשונו "כיון שראינו שכדמותם וכצלמם בגבהם ותארם הנמצאים בה הן הן אותן שישנם באה"ק ואוכלין אותו שם מה להם עוד לזעוק ותכל תלונותם", וכן כתב בשאילת שלום (סי' כב) בזה הלשון "בעופות הללו שלא היו נמצאים במדינות הללו, ומחדש הביאום, ודאי יכולין לסמוך על מסורות המקומות שבאו משם ואוכלים אותם שמה". **הרי שאף שניהם סמכו על המסורת, ואם כי הוסיפו בדבריהם שאף בלא מסורת היה אפשר להקל**,

זהו עיוות דבריהם. היה לו לכבודו לכתוב להיפך: "שניהם התירו בלי מסורת כלל, אם כי הוסיפו בדבריהם שיש מסורת לרווחא דמילתא" [וכפי שציינתי בהודעה הבאה, השואל ומשיב אף התירם בפועל קודם בירור מסורת או גבית עדות ואף בלי שנהגו במשך זמן רב באכילתם].

7 אוגוסט (8) 2023 #361

כ

כל עוף למינהו

יוסף חיים כהן אמר:

היאך יוכל לקבוע כבודו כי המנהג נתפשט דוקא על פי הטעמים האחרים אשר הזכירו להתיר אף בלא מסורה, ובפרט שכל שאר המתירים נסמכו על העדויות מארץ הקדש, ואם כן מהיכא תיתי לחדש שהמנהג נתבסס דוקא על פי דברי השאילת שלום והשואל ומשיב לבדם, ולא על פי עיקר טעמם שנסתמכו על המסורת, אלא דוקא על מה שהוסיפו שהיה אפשר להקל בלא מסורת, **כל אלו אינן אלא דברי נביאות**, וכבר הזכרתי לעיל שכתבו הרב בית שלמה והרב מחנה ישראל, כי עיקר טעמם של המתירים היה על סמך המסורת, ואם כן כל מבקש האמת, ומעיין ביושר, יחזו פניו כי המנהג נתפשט בעיקר על סמך המסורת.

כמובן, אי אפשר לדעת בודאות גמורה עפ"י מה שנתפשט המנהג בכל הארצות להקל, אבל מד' צדדים נראים הדברים שההיתר לא נתבסס על עדות זו כלל [מלבד מה דבלא"ה מכמה טעמים יש מקום גדול לנטות לדבריהם המחוורים של המתירים ז"ל]:

(א) רואים בכמה וכמה מן התשובות שההיתר התפשט מהר מאד בכל המקומות אף קודם שעלה בידם לגבות שום עדות, והמהר"ם שיק כתב תשובתו הראשונה בתרכ"א וכותב בפירוש שעדיין לא עלה בידם לגבות עדות: "ועדיין לא בא עליהם העדות", והגרי"ש נתנזון התירם לפני גבית העדות [ביד שאול סי' פ"ב כתב: "הנה בשנת **כת"ר** כתבתי להתיר וכו' ובשנת **תרכ"ב** נתעורר שנית וכו' והנה נתברר שאוכלים אותו בארץ ישראל וכו'"].

(ב) רבים מאד ידעו שהעופות מקורם **מסין** שכידוע לא ישבו בה יהודים מעולם, ואעתיק לשון רבי אברהם יצחק גליק ז"ל בעל מחבר יד יצחק (או"ח סי' מ"ח, ואף הוא מן המתירים בלי מסורת פרטית או עדות, והיה חתן רבי ישעיה בנעט, בנו של מהר"ם בנעט ז"ל): "על דרך התרנגולים אשר חדשים מקרוב באו במדינתנו **זה שנתיים ימים ויותר**, ומקור ארץ תולדתם היא **בארץ סינים**, הוא כינא, כאשר יאמרו **מעידי אמת**, וכן

יכנום עד היום, וכו' והנה מעת הובאו הנה לקחו להם גם הרבה מאחינו ב"י מכל אשר בחרו להם וכו' עד כי פרו ורבו וגם נזקקו להתרגולים אשר ילידי מדינתינו המה, **וכמעט אין בית אשר אין בו** וכו', **ועד עתה לא היה פוצה פה עליהם, וגם לומדים מופלגים אשר בכל עיר ועיר המה ראו ולא ענו דבר**, ועתה נשמע קול צווחה ברחובותינו שחכם אחד מחכמי הדור גזר אומר שאסור לאכלן, יען כי לא מבני ארצינו וכו' וטעמו ונמוקו לא ראיתיו עד הנה, ומזה יצאו מבוהלים כי איך יזדמן שעד עתה אכלו איסור ח"ו, וגם יש הפסד מרובה עד כי כמעט אין מספר למו וכו'", עכ"ל, וכן כתב רבי אברהם נפלתי הירץ ז"ל בעל מחבר צלותא דאברהם (שאלה ז' עמ' כ"ה, שאף הוא היה אחד המתירים ז"ל בלי מסורת פרטית): "אנכי סובר כי על גופי העופות **אין לנו מסורה**, הואיל שעופות שאנו דנין בהם נקראים קאחין חינא היננער, **תולדתם באונדיא סמוך לחינא**, ועופות קובריצער בא"י הם אחרות מאלו שאנו דנין בהם", עכ"ל.

(ג) וכן יש להסתייע מלשון הבית שלמה [שציין לו כבודו בעצמו]: "**שרוב** חכמי זמנינו במדינתינו **הורו** להקל בהם, וכו' ולמעשה איני מתיר, כי העיקר אשר סמכו עליו **קצת** גדולים הוא על מה שהעידו וכו'", עכ"ל, ומבואר בדבריו **שבעיני** הבית שלמה הטעם העיקרי להקל הוא רק עפ"י העדות, אבל גם לדבריו רק **קצת** גדולים סמכו על טעם זה, ואילו רוב החכמים הורו להקל בלעדיה.

(ד) היתר זה נתפשט בכל הארצות אף לאחר שרבים מגדולי הדור פקפקו על המסורת שכידוע היו עליה הרבה סתירות ובלבולים, ואדרבה המהר"ם שיק כבר בתשובתו השניה (שנכתב בתרכ"ג כשנתיים אחרי תשובתו הראשונה) דחה העדות שגבה הדברי חיים, וז"ל: "אבל היה נראה לי שרק באומדנא אומר כן, **וכן כבר צווחו על קבלת העדות הנ"ל ואמרו שבשקר העידו** וכו' וא"כ אכתי אין לנו מסורת ברור וכו'", וכן הוא בשו"ת מכתב סופר (יו"ד סי' ג') שדחה העדות מא"י, וכן כתב רבי אהרן דוד דייטש [נדפס בקובץ פנים מאירות ז' עמ' ל"א]: "אך אני ידעתי **ששקר העידו, מפי נאמנים**", עכ"ל, והכתב סופר במכתבו [שם] הודה שאכן שנתברר **כעדות שקר**, עיי"ש, וכן כתב בשו"ת יד הלוי (סי' ל"ו) שהביא בשמו ובשם אחרים שאין מקום לסמוך על העדות מא"י, וכהנה רבות, **וכל מעיין ביושר יודה שבעוף חדש בודאי לא היו סומכים על מסורת כזו**, ובמשך הזמן הלך ונתברר ענין זה יותר ויותר שאין מה להיתלות במסורת א"י, שהרי בלי ספק כל שורש הדבר נולד כתוצאה ממה שהקוצ'ין הגיע גם לא"י ונתערב עם הקובריצער עד שהתחילו להשוות ביניהם ובתולדותיהם, ואפ"ה נתפשט היתרם בכל הארצות בפשיטות גמורה בלי פקפוק ומפריע כלל.

---

7 אוגוסט (8) 2023 #362

כ

כל עוף למינהו

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> אשוב לשאול בפעם הרביעית, אולי יואיל כבודו להשיב.
>
> האם לסברת כת"ר השינויים בין התרנגול הטהור, לבין הקורניש והמלאי הם שינויים קלים ?

לדעתי, בהחלט. אפי' למי שאינו בקיא בעופות ובתרנגולים, השינויים נראים כקלים, כש"כ ביחס לשינויים המצויים בשאר בעלי החיים בתוך מין אחד.

כל ישר לב שיצפה בסרטון קצר של תרנגול מלאי מסתובב בחצר יראה מיד שיש בינו לבין התרנגול הישן

דמיונות גדולים. עכ"פ, השינויים שבין מיני הנשר ומיני העטלף ומיני היונה ומיני הינשוף ומיני הסוס ומיני הכלבים ומיני העכברים ומיני הנחש **רחוקים וגדולים יותר**.

בנוסף, הדמיונות **הפנימיים** שביניהם הם מובהקים, כולל במבנה סימני הטהרה. שניהם גם חולקים אותה מערכת של פריה ורביה **במאה אחוזים (!!)**, מה שלא נמצא כן באלפי רבבות עופות ממינים שונים, והיא התכונה היסודית ביותר בכל בעל חי, וכמבואר בכמה מקומות בחז"ל [כגון שינוי בימי עיבור וצורת התשמיש וכמו שהבאתי בקונטרס עמ' פ', וכן השינוי בביצים בין אווז הבית לבין אווז הבר שבאווז הבית הן בפנים ואילו באווז הבר הן בחוץ וממילא נחשב כשינוי גדול המפריד לשני מינים כמבואר בב"ק נ"ה ע"א, והיינו משום שהוא שינוי באיברי ההולדה שהם ענין יסודי בכל בעל חי, וכמש"כ הערוך השלחן יו"ד סי' רצ"ז ב']. שניהם גם קוראים בקריאת הגבר, מה שאינו מצוי בשום מין אחר.

חכמי הטבע לא מצאו ביניהם **שום שינוי משמעותי** כפי שהם מוצאים בין מינים שונים ואפי' הפרים והרבים זה עם זה, כגון חזיר הבר עם חזיר ביתי שאינם נחשבים כמין אחד ממש מחמת שינוי גדול זה [אלא תת-מין], וכן ה"זבו" נחשב כתת-מין של הפר, אעפ"י שהם פרים ורבים זה עם זה בברכה מלאה, מחמת שינויים משמעותיים שביניהם, וכהנה וכהנה רבות.

לכל הפחות, ניתן לומר שאין לך עוף אחר בכל העולם כולו שיותר דומה ממנו לתרנגול העתיק, ואדרבה אם נבוא לאסור ה"מלאי", א"כ עלינו לאסור כל זני התרנגולים כולם, כפי שהיינו אוסרים מינים דומים בדמיון בשיעור כזה לנשר או לינשוף.

---

7 אוגוסט (8) 2023 #363

מ

מקיים דברי חכמים

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> אשוב לשאול בפעם הרביעית, אולי יואיל כבודו להשיב.
>
> האם לסברת כת"ר השינויים בין התרנגול הטהור, לבין הקורניש והמלאי הם שינויים קלים ?

בהחלט, וכפי שבאר בטוב טעם ודעת בעל כל עוף למינהו בתגובתו [ויישר כוחו על הדברים הנפלאים], וביתר אריכות וביאור בקונטרסו הנפלא.

ובפרט מה שהם קוראים קריאת הגבר שהוא סימן מובהק בדברי חז"ל לתרנגולים, בוודאי שיש בו משמעות גדולה.

כדאי להזכיר שוב את מה שכבר הוזכר כאן בהודעות קודמות, שככל שיודעים על יותר סוגים של תרנגולים, ורואים את המשותף ביניהם, כך מתקטן יותר ויותר היחס לשינויים הקטנים, [וכמו בבני אדם שמי שמכיר רק שני אנשים משני מדינות, יראה לו שיש ביניהם הרבה שינויים, אבל כשמכיר עשרות סוגי בני אדם מעשרות מדינות, ורואה את הצד השוה בכולם, ממילא מבין שכל השינויים הם קלים ובלתי משמעותיים כלפי העיקר שהוא צורת האדם, ועל דרך זה בתרנגול].

למי שמעוניין הנני מציין לקובץ מעניין שהעלה הרב מירון יוחאי בפורום לתורה עמוד 50 [אינני יודע לעשות קישור, בעל כל עוף למינהו הביא קישור לפורום הנ"ל לפני כמה הודעות], שם העתיק קובץ עם תמונות של עשרות זנים של יונים, שבמבט ראשון יכולים לחשוב שיש שינויים גדולים בין אחד לשני, אבל כשרואים את כל מכלול הזנים, מבינים בצורה ברורה שהמחבר הוא יותר מהמפריד וכולם מין יונים.

---

7 אוגוסט (8) 2023 #364

מ

מקיים דברי חכמים

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> איני רואה בדברי כבודו תשובה על הערותי.

לא השבתי, כי כבר השבתי על הכל לעיל והבאתי ציטוטים ברורים על כך מדברי האחרונים.
ויישר כוחו של בעל עוף כנף למינהו שטרח לחזור שוב על הדברים ולהראות לעין כל מבקש אמת שגדולי האחרונים שהתירו לא התבססו על המסורת מאר"י, אלא חלקם הביאום כצירוף נוסף לרווחא דמילתא, ודבריו ברורים ופשוטים לכל מבקש אמת.

ויש להוסיף עוד את מה שכבר הבאתי לעיל מלשונו של הדרכי תשובה שהמתירים היתירו ללא צורך במסורה [פרטית וכנ"ל], ומבואר בפירוש שהבין את דבריהם כפשטות לשונם ושמה שהזכירו את המסורת הוא לרווחא דמילתא, והדרכי תשובה הוא זה שכתב דבר זה ש**נתפשטה ההוראה לאוכלן בפשיטות גמור באין מפריע בכל המדינות'** וברור שכוונתו מטעמים אלו ולא מטעם המסורת, והדברים ברורים.

והרוצה יוכל לעיין עוד בציטוטים שהובאו בהודעות קודמות הן משלי והם משל בעל עוף כנף למינהו, רק נקודה אחת רצוני להזכירה שוב למרות שכבר הזכרתיה לעיל, והוא לשונו של המהר"י אסאד (סימן צד) 'ואודיע לו ג"כ כי בשנת תרכ"א אחר שכתבתי תשובתי להגאון דיארמוטה ני' **קבלתי עוד מכתבים מכמה רבנים גדולים הי"ו להתיר התרנגולים. והתירן ברור בעיניהם.** וגם הגאון דטאלשווא כתב לי ושאל אותי על רזא דנא. ובו הודיעני כי כבר שאל ג"כ ע"ז לחמיו הגאון המפורסם מו"ה ישעיה בנעט ני' בן מו"ה רשכבה"ג מוהר"ם בנעט זצוק"ל והשיב לו **בפלפול רב ועצום** להתיר בלי פקפוק', משמע שדנו להתירו "בפלפול", והיינו בסוגיא, דאין מה לפלפל על עדויות מאר"י, ומשמע בהדיא שעיקר ההיתר מתבסס על הסוגיות ולא על העדויות, עוד למדנו מזה שהיו הרבה שהתירו ולא רק התשובות שנדפסו לפנינו אלא כולם עסקו בזה, וכשנתפשטה ההוראה להתיר פירושו שכך הסכימו רוב חכמי הזמן [וכמוש"כ באמת הבית שלמה].

---

7 אוגוסט (8) 2023 #365

כ

כל עוף למינהו

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> רק נקודה אחת רצוני להזכירה שוב למרות שכבר הזכרתיה לעיל, והוא לשונו של המהר"י אסאד (סימן צד) 'ואודיע לו ג"כ כי בשנת תרכ"א אחר שכתבתי תשובתי להגאון דיארמוטה ני' **קבלתי עוד מכתבים מכמה רבנים גדולים הי"ו להתיר התרנגולים. והתירן ברור בעיניהם.** וגם הגאון דטאלשווא כתב לי ושאל אותי על רזא דנא. ובו הודיעני כי כבר שאל ג"כ ע"ז לחמיו הגאון המפורסם מו"ה ישעיה בנעט ני' בן מו"ה רשכבה"ג מוהר"ם בנעט זצוק"ל והשיב לו **בפלפול רב ועצום** להתיר בלי פקפוק', משמע שדנו להתירו "בפלפול", והיינו בסוגיא, דאין מה לפלפל על עדויות מאר"י, ומשמע בהדיא שעיקר ההיתר מתבסס על הסוגיות ולא על העדויות, עוד למדנו מזה שהיו הרבה שהתירו ולא רק התשובות שנדפסו לפנינו אלא כולם עסקו בזה, וכשנתפשטה ההוראה להתיר פירושו שכך הסכימו רוב חכמי הזמן [וכמוש"כ באמת הבית שלמה].

יישר כוחו לרב "מקיים דברי חכמים" שליט"א על הערה זו ועל הערתו לדברי מהר"י אסאד, שרואים בדבריו כמה כמה מן הידיעות בחכמת הטבע לא היו ברורות להם כלל בזמנם.

הערה אחת על דבריו לתועלת המעיינים: כוונת מהר"י אסאד בתשובתו ל"גאון דטאלשווא" הוא לרבי אברהם יצחק גליק ז"ל, שהיה חתנו של רבי ישעיה בנעט (בן מהר"ם בנעט), בעל מחבר הספר "יד יצחק" (או"ח סי' מ"ח) שהאריך להתיר בלי מסורת [פרטית].

---

7 אוגוסט (8) 2023 #366

מ

מקיים דברי חכמים

> כל עוף למינהו אמר:
>
> יישר כוחו לרב "מקיים דברי חכמים" שליט"א על הערה זו ועל הערתו לדברי מהר"י אסאד, שרואים בדבריו כמה כמה מן הידיעות בחכמת הטבע לא היו ברורות להם כלל בזמנם.
>
> הערה אחת על דבריו לתועלת המעיינים: כוונת מהר"י אסאד בתשובתו ל"גאון דטאלשווא" הוא לרבי אברהם יצחק גליק ז"ל, שהיה חתנו של רבי ישעיה בנעט (בן מהר"ם בנעט), בעל מחבר הספר "יד יצחק" (או"ח סי' מ"ח) שהאריך להתיר בלי מסורת [פרטית].

יישר כח
ולפי"ז, כפי שנראה מלשונו, מלבד התשובה שלו בעצמו שבספר יד יצחק הנ"ל, כתב גם חמיו רבי ישעיה בנעט תשובה "בפלפול רב ועצום" להתיר בלי פקפוק, שזו תשובה שכנראה אין לנו.

---

8 אוגוסט (8) 2023 #367

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

חשוב להעמיד דברים על דיוקם.

כבודו בהודעותיו לעיל חוזר כמה וכמה פעמים על אותה טענה כאילו מתירי הקוצ'ין ודומיו נסמכו **כולם רק על גבית העדות מא"י** שיש עליו **מסורת פרטית**.

לחץ כדי להרחיב...

מה שכבודו מנסה לצייר כביכול ישנה סייעה של פוסקים שמקילים בלא מסורת, אינו מכוון לאמת.

כל המתירים, הזכירו בדברים להסתמך על המסורת, או של הקובריצר או מסורות אחרות, אלא שהוסיפו עוד צירופים להקל, ורק בדברי השאילת שלום ואורי וישעי מצאנו שאחר שנסתמכו על המסורת, הוסיפו שאפשר להקל אף בלא מסורת, ואם כן זו דעת מיעוטא דמיעוטא, ולא שייך לומר שהמנהג התפשט לאכול בלא מסורת, או שחלילה האחרונים הורו למעשה נגד דין השלחן ערוך.

וכבר הארכתי להביא בזה לשונות הפוסקים, ואשוב להביא לתרי צנתרי דדהבא שכתבו באופן כללי על ההיתר של המתירים:

הראשון הוא שו"ת בית שלמה (יו"ד סי' קמו) שכתב בזה הלשון "האמת הוא שרוב חכמי זמנינו במדינתינו הורו להקל בהם, ולמעשה איני מתיר, כי **העיקר אשר סמכו עליו קצת גדולים, הוא על מה שהעידו בפניהם אנשים מארצינו הקדושה** שאוכלין שם ממין התרנגולים ההם".

והשני הוא, שו"ת מחנה ישראל (ח"ב דף פח.) שכתב, אודות התרנגולים אשר מארץ מרחק הובאו למדינתינו וכו', **ועל פי עדות אנשי ארץ הקדושה אשר התגוררו לעת הזאת במדינתינו הותרו התרנגולים ההם, ואם לא שערום קדמונינו, עם כל זה אחרי אמרו שדומים המה לתרנגולים שבארץ הקדושה החזיקו איזה גדולים דגלילותינו בהיתרם**.

ומה שמזכיר כבודו לדברי המהר"י אסאד, שכביכול התיר העופות בלא מסורת, על סמך טעמים אחרים, ידקדק כבודו בלשון המהר"י אסאד שכתב "שהם דומים לאלו בצורתם", וגם כתב "בתרנגולים הללו שדומים ממש לשלנו", וכן מבואר שם כמה פעמים בלשונו באותה התשובה שהתירם על סמך המסורת על התרנגולים הישנים, מחמת שהם דומים להם במראיהם, רק גדולים יותר, והביא על זה הראיה מאווז ואווז הבר שמבואר בתלמוד (ב"ק נה.) דאריך וזוטר לא חשיב שינוי. כמבואר למעיין בתשובתו בפנים.

נמצא ברור ומוחלט שלא בא להתיר בלא מסורת, אלא מחמת הדמיון בין התרנגולים החדשים לישנים, החשיבם למין אחד וסמך להתירם במסורת הישנים.

וכל זה שייך לענין התרנגולים ההם, כפי שכתב "שדומים ממש לשלנו", אך דומני שאם היה יודע המהר"י אסאד שכבודו יבוא לתלות בדבריו שהתיר תרנגולים בלא מסורת, ויתיר את המלאי והקורניש, אשר החילוק

ביניהם לתרנגולים הרגילים רב כל כך, היה מוחה בכבודו על זה.

ובפרט אחר שיש במלאי ובקורניש סימן טומאה שכל ביציהם כד וכד, כמו שהביא הרב פרידמאן בגינת ורדים (טבת תשע"ח, עמ' ריח), וכבר פסק השלחן ערוך (יו"ד פו ס"א) שכל ביצה ששני ראשיה כדין בידוע שהיא מעוף טמא.

ועוד יש בהם סימן טומאה, אחר שהודם כפות, כדאיתא בחולין (סג.) דוכיפת, שהודו כפות. ופירש רש"י שם 'שהודו כפות, כרבלתו עבה ודומה כמי שכפולה לתוך הראש וכפותה שם, והוא עוף גדול כתרנגול'. ואכן אנו רואים במלאי שאין כרבלתו עומדת בהוד כשאר התרנגולים אלא היא כמו שקיפלוה וקשרוה לראש ומחמת כריכת חוטי הקשירה נעשו בה כמין בליטות וסדקים, וגם התואר תרנגול הבר שכתב רש"י הולם את המלאי, כי הוא פראי ותוקפני ולמוד מלחמה. וכן אנו רואים בכרבולת הקורניש.

אם כן היאך יוכל לתלות כבודו דברים הללו בדעת המהר"י אסאד, שהיה מעלה על דעתו להתיר עופות הללו, דמלבד חסרון המסורת, אף יש בהם סימני טומאה?

8 אוגוסט (8) 2023 #368

יוסף חיים כהן

> כל עוף למינהו אמר:
>
> זהו עיוות דבריהם. היה לו לכבודו לכתוב להיפך: "שניהם התירו בלי מסורת כלל, אם כי הוסיפו בדבריהם שיש מסורת לרווחא דמילתא" [וכפי שציינתי בהודעה הבאה, השואל ומשיב אף התירם בפועל קודם בירור מסורת או גבית עדות ואף בלי שנהגו במשך זמן רב באכילתם].

כאשר אנו רואים בשו"ת שאילת שלום (סי' כב) שההיתר הראשון שהזכיר בתשובתו הוא על סמך המסורת, וכתב שם "בעופות הללו שלא היו נמצאים במדינות הללו, ומחדש הביאום, ודאי יכולין לסמוך על מסורות המקומות שבאו משם ואוכלים אותם שמה", רק אחר כך הוסיף עוד צירופים, ודאי שעיקר ההיתר הוא על המסורת.

וכן בשו"ת שואל ומשיב (קמא, ח"א קנב) ישנה תשובה שלימה, שהביא בה רק את ההיתר של המסורת, ולא הזכיר שם שום טעם אחר להתיר, ודאי שנסמך על המסורת.

[ולענין מה שציין בהודעה הבאה, אגיב בעזר צור בהודעה הבאה].

8 אוגוסט (8) 2023 #369

יוסף חיים כהן

> כל עוף למינהו אמר:
>
> כמובן, אי אפשר לדעת בודאות גמורה עפ"י מה שנתפשט המנהג בכל הארצות להקל, אבל מד' צדדים נראים הדברים שההיתר לא נתבסס על עדות זו כלל [מלבד מה דבלא"ה מכמה טעמים יש מקום גדול לנטות לדבריהם המחוורים של המתירים ז"ל]:

אם כבודו אינו יודע, הרי לפנינו דברי האחרונים אשר היו חלק מפולמוס הקוצ'ין, והם מעידים שהסמך של המקילים היה על המסורת.

שו"ת בית שלמה (יו"ד סי' קמו) שכתב בזה הלשון "האמת הוא שרוב חכמי זמנינו במדינתינו הורו להקל בהם, ולמעשה איני מתיר, כי **העיקר אשר סמכו עליו קצת גדולים, הוא על מה שהעידו בפניהם אנשים מארצינו הקדושה** שאוכלין שם ממין התרנגולים ההם".

שו"ת מחנה ישראל (ח"ב דף פח.) שכתב, אודות התרנגולים אשר מארץ מרחק הובאו למדינתינו וכו', **ועל פי עדות אנשי ארץ הקדושה אשר התגוררו לעת הזאת במדינתינו הותרו התרנגולים ההם, ואם לא**

שערום קדמונינו, עם כל זה אחרי אמרו שדומים המה לתרנגולים שבארץ הקדושה החזיקו איזה גדולים דגלילותינו בהיתרם.

---

8 אוגוסט (8) 2023 #370

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

(א) רואים בכמה וכמה מן התשובות שההיתר התפשט מהר מאד בכל המקומות אף קודם שעלה בידם לגבות שום עדות, והמהר"ם שיק כתב תשובתו הראשונה בתרכ"א וכותב בפירוש שעדיין לא עלה בידם לגבות עדות: "ועדיין לא בא עליהם העדות", והגרי"ש נתנזון התירם לפני גבית העדות [ביד שאול סי' פ"ב כתב: "הנה בשנת **כת"ר** כתבתי להתיר וכו' ובשנת **תרכ"ב** נתעורר שנית וכו' והנה נתברר שאוכלים אותו בארץ ישראל וכו'"].

תמה אני היאך יוכל כבודו לתלות דבריו במהר"ם שיק.

הלא המהר"ם שיק עצמו (יו"ד סי' צח) כותב בראש תשובתו "וכבר סגר עלינו בשלחן ערוך יורה דעה סי' פ"ב סעיף ג' וכתב **שאין עוף טהור נאכל אלא במסורת וכן נהגו ואין לשנות, ואם כן כבר קבלו כל ישראל עליהם את זה, ואין לנו דרך אחר להתיר, אלא על ידי מסורת,** ועדיין אין כאן מסורת ברורה, וכבר דיברתי עם הרב הגאון אבדק"ק פרעשבורג עבור זה, וגם שם עדיין לא נקבע הלכה, ואחד משלוחי ארץ ישראל אמר שאוכלים אותם בארץ הקדש, וכתב הרב הגאון מפרשבורג להתם עבור המסורת, ועדיין לא בא העדות עליהם.

ובכל תשובתו שם הוא דוחה כל צד להתיר בלא מסורת, ומעלה לחומרא "ואין לנו אלא מסורת, עד שיתברר הדבר".

אם כן תחילה וראש אנו רואים בדבריו דבר נחרץ, שחלילה וחס להקל ולהתיר בלא מסורת.

ועוד אנו רואים בדבריו ששליח מארץ ישראל אמר שאוכלים אותם בארץ הקדש, אם כן כבר היה ידוע ענין המסורת מארץ ישראל, רק מה ששלח הרב מפרשבורג לבקש עדות, זה עדיין לא נתקבל.

ומה שהביא כבודו מהגרי"ש נתנזון, הנה בדבריו שם ביד שאול (סי' פב) הוא כותב "והנה **בשנת כת"ר** הגיע מכתב ממופלג אחר ושמו אברהם שלום מגלינא, ושאל שנמצא שם תרנגולים שיש להם ג' סימנים, וגם הביצים הם כמו שלנו, רק שהרגלים ארוכים קצת יותר משאר תרנגולים, והם שכנים ונדמים עם תרנגולים שלנו. והנה הדבר פשוט שמותר כמ"ש הכו"פ ומצאתי בספר כנפי יונה שהאריך להתיר וכ"ה בשו"ת חב"י, וע"כ לפענ"ד כל שאינם בחזקת שהם טמאים רק שאינו מקובל שהוא כשר יש להתיר, ועיין בפרמ"ג בשפ"ד כאן סק"א ועיין בכנפי יונה כאן שביאר בהדיא כן **דיש לסמוך אף על יחיד המעיד כן**, כל שאינו מקובל לאסור, רק שאין להם מסורת להיתר.

הנה מבואר בדבריו בתשובתו בשנת כת"ר, כי סומך על עדות יחיד המעיד שהם נאכלים במסורת, מאחר ובמקום שבאו לשם מחדש לא היתה מסורת לאסור, אלא רק אין להם מסורת להתיר, על כן יכולים לסמוך

על הדעות שהם מותרים.

הרי שלא התיר בלא מסורת.

ועוד שכותב שם בהדיא שתרנגולים הללו ביציהם כמו שלנו, דהיינו שהם כד וחד, וכבודו מתיר לאכול תרנגולים אשר כל ביציהם כד וכד, כגון המלאי והקורניש [עי' גינת ורדים טבת תשע"ח, עמ' ריח], וכבר פסק השלחן ערוך (יו"ד פו ס"א) שכל ביצה ששני ראשיה כדין בידוע שהיא מעוף טמא.

---

8 אוגוסט (8) 2023 #371

ו

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

(ב) רבים מאד ידעו שהעופות מקורם **מסין** שכידוע לא ישבו בה יהודים מעולם, ואעתיק לשון רבי אברהם יצחק גליק ז"ל בעל מחבר יד יצחק (או"ח סי' מ"ח, ואף הוא מן המתירים בלי מסורת פרטית או עדות, והיה חתן רבי ישעיה בנעט, בנו של מהר"ם בנעט ז"ל): "על דרך התרנגולים אשר חדשים מקרוב באו במדינתנו **זה שנתיים ימים ויותר**, ומקור ארץ תולדתם היא **בארץ סינים**, הוא כינא, כאשר יאמרו **מעידי אמת**, וכן יכנום עד היום, וכו' והנה מעת הובאו הנה לקחו להם גם הרבה מאחינו ב"י מכל אשר בחרו להם וכו' עד כי פרו ורבו וגם נזקקו להתרגולים אשר ילידי מדינתינו המה, **וכמעט אין בית אשר אין בו** וכו', **ועד עתה לא היה פוצה פה עליהם, וגם לומדים מופלגים אשר בכל עיר ועיר המה ראו ולא ענו דבר**, ועתה נשמע קול צווחה ברחובותינו שחכם אחד מחכמי הדור גזר אומר שאסור לאכלן, יען כי לא מבני ארצינו וכו' וטעמו ונמוקו לא ראיתיו עד הנה, ומזה יצאו מבוהלים כי איך יזדמן שעד עתה אכלו איסור ח"ו, וגם

היאך כבודו מביא ראיה לדבריו מזה, כאשר זו ראיה לסתור.

שהרי כבודו עצמו מעתיק לשונו של היד יצחק שכתב, "עד עתה לא היה פוצה פה עליהם, וגם לומדים מופלגים אשר בכל עיר ועיר המה ראו ולא ענו דבר, ו**עתה נשמע קול צווחה ברחובותינו** שחכם אחד מחכמי הדור גזר אומר **שאסור לאכלן, יען כי לא מבני ארצינו** וכו' וטעמו ונמוקו לא ראיתיו עד הנה, **ומזה יצאו מבוהלים כי איך יזדמן שעד עתה אכלו איסור ח"ו**".

הרי מבואר בהיפך מדברי כבודו, שמתחילה לא ידעו שמקור העופות מארץ נכר, וכשנודע הדבר נזדעקו על זה, וכלשונו "**נשמע קול צווחה ברחובותינו**", וכן "**מזה יצאו מבוהלים כי איך יזדמן שעד עתה אכלו איסור ח"ו".**

והיאך עולה על דעת כת"ר לומר שבזדון חלילה וחס נהגו להקל לאכול עופות בלא מסורת, נגד דין השלחן ערוך והרמ"א (פב ס"ב וג') שאין לאכול אלא אך ורק במסורת.

ומה שהיקל היד יצחק שם לאוכלם, הנה ההיתר הראשון שכתב הוא על סמך דברי התלמוד (ב"ק נה.) אילימא משום דהאי אריך קויה והאי זוטר וכו', דאלמא אריך וזוטר מין אחד הוא, נמצא שהשווה תרנגולים הללו לתרנגולים הישנים, לומר שהחילוק של ארוך וקצר אינו חילוק, וממילא מין אחד הם, ולכך הם מותרים במסורת התרנגולים הישנים, ואילו כבודו בא להתיר את המלאי והקורניש אשר אפילו ילד קט במבט חפוז ראה יראה בעיניו את גודל השינוי ביניהם לבין התרנגולים הטהורים, ועוד שיש בהם סימני

טומאה כמבואר.

ומה שהביא כבודו מצלותא דאברהם, שכתב "אנכי סובר כי על גופי העופות **אין לנו מסורה**, הואיל שעופות שאנו דנין בהם נקראים קאחין חינא היננער, **תולדתם באונדיא סמוך לחינא**, ועופות קובריצער בא"י הם אחרות מאלו שאנו דנין בהם", אף זו ראיה לסתור, שהרי הוא ממשיך וכתוב מיד אחר כך "**ומעלת קדשו מתירם רק מפאת המסורה שבארת ישראל** שהיא רפויה בידינו", אלמא מקודם דברי הצלותא דאברהם נסמך ההיתר **רק** על המסורה, רק שהוא בא עתה לפקפק בה.

ואף מה שהמשיך וכתב טעם להקל, מצד שוכן ונדמה, לא מהני הא לקורניש והמלאי, אשר אינם נדמים כלל וכלל לעופות הטהורים, ועוד שיש בהם סימני טומאה כמבואר.

---

8 אוגוסט (8) 2023 #372

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

(ג) וכן יש להסתייע מלשון הבית שלמה [שציין לו כבודו בעצמו]: "**שרוב** חכמי זמנינו במדינתינו **הורו** להקל בהם, וכו' ולמעשה איני מתיר, כי העיקר אשר סמכו עליו **קצת** גדולים הוא על מה שהעידו וכו'", עכ"ל, ומבואר בדבריו **שבעיני** הבית שלמה הטעם העיקרי להקל הוא רק עפ"י העדות, אבל גם לדבריו רק **קצת** גדולים סמכו על טעם זה, ואילו רוב החכמים הורו להקל בלעדיה.

הנה שו"ת בית שלמה אשר כבודו בא להסתמך על דבריו, כותב בהדיא בפה מלא (יו"ד ס"ס קמו) "כיון שהשלחן ערוך ורמ"א **סגרו עלינו הדרך להחמיר**, מחמת שיטת רש"י, ורמ"א החמיר שאף על קבלת בעל המאור אין לסמוך למעשה, ואין לסמוך אלא במסורה, **וכל שכן בתרנגולים החדשים שאין להקל רק במסורה**".

ומה שדקדק כבודו מהלשון "שרוב" והלשון "קצת", יבדיל כבודו בין "חכמי זמנינו" בכללותם, לבין ה"גדולים", דהיינו גדולי הדור, שרובם אסרו הקוצ'ין, כמו הגר"ש קלוגר והכתב סופר.
ואילו היה הדבר כדברי כת"ר דרוב החכמים התירו מטעמים אחרים, איזו טעם יש במה שכתב "ולמעשה איני מתיר כי העיקר אשר סמכו עליו קצת גדולים, הוא על מה שהעידו בפניהם אנשים מארצינו הקדושה שאוכלין שם ממין התרנגולים ההם, ואני חקרתי גם כן מהבאים משם וכו' על כן קשה לסמוך על עדותן של אלו הבאים משם", דהלא אף דטעם קצת הגדולים מפוקפק, הלא טעם רוב הגדולים אינו מפוקפק.

---

8 אוגוסט (8) 2023 #373

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

(ד) היתר זה נתפשט בכל הארצות אף לאחר שרבים מגדולי הדור פקפקו על המסורת שכידוע היו עליה הרבה סתירות ובלבולים, ואדרבה המהר"ם שיק כבר בתשובתו השניה (שנכתב בתרכ"ג כשנתיים אחרי תשובתו הראשונה) דחה העדות שגבה הדברי חיים, וז"ל: "אבל היה נראה לי שרק באומדנא אומר כן, **וכן כבר צווחו על קבלת העדות הנ"ל ואמרו שבשקר העידו** וכו' וא"כ אכתי אין לנו מסורת ברור וכו'", וכן הוא בשו"ת מכתב סופר (יו"ד סי' ג') שדחה העדות מא"י, וכן כתב רבי אהרן דוד דייטש [נדפס בקובץ פנים מאירות ז' עמ' ל"א]: "אך אני ידעתי **ששקר העידו, מפי נאמנים**", עכ"ל, והכתב סופר במכתבו [שם] הודה שאכן שנתברר **כעדות שקר**, עיי"ש, וכן כתב בשו"ת יד הלוי (סי' ל"ו) שהביא בשמו ובשם אחרים שאין מקום לסמוך על העדות מא"י, וכהנה רבות, **וכל מעיין ביושר יודה שבעוף חדש בודאי לא היו סומכים על מסורת כזו**, ובמשך הזמן הלך ונתברר ענין זה יותר ויותר שאין מה להיתלות במסורת א"י,

אכן היו פוסקים שערערו על המסורת, אך היו כנגדם פוסקים שהעידו על המסורת, ובראשם עומד בעל הדברי חיים אשר מפרט בתשובה (ליקוטים והשמטות סי' מב) שחתנו הלך לארץ ישראל ולאזמיר, ושלח משם העופות הנאכלים במסורת, ובדק הדברי חיים עצמו למראה עיניו, וראה שהם דומים ממש לתרנגולים החדשים שנאכלו בעירו, ועל פי זה התירם באכילה.

8 אוגוסט (8) 2023 #374

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

לדעתי, בהחלט. אפי' למי שאינו בקיא בעופות ובתרנגולים, השינויים נראים כקלים, כש"כ ביחס לשינויים המצויים בשאר בעלי החיים בתוך מין אחד.

על זאת ניתן לומר כי את החוש אין להכחיש, **יראה העם וישפוט למראה עיניו**, אם הם שינויים קלים בין התרנגול הרגיל לבין המלאי והקורניש.

8 אוגוסט (8) 2023 #375

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> בהחלט, וכפי שבאר בטוב טעם ודעת בעל כל עוף למינהו בתגובתו [ויישר כוחו על הדברים הנפלאים], וביתר אריכות וביאור בקונטרסו הנפלא.

כנ"ל

8 אוגוסט (8) 2023 #376

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> ובפרט מה שהם קוראים קריאת הגבר שהוא סימן מובהק בדברי חז"ל לתרנגולים, בוודאי שיש בו משמעות גדולה.

וכבר כתב על טענה זו הרב מקמרנא בקונטרס כנפי נשרים (נדפס בחי' רבינו ישעיה שור עמ' עב) בזה הלשון, 'ראיתי באיזה מתיר שכתב בטביעות עינא דקלא מתירין דבר חמור, מכל שכן להתיר לזה שקורא כתרנגול, אחי היש מכאוב כזה להתיר בלתי מסורה **מדברי הבל כזה**, הרי גם שם בשינוי מועט ישתנה הכרה, מכל שכן זה הדוכיפת הטמא שקולו משונה וכל אבריו, וכי תרנגולתא דאגמא שבימי חז"ל לא קרא כתרנגול, ומאין היה הטעות לומר שהוא מין תרנגול, וכי הדוכיפת הטמא תרנגול ברא אינו קורא'.

וכן מבואר מדברי השלחן ערוך (פס ס"ב) שאין לאכול עוף אלא על ידי מסורת, וממילא לא מהני לן מידי הא דקורא כתרנגול.

וכן מתבאר מדברי כל האחרונים שדנו בענין הקוצ'ין והבראמא ושאר התרנגולים המשונים, ולא עלה על דעת אחד מהם להתיר על ידי קריאת הגבר.

ועתה יראה העם וישפוט אם במקום ספק אכילת עוף טמא, רוצה הוא לסמוך על סברא שקראה הרב מקמרנא דברי הבל, והיא בניגוד לדברי כל הפוסקים.

---

8 אוגוסט (8) 2023 #377

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> כדאי להזכיר שוב את מה שכבר הוזכר כאן בהודעות קודמות, שככל שיודעים על יותר סוגים של תרנגולים, ורואים את המשותף ביניהם, כך מתקטן יותר ויותר היחס לשינויים הקטנים, [וכמו בבני אדם שמי שמכיר רק שני אנשים משני מדינות, יראה לו שיש ביניהם הרבה שינויים, אבל כשמכיר עשרות סוגי בני אדם מעשרות מדינות, ורואה את הצד השוה בכולם, ממילא מבין שכל השינויים הם קלים ובלתי משמעותיים כלפי העיקר שהוא צורת האדם, ועל דרך זה בתרנגול].

אדרבה כאן המקום להזכיר, כי מבואר בדברי התלמוד, ודברי רבותינו הראשונים, ורוב האחרונים, שאין להתיר עוף אחד במסורת עוף אחר אפילו כשהשינוי ביניהם הוא מועט, וכדלהלן:

זה לשון הבית יוסף (יו"ד פב ד"ה מסקינן) 'מסקינן בגמרא (חולין סב.) דסנונית לבנה, אי ירוקא כריסה אסירא, ואי חיוורא כריסה שריא'. הרי לפנינו שני עופות ממין אחד הנקרא סנונית, וגם שניהם מאותו זן הנקרא סנונית לבנה, אלא שיש ביניהם הבדל בצבע הכרס, והירוק טמא והלבן טהור.

ובשו"ת מהרי"ק (סי' קנח) כתב 'סנונית הדרה בבית אסורה, ואם כריסה לבן מותרת. וכתב הרשב"א, במקומות הללו לא ראינו מי שנהג בהם היתר אף בכרס לבן. ונראה שנהגו כן מפני שהאסורה והמותרת נראין מין אחד ויבאו העולם לטעות'. הרי שהדמיון רב כל כך ביניהם, עד שיבואו לטעות בין זו לזו, ואף על פי כן זו טהורה וזו טמאה.

עוד כתב הבית יוסף (פב בענין ס"ה) בשם הרשב"א, 'היו נאכלין במקצת מקומות (כלומר, מין עופות שבחלק מהמקומות החזיקום כטהורים), ובמקצת מקומות אין נאכלין, יראה לי שסומכין על אותן מקומות

שפשט בהם היתרן, שאלמלא שקבלו כן מאבות ראשונים הבקיאים בהם לא היו נוהגין בהם היתר. ואפשר דלאותן שנהגו בהם איסור, אוסרין, שאני אומר מותרין הם, אלא שנהגו בהם איסור מפני עופות טמאים הדומים לאלו הנמצאים באותן המקומות'.
הרי מבואר מדברי הרשב"א שעוף זה מותר הוא, אלא שנהגו בו איסור כדי שלא יבואו לטעות ולאכול עוף טמא הדומה לו. נמצא לפנינו שני מיני עופות, האחד טהור והשני טמא, והדמיון ביניהם רב כל כך עד כדי שיוכלו לטעות שהטמא הוא הטהור (וכעי"ז כתבו התוספות בחולין סג. ד"ה הא). ולפי זה בשני עופות דומים הבאים לפנינו, כל שיש ביניהם איזה חילוק, לא נוכל להתיר אחד על פי מסורת השני, דאף שהם דומים אפשר שזה טהור וזה טמא.

עוד אמרו במסכת חולין (סג.) שקיטנא אריכי שקי וסומקי, שריא, גוצי וסומקי, אסירי. אריכי שקי וירוקי אסירי. ופירש רש"י 'שקיטנא, שם העוף ויש בהן שני מינין אותם ששוקיהן ארוכין וגופו אדום שרי'. הרי מבואר שהעוף שקיטנא יש בו שני מינים שצבע שניהם סמוק, דהיינו אדום, אלא שהאחד שוקיו ארוכים והוא טהור, והשני שוקיו קצרים והוא טמא. וכן מתבאר שם דאפילו אותו ששוקיו ארוכים, דוקא אם צבעו אדום הוא טהור, אבל אם צבעו ירוק הוא טמא. נמצא שבשינוי אחד של צבע, או אורך השוקיים, נהפך מטהור לטמא. ולפי זה כל שיש איזה שינוי בין שני עופות לא נוכל להתיר אחד במסורת חבירו, שהרי אפשר שזה טהור וזה טמא.

עוד אמרו בחולין (סג:) נאמן הצייד לומר עוף זה טהור מסר לי רבי. ואמרינן התם דדוקא רבו צייד, אבל רבו חכם מי ידע להו. ופירש רש"י 'מי ידע בהו, כלום מכירן שלא יהא אחד דומה לזה והוא טמא'. הרי מבואר שיכולים להיות שני מינים דומים, אחד טמא ואחד טהור, והם דומים כל כך עד שהחכם שאינו בקי בכל מיני העופות יטעה ביניהם ויסבור שהטמא הוא ממין הטהור.

וכן כתב בשו"ת מהרי"ל (סי' צה) 'דבשינוי מועט מתהפך הענין.

וכן כתב הנודע ביהודה (תניינא, יו"ד כט) 'שבעופות הוא דבר מצוי שכמה מינים שוים זה לזה בתואר ובקומה, וצריך טביעת עין להכיר בין זה לזה, להבדיל בין טמא לטהור, ואין כל אדם יכול לבחון כי אם הציד'. וממילא כל שיש שינוי מועט בין שני המינים אין לטהר אחד על פי מסורת השני.

גם בכנסת הגדולה (הגב"י אות ל) הביא דברי מהרי"ל שהבאתי למעלה 'דבשינוי מועט מתהפך הענין'.

גם בדברי יחזקאל (הלברשטם, תשובות סי' כא) כתב, 'זה הכלל, כל עוד שאינו שווה לעופות שאנו אוכלין, הגם שדומין להם בתמונתו והשינוי מעט, אין אנו רשאין לאוכלן'. וכתב עוד (בראש ספר אילה שלוחה) 'בדבר הבר אווזות גדולות שבאו מחדש וכו', אם ירצה להתיר בטעם שאין זה שינוי מה שהם גדולים הרבה מאותם שאנו אוכלין עד עתה, גם זה טעות, כי גמרא מפורשת בפרק אלו טריפות, דהרבה עופות יש שדומין לטהורים, רק שהם בשינוי קטן, וטמאין הם, כמו דאיתא בדף ס"ג אמר רב יהודא אריכי שוקא שריא גיצי אסורי. יעוין ברש"י שם דיבור המתחיל אלא אינהו מי ידע בהו, שכתב וזה לשונו, כלום מכירן שלא יהא אחד דומה לזה והוא טמא. עד כאן לשונו.

גם בבית שלמה (דרימר יו"ד קמח, ד"ה ומבואר) כתב 'דכל שיש שינוי מועט אי אפשר להתיר רק על פי מסורת ממין זה ממש'.

גם במכתב סופר (יו"ד סי' ג) מתחילה צידד דשינוי מועט לא בעי מסורת, והזכיר גם הגמרא דבבא קמא הנ"ל, ואחר כך (בסי' ד) כתב 'באמת לעניות דעתי קשה להתיר בלי מסורת ברורה, דהיינו על פי בקי ורגיל ומכיר זה המין ובשמו, וקשה לסמוך על טביעת עין דמיון צורתם לצורת אותן שראה במקומו, כי בקל יש לטעות, יעיין בתשובת מהרי"ל סימן ק'.

גם בספר כמו השחר (אות ע', ס"ק כ) כתב בזה הלשון, 'כתב מהר"י כהן, אפשר מה שכתב רש"י שאין לאכול עוף אלא במסורת, מיירי במשונה הרבה מאותן שאנו אוכלין, אבל המשונה קצת אין לחוש. אלו דבריו. והשבתי, בחולין דף ס"ב (ע"א) סנונית לבנה חיורא כרסה שרי, ירוקה כרסה אסור. ושם (סב:) מרדו

זגיד ואכל שרי סגיד ואכל אסור. ובדף ס"ג שקיטני אריכי שקי וסומקי שרי, גוצי וסומקי או אריכי וירוקי אסור. ושם תנו רבנן עורב זה עורב אוכמא, כל עורב להביא עורב העמקי, דהיינו עורב לבנה, עיין שם. מבואר שבמעט שינוי במראה, או בגודל וקוטן, תלי הטומאה והטהרה. ובשו"ת צמח צדק סימן כ"ט בקונטרס אחרון מבנו ז"ל, כתב דאפשר להיות שני עופות והמה מין אחד וזה טהור וזה טמא. ובחולין (סג.) בשקנאי ובטנאי דקאמר הא באתרא דשכיח פרס ועזניה, הא באתרא דלא שכיח. פירש רש"י, בשכיח פרס ועזניה דדמי חיישינן שמא ממינם הוא. ובלב אריה ביאר כוונת רש"י שהן דומין ולא לגמרי, אבל אין חלוקין רק בשינוי מועט, ומי ישער זה. הרי דבשינוי מועט זה טמא וזה טהור, לכך ודאי בעי מסורת על עוף זה דייקא'.

גם באגרות משה (יו"ד ח"א סי' לד) כתב 'צריך דוקא שהמעידים יראו ויכירו בטביעות עין שעוף זה הוא שאוכלין אותו במדינה ההיא, ויהיו אנשים מדקדקים שלא יאמרו בדדמי וכו', ובפרט שיש הרבה עופות הדומים לעוף זה, שצריך לזה דקדוק גדול, שאין לסמוך על סתם אנשים, ולא נחשב זה מסורת'.

ועיין עוד בדברי הרב יוסף טאוב (קונ' פולמוס עופות הפטם, אות ה) שהביא ראיה משכוי היער דבשינוי מועט מתהפך לטמא.

---

8 אוגוסט (8) 2023 #378

כ

כל עוף למינהו

כבודו חוזר ומערבב ד' נידונים שונים בתוספת כל טענותיו הראשוניות.
כדי שתהיה תועלת לקוראים כאן, בואו נפריד בין הנושאים ונתמקד בכל אחד ואחד מהם לבדו.

יש כאן ד' נידונים שונים [הנוגעים לפולמוס הקוצ'ין בלבד]:
א) אם היו אחרונים שהיו מתירים את הקוצ'ין בלי מסורת **פרטית** מא"י [שאף אם היתה מתבררת להם סתירת המסורת היו מתירים] או **שכולם** נסמכו **רק** על המסורת?
ב) אם נודה שהיו מתירים בלי מסורת **פרטית**, אם המנהג שנתפשט להקל בכל הארצות נעשה על פי דבריהם או עפ"י המתירים שמכח המסורת הפרטית מא"י, או שענין זה הוא בלתי ידוע?
ג) אם נודה שהיו אחרונים שהיו מתירים בלי מסורת פרטית, מהו **עיקר** טעמם?
ד) אם נודה שהיו אחרונים שהיו מתירים בלי מסורת פרטית, האם נימוקיהם שייכים אף בעופות הפטם?

כמובן, אם אין הסכמה בינינו כבר בנידון האי, אין טעם לבוא ולדון בג' הנושאים האחרים.

לגבי הנידון הא', כדי שתהיה תועלת מהויכוח, עלינו לקבוע מראש ענין אחד הקשור **להבנת הנקרא**.

כאשר פוסק מסויים מביא למשל ג' טעמים שונים להקל באיזה נידון, לכל היותר אפשר לומר בדעתו בג' דרכים: **(א)** כל טעם הוא טעם מספיק בפני עצמו להקל, ולכן אף אם יפלו שנים מהם, עדיין ההיתר במקומו עומד, **(ב)** צריכים את צירוף כל הג' ביחד כדי להתיר, **(ג)** אחד מהם הוא העיקרי, וכל השאר אינו אלא לתוספת חיזוק.

אם הפוסק מביא כל ג' הטעמים מבלי לרמוז בלשונו שיש לו איזה פקפוק עליהם, א"כ עלינו להניח כאפשרות הא' [אא"כ הקושי באחד מהם גלוי מאליו], ואילו במקום שהוא מורה בלשונו שיש איזה פקפוקים

או חולשות באחת או בכל טענותיו, א"כ עלינו לומר כאפשרות הב' או הג', הכל לפי נענין ולפי שיקול דעתו של המעיין.

ולכן, בנידון דידן, אפי' אם פוסק אחד למשל מביא להתיר עפ"י מסורת **פרטית** של עדות מא"י, דבר מובן מאליו הוא שאין מכך שום ראיה כלל וכלל שלא היה מתיר בלעדיה מטעמים אחרים [כש"כ כשהוא כותב כן בעצמו בפירוש...].

לכן, כדי שתהיה תועלת לקוראים כאן, בואו נתמקד תחלה רק בדעתם של ב' מגדולי אותו הדור: הגרי"ש נתנזון ז"ל ומהרי"א ז"ל בענין זה [רק בנידון של הקוצ'ין, ולא בנידון של עופות הפטם שבימינו כעת]. אם אין הסכמה בינינו בדעתם, אין שום תועלת להמשיך ולדון בשאר ג' הנידונים הנ"ל.

האם הגרי"ש נתנזון ומהרי"א היו סבורים שיש להתיר את הקוצי'ן אפי' אם היתה מתבררת לו סתירת המסורת הפרטית עליו או לא?

---

8 אוגוסט (8) 2023 #379

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

כבודו חוזר ומערבב ד' נידונים שונים בתוספת כל טענותיו הראשוניות.
כדי שתהיה תועלת לקוראים כאן, בואו נפריד בין הנושאים ונתמקד בכל אחד ואחד מהם לבדו.

יש כאן ד' נידונים שונים [הנוגעים לפולמוס הקוצ'ין בלבד]:

לחץ כדי להרחיב...

איני יודע מאין הביא כבודו את כל הנידונים הללו.

יש נידון אחד שנדון כאן.

מרן בשלחן ערוך (פב ס"ב) והרמ"א (שם ס"ג) הורו שאין לאכול עוף אלא במסורת, וכן נהגו בכל קהילות ישראל כבר מתקופת הראשונים במשך מאות שנים.

מה שטען חבר הפורום "מקיים דברי חכמים" הוא, כי במאה וחמישים שנים האחרונות, נהגו ישראל להקל לאכול תרנגולים בלי מסורת, והוא מפרש כי מה שנהגו לאכול את הקוצ'ין אינו מחמת המסורת, אלא מחמת שהקלו לאכול תרנגולים בלי מסורת.

ועל זה באתי לחלוק, כי לא באו חכמי ישראל, וכן עם ישראל, לפרוץ גדר ולהתיר תרנגולים בלא מסורת,

אלא עיקר הסמך של המתירים, ועיקר הסמך של המנהג, היו על פי העדויות על מסורת.

זה הוא הנדון שהיה בפורום זה, ולא נדונו כאן שאלות תיאורטיות כגון "אילו היה עוף שאין עליו עדויות של מסורת האם היו מתירים אותו", אלא באתי לברר דבר אחד, שלא נעלה על דעתינו חלילה לומר שעם ישראל וחכמיו פרצו גדר והקלו לאכול תרנגולים בלא מסורת.

ועל זה הבאתי למעלה באורך דברי אחרונים רבים אשר היו מעורבים בפולמוס הקוצ'ין, ומבואר מדבריהם שעיקר הסמך והיסוד של המתירים, ושל הנוהגים להקל, היה על סמך העדויות של המסורת, וחלילה לא פרצו ישראל גדר לעבור על דין השלחן ערוך להתיר עופות בלא מסורת, וקל וחומר לא עופות שיש בהם סימני טומאה כגון המלאי והקורניש.

---

8 אוגוסט (8) 2023 #380

מ

מקיים דברי חכמים

יוסף חיים כהן אמר:

איני יודע מאין הביא כבודו את כל הנידונים הללו.

יש נידון אחד שנדון כאן.

לחץ כדי להרחיב...

חבל שכבו' מנסה להתחמק,
הרב בעל כל עוף למינהו צודק במאת האחוזים שכדי שלא יצאו כולם מבולבלים מכל הצדדים כדאי למקד את הדברים,
וכולם יודעים וגם רואים בהודעות הקודמות ששורש הנידון הוא מה היה טעמם של המתירים בפולמוס הקוצ'ין, ולכן אם כבו' חפץ באמת כדאי מאוד להמשיך ולדון עם הרב בעל עוף כנף למינהו בצורה ממוקדת ומסודרת, ובאם לא, מבין כל אחד שאין כאן אלא התחמקות מהאמת.

ובאמת היה עדיף שלא אגיב בנתיים כדי שלא יווצר שוב בלבול וחוסר מיקוד, אבל מחמת שכבו' מזכיר את שמי, ע"כ בהכרח להעמיד דברים על דיוקם.
כבר כתבתי כמה פעמים, ואחוז על כך שוב, מעולם לא טענתי [לא אני ולא בעל כל עוף למינהו ולא אף אחד] שנהגו במאה חמישים שנה האחרונות לאכול עוף בלי מסורת ולא כדברי הרמ"א, ח"ו ח"ו.
ובוודאי שאף אחד לא בא לשנות את המנהג שיסד הרמ"א.
אבל מאידך לומר שההיתר בפולמוס הקוצ'ין היה בהסתמכות בעיקר על המסורת מאר"י, אינו אמת לכל המעיין בדברי השותי"ם שעסקו בנידון זה, ובפרט כפי שסיכם את הדברים בדרכי תשובה וכדלעיל [כלפי גוף הדברים אין צורך ואין עניין להיכנס לויכוח איתי, אלא לדון במו"מ אמיתי וישר עם בעל כל עוף למינהו, ובהתמקדות בנקודות שביקש].

וכל הציטוטים שהביא כבו' אין בהן רמז שזה עיקר הטעם, ואדרבא רוב הציטוטים מוכיחים להיפך, וכן מפורש בהרבה ציטוטים שהבאתי אני ובעל כל עוף מינהו, [וכנ"ל, המשך המו"מ במקומו הנכון].

אני שוב חוזר על הנ"ל **שאם כבו' חפץ באמת, ציבור הקוראים מצפה לראות מו"מ ענייני וממוקד עם בעל כל עוף למינהו, דייקא בסדר שביקש, וכפי שכל אחד מבין שרק כך אפשר להגיע לבירור הדברים לאמיתתם,** וכל כוונתי בהודעה זו היא מחמת שכבו' כתב בשמי דברים שלא אמרתי ע"כ הוכרחתי להעמיד את הדברים על דיוקם.

---

9 אוגוסט (8) 2023 #381

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> חבל שכבו' מנסה להתחמק,
> הרב בעל כל עוף למינהו צודק במאת האחוזים שכדי שלא יצאו כולם מבולבלים מכל הצדדים כדאי למקד את הדברים, וכולם יודעים וגם רואים בהודעות הקודמות ששורש הנידון הוא מה היה טעמם של המתירים בפולמוס הקוצ'ין, ולכן אם כבו' חפץ באמת כדאי מאוד להמשיך ולדון עם הרב בעל עוף כנף למינהו בצורה ממוקדת ומסודרת, ובאם לא, מבין כל אחד שאין כאן אלא התחמקות מהאמת.

מנסה להתחמק ממה? מדיון תיאורטי?

אינני מתחמק, אני **אומר בפה מלא** שאיני רואה כל טעם בדיון תיאורטי, זה דבר ברור שהקהילות שנהגו להקל ולאכול את הקוצ'ין הסתמכו על המציאות שהיתה בפועל [בה היו עדויות שעוף זה נאכל בארץ ישראל], וכן הסתמכו על מה שהורו הפוסקים בפועל בנידון זה, ולא שייך לומר שנסמכו על מחשבות ותיאוריות מה היו הפוסקים אומרים אילו המציאות היתה שונה, הלכך איני רואה כל טעם לאבד זמן יקר בדיון כזה, מה גם שמאד קשה לשער מה היה הפוסק מורה במקרה שהמציאות היתה שונה.

---

9 אוגוסט (8) 2023 #382

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:

> ובאמת היה עדיף שלא אגיב בנתיים כדי שלא יווצר שוב בלבול וחוסר מיקוד, אבל מחמת שכבו' מזכיר את שמי, ע"כ בהכרח להעמיד דברים על דיוקם.
> כבר כתבתי כמה פעמים, ואחוז על כך שוב, מעולם לא טענתי [לא אני ולא בעל כל עוף למינהו ולא אף אחד] שנהגו במאה חמישים שנה האחרונות לאכול עוף בלי מסורת ולא כדברי הרמ"א, ח"ו ח"ו.
> ובוודאי שאף אחד לא בא לשנות את המנהג שיסד הרמ"א.

הרמ"א וגם מרן, לא חילקו בין משפחות התרנגולים, ובין משפחות התוכים, ובין משפחות שאר העופות, אלא אמרו דבר אחד ברור, שאין לאכול עוף אלא אם כן יש להם מסורת שמסרו להם אבותיהם שהוא טהור, וכבודו רוצה להתיר עופות שאין להם מסורת כלל וכלל, כגון המלאי והאסיל, שבאו מהמזרח הרחוק שלא היו שם קהילות של יהודים, ומעולם לא שמענו על יהודי שאכל מעופות אלו, ועוד שכל ביציהם כד וכד שהוא סימן טומאה, וכן הודם כפות. אם כן ברור שכבודו בא לשנות ממה שנהגו כמה מאות שנים כדעת רש"י והרא"ש וסייעתם וכמו שפסקו מרן והרמ"א.

---

9 אוגוסט (8) 2023 #383

ו

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> אבל מאידך לומר שההיתר בפולמוס הקוצ'ין היה בהסתמכות בעיקר על המסורת מאר"י, אינו אמת לכל המעיין בדברי השותי"ם שעסקו בנידון זה, ובפרט כפי שסיכם את הדברים בדרכי תשובה וכדלעיל [כלפי גוף הדברים אין צורך ואין עניין להיכנס לויכוח איתי, אלא לדון במו"מ אמיתי וישר עם בעל כל עוף למינהו, ובהתמקדות בנקודות שביקש].
> וכל הציטוטים שהביא כבו' אין בהן רמז שזה עיקר הטעם, ואדרבא רוב הציטוטים מוכיחים להיפך, וכן מפורש בהרבה ציטוטים שהבאתי אני ובעל כל עוף מינהו, [וכנ"ל, המשך המו"מ במקומו הנכון].

כבר ערכתי לעיל באורך את דברי הפוסקים, ואם כבודו אינו מקבל את דברי, הרי הדברים מונחים בפני הציבור, והבוחר יבחר את אשר נראה לו קרוב לאמת.

---

9 אוגוסט (8) 2023 #384

מ

מקיים דברי חכמים

> יוסף חיים כהן אמר:

מנסה להתחמק ממה? מדיון תיאורטי?

אינני מתחמק, אני **אומר בפה מלא** שאיני רואה כל טעם בדיון תיאורטי, זה דבר ברור שהקהילות שנהגו להקל ולאכול את הקוצ'ין הסתמכו על המציאות שהיתה בפועל [בה היו עדויות שעוף זה נאכל בארץ ישראל], וכן הסתמכו על מה שהורו הפוסקים בפועל בנידון זה, ולא שייך לומר שנסמכו על מחשבות ותיאוריות מה היו הפוסקים אומרים אילו המציאות היתה שונה, הלכך איני רואה כל טעם לאבד זמן יקר בדיון כזה, מה גם שמאד קשה לשער מה היה הפוסק מורה במקרה שהמציאות היתה שונה.

כבו' מתחמק מדיון אמיתי לעיין היטב בדברי השותי"ם מה מבואר בדבריהם, מאיזה טעם התירו, מה הטעם העיקרי, ומה לרווחא דמילתא, ואחרי שיתברר מהו טעמם של גדולי האחרונים, להמשיך ולדון האם אכן יש דברים שבפטם יותר גרוע או שלא, והאם סימני הביצים הם סיבה לאסור או שלא [מכמה טעמים המבואר בגדולי האחרונים], והאם יש מקום לחשוש לתרנגולת שהיא הדוכיפת או לא.
ודיון אמיתי הוא לעיין היטב בדברי השותי"ם ולהבין מתוך דבריהם מהו עיקר הטעם ומה טפל, ולא לחזור שוב ושוב על אותם שתי שורות, ולהתעלם מכל שאר הציטוטים שמביאים לכבו' מגדולי האחרונים שאותם הוא מצטט שמבואר שם הפוך.
אם כבו' חושב שבציטוט שתי שורות מכל שו"ת יצליח להטעות את הציבור כאילו זה כל מה שכתוב בתשובות שם, וכשמבקשים דיון של בירור אמיתי מה כתוב בשותי"ם, כבו' מתחמק בחלקלקות לשון, שידע כבו' שהציבור אינו טיפש.
במחילה מכבו' אם כתבתי מעט בחריפות.

---

9 אוגוסט (8) 2023 #385

מ

מקיים דברי חכמים

יוסף חיים כהן אמר:

הרמ"א וגם מרן, לא חילקו בין משפחות התרנגולים, ובין משפחות התוכים, ובין משפחות שאר העופות, אלא אמרו דבר אחד ברור, שאין לאכול עוף אלא אם כן יש להם מסורת שמסרו להם אבותיהם שהוא טהור, וכבודו רוצה להתיר עופות שאין להם מסורת כלל וכלל, כגון המלאי והאסיל, שבאו מהמזרח הרחוק שלא היו שם קהילות של יהודים, ומעולם לא שמענו על יהודי שאכל מעופות אלו, ועוד שכל ביציהם כד וכד שהוא סימן טומאה, וכן הודם כפות. אם כן ברור שכבודו בא לשנות ממה שנהגו כמה מאות שנים כדעת רש"י והרא"ש וסייעתם וכמו שפסקו מרן והרמ"א.

זה חושבים כשלומדים רק שו"ע ורמ"א ושורה פה שורה שם בדברי האחרונים,
אבל כשמעיינים בכל התשובות שכתבו גדולי האחרונים מתחילתם ועד סופם, רואים איך הם למדו את דברי השו"ע והרמ"א, איזה מיו צריך מסורת פרטית ואיזה לא, וכשמתבוננים בעין האמת רואים על פי מה נתפשט המנהג [כלשון הדרכי תשובה שפשטה ההוראה בכל המדינות לאכלן בלי שום מפריע, ומבואר בדבריו בהדיא מהו טעם המתירים שעל פיו נתפשט המנהג, וכדלעיל], ואז מבינים היטב את הוראת רוב ככל גדולי ההוראה שבדורנו שאף אחד לא שכח את דברי השו"ע והרמ"א ח"ו.

---

9 אוגוסט 2023 (8) #386

יוסף חיים כהן

מקיים דברי חכמים אמר:

כבו' מתחמק מדיון אמיתי לעיין היטב בדברי השותי"ם מה מבואר בדבריהם, מאיזה טעם התירו, מה הטעם העיקרי, ומה לרווחא דמילתא, ואחרי שיתברר מהו טעמם של גדולי האחרונים, להמשיך ולדון האם אכן יש דברים שבפטם יותר גרוע או שלא, והאם סימני הביצים הם סיבה לאסור או שלא [מכמה טעמים המבואר בגדולי האחרונים], והאם יש מקום לחשוש לתרנגולת שהיא הדוכיפת או לא.
ודיון אמיתי הוא לעיין היטב בדברי השותי"ם ולהבין מתוך דבריהם מהו עיקר הטעם ומה טפל, ולא לחזור שוב ושוב על אותם שתי שורות, ולהתעלם מכל שאר הציטוטים שמביאים לכבו' מגדולי האחרונים שאותם הוא מצטט שמבואר שם הפוך.
אם כבו' חושב שבציטוט שתי שורות מכל שו"ת יצליח להטעות את הציבור כאילו זה כל מה שכתוב בתשובות שם,

דומני שהבאתי מתוך דבריהם של האחרונים, על מה סמכו, ומבואר ברור בדבריהם שסמכו על המסורת, ואם יש לכבודו הערה על דברי, כבודו מוזמן לכותבה, ואפשר לדון בה.

אך באשר למה שהציע בעל הכל עוף למינהו, להתחיל לדון מה היו אומרים הפוסקים על מציאות אחרת, אילו לא היו עדויות על מסורת, על זה השבתי שזה הוא דיון תיאורטי, ומלבד זה שלעניות דעתי אין לנו יכולת לנבא בבירור מה היה מורה הפוסק במציאות שונה מהמציאות שנשאל עליה, לבד מזה, איני רואה שום צורך לדון בדבר תיאורטי, כי ברור מאיליו שהמנהג התפשט מכח מה שאירע בפועל, ומכח מה שכתבו הפוסקים בפועל, ולא נתפשט המנהג מכח שאלות תיאורטיות, ולכך איני רואה כל טעם לדון בזה.

וכבר ביארתי לעיל את כל זאת, ואיני יודע מפני מה לא נתבארו הדברים לכבודו.

9 אוגוסט 2023 (8) #387

יוסף חיים כהן

מקיים דברי חכמים אמר:

זה חושבים כשלומדים רק שו"ע ורמ"א ושורה פה שורה שם בדברי האחרונים,
אבל כשמעיינים בכל התשובות שכתבו גדולי האחרונים מתחילתם ועד סופם, רואים איך הם למדו את דברי השו"ע והרמ"א, איזה מיו צריך מסורת פרטית ואיזה לא, וכשמתבוננים בעין האמת רואים על פי מה נתפשט המנהג [כלשון הדרכי תשובה שפשטה ההוראה בכל המדינות לאכלן בלי שום מפריע, ומבואר בדבריו בהדיא מהו טעם המתירים שעל פיו נתפשט המנהג, וכדלעיל], ואז מבינים היטב את הוראת רוב ככל גדולי ההוראה שבדורנו שאף אחד לא שכח את דברי השו"ע והרמ"א ח"ו.

אכן כשרואים את כל דברי האחרונים שדנו על הבראמא, ועל הקוצ'ין, והתרנגולים בעלי חמש האצבעות, וכל שאר התרנגולים החדשים, שכולם טרחו לברר בכל מין ומין ממיני התרנגולים אם יש לו מסורת, מבואר בבירור שהבינו כולם שגם תרנגול חדש צריך מסורת, ואין שום היתר כללי על כל התרנגולים.

ואין כל חדש תחת השמש כי כבר היו כאלו שרצו לטעון כדברי כבודו כמו שהביא בשו"ת לבושי מרדכי (מהדו"ק יו"ד מד) וזה לשונו, "ימים לא כבירים היה במחיצתי אחד מהרבנים המתירים ושאלתיו על ההיתר, ואמר תרנגול אינו אלא תרנגול דא ודא אחת הוא, **והוכחתיו על פניו**, לא כן אלפן רבותינו הקדושים, הלא מקובלין אנחנו להחמיר במנהגי ישראל יותר מדברי תורה. וכי השם תרנגול גורם להתיר אותו הלא גם תרנגול דאגמא בשם תרנגול יקרא.

וכן כתב בשו"ת חבצלת השרון (תניינא סי' כו) וזה לשונו:
והנה פגיעתו בכבוד כל גדולי התורה הנ"ל גרם לו שחשד בכשרים לומר שטעו, **ולקה בגופו שהוא טעה לגמרי בענין זה, דהנה כל המציאה שמצא בהעתקה מחכמי הטבע הוא שיש מינים חלוקים כמו מיני תרנגולים**, אווזים, וכדומה, ויש במין אחד ראססען חלוקים שעשו על ידי הרכבה וכולם מין אחד הם, והנה מי יאמר לו שאנו מכחישים זאת, והרי הוא ש"ס מפורש חולין (סג:) דמאה מיני עופות טמאים יש במזרח וכולן מין איה הם, ועם כל זה אשאלהו, וכי לא מוכרח הוא להודות דאם נמצא ראססע אחת שאין לה סימני טהרה שהיא אסורה אף שהיא ממין הטהור, **דאי אפשר לו להכחיש ש"ס מפורש בתרנגולא דאגמא** בחולין (סה:) ונדה (נ:) דאסור, ובין לתירוץ ראשון שבתוס' שם שמין אחד הם לגמרי, ובין לתירוץ השני שבתוס' שם דתרנגול ותרנגולתא דשם שני מינים הם, על כל פנים נכנסים שניהם בסוג מין תרנגולים, דשמם מוכיח עליהם, רק בע"כ הכוונה דהם ראססען חלוקים, ואפילו הכי התרנגול שאין לו סימני טהרה אסור. **וכן מבואר שם בש"ס נדה הנ"ל דתרנגול ברא הוא עוף טמא** וכו', וכיון דאין אנו בקיאין בסימני טהרה איך אפשר לנו להתיר שום ראססע חדשה הבאה לפנינו בלי מסורת.

וכן כתב בשו"ת הרי"מ (יו"ד ס"ס ח) וזה לשונו:
בפרט בשם תרנגולים דמפורש בש"ס ופוסקים שיש בהם שהן אסורים עמוני וכו ע"ש חולין ס"ב ע"ב.

וכן כתב בשו"ת אבני חן (ח"ב עמ' רכה) וזה לשונו:
מאחר שכל חובת מסורת לא באה אלא **בעקבות המכשול אצל תרנגולתא דאגמא (חולין סב:) מכאן מוכרח שגם לגבי זן משונה שבתוך המין גופיה, איכא חובת מסורת**.

---

9 אוגוסט (8) 2023 #388

מ

מקיים דברי חכמים

יוסף חיים כהן אמר:

דומני שהבאתי מתוך דבריהם של האחרונים, על מה סמכו, ומבואר ברור בדבריהם שסמכו על המסורת, ואם יש לכבודו הערה על דברי, כבודו מוזמן לכותבה, ואפשר לדון בה.

אך באשר למה שהציע בעל הכל עוף למינהו, להתחיל לדון מה היו אומרים הפוסקים על מציאות אחרת, אילו לא היו עדויות על מסורת, על זה השבתי שזה הוא דיון תיאורטי, ומלבד זה שלעניות דעתי אין לנו יכולת לנבא בבירור מה היה מורה הפוסק במציאות שונה מהמציאות שנשאל עליה, לבד מזה, איני רואה שום צורך לדון בדבר תיאורטי, כי ברור

> מאיליו שהמנהג התפשט מכח מה שאירע בפועל, ומכח מה שכתבו הפוסקים בפועל, ולא נתפשט המנהג מכח שאלות תיאורטיות, ולכך איני רואה כל טעם לדון כזה

במחילה מכבו', אין מה לדון בכזה צורה של מו"מ.
כזה מומחיות של התעלמות עדיין לא ראיתי.
כבר כתבו לכבו' וציטטו והראו לעין כל איך שגדולי האחרונים שהתירו את הקוצין, לא נמסכו על המסורת, אלא על דברים אחרים לחלוטין, אלא שחלקן הביאו את המסורת לרווחא דמילתא כפי שניכר מדבריהם לכל מבקש אמת, וכפי שסיכם את הדברים הדרכי תשובה [שוודאי נחת לעומק דבריהם והבין היטב מדבריהם ומה עיקר מה טפל], וברור מהדברים על מה סמך נתפשט המנהג.
ואף אחד לא ביקש לדון דיון תיארוטי מה "היו" אומרים על מציאות אחרת, אלא בסך הכל לדון דיון אמיתי מה הם "כבר" אמרו על נידונם, ואז לדון אם יש טעם לחלק בין נודנם לנידוננו, או שנידוננו שונה מאיזה טעם.

---

9 אוגוסט 2023 (8) #389

מ

מקיים דברי חכמים

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> אכן כשרואים את כל דברי האחרונים שדנו על הבראמא, ועל הקוצ'ין, והתרנגולים בעלי חמש האצבעות, וכל שאר התרנגולים החדשים, שכולם טרחו לברר בכל מין ומין ממיני התרנגולים אם יש לו מסורת, מבואר בבירור שהבינו כולם שגם תרנגול חדש צריך מסורת, ואין שום היתר כללי על כל התרנגולים.
>
> [illegible]
>
> לחץ כדי להרחיב...

אינני מתכוון להמשיך לנהל מו"מ בצורה כזו,
רק בשביל הקוראים שלא יטעו, אדגיש את הדברים הפשוטים שהוזכרו לעיל, שאכן היו מגדולי הדורות שהחמירו, אבל רוב גדולי הדור התירו [כמבואר בשו"ת בית שלמה], **וכן נתפשטה ההוראה לאוכלן בפשיטות גמור באין מפריע בכל המדינות** כלשון הדרכי תשובה [סי' פב ס"ק לד].
ואמנם המחמירים חששו למיני תרנגולים טמאים, אבל ע"ז גופא חלקו המתירים מכמה טעמים, הן כי לדעת רמב"י [שעיקר ההלכה כוותיה], לא ייתכן שתרנגון שיש לו ג' סימני טהרה יהיה טמא, והן מצד שפרים ורבים זה עם זה, ומעוד טעמים, ולפי דבריהם אכן אין מין תרנגול טמא, ותרגולתא דאגמא צ"ל שאינו מין תרנגון כלל וכמו שהאריך בה בקונט' בטוט"ד.
[שו"ת אבני חן אינו מהאחרונים דאז, אלא ממחבר בן דורנו שכפי הנראה לא נחת לכך שגדולי האחרונים אינם סוברים כך].

---

9 אוגוסט 2023 (8) #390

כ

כל עוף למינהו

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> איני יודע מאין הביא כבודו את כל הנידונים הללו.
>
> יש נידון אחד שנדון כאן.
>
> מרן בשלחן ערוך (פב ס"ב) והרמ"א (שם ס"ג) הורו שאין לאכול עוף אלא במסורת, וכן נהגו בכל קהילות ישראל כבר מתקופת הראשונים במשך מאות שנים.

בכל ויכוח אני משתדל לרדת לסוף דעתו של השני ולנסות להבין במה חלוק עלי וטעמו, אך הפעם לא זכיתי להבין כלל וכלל מהי כוונתו או רמיזותיו של כבודו.
הנידון האחד הזה שמזכיר כבודו **לא נידון בפורום זה בכלל** [אלא רק ד' הנידונים שהזכרתי לעיל נידונו בהרחבה]. מעולם לא באתי לחלוק על חיוב המסורת כדעת השו"ע והרמ"א.

כדי להפיק תועלת מן המשא והמתן, מן הראוי לסכם תחילה במה אנו מסכימים ובמה אנו חלוקים.

מסכימים: **(א)** יש חיוב מסורת ואי אפשר לסמוך על ג' סימני לבד [כדעת רש"י].

חלוקים: **(א)** מהו תוקף החיוב הנ"ל - מעיקר הדין, או מספק, או לחומרא, או ממנהג, וכו'. **(ב)** אם התרנגולים המשונים הנ"ל הם מכלל מין התרנגול שיש עליו מסורת [מכח כל מיני ראיות שונות], או שיש ביניהם שינויים גדולים המחייבים אותנו לומר שהם שני מינים נפרדים וממילא חייבים מסורת בפני עצמה.

כבודו יכול לחזור שוב ושוב על טענותיו בתוספת כל טענותיו הראשוניות מתחילת האשכול פעמים רבות ונוספות, אבל כדי שתהיה תועלת לקוראים מן הדיון, לכן הצעתי להתמקד בנקודה אחת יסודית בלבד.

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> שאיני רואה כל טעם בדיון תיאורטי

שאלה תיאורטית? זאת שאלה מעשית ביותר. האם מותר לאכול תרנגול קוצי'ן או לא? האם מי שבטוח [כמוני] שהמסורת הפרטית מא"י יסודה בטעות, או מי שעכ"פ חושש מאד לפקפוקים החמורים שכתבו רבים מגדולי האחרונים כנגד המסורת הפרטית הזו [לאחר ולמרות שנסמך עליה הדברי חיים ז"ל], האם מותר לו לאכול מזן תרנגול זה או לא? האם אפשר לסמוך על השואל ומשיב או המהרי"א שהיו מתירים לאכול ממנו או לא?

> איני רואה כל טעם לאבד זמן יקר בדיון כזה

איבוד הזמן הוא בויכוח מיותר ובלתי ממוקד שבו צד אחד אינו מכיר כלל במה הוא חלוק על השני, מייחס

אליו דעות בלתי נכונות ושמעולם לא השמיען, וחוזר בכל פעם על כל טענותיו הראשוניות מתחילת הדיון.

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> מלבד זה שלעניות דעתי אין לנו יכולת לנבא בבירור מה היה מורה הפוסק במציאות שונה מהמציאות שנשאל עלי

כאן כבודו כבר גילה במקצת תשובתו לשאלה "התיוארטית" הזו: **אין לנו יכולת לנבא.** וזו טענה תמוהה עד למאד, כי במקום להתנבא, אפשר לעיין בתשובותיהם ולקרוא המפורש בדבריהם שאפי' בלי מסורת פרטית היו מתירים.

---

10 אוגוסט 2023 (8) #391

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> במחילה מכבו', אין מה לדון בכזה צורה של מו"מ.
> כזה מומחיות של התעלמות עדיין לא ראיתי.
> כבר כתבו לכבו' וציטטו והראו לעין כל איך שגדולי האחרונים שהתירו את הקוצין, לא נמסכו על המסורת, אלא על דברים אחרים לחלוטין, אלא שחלקן הביאו את המסורת לרווחא דמילתא כפי שניכר מדבריהם לכל מבקש אמת, וכפי שסיכם את הדברים הדרכי תשובה [שוודאי נחת לעומק דבריהם והבין היטב מדבריהם ומה עיקר מה טפל], וברור מהדברים על מה סמך נתפשט המנהג.

כבודו יכול להגדיר את הדברים כ"מומחיות של התעלמות", או באיזה לשון שיחפוץ, דומני שכבר ביארתי את דברי למר פעמיים, ובזה די והותר.

---

10 אוגוסט 2023 (8) #392

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> אינני מתכוון להמשיך לנהל מו"מ בצורה כזו,
> רק בשביל הקוראים שלא יטעו, אדגיש את הדברים הפשוטים שהוזכרו לעיל, שאכן היו מגדולי הדורות שהחמירו, אבל

> רוב גדולי הדור התירו [כמבואר בשו"ת בית שלמה], **וכן נתפשטה ההוראה לאוכלן בפשיטות גמור באין מפריע בכל המדינות** כלשון הדרכי תשובה [סי' פב ס"ק לד].
> ואמנם המחמירים חששו למיני תרנגולים טמאים, אבל ע"ז גופא חלקו המתירים מכמה טעמים, הן כי לדעת רמב"י [שעיקר ההלכה כוותיה], לא ייתכן שתרנגון שיש לו ג' סימני טהרה יהיה טמא, והן מצד שפרים ורבים זה עם זה, ומעוד טעמים, ולפי דבריהם אכן אין מין תרנגול טמא, ותרגולתא דאגמא צ"ל שאינו מין תרנגון כלל וכמו שהאריך בה בקונט' בטוט"ד.

זו היא השערתו של כבודו, שהמתירים הסתמכו בעיקר על טעמים אחרים.

אך מדברי הפוסקים עצמם מבואר שלא כדבריו, וכפי שכבר הבאתי לעיל בפני כבודו, כי בשו"ת בית שלמה (יו"ד סי' קמו) כתב בזה הלשון "האמת הוא שרוב חכמי זמנינו במדינתינו הורו להקל בהם, ולמעשה איני מתיר, כי **העיקר אשר סמכו עליו קצת גדולים, הוא על מה שהעידו בפניהם אנשים מארצינו הקדושה** שאוכלין שם ממין התרנגולים ההם". וגם בשו"ת מחנה ישראל (ח"ב דף פח.) כתב, אודות התרנגולים אשר מארץ מרחק הובאו למדינתינו וכו', **ועל פי עדות אנשי ארץ הקדושה אשר התגוררו לעת הזאת במדינתינו הותרו התרנגולים ההם,** ואם לא שערום קדמונינו, עם כל זה **אחרי אמרו שדומים המה לתרנגולים שבארץ הקדושה החזיקו איזה גדולים דגלילותינו בהיתרם**.

הרי מפורש בדבריהם שהמסורת היא הסמך אשר עליו סמכו המתירים והעם, וכן מבואר מדברי כל הפוסקים שהבאתי בפני כבודו בתגובות הקודמות. נמצא שלא נטו ישראל חלילה מדין השלחן ערוך (פב ס"ב) שאין היתר לשום עוף חדש אלא אך ורק במסורת.

---

10 אוגוסט (8) 2023 #393

מ

מקיים דברי חכמים

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> זו היא השערתו של כבודו, שהמתירים הסתמכו בעיקר על טעמים אחרים.
>
> אך מדברי הפוסקים עצמם מבואר שלא כדבריו, וכפי שכבר הבאתי לעיל בפני כבודו, כי בשו"ת בית שלמה (יו"ד סי' קמו) כתב בזה הלשון "האמת הוא שרוב חכמי זמנינו במדינתינו הורו להקל בהם, ולמעשה איני מתיר, כי **העיקר אשר**
>
> לחץ כדי להרחיב...

כפי שכבר כתבתי אינני מתכוון להמשיך לנהל מו"מ בצורה כזו,
והכל כבר נתבאר לעיל, שאדרבא מפורש בלשון הבית שלמה ש"רוב חכמי הזמן" התירו, ו"קצת גדולים" סמכו על המסורת, [ובהמשך הזמן נתרבו הפקפוקים על המסורת, כך שלא מסתבר כלל שהמשיכו לסמוך על זה].
וכן המחנה ישראל כתב ש"איזה גדולים" הסתמכו על המסורת,

אבל המעיין בשאר התשובות, השואל ומשיב, המהר"י אסאד, שערי ציון, אורי וישעי, ועוד, מבואר טעמים אחרים להיתר, וברור שעל פיהם נתפשט המנהג [מהטעמים שבאר באריכות בעל עוף כנף למינהו ומעוד

טעמים].

והנה כל זה כבר נתבאר ולא היה צורך לחזור על הדברים שוב, רק רציתי להוסיף שמתוך הלשונות שציטט כבו' רואים ג"כ בבירור שהמתירים התירו לא מטעם המסורת אלא מטעם המסורת הכללית על מין התרנגול.

והנני מצטט את לשון כבו' 'ואין כל חדש תחת השמש כי כבר היו כאלו שרצו לטעון כדברי כבודו כמו שהביא בשו"ת לבושי מרדכי (מהדו"ק יו"ד מד) וזה לשונו, "ימים לא כבירים היה במחיצתי **אחד מהרבנים המתירים ושאלתיו על ההיתר, ואמר תרנגול אינו אלא תרנגול דא ודא אחת הוא,** והוכחתיו על פניו, לא כן אלפן רבותינו הקדושים, הלא מקובלין אנחנו להחמיר במנהגי ישראל יותר מדברי תורה. וכי השם תרנגול גורם להתיר אותו הלא גם תרנגול דאגמא בשם תרנגול יקרא'.
א"כ למדנו **בהדיא שזה טעם המתירים** [ולפחות אחד מהרבנים המתירים, ומסתבר שלא היה יחיד בזה], ואינו ממין הטענה להביא ע"ז מה שהלבושי מרכדי השיג ע"ז, שהלא הנידון אינו מה טעם האוסרים אלא מה טעם המתירים, וא"כ למדנו מזה להיפך [וקו' הלבושי מרדכי מתרנגולתא דאגמא כבר יישבו המתירים וכמו שהאריך בקונטרס כל עוף למינהו].

עוד כתב כבו' 'וכן כתב בשו"ת חבצלת השרון (תניינא סי' כו) וזה לשונו:
והנה פגיעתו בכבוד כל גדולי התורה הנ"ל גרם לו שחשד בכשרים לומר שטעו, ולקה בגופו שהוא טעה לגמרי בענין זה, דהנה **כל המציאה שמצא בהעתקה מחכמי הטבע הוא שיש מינים חלוקים כמו מיני תרנגולים, אווזים, וכדומה, ויש במין אחד ראססען חלוקים שעשו על ידי הרכבה וכולם מין אחד הם**, והנה מי יאמר לו שאנו מכחישים זאת, והרי הוא ש"ס מפורש חולין (סג:) דמאה מיני עופות טמאים יש במזרח וכולן מין איה הם, ועם כל זה אשאלהו, וכי לא מוכרח הוא להודות דאם נמצא ראססע אחת **שאין לה סימני טהרה** שהיא אסורה אף שהיא ממין הטהור, דאי אפשר לו להכחיש ש"ס מפורש בתרנגולא דאגמא בחולין (סה:) ונדה (נ:) דאסור, ובין לתירוץ ראשון שבתוס' שם שמין אחד הם לגמרי, ובין לתירוץ השני שבתוס' שם דתרנגול ותרנגולתא דשם שני מינים הם, על כל פנים נכנסים שניהם בסוג מין תרנגולים, דשמם מוכיח עליהם, רק בע"כ הכוונה דהם ראססען חלוקים, ואפילו הכי התרנגול **שאין לו סימני טהרה** אסור. וכן מבואר שם בש"ס נדה הנ"ל דתרנגול ברא הוא עוף טמא וכו', וכיון דאין אנו בקיאין בסימני טהרה איך אפשר לנו להתיר שום ראססע חדשה הבאה לפנינו בלי מסורת' וכו'.

ומבואר ג"כ **בהדיא בלשונו שטעמם של המתירים הוא מחמת שיש הרבה מינים במין התרנגול וכולם מין תרנגול,** וא"כ שוב למדנו גם מדבריו שזה טעמם של המתירים, ואין טעם להביא מה טענו האוסרים כשאנו דנים מה טעם המתירים.
ובאמת גם החבצלת השרון הסכים לעצם היסוד אלא שטען שבהכרח יש מיני תרנגולים שאין להם סימני טהרה, אבל כהיום שנבדקו מאות זני תרנגולים ונראה בחוש שאין דבר כזה, ייתכן מאוד שהיה מודה להיתר דלא חלק על עצם הדבר שאי"צ מסורת פרטית על כל זן וזן כמבואר בדבריו.
ועכ"פ איך שיהיה למדנו מדבריו שהמתירים התירו מטעם זה, [וכמו"כ בשאר המתירים הדבר מפורש, אלא שמתוך דברי כבו' נתעוררצי לראות שגם כאן הדברים מבוארים בהדיא.

---

10 אוגוסט (8) 2023 #394

יוסף חיים כהן

> כל עוף למינהו אמר:
>
> הנידון האחד הזה שמזכיר כבודו **לא נידון בפורום זה בכלל** [אלא רק ד' הנידונים שהזכרתי לעיל נידונו בהרחבה]. מעולם לא באתי לחלוק על חיוב המסורת כדעת השו"ע והרמ"א.

זה הוא הנדון הראשון שכבודו הזכיר, שכך הוא לשונו:

> **א)** אם היו אחרונים **שהיו מתירים** את הקוצ'ין בלי מסורת פרטית מא"י [**שאף אם היתה** מתבררת להם סתירת המסורת היו מתירים] או שכולם נסמכו רק על המסורת?

הרי כבודו בא לדון על מציאות תיאורטית, אילו היה מתברר לפוסקים שאין כאן מסורת כדין, האם היו מתירים.

ואילו במציאות אנו רואים שהמתירים הביאו את המסורות על הקוצ'ין ודומיו וסמכו עליהם.

כפי שאנו רואים בשו"ת בית שלמה (יו"ד סי' קמו) שכתב בזה הלשון "האמת הוא שרוב חכמי זמנינו במדינתינו הורו להקל בהם, ולמעשה איני מתיר, כי **העיקר אשר סמכו עליו קצת גדולים, הוא על מה שהעידו בפניהם אנשים מארצינו הקדושה** שאוכלין שם ממין התרנגולים ההם".

וכתב עוד בשו"ת בית שלמה (סי' קמח), הגיע לאזני, שכמה גדולים שכבר הורו להקל, חזרו בהם, כי באו להם מכתבים מארצינו הקדושה מכמה אנשים לומדי תורה ושוחטים שנסעו מכאן בעתים הללו לארצנו הקדושה, כי יש חילוק רב בין אלו שבכאן לאותן שאוכלים אותם שם. עד כאן לשונו. הרי מבואר מדבריו **שכמה גדולים התירו רק על סמך המסורה**, וכאשר הוכחשה המסורה חזרו ואסרום.

גם בשו"ת מחנה ישראל (ח"ב דף פח.) כתב, אודות התרנגולים אשר מארץ מרחק הובאו למדינתינו וכו', **ועל פי עדות אנשי ארץ הקדושה אשר התגוררו לעת הזאת במדינתינו הותרו התרנגולים ההם,** ואם לא שערום קדמונינו, עם כל זה **אחרי אמרו שדומים המה לתרנגולים שבארץ הקדושה החזיקו איזה גדולים דגלילותינו בהיתרם**.

גם בשו"ת דבר משה (תניינא סי' ג) כתב, יען כי אנכי **העמדתי יסוד ההיתר שלי על המסורת** מלונדן ועל המסורת מארץ הקדש, על פי הרב מוהר"ש ז"ל וכו', ואחר כך העבירו קול כי יש ביניהם שינויים וכו', **ואחר שבע חקירות נתברר כי התרנגולים הללו אוכלים שם בארץ הצבי מאז ומלפנים**. עד כאן לשונו. הרי ביאר בהדיא שהעמיד יסוד ההיתר שלו על סמך המסורת, וגם ביאר עוד דאף אחר שפקפקו במסורת, נתברר לו שהיא מסורת מעלייתא.

ובשו"ת מהר"ם שיק (ס"ס צט) כתב, והנה בתרנגולים הנ"ל לפי הנשמע קיבל הרב הגאון החסיד מסאנץ, עדות משני אנשים המסבבים ובאים מארץ ישראל להכא, **והעידו שאוכלין אותם בארץ ישראל,** ונקראים שם קיבריצר הונער, **והתיר על פיהם**.

ובשו"ת חידושי הרי"מ (חיו"ד סי' ח) כתב, אודות התרנגולים החדשים. מתחלה כשנראו במדינתינו היה ג"כ קשה עלי מאוד ששמעתי שאוכלין באיזה מקומות. גם הב"ד אסרו בווארשא. ואח"כ **התיר הרב שהעיד שו"ב א' שחיבר ספר על שו"ב ונסע לא"י. שראה במדינה אחת שאוכלין אותם כמו אלו שרואה פה**. ורציתי לחקור עוד. והעידו לי שבבית הרב הגאון אבד"ק טשעכנאווי אוכלים וגם הוא בעצמו אוכל ומפורסם לגדול וצדיק. ולא רציתי לחקור יותר. והעידו לי בני הרב הנ"ל שכשכתבו לו מלובלין ושאר עיירות. השיב שסומך על זקן אחד שהעיד שאוכלין במדינה אחת ונסע איש הנ"ל לא"י. ולדעתי שהוא זה שהעיד בווארשא. והנה עתה ראיתי מכתב קדשו שגם לפני רומ"כ **העידו דיינים ובעלי הוראה שאוכלין בא"י אותן על פי מסורת ישנה. א"כ ע"פ דין א"י טעם האוסרין** דמשמעות הפוסקים ורש"ל וש"ך סימן פ"ב דבכה"ג שלא

היה נמצאים עופות אלו במדינה וכשבאו **יכולין לסמוך על מסורת מדינה האוכלין**. עד כאן לשונו. הרי שגם הוא נסמך להתיר על פי המסורת, וגם הביא מחכם אחר שהתיר על סמך עדותו של השו"ב מאר"י שנאכלים במדינה אחרת.

גם בשו"ת דברי חיים (ליקוטים והשמטות סי' מב) כתב, בנידון העופות החדשים, פה קהלתינו העיד **דיין אחד שבארץ הקדושה אוכלים אותם, ולכן התרתי לבני עירי לאכול** כמות אלו, לא זולת.

וכתב עוד בתשובה אחרת (חו"מ ח"ב ס"ס ל) כתב, אודות התרנגולים, הנה בגלילותינו נמצאים גם כן תרנגולים כאלו והמה באים מאיי הים הסמוך לארץ הקדושה כאשר הגידו לי הרבה אנשים מקהלתינו היודעים בבירור מקום תולדותם ואנשי ארץ הקדושה העידו בפני אנשים כשרים תלמידי חכמים שבארץ הקדושה גם כן באים התרנגולים מאותו האי ואוכלים שם מקדם קדמתה **במסורה אולי עוד מימי התנאים ולכן התרתי בעירי**.

גם הרב נתן אדלר התירם מכח המסורת כמו שהביא המהר"י אסאד בשו"ת יהודה יעלה (ח"א יו"ד צד) שכתב הרב נתן אדלר מלונדון, 'התרנגולים גדולים שקורין קאשין חינא, אשר לפנים היו בארץ קדם, ועכשיו נתגדלו במקומינו, עליהם נשאלתי מכבר מכמה מקומות, והשבתי להם **כי במקומינו יש לעופות הנ"ל מסורת טהרה משנים קדמוניות, כי הם ממש כמו תרנגולים שלנו, רק הם גדולים מהן. גם אנשי נאמנים מהודו סמוכין לארץ קוצ'ין צ'ינו אומרים לי שאוכלים בלי שום פקפוק**'.

גם בשו"ת יד הלוי (ח"ג סי' ס) כתב, "על ענין מין תרנגולין זר שבאו למדינתינו נקראים קוצ'ין צ'ינה, ונשאלתי על זה אם מותרים באכילה או לא, והשבתי על פי מה שכתב השלחן ערוך סימן פ"ב ס"ג **שאין לאכול שום עוף אלא במסורת** שקבלנו בו שהוא טהור וכו', על כן במטותא מיניה דמר להודיעני במוקדם דעתו הרמה על זה". ואחר כך הביא על זה תשובת הרב נתן אדלר הנ"ל שיש עליהם מסורת.

ובשו"ת גורן דוד (ח"ב סי' יב, אות ב) כתב, "ואתברר כזבייהו דהני בני פולין הבאים מארץ ישראל ו**העידו בכל המקומות שעברו שאוכלים אותם בארץ ישראל**, **והכשילו רבים וגדולים וטובים**". עד כאן לשונו. הרי שרבים וגדולים וטובים סמכו רק על עדויות המסורת מארץ ישראל, להתירם על פי זה.

נמצא מבואר מדברי כל הפוסקים הללו, שהמתירים נסמכו להתיר על פי המסורת.
ומעתה שאלתו של כבודו, מה היו הפוסקים אומרים, ומה היה העם נוהג, אילו היה מתברר שאין לתרנגולים מסורת כדין, היא שאלה תיאורטית שאין כל סיבה לשון בה.

---

10 אוגוסט (8) 2023 #395

ו

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

(ב) אם התרנגולים המשונים הנ"ל הם מכלל מין התרנגול שיש עליו מסורת [מכח כל מיני ראיות שונות], או שיש ביניהם שינויים גדולים המחייבים אותנו לומר שהם שני מינים נפרדים וממילא חייבים מסורת בפני עצמה.

לפי המבואר בתלמוד ובדברי רבותינו הראשונים, ובדברי רוב האחרונים, בכל שינוי שהוא, אפילו שינוי מועט, אין מסורת עוף אחד מועילה לחבירו, אלא צריך מסורת נפרדת על כל אחד מהם, וכמו שהבאתי כמה פעמים בפורום זה באורך, ולפי שכבודו כותב

> **או שיש ביניהם שינויים גדולים** המחייבים אותנו לומר שהם שני מינים נפרדים **וממילא חייבים מסורת בפני עצמה**

שנראה מזה שבשינוי קטן לכולי עלמא הם מין אחד, [וגם משתמע מדבריו שסבור שאף אני מודה לזה, וכל המחלוקת בינינו היא רק בענין שינויים גדולים], כפי הנראה לא ראה כבודו מה שהבאתי בענין זה, על כן אשוב להביא בפני כבודו מה שמתבאר מדברי חכמי התלמוד, ומדברי רבותינו הראשונים, ורוב האחרונים:

זה לשון הבית יוסף (יו"ד פב ד"ה מסקינן) 'מסקינן בגמרא (חולין סב.) דסנונית לבנה, אי ירוקא כריסה אסירא, ואי חיוורא כריסה שריא'. הרי לפנינו שני עופות ממין אחד הנקרא סנונית, וגם שניהם מאותו זן הנקרא סנונית לבנה, אלא שיש ביניהם הבדל בצבע הכרס, והירוק טמא והלבן טהור.

ובשו"ת מהרי"ק (סי' קנח) כתב 'סנונית הדרה בבית אסורה, ואם כריסה לבן מותרת. וכתב הרשב"א, במקומות הללו לא ראינו מי שנהג בהם היתר אף בכרס לבן. ונראה שנהגו כן מפני שהאסורה והמותרת נראין מין אחד ויבאו העולם לטעות'. הרי שהדמיון רב כל כך ביניהם, עד שיבואו לטעות בין זו לזו, ואף על פי כן זו טהורה וזו טמאה.

עוד כתב הבית יוסף (פב בענין ס"ה) בשם הרשב"א, 'היו נאכלין במקצת מקומות (כלומר, מין עופות שבחלק מהמקומות החזיקום כטהורים), ובמקצת מקומות אין נאכלין, יראה לי שסומכין על אותן מקומות שפשט בהם היתרן, שאלמלא שקבלו כן מאבות ראשונים הבקיאים בהם לא היו נוהגין בהם היתר. ואפשר דלאותן שנהגו בהם איסור, אוסרין, שאני אומר מותרין הם, אלא שנהגו בהם איסור מפני עופות טמאים הדומים לאלו הנמצאים באותן המקומות'.
הרי מבואר מדברי הרשב"א שעוף זה מותר הוא, אלא שנהגו בו איסור כדי שלא יבואו לטעות ולאכול עוף טמא הדומה לו. נמצא לפנינו שני מיני עופות, האחד טהור והשני טמא, והדמיון ביניהם רב כל כך עד כדי שיוכלו לטעות שהטמא הוא הטהור (וכעי"ז כתבו התוספות בחולין סג. ד"ה הא). ולפי זה בשני עופות דומים הבאים לפנינו, כל שיש ביניהם איזה חילוק, לא נוכל להתיר אחד על פי מסורת השני, דאף שהם דומים אפשר שזה טהור וזה טמא.

עוד אמרו במסכת חולין (סג.) שקיטנא אריכי שקי וסומקי, שריא, גוצי וסומקי, אסירי. אריכי שקי וירוקי אסירי. ופירש רש"י 'שקיטנא, שם העוף ויש בהן שני מינין אותם ששוקיהן ארוכין וגופו אדום שרי'. הרי מבואר שהעוף שקיטנא יש בו שני מינים שצבע שניהם סמוק, דהיינו אדום, אלא שהאחד שוקיו ארוכים והוא טהור, והשני שוקיו קצרים והוא טמא. וכן מתבאר שם דאפילו אותו ששוקיו ארוכים, דוקא אם צבעו אדום הוא טהור, אבל אם צבעו ירוק הוא טמא. נמצא שבשינוי אחד של צבע, או אורך השוקיים, נהפך מטהור לטמא. ולפי זה כל שיש איזה שינוי בין שני עופות לא נוכל להתיר אחד במסורת חבירו, שהרי אפשר שזה טהור וזה טמא.

עוד אמרו בחולין (סג:) נאמן הצייד לומר עוף זה טהור מסר לי רבי. ואמרינן התם דדוקא רבו צייד, אבל רבו חכם מי ידע להו. ופירש רש"י 'מי ידע בהו, כלום מכירן שלא יהא אחד דומה לזה והוא טמא'. הרי מבואר שיכולים להיות שני מינים דומים, אחד טמא ואחד טהור, והם דומים כל כך עד שהחכם שאינו בקי בכל מיני העופות יטעה ביניהם ויסבור שהטמא הוא ממין הטהור.

וכן כתב בשו"ת מהרי"ל (סי' צה) 'דבשינוי מועט מתהפך הענין.

וכן כתב הנודע ביהודה (תניינא, יו"ד כט) 'שבעופות הוא דבר מצוי שכמה מינים שוים זה לזה בתואר ובקומה, וצריך טביעת עין להכיר בין זה לזה, להבדיל בין טמא לטהור, ואין כל אדם יכול לבחון כי אם הציד'. וממילא כל שיש שינוי מועט בין שני המינים אין לטהר אחד על פי מסורת השני.

גם בכנסת הגדולה (הגב"י אות ל) הביא דברי מהרי"ל שהבאתי למעלה 'דבשינוי מועט מתהפך הענין'.

גם בדברי יחזקאל (הלברשטם, תשובות סי' כא) כתב, 'זה הכלל, כל עוד שאינו שווה לעופות שאנו אוכלין, הגם שדומין להם בתמונתו והשינוי מעט, אין אנו רשאין לאוכלן'. וכתב עוד (בראש ספר אילה שלוחה) 'בדבר הבר אווזות גדולות שבאו מחדש וכו', אם ירצה להתיר בטעם שאין זה שינוי מה שהם גדולים הרבה מאותם שאנו אוכלין עד עתה, גם זה טעות, כי גמרא מפורשת בפרק אלו טריפות, דהרבה עופות יש שדומין לטהורים, רק שהם בשינוי קטן, וטמאין הם, כמו דאיתא בדף ס"ג אמר רב יהודא אריכי שוקא שריא גיצי אסורי. יעוין ברש"י שם דיבור המתחיל אלא אינהו מי ידע בהו, שכתב וזה לשונו, כלום מכירן שלא יהא אחד דומה לזה והוא טמא. עד כאן לשונו.

גם בבית שלמה (דרימר יו"ד קמח, ד"ה ומבואר) כתב 'דכל שיש שינוי מועט אי אפשר להתיר רק על פי מסורת ממין זה ממש'.

גם במכתב סופר (יו"ד סי' ג) מתחילה צידד דשינוי מועט לא בעי מסורת, והזכיר גם הגמרא דבבא קמא הנ"ל, ואחר כך (בסי' ד) כתב 'באמת לעניות דעתי קשה להתיר בלי מסורת ברורה, דהיינו על פי בקי ורגיל ומכיר זה המין ובשמו, וקשה לסמוך על טביעת עין דמיון צורתם לצורת אותן שראה במקומו, כי בקל יש לטעות, יעיין בתשובת מהרי"ל סימן ק'.

גם בספר כמו השחר (אות ע', ס"ק כ) כתב בזה הלשון, 'כתב מהר"י כהן, אפשר מה שכתב רש"י שאין לאכול עוף אלא במסורת, מיירי במשונה הרבה מאותן שאנו אוכלין, אבל המשונה קצת אין לחוש. אלו דבריו. והשבתי, בחולין דף ס"ב (ע"א) סנונית לבנה חיורא כרסה שרי, ירוקה כרסה אסור. ושם (סב:) מרדו זגיד ואכל שרי סגיד ואכל אסור. ובדף ס"ג שקיטני אריכי שקי וסומקי שרי, גוצי וסומקי או אריכי וירוקי אסור. ושם תנו רבנן עורב זה עורב אוכמא, כל עורב להביא עורב העמקי, דהיינו עורב לבנה, עיין שם. מבואר שבמעט שינוי במראה, או בגודל וקוטן, תלי הטומאה והטהרה. ובשו"ת צמח צדק סימן כ"ט בקונטרס אחרון מבנו ז"ל, כתב דאפשר להיות שני עופות והמה מין אחד וזה טהור וזה טמא. ובחולין (סג.) בשקנאי ובטנאי דקאמר הא באתרא דשכיח פרס ועזניה, הא באתרא דלא שכיח. פירש רש"י, בשכיח פרס ועזניה דדמי חיישינן שמא ממינם הוא. ובלב אריה ביאר כוונת רש"י שהן דומין ולא לגמרי, אבל אין חלוקין רק בשינוי מועט, ומי ישער זה. הרי דבשינוי מועט זה טמא וזה טהור, לכך ודאי בעי מסורת על עוף זה דייקא'.

גם באגרות משה (יו"ד ח"א סי' לד) כתב 'צריך דוקא שהמעידים יראו ויכירו בטביעות עין שעוף זה הוא שאוכלין אותו במדינה ההיא, ויהיו אנשים מדקדקים שלא יאמרו בדדמי וכו', ובפרט שיש הרבה עופות הדומים לעוף זה, שצריך לזה דקדוק גדול, שאין לסמוך על סתם אנשים, ולא נחשב זה מסורת'.

ועיין עוד בדברי הרב יוסף טאוב (קונ' פולמוס עופות הפטם, אות ה) שהביא ראיה משכוי היער דבשינוי מועט מתהפך לטמא.

ולאחר אשר ראה כבודו כי הדין מוכרע באופן ברור שבשינוי מועט אין לסמוך על מסורת מין אחר, יבין לבבו כי מה שמורה כבודו להתיר תרנגולים שאין עליהם מסורת, הוא אכן נגד דין השלחן ערוך והרמ"א (פב ס"ב) שהורו שאין לאכול עוף שאין עליו מסורת.

וכל זה הוא לענין תרנגולים שיש ביניהם שינוי מועט, שלענין זה ישנם כמה אחרונים שכתבו לסמוך בזה על מסורת המין השני, [אם כי העיקר לדינא כדברי האוסרים בזה כמבואר], אמנם מה שבא כבודו להקל אפילו בתרנגולים שיש חילוק עצום ביניהם לבין התרנגול הטהור, כגון הקורניש והמלאי, בזה אף אותם שהקלו בשינוי מועט, אינם מודים לדברי כבודו, וקל וחומר בנדון זה שעופות הללו יש בהם סימני טומאה, שכל ביציהם כד וכד, ועוד שהודם כפות, אם כן קרוב הדבר ממש לומר שהם ממיני הדוכיפת הטמא, ואסורים מן התורה.

10 אוגוסט 2023 (8) #396

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

כבודו יכול לחזור שוב ושוב על טענותיו בתוספת כל טענותיו הראשוניות מתחילת האשכול פעמים רבות ונוספות, אבל כדי שתהיה תועלת לקוראים מן הדיון, לכן הצעתי להתמקד בנקודה אחת יסודית בלבד.

כאשר שוב ושוב נכתבים דברים שאינם מכוונים אל האמת לפי עניות דעתי, סבורני שיש מקום לשוב ולהעיר עליהם.

10 אוגוסט 2023 (8) #397

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

שאלה תיאורטית? זאת שאלה מעשית ביותר. האם מותר לאכול תרנגול קוצי'ן או לא? האם מי שבטוח [כמוני] שהמסורת הפרטית מא"י יסודה בטעות, או מי שעכ"פ חושש מאד לפקפוקים החמורים שכתבו רבים מגדולי האחרונים כנגד המסורת הפרטית הזו [לאחר ולמרות שנסמך עליה הדברי חיים ז"ל], האם מותר לו לאכול מזן תרנגול זה או לא? האם אפשר לסמוך על השואל ומשיב או המהרי"א שהיו מתירים לאכול ממנו או לא?

כבר ביארתי באריכות בתגובה הזו מפני מה שאלתו של כת"ר היא תיאורטית.

איני רואה כל טעם לדון בענין מי שיבוא כיום לאכול תרנגול קוצ'ין, אלא מטרה אחת לנגד עיני, להפיץ ולפרסם בקהל היראים שידעו על מה הם סומכים באכילת הפטם, וישפוט כל אדם, האם באיסור תורה חמור כדוגמת מאכלות טמאים, הוא רוצה לסמוך על טענות קלושות למעשה. ולפי שבפורום זה נכתב כי כביכול עם ישראל והפוסקים פרצו גדר והתירו תרנגולים שאין עליהם מסורת, כנגד דין השלחן ערוך והרמ"א (פב ס"ב, וג'), ומכח זה חלילה להקל באכילת הפטם אף שאין לו מסורת, על כן אני טורח להעמיד הדברים על אמיתתם, אמנם איני רואה כל צורך לברר את דין הקוצ'ין עצמו, שאינו מצוי כיום למאכל בקהילות ישראל.

10 אוגוסט 2023 (8) #398

יוסף חיים כהן

> כאן כבודו כבר גילה במקצת תשובתו לשאלה "התיוארטית" הזו: **אין לנו יכולת לנבא.** וזו טענה תמוהה עד למאד, כי במקום להתנבא, אפשר לעיין בתשובותיהם ולקרוא המפורש בדבריהם שאפי' בלי מסורת פרטית היו מתירים.

אכן כבר הבאתי בארוכה מה שמפורש בדברי הפוסקים שעיקר הסמך של המתירים היה על המסורת, ואם כבודו רוצה אוכל לשוב ולהביאם, רק שלא ילין עלי שאני חוזר על טענותיי.

באשר לענין הנבואה, כוונתי היתה למה שכתב כבודו לעיל, כי המתירים שהזכירו את המסורת והוסיפו עליה עוד טעמים להקל, היו סומכים על הטעמים האחרים גם אם לא היתה מסורת, ועל זה אמרתי כי קשה מאד להתנבא על זה, מה היה הפוסק מורה אילו היתה המציאות שונה מן המציאות שדן אודותיה.

10 אוגוסט 2023 (8) #399

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> והכל כבר נתבאר לעיל, שאדרבא מפורש בלשון הבית שלמה ש"רוב חכמי הזמן" התירו, ו"קצת גדולים" סמכו על המסורת, [ובהמשך הזמן נתרבו הפקפוקים על המסורת, כך שלא מסתבר כלל שהמשיכו לסמוך על זה].

אכן כבר נכתבה טענה זו לעיל
וכפי הנראה לא צדה עינו של כת"ר כי כבר השבתי כאן על טענה זו.

10 אוגוסט 2023 (8) #400

יוסף חיים כהן

מקיים דברי חכמים אמר:

וכן המחנה ישראל כתב ש"איזה גדולים" הסתמכו על המסורת,

אכן, כי שאר הגדולים אסרו את הקוצ'ין.

10 אוגוסט (8) 2023 #401

יוסף חיים כהן

מקיים דברי חכמים אמר:

אבל המעיין בשאר התשובות, השואל ומשיב, המהר"י אסאד, שערי ציון, אורי וישעי, ועוד, מבואר טעמים אחרים להיתר, וברור שעל פיהם נתפשט המנהג [מהטעמים שבאר באריכות בעל עוף כנף למינהו ומעוד טעמים].

גם על כל טענותיו אלו כבר השבתי לעיל, האם לא ראה כבודו מה שהשבתי על דבריו?

10 אוגוסט (8) 2023 #402

יוסף חיים כהן

מקיים דברי חכמים אמר:

והנני מצטט את לשון כבו' 'ואין כל חדש תחת השמש כי כבר היו כאלו שרצו לטעון כדברי כבודו כמו שהביא בשו"ת לבושי מרדכי (מהדו"ק יו"ד מד) וזה לשונו, "ימים לא כבירים היה במחיצתי **אחד מהרבנים המתירים ושאלתיו על ההיתר, ואמר תרנגול אינו אלא תרנגול דא ודא אחת הוא,** והוכחתיו על פניו, לא כן אלפן רבותינו הקדושים, הלא מקובלין אנחנו להחמיר במנהגי ישראל יותר מדברי תורה. וכי השם תרנגול גורם להתיר אותו הלא גם תרנגול דאגמא

לחץ כדי להרחיב...

כבודו תולה שכביכול המנהג נתבסס על פי שני היחידים הללו, אשר מי שהביא דבריהם סתר דבריהם בלשון חריפה כל כך, ומפני מה כבודו אינו מפרש הדברים כפשטם כי המנהג התבסס על פי תשובות הפוסקים המפורסמים אשר נסתמכו על המסורת?

10 אוגוסט (8) 2023 #403

ו

יוסף חיים כהן

מקיים דברי חכמים אמר:

עוד כתב כבו' 'וכן כתב בשו"ת חבצלת השרון (תניינא סי' כו) וזה לשונו:
והנה פגיעתו בכבוד כל גדולי התורה הנ"ל גרם לו שחשד בכשרים לומר שטעו, ולקה בגופו שהוא טעה לגמרי בענין זה, דהנה **כל המציאה שמצא בהעתקה מחכמי הטבע הוא שיש מינים חלוקים כמו מיני תרנגולים, אווזים, וכדומה, ויש במין אחד ראסעסן חלוקים שעשו על ידי הרכבה וכולם מין אחד הם**, והנה מי יאמר לו שאנו מכחישים זאת, והרי הוא ש"ס מפורש חולין (סג:) דמאה מיני עופות טמאים יש במזרח וכולן מין איה הם, ועם כל זה אשאלהו, וכי לא מוכרח הוא להודות דאם נמצא ראסעס אחת **שאין לה סימני טהרה** שהיא אסורה אף שהיא ממין הטהור, דאי אפשר לו להכחיש ש"ס מפורש בתרנגולא דאגמא בחולין (סה:) ונדה (נ:) דאסור, ובין לתירוץ ראשון שבתוס' שם שמין אחד הם לגמרי, ובין לתירוץ השני שבתוס' שם דתרנגול ותרנגולתא דשם שני מינים הם, על כל פנים נכנסים שניהם בסוג מין

ובאמת גם החבצלת השרון הסכים לעצם היסוד אלא שטען שבהכרח יש מיני תרנגולים שאין להם סימני טהרה, אבל כהיום שנבדקו מאות זני תרנגולים ונראה בחוש שאין דבר כזה, ייתכן מאוד שהיה מודה להיתר דלא חלק על עצם הדבר שאי"צ מסורת פרטית על כל זן וזן כמבואר בדבריו.

יעיין כבודו בתשובת החבצלת השרון בפנים, ויחזה נכחה כי אף הוא דן בענין תרנגול הפווערלעס, אשר היה לפניהם וראו הסימנים שבגופו, ואפילו הכי לא אבה להתירו.

ועוד יתבונן כת"ר בזה, שאחד מן הסימנים הוא הדריסה, שהרי מבואר במשנה שיש שלשה סימני טהרה וסימן אחד של טומאה, וכבר הורה השלחן ערוך כדברי רש"י דאפילו עוף שיש לו שלשה סימני טהרה בגופו יש לחוש שמא הוא דורס, ולכך אין לאכול אלא במסורת, וכן פסק הרמ"א, וכן כתב בחבצלת השרון שם "דאנו מחוייבים לשמוע בקול הרמ"א שהכריע להלכה דבעינן מסורת".

10 אוגוסט (8) 2023 #404

א

אויבער חוכם

זה פולמוס ישן כפי שהבנתי

---

10 אוגוסט (8) 2023 #405

מ

מקיים דברי חכמים

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> כבודו תולה שכביכול המנהג נתבסס על פי שני היחידים הללו, אשר מי שהביא דבריהם סתר דבריהם בלשון חריפה כל כך, ומפני מה כבודו אינו מפרש הדברים כפשטם כי המנהג התבסס על פי תשובות הפוסקים המפורסמים אשר נסתמכו על המסורת?

העניין שהם לא היחידים, אלא כמעט בכל גדולי המתירים מבוארים יסודות אלו, וכן מבואר בהדיא בדרכי תשובה שעל פי סברות אלו נתפשט המנהג, וכמבואר כ"ז לעיל, אלא שכבו' בוחר להתעלם מכל זה ולחזור שוב ושוב על אותם ציטוטים כאילו מדובר באנשים שאינם יודעים לקרוא, במקום לשים לב שכבו' לא עונה כלל על הטענות שטוענים, וכשמבקשים להתמקד כבו' מתחמק.

---

10 אוגוסט (8) 2023 #406

מ

מקיים דברי חכמים

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> גם על כל טענותיו אלו כבר השבתי לעיל, האם לא ראה כבודו מה שהשבתי על דבריו?

קלטתי כבר עם מי יש לי עסק,
ולכן דברי אלו לא היו מכוונים כלל לכבו' רק לקוראים וכפי שהדגשתי.

---

11 אוגוסט 2023 (8) #407

יוסף חיים כהן

מקיים דברי חכמים אמר:

העניין שהם לא היחידים, אלא כמעט בכל גדולי המתירים מבוארים יסודות אלו, וכן מבואר בהדיא בדרכי תשובה שעל פי סברות אלו נתפשט המנהג, וכמבואר כ"ז לעיל, אלא שכבו' בוחר להתעלם מכל זה ולחזור שוב ושוב על אותם ציטוטים כאילו מדובר באנשים שאינם יודעים לקרוא, במקום לשים לב שכבו' לא עונה כלל על הטענות שטוענים, וכשמבקשים להתמקד כבו' מתחמק.

חלילה וחס, לא התעלמתי מדברי כבודו, אלא הגבתי לכל מה שהביא כבודו מהדרכי תשובה.

שהרי בתגובה זו הגבתי בענין דברי שו"ת אורי וישעי שהביא כבודו מהדרכי תשובה.

וגם בתגובה זו הגבתי בענין דברי הערוגות הבושם שהביא כבודו מהדרכי תשובה.

ובנוסף בתגובה זו הגבתי בענין דברי השואל ומשיב שהביא כבודו מהדרכי תשובה.

ושאר כל דברי הדרכי תשובה אדרבה מבואר מהם שהמתירים נסמכו על המסורת, בהיפך מטענתו של כת"ר, שהרי כך הוא לשון הדרכי תשובה כפי שהעתיקו כבודו לעיל:

ראיתי להעתיק פה בדבר השערורה שהי' לפני כמה שנים בין גאוני הזמן בדבר התרנגולים אשר הובאו למדינותינו מאיי הים ואדומו"ר מצאנז זצללה"ה בשו"ת דברי חיים ח"ב ביו"ד סוף סי' מ"ה כ' שהגידו לו שבאו מאי א' סמוך לא"י עיין שם ובשו"ת מהר"י אסאד ז"ל חיו"ד סי' צ"ב כ' שבאו ממדינת קאשינחינ"א בארץ הודו והם גדולים יותר משאר תרנגולים שלנו וגם יש בהם איזה שינוי שיש להם ניצות על רגליהם ובמקצת תשו' קורין אותם אמעריקאניש"א הינע"ר ובאיזה מקומות קורין אותו גאלאנסק"ע הינע"ר או וואליכיש"ע הינע"ר או קיבריס"י או כהנ"א הינע"ר או חינעז"י הינע"ר או קבריצי"ר העני"ר והם משונים בתוארם בגדלם ובאורך צווארם ואורך רגליהם יותר מהתרנגולים הרגילים בינינו לעולם מנהגם משונה משאר תרנגולים שלנו שהם לנים ע"ג קרקע וקולם משונה שהקול הוא עב ואין להם כרבלתא גדול כ"כ כפי ערך כמו תרנגולים שלנו וגם הנהגתם עם האפרוחים הוא משונה ויצא בדפוס בזמן ההוא קונט' מהה"ג מיאס ז"ל הנקוב בשם עוף טהור והביא ממה שהשיג **מכתבים מאיזה רבנים גדולים מעה"ק ירושלים כי העופות הללו נמצאים שם באה"ק דומים בתוארם וצלמם כדמות העופות הללו ואוכלין אותם שם** בלי שום שאלה כלל וכן הי' גב"ע במדינותינו מאנשי אה"ק מופלגי תורה ויראים ושלימים אשר **העידו והגידו עפדתוה"ק כי העופות הנם ממש כתבנית העופות של אה"ק ועדותן נאמנו מאוד** והביא ג"כ ב' קונטריסים מהרב ר' שמואל העלליר מצפת תב"ו דבתחלה העיד לומר שאינו דומה עופות הללו להני עופות דא"י ואח"כ הדפיס להתירן וחזר מעדותו הנ"ל **והעיד אח"כ שהם דומים ממש להני דא"י** והאריך בענין זה וכ' דעל עדותו של ר' שמואל העלליר אין לסמוך כלל לא לאיסור ולא להיתר כיון דמדין תורה אין מקבלין עדות רק מפיהם ולא מפי כתבם רק בדיני ממונות אמרו חז"ל לסמוך על עדותו משום נעילת דלת ובדיני או"ה דדמיא לד"נ בודאי לא מהני עדות בכתב וצריך להעיד בפיהם דוקא ובסוף דבריו העלה דיהי' איך שיהי' הנה גם מבלעדי המסורה העופות הללו מותרים המה לכל בר ישראל והעתיק קונטרס זה בספרו שו"ת אורי וישעי מהד"ק סי' י"א ועיי"ש עוד בסי' שאח"ז מ"ש בדבר קונטרס כנפי נשרים שהדפיס רב א' לאסור העופות הללו ודחה דברי הקונט' עוף טהור הנ"ל והוא האריך בתשו' לתרץ כל דבריו והביא עוד ראיות לדבריו הראשונים שאין שום חשש על העופות הללו וגם ליראי ה' וחושבי שמו והחרדים לדבר ה' יכולין לאכלו בלי שום פקפוק כלל עיין שם באריכות אמנם בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' ק"נ קנ"א קנ"ב צעק בקול

רעש גדול על המתירין וכ' לפסק הלכה שהם אסורים וביציהן ותולדותיהן כיוצא בהם עיין שם וכ"כ בס' היכל הברכה על התורה (מהגה"צ מהרי"א מקאמארנא ז"ל) בפ' דברים שאין עליהם שום מסורות והם כשאר שרץ טמא עיין שם באריכות אמנם מרן אדומו"ר זצללה"ה בשו"ת דברי חיים שם ובסי' שאח"ז ובחלק או"ח שם סי' ט' **כתב שהעידו לפניו ת"ח חשובים מאה"ק שאותן התרנגולים אוכלין אותם באה"ק עיין שם** ועי' בשו"ת שאילת שלום קמא סי' כ"ב סי' כ"ב וסי' מ"ז שהעתיק תשו' מרן הד"ח זצללה"ה והה"ג מלאנדאן שכ' שהם **גבו עדות מפי אנשים יראים ושלימים שיש מסורות שאוכלין אותן באה"ק זה כמה דור אחר דור** עיין שם באריכות וכ"כ בשו"ת שואל ומשיב חמישאי חלק א' סי' ס"ט שיש לו כמה **מכתבים שונים וגב"ע הרבה מחכמי אה"ק שאוכלין אותו והם מותרין בלי שום פקפוק כלל** עיין שם באריכות. ועי' בס' ערוגות הבושם בקונט' התשו' סי' ט"ז מ"ש בזה והעלה להתירן שא"צ לזה מסורה חדשה ועי' בס' דברי שאול ויוסף דעת שהביא כמה תשו' מה שפלפל בענין זה עם כמה רבנים ותמה על המחמירים עיין שם ועי' עוד בדבריו בספרו שו"ת שואל ומשיב תליתאי חלק א' סי' קמ"ט ששפך מרירות על הה"ג ר"ש העלליר שהדפיס קונטרס לאסרם והעלה שהם מותרים בלי שום פקפוק עיין שם וכן נתפשטה ההוראה לאוכלן בפשיטות גמור באין מפריע בכל המדינות ועי' מזה בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קמ"ד קמ"ה קמ"ו וסי' קמ"ח ובשו"ת מהר"י אסאד חיו"ד סי' צ"ב צ"ג וצ"ד ובשו"ת מהר"מ שיק חיו"ד סי' צ"ח צ"ט וק' באריכות.

עד כאן לשון הדרכי תשובה כפי שהביאו כת"ר לעיל.

נמצא שכל הדברים שהביא כבודו לסייע דבריו מלשון הדרכי תשובה, לא התעלמתי מהם, אלא השבתי על כל אחד ואחד מהם, ושאר הדברים שהביא הדרכי תשובה הם בהיפך מדברי כת"ר.

---

11 אוגוסט (8) 2023 #408

מ

מקיים דברי חכמים

יוסף חיים כהן אמר:

חלילה וחס, לא התעלמתי מדברי כבודו, אלא הגבתי לכל מה שהביא כבודו מהדרכי תשובה.

שהרי בתגובה זו הגבתי בענין דברי שו"ת אורי וישעי שהביא כבודו מהדרכי תשובה.

[illegible]

לחץ כדי להרחיב...

כבו' סבור שאם "מגיבים ומשיבים" ע"י שמדגישים משפט פה ומשפט שם ומתעלמים ממכלול הדברים, בזה יוצאים י"ח, ולא כך דרכה של תורה.

מי שרוצה להבין על מה מדובר, יכול לקחת דוגמא מהקטע המועתק כאן מהדרכי תשובה, ויוכל לראות בעיניו שלמרות שהרה"כ הדגיש כמה משפטים שהביאו עדויות על מסורת, אעפ"כ המתירים לא התבססו על המסורת, חלקם הזכירו לרווחא דמילתא, וחלקם הדגישו שאי אפשר לסמוך על המסורת.

ולדוגמא דברי האורי וישעי שהרה"כ הדגיש את מה שכתב שיש מכתבים ועדויות על המסורת, אבל מיד אח"כ כתוב 'והאריך בענין זה וכ' **דעל עדותו של ר' שמואל העלליר אין לסמוך כלל לא לאיסור ולא להיתר כיון דמדין תורה אין מקבלין עדות רק מפיהם ולא מפי כתבם** רק בדיני ממונות אמרו חז"ל לסמוך על עדותו משום נעילת דלת ובדיני או"ה דדמיא לד"נ בודאי לא מהני עדות בכתב וצריך להעיד בפיהם דוקא ובסוף דבריו העלה **דיהי' איך שיהי' הנה גם מבלעדי המסורה העופות הללו מותרים המה לכל בר ישראל** והעתיק קונטרס זה בספרו שו"ת אורי וישעי'

וכן הביא אח"כ 'ועי' בס' **ערוגות הבושם** בקונט' התשו' סי' ט"ז מ"ש בזה **והעלה להתירן שא"צ לזה מסורה חדשה**'

וכן בדעת השואל ומשיב, מלבד מה שהמעיין בדברי השואל ומשיב עצמו יראה דעתו בבירור, גם הדרכי"ת כאן העתיק בסוף דבריו 'ועי' בס' דברי שאול ויוסף דעת שהביא כמה תשו' מה שפלפל בענין זה עם כמה רבנים ותמה על המחמירים עיין שם', וברור שהתמיהה היא לא בפקפוק על המסורת שבזה וודאי שהיה פקפוקים, אלא התמיהה היא מחמת מה "שפלפל בעניין זה", כלשון הדרכי"ת וכמבואר שם בשו"מ באריכות טעמי ההיתר, וכן קודם לכן שהעתיק את התשובה שהעתיק השו"מ את העדויות על המסורת, מציין 'עיין שם באריכות', וממשיך 'ועי' עוד בדבריו בספרו שו"ת שואל ומשיב תליתאי חלק א' סי' קמ"ט ששפך מרירות על הה"ג ר"ש העלליר שהדפיס קונטרס לאסרם והעלה שהם מותרים בלי שום פקפוק', והויכוח עם הגר"ש העלר היתה בסוגיות ולא על העדויות כמבואר להמעיין.

בקיצור, אם רוצים אפשר תמיד לחפש משפט פה ומשפט שם ולהרגיש שיצאו י"ח תגובה, אבל אם רוצים לעיין באמת מה כתוב בדברי האחרונים, צריך לעיין במכלול דבריהם ולראות מה באמת הם כותבים, [ומומלץ לעשות זאת בצורה ממוקדת כפי שביקשו], ודי בזה לחפץ באמת

---

11 אוגוסט (8) 2023 #409

ג

געצל

חושבני שחבל על הזמן והכוחות לשפוך כ"כ הרבה דיו על השאלה אם צריך מסורת מעיקר הדין או משום חומרא, כי בוודאי המקילים יש להם מספיק פוסקים לסמוך עליהם, רק עיקר הנידון לעניות דעתי הוא בעניין הביצים שזה עיקר הטעם להחמיר בעופות הפטם, וגם בעניין הדריסה, היה ראוי יותר להתמקד בשתי נקודות אלו.

---

12 אוגוסט (8) 2023 #410

א

אחד מאנש

ידוע לכם על רב ספרדי שחדל מאכילת פטם?

12 אוגוסט 2023 (8) #411

ג

געצל

דילמא רק דוקרים ומוצצים דמו

13 אוגוסט 2023 (8) #412

מ

מקיים דברי חכמים

> געצל אמר:
> חושבני שחבל על הזמן והכוחות לשפוך כ"כ הרבה דיו על השאלה אם צריך מסורת מעיקר הדין או משום חומרא, כי בוודאי המקילים יש להם מספיק פוסקים לסמוך עליהם, רק עיקר הנידון לעניות דעתי הוא בעניין הביצים שזה עיקר הטעם להחמיר בעופות הפטם, וגם בעניין הדריסה, היה ראוי יותר להתמקד בשתי נקודות אלו.

בקונטרס כל עוף למינהו יש אריכות גדולה ונפלאה ובטוט"ד לבאר גם שני עניינים אלו, שלמעשה אין בהם שום חשש.
הרוצה יוכל לעיין שם, ומי שיהיה מעוניין במו"מ ממוקד, כמדומה שבעל הקונט' הנ"ל ישמח לבאר הדברים בטוט"ד כדרכו בקודש.

13 אוגוסט 2023 (8) #413

יוסף חיים כהן

מקיים דברי חכמים אמר:

כבו' סבור שאם "מגיבים ומשיבים" ע"י שמדגישים משפט פה ומשפט שם ומתעלמים ממכלול הדברים, בזה יוצאים י"ח, ולא כך דרכה של תורה.

מי שרוצה להבין על מה מדובר, יכול לקחת דוגמא מהקטע המועתק כאן מהדרכי תשובה, ויוכל לראות בעיניו שלמרות

לחץ כדי להרחיב...

נראה שכבודו לא ראה את הציונים שציינתי בראש תגובתי, לענין דברי האורי וישעי, ודברי ערוגות הבושם, ודברי בעל השואל ומשיב.

על כן אשוב להביא בפני כבודו את כל דברי אסופים במקום אחד, כדי להקל על עיונו בזה.

ותחילה מקודם שאבוא להגיב על דברי הדרכי תשובה, אביא בפני כבודו דברי כמה וכמה אחרונים, שמבואר בדבריהם שההיתר נסמך בעיקר על המסורת.

בשו"ת בית שלמה (יו"ד סי' קמו) שכתב בזה הלשון "האמת הוא שרוב חכמי זמנינו במדינתינו הורו להקל בהם, ולמעשה איני מתיר, כי העיקר אשר סמכו עליו קצת גדולים, הוא על מה שהעידו בפניהם אנשים מארצינו הקדושה שאוכלין שם ממין התרנגולים ההם".

וכתב עוד בשו"ת בית שלמה (סי' קמח), הגיע לאזני, שכמה גדולים שכבר הורו להקל, חזרו בהם, כי באו להם מכתבים מארצינו הקדושה מכמה אנשים לומדי תורה ושוחטים שנסעו מכאן בעתים הללו לארצנו הקדושה, כי יש חילוק רב בין אלו שבכאן לאותן שאוכלים אותם שם. עד כאן לשונו. הרי מבואר מדבריו שכמה גדולים התירו רק על סמך המסורה, וכאשר הוכחשה המסורה חזרו ואסרום.

גם בשו"ת מחנה ישראל (ח"ב דף פח.) כתב, אודות התרנגולים אשר מארץ מרחק הובאו למדינתינו וכו', ועל פי עדות אנשי ארץ הקדושה אשר התגוררו לעת הזאת במדינתינו הותרו התרנגולים ההם, ואם לא שערום קדמונינו, עם כל זה אחרי אמרו שדומים המה לתרנגולים שבארץ הקדושה החזיקו איזה גדולים דגלילותינו בהיתרם.

גם בשו"ת דבר משה (תניינא סי' ג) כתב, יען כי אנכי העמדתי יסוד ההיתר שלי על המסורת מלונדן ועל המסורת מארץ הקדש, על פי הרב מוהר"ש ז"ל וכו', ואחר כך העבירו קול כי יש ביניהם שינויים וכו', ואחר שבע חקירות נתברר כי התרנגולים הללו אוכלים שם בארץ הצבי מאז ומלפנים. עד כאן לשונו. הרי ביאר בהדיא שהעמיד יסוד ההיתר שלו על סמך המסורת, וגם ביאר עוד דאף אחר שפקפקו במסורת, נתברר לו שהיא מסורת מעלייתא.

ובשו"ת מהר"ם שיק (ס"ס צט) כתב, והנה בתרנגולים הנ"ל לפי הנשמע קיבל הרב הגאון החסיד מסאנץ, עדות משני אנשים המסבבים ובאים מארץ ישראל להכא, והעידו שאוכלין אותם בארץ ישראל, ונקראים שם קיבריצר הונער, והתיר על פיהם.

ובשו"ת חידושי הרי"מ (חיו"ד סי' ח) כתב, אודות התרנגולים החדשים. מתחלה כשנראו במדינתינו היה ג"כ קשה עלי מאוד ששמעתי שאוכלין באיזה מקומות. גם הב"ד אסרו בווארשא. ואח"כ התיר הרב שהעיד שו"ב א' שחיבר ספר על שו"ב ונסע לא"י. שראה במדינה אחת שאוכלין אותם כמו אלו שרואה פה. ורציתי לחקור עוד. והעידו לי שבבית הרב הגאון אבד"ק טשעכנאווי אוכלים וגם הוא בעצמו אוכל ומפורסם לגדול וצדיק. ולא רציתי לחקור יותר. והעידו לי בני הרב הנ"ל שכשכתבו לו מלובלין ושאר עיירות. השיב שסומך על זקן אחד שהעיד שאוכלין במדינה אחת ונסע איש הנ"ל לא"י. ולדעתי שהוא זה שהעיד בווארשא. והנה עתה ראיתי מכתב קדשו שגם לפני רומ"כ העידו דיינים ובעלי הוראה שאוכלין בא"י אותן על פי מסורת ישנה. א"כ ע"פ דין א"י טעם האוסרין דמשמעות הפוסקים ורש"ל וש"ך סימן פ"ב דבכה"ג שלא היה נמצאים עופות אלו במדינה וכשבאו יכולין לסמוך על מסורת מדינה האוכלין. עד כאן לשונו. הרי שגם הוא נסמך להתיר על פי המסורת, וגם הביא מחכם אחר שהתיר על סמך עדותו של השו"ב מאר"י שנאכלים במדינה אחרת.

גם בשו"ת דברי חיים (ליקוטים והשמטות סי' מב) כתב, בנידון העופות החדשים, פה קהלתינו העיד דיין אחד שבארץ הקדושה אוכלים אותם, ולכן התרתי לבני עירי לאכול כמות אלו, לא זולת.

וכתב עוד בתשובה אחרת (חו"מ ח"ב ס"ס ל) כתב, אודות התרנגולים, הנה בגלילותינו נמצאים גם כן תרנגולים כאלו והמה באים מאיי הים הסמוך לארץ הקדושה כאשר הגידו לי הרבה אנשים מקהלתינו היודעים בבירור מקום תולדותם ואנשי ארץ הקדושה העידו בפני אנשים כשרים תלמידי חכמים שבארץ הקדושה גם כן באים התרנגולים מאותו האי ואוכלים שם מקדם קדמתה במסורה אולי עוד מימי התנאים ולכן התרתי בעירי.

גם הרב נתן אדלר התירם מכח המסורת כמו שהביא המהר"י אסאד בשו"ת יהודה יעלה (ח"א יו"ד צד) שכתב הרב נתן אדלר מלונדון, 'התרנגולים גדולים שקורין קאשין חינא, אשר לפנים היו בארץ קדם, ועכשיו נתגדלו במקומינו, עליהם נשאלתי מכבר מכמה מקומות, והשבתי להם כי במקומינו יש לעופות הנ"ל מסורת טהרה משנים קדמוניות, כי הם ממש כמו תרנגולים שלנו, רק הם גדולים מהן. גם אנשי נאמנים מהודו סמוכין לארץ קוצ'ין צ'ינו אומרים לי שאוכלים בלי שום פקפוק'.

גם בשו"ת יד הלוי (ח"ג סי' ס) כתב, "על ענין מין תרנגולין זר שבאו למדינתינו נקראים קוצ'ין צ'ינה, ונשאלתי על זה אם מותרים באכילה או לא, והשבתי על פי מה שכתב השלחן ערוך סימן פ"ב ס"ג שאין לאכול שום עוף אלא במסורת שקבלנו בו שהוא טהור וכו', על כן במטותא מיניה דמר להודיעני במוקדם דעתו הרמה על זה". ואחר כך הביא על זה תשובת הרב נתן אדלר הנ"ל שיש עליהם מסורת.

ובשו"ת גורן דוד (ח"ב סי' יב, אות ב) כתב, "ואתברר כזבייהו דהני בני פולין הבאים מארץ ישראל והעידו בכל המקומות שעברו שאוכלים אותם בארץ ישראל, והכשילו רבים וגדולים וטובים". עד כאן לשונו. הרי שרבים וגדולים וטובים סמכו רק על עדויות המסורת מארץ ישראל, להתירם על פי זה.

הנה מבואר מדברי כל הפוסקים הללו, שעיקר ההיתר של המתירים, נסמך על המסורת.

ועתה אבוא לענין דברי הדרכי תשובה, והנה כך הוא לשון הדרכי תשובה:

ראיתי להעתיק פה בדבר השערורה שהי' לפני כמה שנים בין גאוני הזמן בדבר התרנגולים אשר הובאו למדינותינו מאיי הים ואדומו"ר מצאנז זצללה"ה בשו"ת דברי חיים ח"ב ביו"ד סוף סי' מ"ה כ' שהגידו לו שבאו מאי א' סמוך לא"י עיין שם ובשו"ת מהר"י אסאד ז"ל חיו"ד סי' צ"ב כ' שבאו ממדינת קאשינחינ"א בארץ הודו והם גדולים יותר משאר תרנגולים שלנו וגם יש בהם איזה שינוי שיש להם ניצות על רגליהם ובמקצת תשו' קורין אותם אמעריקאניש"א הינע"ר ובאיזה מקומות קורין אותו גאלאנסק"ע הינע"ר או וואליכיש"ע הינע"ר או קיבריס"י או כהנ"א הינע"ר או חינעז"י הינע"ר או קבריצי"ר העני"ר והם משונים בתוארם בגדלם ובאורך צווארם ואורך רגליהם יותר מהתרנגולים הרגילים בינינו לעולם מנהגם משונה משאר תרנגולים שלנו שהם לנים ע"ג קרקע וקולם משונה שהקול הוא עב ואין להם כרבלתא גדול כ"כ כפי ערך כמו תרנגולים שלנו וגם הנהגתם עם האפרוחים הוא משונה ויצא בדפוס בזמן ההוא קונט' מהה"ג

מיאס ז"ל הנקוב בשם עוף טהור והביא ממה שהשיג מכתבים מאיזה רבנים גדולים מעה"ק ירושלים כי העופות הללו נמצאים שם באה"ק דומים בתוארם וצלמם כדמות העופות הללו ואוכלין אותם שם בלי שום שאלה כלל וכן הי' גב"ע במדינותינו מאנשי אה"ק מופלגי תורה ויראים ושלימים אשר העידו והגידו עפדתוה"ק כי העופות הנם ממש כתבנית העופות של אה"ק ועדותן נאמנו מאוד והביא ג"כ ב' קונטריסים מהרב ר' שמואל העלליר מצפת תב"ו דבתחלה העיד לומר שאינו דומה עופות הללו להני עופות דא"י ואח"כ הדפיס להתירן וחזר מעדותו הנ"ל והעיד אח"כ שהם דומים ממש להני דא"י והאריך בענין זה וכ' דעל עדותו של ר' שמואל העלליר אין לסמוך כלל לא לאיסור ולא להיתר כיון דמדין תורה אין מקבלין עדות רק מפיהם ולא מפי כתבם רק בדיני ממונות אמרו חז"ל לסמוך על עדותו משום נעילת דלת ובדיני או"ה דדמיא לד"נ בודאי לא מהני עדות בכתב וצריך להעיד בפיהם דוקא ובסוף דבריו העלה דיהי' איך שיהי' הנה גם מבלעדי המסורה העופות הללו מותרים המה לכל בר ישראל והעתיק קונטרס זה בספרו שו"ת אורי וישעי מהד"ק סי' י"א ועיי"ש עוד בסי' שאח"ז מ"ש בדבר קונטרס כנפי נשרים שהדפיס רב א' לאסור העופות הללו ודחה דברי הקונט' עוף טהור הנ"ל והוא האריך בתשו' לתרץ כל דבריו והביא עוד ראיות לדבריו הראשונים שאין שום חשש על העופות הללו וגם ליראי ה' וחושבי שמו והחרדים לדבר ה' יכולין לאכלו בלי שום פקפוק כלל עיין שם באריכות אמנם בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' ק"נ קנ"א קנ"ב צעק בקול רעש גדול על המתירין וכ' לפסק הלכה שהם אסורים וביציהן ותולדותיהן כיוצא בהם עיין שם וכ"כ בס' היכל הברכה על התורה (מהגה"צ מהרי"א מקאמארנא ז"ל) בפ' דברים שאין עליהם שום מסורות והם כשאר שרץ טמא עיין שם באריכות אמנם מרן אדומו"ר זצללה"ה בשו"ת דברי חיים שם ובסי' שאח"ז ובחלק או"ח שם סי' ט' כתב שהעידו לפניו ת"ח חשובים מאה"ק שאותן התרנגולים אוכלין אותם באה"ק עיין שם ועי' בשו"ת שאילת שלום קמא סי' כ"ב סי' כ"ב וסי' מ"ז שהעתיק תשו' מרן הד"ח זצללה"ה והה"ג מלאנדאן שכ' שהם גבו עדות מפי אנשים יראים ושלימים שיש מסורות שאוכלין אותן באה"ק זה כמה דור אחר דור עיין שם באריכות וכ"כ בשו"ת שואל ומשיב חמישאי חלק א' סי' ס"ט שיש לו כמה מכתבים שונים וגב"ע הרבה מחכמי אה"ק שאוכלין אותו והם מותרין בלי שום פקפוק כלל עיין שם באריכות. ועי' בס' ערוגות הבושם בקונט' התשו' סי' ט"ז מ"ש בזה והעלה להתירן שא"צ לזה מסורה חדשה ועי' בס' דברי שאול ויוסף דעת שהביא כמה תשו' מה שפלפל בענין זה עם כמה רבנים ותמה על המחמירים עיין שם ועי' עוד בדבריו בספרו שו"ת שואל ומשיב תליתאי חלק א' סי' קמ"ט ששפך מרירות על הה"ג ר"ש העלליר שהדפיס קונטרס לאסרם והעלה שהם מותרים בלי שום פקפוק עיין שם וכן נתפשטה ההוראה לאוכלן בפשיטות גמור באין מפריע בכל המדינות ועי' מזה בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קמ"ד קמ"ה קמ"ו וסי' קמ"ח ובשו"ת מהר"י אסאד חיו"ד סי' צ"ב צ"ג וצ"ד ובשו"ת מהר"מ שיק חיו"ד סי' צ"ח צ"ט וק' באריכות.

הנה הזכיר שהרב שמואל העליר התירן רק על סמך המסורת, והדברי חיים התירן רק על סמך המסורת, ובשו"ת שאילת שלום התירם על סמך המסורת, והרב מלונדון [כפי הנראה רבי נתן אדלר] התירם רק על סמך המסורת, ובשואל ומשיב [חמישאי] התירם רק על סמך המסורת.

וכבר עתה אנו רואים, שאף אילו היה צודק כבודו בטענתו שהאורי וישעי והערוגות הבושם והשואל ומשיב [תליתאי] מתירים בלי מסורת, עדיין רוב המתירים שהוזכרו בדרכי תשובה התירו רק על סמך המסורת, וכשיצרף כבודו לזה את דברי כל הפוסקים שמניתי לעיל יראה שהמתירים רק על פי המסורת רבו כמה ידות מהשלשה פוסקים הללו.

וממילא ברור שכל הולך בדרך ישרה יבין לבבו כי המנהג נתפשט על פי דברי רוב הפוסקים המתירים, אשר הם נשענו על המסורת.

ועתה נבוא לברר האם האמת והצדק עם כבודו ששלשת הפוסקים הללו מתירים תרנגולים בלא מסורת.

הראשון הוא שו"ת אורי וישעי.

והנה כך הוא לשון שו"ת אורי וישעי (סי' יא) בדבר העופות הגדולים החדשים וכו' רק הם גדולים בקומתם יותר משאר תרנגולים.

ובהמשך (דף ז:) כתב "אם כן בנדון דידן גם כן הדין נותן דכללא דארוך וזוטר חד מינא עומדת לנו למגן נגד חומרת הרמ"א, דעינינו רואות דחד מינא הוא והשינוי הוא מיעוט, ואין צריך למסורה כלל". עד כאן לשונו.

הרי מבואר ברור שהתיר עופות הללו מאחר והשינוי ביניהם לבין העופות הנאכלים במסורת, היה מועט, ולכך שניהם חשובים למין אחד, וממילא המסורת על התרנגולים הישנים מועילה לחדשים, אף שאין על החדשים עצמם מסורת, אבל לא עלה על דעתו כלל להאכיל לישראל חס ושלום עופות שאין עליהם מסורת כלל, כפי אשר כבודו בא להתיר את המלאי ואת האסיל ואת הקורניש אשר רב מאד החילוק ביניהם לבין התרנגולים הטהורים (ראה תמונה), ומלבד זה יש בהם סימן טומאה בביציהם, וכן הודם כפות.

השני הוא שו"ת שואל ומשיב.

הנה בשו"ת שואל ומשיב (תליתאי ח"א קמט) כתב "אף לפי מה שחשש רש"י על כל פנים מידי ספק לא יצא, דגם רש"י לא כתב לודאי, רק שיש לחוש למסורת, ואם כן כל שאנו מסופקין אם דומין לקובריצר וגרעצקר או לא, ורבים מעידים שהם דומין לגרעצקר, אם כן על פנים מידי ספק ספיקא לא נפקא".

הרי מבואר שלא התיר נגד דברי רש"י, אלא בצירוף העדויות על הקובריצר והגרעצקר, על ידי ספק ספיקא.

וגם בתשובתו בשו"ת שואל ומשיב חמישאה (סי' סט) כתב "אני מעיד לכם כי יש לי גביית עדות מהרבה לומדים מארץ הקדש, אשר היו פה, וכאשר ראו אותן העופות, העידו שכמו אלו העופות אוכלים בארץ הקדש". אמנם הוסיף שם עוד טעמים להתיר.

ומעתה מי הוא הנביא אשר יוכל לקבוע שעיקר ההיתר של השואל ומשיב אינו אלא מחמת הטעמים האחרים ולא מחמת המסורת, ואפילו אם היה מתברר לנו שזה עיקר היתרו, מי הוא הנביא שיוכל לקבוע שמנהג ישראל נתפשט דוקא על פי השואל ומשיב, ולא על פי רוב הפוסקים שהתירו מחמת המסורת, ואפילו אם היה מתברר לנו שהמנהג נתפשט דוקא על פי דברי השואל ומשיב לבדו, מי הוא הנביא אשר יוכל לקבוע שהמנהג נתפשט דוקא לפי הטעמים האחרים שהזכיר השואל ומשיב ולא על פי טעם המסורת שהזכיר, אשר הוא הטעם העיקרי שנסתמכו עליו כל שאר הפוסקים.

השלישי הוא הערוגות הבושם.

הנה המעיין בתשובת הערוגות הבושם בפנים, יראה בבירור שהוא תופס כדברי רש"י שלא לאכול אלא במסורת, רק שהוא מחדש שכיון שטעמו של רש"י דחיישינן שהוא דורס, ממילא כאשר הם מתגדלים אלפים ורבבות כמה שנים ולא ראינו שדורסים, יש להתיר אף לדעת רש"י.

נמצא שאף הוא אינו מתיר כסברת רמב"י על ידי בדיקת שלשה סימני טהרה, אלא מודה לדברי רש"י, רק חידש בדעת רש"י שבבדיקת אלפים ורבבות במשך כמה שנים אנו יכולים לברר ענין הדריסה, ומלבד מה שיש להעיר בזה, כמו שהבאתי בקונטרס עוף (עמ' מו), בלא זה ודאי שהערוגות הבושם לא יסכים לדברי כבודו להתיר את המלאי והאסיל אשר לא נתגדלו אצלינו אלפים ורבבות, ואף לא מאות ועשרות, לא כמה שנים ולא כמה חודשים, ואם כן ודאי לא העלה הערוגות הבושם על דעתו להתיר תרנגולים הללו שבאו מהמזרח הרחוק שלא היה שם כל יישוב יהודי ובודאי אין להם שמץ של מסורת, וקל וחומר אחר שיש בהם סימן טומאה בביציהם שהם כולם כד וכד, ועוד שהודם כפות.

---

13 אוגוסט (8) 2023 #414

יוסף חיים כהן

> אחד מאנש אמר:
>
> ידוע לכם על רב ספרדי שחדל מאכילת פטם?

הרב מרדכי כהן, ראש מוסדות אור ודרך.
הרב שמעון דרור, ראש מוסדות ובית ההוראה "תפארת וגדולה".

בנוסף לאחר שהצגתי בפני הרב פנחס כהן, רב העיר נתיבות, את בעיות הכשרות הקיימות בעופות הפטם, יום לאחר מכן התקשר אלי ואמר לי כי כשהגיע לבית ראה את העוף בצלחת, ולא אכל אותו.

---

13 אוגוסט (8) 2023 #415

יוסף חיים כהן

> געצל אמר:
>
> דילמא רק דוקרים ומוצצים דמו

בעדות של הרב פנחס יואל בוכינגר, מבואר שבמשך שעה ומחצה אכלו התרנגולים מתרנגול אחד, עד שלאחר שעה ומחצה מת מכך.

וגם כל מי שרואה את הצילומים, ויודע איך נראים תרנגולים שאוכלים, אין לו כל ספק שמדובר באכילה.

והמושג "מוצצים את דמו", לא שייך להעמידו ביחס לתרנגולים, שהרי אמרו בחולין (סב. וע"ב) כל העופות פוסלין מי חטאת, חוץ מן היונה מפני שמוצצת. ופירש רש"י 'פוסלין מי חטאת, אם שתו מהן מפני שאין מוצצין אלא מגביהין פיהן לאחר שקולטות את המים והמים נופלים מפיהם והרי הן כמי שנעשת בהם מלאכה דקיימא לן במסכת גיטין שהמלאכה פוסלתן. חוץ מן היונה מפני שמוצצת, ובאלו הנותרים לא נעשה מלאכה'. הרי מבואר בתלמוד שדוקא היונה מוצצת משקין, אבל שאר כל העופות אינם מוצצים, אלא מלקטים במקור ומגביהין פיהם שיזובו המים לגרונם. ומהשתא ודאי לא שייך לומר שהתרנגולים מוצצים דם, דלא שייכא בהו מציצה, וגם ליקוט דם ליכא הכא, דאם כן היו מגביהים פיהם אחר כל ליקוט, אלא אכילה איכא הכא, וכיון דהיא אכילה מחיים, היינו דריסה לפירוש רבינו תם וסייעתו.

---

13 אוגוסט (8) 2023 #416

ו

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> בקונטרס כל עוף למינהו יש אריכות גדולה ונפלאה ובטוט"ד לבאר גם שני עניינים אלו, שלמעשה אין בהם שום חשש. הרוצה יוכל לעיין שם, ומי שיהיה מעוניין במו"מ ממוקד, כמדומה שבעל הקונט' הנ"ל ישמח לבאר הדברים בטוט"ד כדרכו בקודש.

וכבר נתבאר בהרחבה בקונטרס עוף פטם עמ' ס' והלאה, ועמ' ע"ה והלאה, שאין בדבריו כדי לסמוך להתיר, ובפרט שאנו עוסקים באיסור דאורייתא ומן החמורים שבהם.

---

13 אוגוסט (8) 2023 #417

ע

עבד ה'

נתיב הגן עליך!

https://www.youtube.com/embed/47FilgrPU8k?wmode=opaque

הפרופיל שלך אינו מאפשר לראות תוכן טקסט מאתר זה.

בקש את האתר

13 אוגוסט 2023 (8) #418

יוסף חיים כהן

עבד ה' אמר:

נתיב הגן עליך!

לחץ כדי להרחיב...

להוי ידוע לכת"ר כי כבר לפני כחדשיים ימים, פניתי בטלפון אל הרב פנחסי, לשאול אותו על מה הוא סומך, ואם כי לגבי המסורת הוא לא קיבל את דברי ונתחזק בטענותיו [ואף בזה לעניות דעתי מבואר בראשונים שלא כדבריו], אך לגבי ענין הדריסה וסימן הטומאה בביצים, טענתי על דבריו כמה טענות, ולא היה בפיו מענה לשאלותיי, ואז הפנה אותי לגדולי הדור, ואמר לי לשאול את הרב יצחק יוסף ולחזור אליו עם התשובה.

לאחר מכן פניתי ללשכת הרה"ג יצחק יוסף, והצגתי את עיקרי הבעיות בפני ראש הלשכה הרב יצחק דניאל שליט"א, והורה לי לכתוב בקצרה את עיקרי הבעיות ולשלוח ללשכה כדי שיובאו הדברים בפני הרב, ואכן כך עשיתי, וצירפתי במכתבי בקשה מכבוד הרב לבוא לפניו ולהציג את הדברים בהרחבה, ולאחר כמה פעמים שהתקשרתי ללשכה לברר אם יש תשובה, השיבה לי המזכירה, כי אין טעם שאני ימשיך להתקשר,

ואם הרב ירצה הוא יזמן אותי.

לפני מספר ימים פניתי בשנית בהודעה, אל הרב פנחסי, ותיארתי לפניו את הדבר, וביקשתי ממנו שיכנס לעובי הקורה בסוגיא, שאבוא לפניו להציג את טענותיי בהרחבה, וילמד את הסוגיא ויברר אם יש סמך להתיר, והוא השיב לי בזה הלשון:

שלום וברכה,
כבודו יבין אותי, אני מעדיף שגדולים יכריעו...

עד כאן לשונו.

לכל מי שיחפוץ אוכל להראות את התכתובת, וכן יוכל לאמת את הדברים אצל הרב אליהו פנחסי עצמו.

ומעתה יבחר לו כל אדם אם הוא רוצה לסמוך על זה אם לאו.

---

13 אוגוסט (8) 2023 #419

ו

יוסף חיים כהן

וכאן המקום לציין כי נדון דידן אינו עוסק באיסור דרבנן, אלא הוא עוסק בענין איסור אכילת עוף טמא, אשר הוא איסור דאורייתא, ולא מהקלים שבהם, אלא מן החמורים שבהם, עד כי בכל ספר הזוהר יש רק שני מקומות שהביא שאדם אינו זוכה אחר פטירתו שתדבק נשמתו בצרור החיים, ואחד מהם מה שהביא הזוהר בפרשת שמיני שהאוכל עופות טמאים, אם יצא כך מהעולם אין נשמתו נדבקת בצרור החיים, וגם כתב שם שאינו יוצא מטומאתו לעולמים, ואין רפואה לתועבתו, ועוד כמה דברים חמורים.

וזהו מוסר גדול לנו, כי אדם עמל שבעים שנה לכוף יצרו ולקיים רצון הבורא, כדי שבסוף העמל הסבל הטירחה והיגיעה, תבוא נשמתו אל מנוחתה להדבק בצרור החיים, ולהנות מזיו השכינה.

ועל כל מצבה ומצבה בבית החיים כתוב:
תהא נשמתו צרורה בצרור החיים

ויתכן שיבואו בני אדם אחר שעמלו כל שנות חייהם בלימוד התורה וקיום המצוות, ותהא הדלת נעולה בפניהם, כי אכלו עופות טמאים, ונשמתם אינה יכולה להדבק בצרור החיים.

וכאשר דבר זה עומד לנגד עינינו, כי על כף המאזניים ניצבת נשמתינו, אנו צריכים להיות מן היראים, ולהכנס במאה שערים של היתר, ולא בשער אחד של איסור.

---

13 אוגוסט (8) 2023 #420

ע

עבד ה'

אני הקטן לא מבין כלום. הרב פנחסי אמר בשיעוריו (בערך זה לא המילים המדויקות) שגם אם לדוגמא הוא יבדוק את זה הדעה שלא לא תהיה שווה הרבה ורק גדולי הדור יכולים להחליט בזה.
ואם הרב יצחק יוסף לא רצה לקבל כנראה שיש לו סיבה. אתה יכול לנסות לשאול את הרב יצחק יוסף אחרי התפילה באור חביב. אבל אני בטוח שאם היה איזה בעיה גדולי הדור היו מתריעים עליה.

13 אוגוסט (8) 2023 #421

ו

יוסף חיים כהן

> עבד ה' אמר:
>
> אני הקטן לא מבין כלום. הרב פנחסי אמר בשיעוריו (בערך זה לא המילים המדויקות) שגם אם לדוגמא הוא יבדוק את זה הדעה שלא לא תהיה שווה הרבה ורק גדולי הדור יכולים להחליט בזה.
> ואם הרב יצחק יוסף לא רצה לקבל כנראה שיש לו סיבה. אתה יכול לנסות לשאול את הרב יצחק יוסף אחרי התפילה באור חביב. אבל אני בטוח שאם היה איזה בעיה גדולי הדור היו מתריעים עליה.

ובכן יתפלא כבודו לשמוע, כי רוב ככל גדולי ישראל ושאר חכמי הדור (מלבד אלה שגילו דעתם בהדיא בענין העופות), לא מכירים את הבעיה בענין העופות, ולא זו בלבד שלא ביררו את החלק ההלכתי, אלא אף לא מכירים את המציאות בענין העופות.

ובאשר לראשל"צ הרב יצחק יוסף שליט"א לאחר שפניתי אל הלשכה וקיבלתי את התשובה הנזכרת לעיל, התברר לי כי כבר קדמני אברך אחד מירושלים אשר נקרא משה חיים דן, מירושלים, (אם כבודו יחפוץ אוכל לשלוח לו בפרטי את מספר הטלפון שלו), והוא מסר בידו לרב יצחק יוסף שליט"א מכתב ובו תיאר את הבעיות, ואחר כך יצר קשר עם הלשכה לקבל תשובה, והרב אמר למזכיר להשיב לו כי הענין של העופות הוא עמוק מאד, ויש לו עומס מאוד גדול של תיקים של גירות וממזרות, ואין לו פנאי להכנס לסוגיא זו.

ועתה יתבונן כל אדם אם בבואו לבית דין של מעלה, לתת דין וחשבון על מעשיו, יוכל לומר שסמך על רבנים שכלל לא גילו דעתם בענין העופות, ומי שליבו לב ארי ואינו ירא לסמוך על זה, כשיבוא לבית דין של מעלה לא יוכל להלין אלא על עצמו.

13 אוגוסט (8) 2023 #422

ב

ברוך אביכזר

יוסף חיים כהן אמר:

ובכן יתפלא כבודו לשמוע, כי רוב ככל גדולי ישראל ושאר חכמי הדור (מלבד אלה שגילו דעתם בהדיא בענין העופות), לא מכירים את הבעיה בענין העופות, ולא זו בלבד שלא ביררו את החלק ההלכתי, אלא אף לא מכירים את המציאות בענין העופות.

לחץ כדי להרחיב...

ומה אמרו רבני ההכשרים על נושא זה? כגון הרב רובין, הרב מחפוד ועוד?

---

13 אוגוסט (8) 2023 #423

ו

יוסף חיים כהן

ברוך אביכזר אמר:

ומה אמרו רבני ההכשרים על נושא זה? כגון הרב רובין, הרב מחפוד ועוד?

הרב מחפוד, דיברתי עמו לפני כחודשיים, והשמעתי לפניו בטלפון בקצרה את הבעיות, ואמר לי שהוא עצמו לא בדק וביירר את הדברים הללו, אלא הוא סומך על בד"ץ העדה החרדית.

הרב רובין דיברתי איתו השבוע, הוא לא רצה להשיב לי על מה הוא סומך, הוא רק אמר אם אתה סומך על ההכשר אז אל תשאל שאלות, ואם לבך נוקפך, אסור לך לאכול מהעופות.
כמובן השיחה היתה יותר ארוכה, אבל זה היה המסר העיקרי בדבריו.

כמו כן כל אחד ואחד יכול לפנות אליהם, ולבקש תשובה על מה סומכים, ואולי יהיה בזה זירוז למזורזים לברר באופן מעמיק את בעיות הכשרות החמורות.

---

13 אוגוסט (8) 2023 #424

כ

כל עוף למינהו

נוכחתי לראות שאין שום תועלת במשא ובמתן בנושא פולמוס הקוצי'ן [ובפרט שמשום מה כבוד הרב יוסף חיים שליט"א אינו קורא כמה וכמה פעמים בצורה נכונה את הודעותי, וגם חושד בי ובאחרים שאיננו קוראים את הודעותיו. כמובן, קראתי את כל ההודעות לכל פרטיהן ובמתינות, אבל כנראה כבודו כ"כ משוכנע בדעת עצמו עד שאם אחרים אינם סוברים כמותו, בהכרח צ"ל שהם לא קראו את דבריו, וחוזר על כל טענותיו מתחילת הדיון].
אני משתדל לכתוב בקצרה ואינו מגיב לכל הערה, כי אני חס על זמנם של הקוראים [כש"כ אם הגיעו עד הלום לעמ' 22] וסומך על הבנתם להחליט בעיניהם, ואין טעם לחזור על כל שני הקונטרסים, ושניהם מונחים בפני הציבור לעיין בהם ולקרב ולרחק כראות עיניהם.
אם יש נקודות מסוימות שהקוראים כאן חפצים ללבן כאן, אני אשמח מאד לשאת ולתת ובלי נדר אכתוב בקצרה את תשובותי עליהן.

---

13 אוגוסט (8) 2023 #425

ו

יוסף חיים כהן

אני מכבד את הפרשנות של כת"ר, ואת הרגשתו, אם כי אני מסתכל על הדברים מנקודת מבט שונה.

---

14 אוגוסט (8) 2023 #426

ב

בנימין לוריא

בלת"ק, העופות שאני קונה בחנות. שניצלים רגילים בכשרות לנדא/מחפוד וכד'. יש בהם בעיה? כלומר

העופות הנזכרים זה מה שמוכרים בחנויות חזה עוף?

14 אוגוסט 2023 (8) #427

יוסף חיים כהן

> בנימין לוריא אמר:
>
> בלת"ק, העופות שאני קונה בחנות. שניצלים רגילים בכשרות לנדא/מחפוד וכד'. יש בהם בעיה? כלומר העופות הנזכרים זה מה שמוכרים בחנויות חזה עוף?

אכן, כל העופות הרגילים הנמכרים כיום בחנויות (מלבד עוף הודו וכדומה), הם עופות פטם, ועליהם מדובר כאן.

14 אוגוסט 2023 (8) #428

ב

בנימין לוריא

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> אכן, כל העופות הרגילים הנמכרים כיום בחנויות (מלבד עוף הודו וכדומה), הם עופות פטם, ועליהם מדובר כאן.

אז... איזה עופות כן אפשר לאכול? כלומר, מי שרוצה להחמיר (או ללכת לפי שורת הדין, אני לא נכנס לדיון כרגע...) איך הוא יכול לאכול בשר עוף? (או שבאמת אין אפשרות כזו [חוץ מהודו])

14 אוגוסט 2023 (8) #429

יוסף חיים כהן

אני ומשפחתי אוכלים בשר בקר ודגים.
ישנם כאלו שאוכלים הודו, אם כי גם בו ישנם בעיות.
וישנם כאלו שמארגנים שחיטות פרטיות של תרנגולים עם מסורת, כמו הלגהורן, או הבלאדי, וכדומה. או אווזים.

14 אוגוסט 2023 (8) #430

ב

בנימין לוריא

יוסף חיים כהן אמר:

אני ומשפחתי אוכלים בשר בקר ודגים.
ישנם כאלו שאוכלים הודו, אם כי גם בו ישנם בעיות.
וישנם כאלו שמארגנים שחיטות פרטיות של תרנגולים עם מסורת, כמו הלגהורן, או הבלאדי, וכדומה. או אווזים.

התרנגולים שמוכרים ב'כפרות', אפשר לשחוט ולאכול?

14 אוגוסט 2023 (8) #431

כ

כל עוף למינהו

יוסף חיים כהן אמר:

על זאת ניתן לומר כי את החוש אין להכחיש, **יראה העם וישפוט למראה עיניו**, אם הם שינויים קלים בין התרנגול הרגיל לבין המלאי והקורניש.

אני מצרף סרטון של תרנגול מלאי [עם קריאת הגבר] ששלחתי בשעתו לת"ח יקר שאני מאד מעריך את יושרו וסברתו, והוא עצמו פרש במשך כמה וכמה שנים מבשר תרנגולי עופות, והודה לי שאכן ודאי נראה כתרנגול, וגם ליבנתי עמו את הסוגיא במשך כמה חדשים, וב"ה חזר להיתרו הראשון.

כדברי כבודו, יראה העם וישפוט.
מצורף קישור [אני לא יודע איך לצרף כאן באופן אחר]:

Malaien blau-weizenfarbig, Lipsiaschau 2014, Combattant Malais, Malay.mp4
drive.google.com

14 אוגוסט 2023 (8) #432

ו

יוסף חיים כהן

בנימין לוריא אמר:

התרנגולים שמוכרים ב'כפרות', אפשר לשחוט ולאכול?

גם הם עופות פטם, זה אותו דבר.

14 אוגוסט 2023 (8) #433

מ

מקיים דברי חכמים

יוסף חיים כהן אמר:

אני מכבד את הפרשנות של כת"ר, ואת הרגשתו, אם כי אני מסתכל על הדברים מנקודת מבט שונה.

אכן כבו' מסתכל על הדברים מנקודת מבט שונה מאוד, ושמחתי לראות שכבו' מבין את זה,
ואי לכך ובהתאם לזאת אין שום טעם להמשיך במו"מ בצורה כזו, וכפי שכתב הרב בעל כל עוף למינהו, וביטא בזה גם את מחשבותי.
גם אני קראתי היטב כל תגובה, וכמעט תמיד כל מי שראה את דברי רואה בעצמו את התשובה ולכן אין טעם לחזור על הדברים.
אם כבו' היה מעוניין להתמקד היה אותי תועלת, אבל בצורה כזו אין שום תועלת.

נ. ב. אציין שבנקודה זו אני מזדהה עם כאבו של כבו' שהרבה רבנים אינם מעוניינים להיכנס לנושא, [והרבה פעמים האנשים שסביבם אינן מעוניינים להכניס אותם לנושא], ואני מכיר את הדבר הזה מעוד דברים, וזה חבל, כי מי אם לא גדולי ישראל יכנסו לעניין ויכריעו.

אבל זה לא סותר לכך שהרבה ת"ח כן עיינו בעניין והגיעו למסקנות נכונות, וגם הרבה מגדולי ישראל כן עיינו בעניין וחלקן אף כתבו תשובות בעניין כדוגמת הקנה בושם והתשובות והנהגות וכן מרן הגריש"א והגר"ח גריינמן נכנסו לעומק העניין ובירורו את ההיתר, וכן עוד הרבה גדולי ההוראה, אלא שהרבה דברים תלויים בשיקול הדעת ולכן לפעמים הרב הכותב סבור שדבריהם תמוהים, אבל יש עוד צדדים למטבע, ואכמ"ל.

---

14 אוגוסט 2023 (8) #434

יוסף חיים כהן

כל עוף למינהו אמר:

אני מצרף סרטון של תרנגול מלאי [עם קריאת הגבר] ששלחתי בשעתו לת"ח יקר שאני מאד מעריך את יושרו וסברתו, והוא עצמו פרש במשך כמה וכמה שנים מבשר תרנגולי עופות, והודה לי שאכן ודאי נראה כתרנגול, וגם ליבנתי עמו את הסוגיא במשך כמה חדשים, וב"ה חזר להיתרו הראשון.
כדברי כבודו, יראה העם וישפוט.
מצורף קישור [אני לא יודע איך לצרף כאן באופן אחר]:

Malaien blau-weizenfarbig, Lipsiaschau 2014, Combattant Malais, Malay.mp4
drive.google.com

על זה נאמר תמונה אחת שווה אלף מילים, ואכן יראה העם וישפוט אם השינוי בין התרנגולים הרגילים לבין תרנגולי מלאי, הם שינויים קלים.

ולענין מה שהזכיר כבודו שנראה כתרנגול, ודאי יש מעט דמיון בין הדוכיפת הטמא, לבין התרנגול, ולכך קראוהו חכמים "תרנגול ברא", ולא קראוהו "עורב ברא", או "צפור ברא", אמנם עדיין אף שיש בו מעט דמיון לתרנגול, הוא עוף טמא.

ובאשר למה שהזכיר כבודו, שהוא קורא כתרנגול, כבר כתב על זה הרב מקמרנא בקונטרס כנפי נשרים (נדפס בחי' רבינו ישעיה שור עמ' עב) בזה הלשון, "ראיתי באיזה מתיר שכתב בטביעות עינא דקלא מתירין דבר חמור, מכל שכן להתיר לזה שקורא כתרנגול, אחי היש מכאוב כזה להתיר בלתי מסורה **מדברי הבל כזה**, הרי גם שם בשינוי מועט ישתנה הכרה, מכל שכן זה הדוכיפת הטמא שקולו משונה וכל אבריו, וכי תרנגולתא דאגמא שבימי חז"ל לא קרא כתרנגול, ומאין היה הטעות לומר שהוא מין תרנגול, **וכי הדוכיפת הטמא תרנגול ברא אינו קורא**".

ואכן אנו רואים שכרבלתו של המלאי נראית כאילו קיפלו כרבלתו וקשרוה, כפי שאמרו חכמים (חולין סג.) על הדוכיפת הטמא שהודו כפות.

ועוד שאנו רואים בתרנגולי המלאי סימן טומאה, בכך שכל ביציהם כד וכד, וכבר כתב השלחן ערוך (יו"ד פו ס"א) שכל ביצה ששני ראשיה כדין בידוע שהיא מעוף טמא.

אם כן היאך אפשר להתיר באכילה את תרנגולי המלאי?

14 אוגוסט 2023 (8) #435

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> אכן כבו' מסתכל על הדברים מנקודת מבט שונה מאוד, ושמחתי לראות שכבו' מבין את זה,
> ואי לכך ובהתאם לזאת אין שום טעם להמשיך במו"מ בצורה כזו, וכפי שכתב הרב בעל כל עוף למינהו, וביטא בזה גם את מחשבותי.
> גם אני קראתי היטב כל תגובה, וכמעט תמיד כל מי שראה את דברי רואה בעצמו את התשובה ולכן אין טעם לחזור על הדברים.
> אם כבו' היה מעוניין להתמקד היה אותי תועלת, אבל בצורה כזו אין שום תועלת.

אני מתנער מהפרשנות של כבודו לדברי.

מפאת כבודו של הרב @כל עוף למינהו העדפתי לכתוב בלשון קצרה, אמנם מאחר וכבודו פירש דברי באופן אחר, אבאר כוונתי.

לענין מה שכתב

> משום מה כבוד הרב יוסף חיים שליט"א אינו קורא כמה וכמה פעמים בצורה נכונה את הודעותי, וגם חושד בי ובאחרים שאיננו קוראים את הודעותיו.

אני רואה את הדברים מנקודת מבט אחרת, כי אני קורא את הודעותיו, וכן הודעות של אחרים בצורה נכונה, אמנם במקומות שכבר השבתי על טענה מסויימת, ושוב הטענה נכתבת תוך התעלמות מתשובתי, מן הראוי לציין לו כי כבר השבתי במקום פלוני על טענתו.

כמו כן לענין מה שכתב:

> כנראה כבודו כ"כ משוכנע בדעת עצמו עד שאם אחרים אינם סוברים כמותו, בהכרח צ"ל שהם לא קראו את דבריו, וחוזר על כל טענותיו מתחילת הדיון

אני רואה את הדברים מנקודת מבט אחרת, כי כאשר אני מציין לאחד מחברי הפורום שיעיין במה שהגבתי במקום פלוני על טענתו, אין הדבר מחמת שאינו סובר כמוני, אלא מחמת שכבר השבתי על טענתו, והוא חוזר לכותבה שוב, ומתעלם מתשובתי.

14 אוגוסט 2023 (8) #436

יוסף חיים כהן

מקיים דברי חכמים אמר:

אבל זה לא סותר לכך שהרבה ת"ח כן עיינו בעניין והגיעו למסקנות נכונות, וגם הרבה מגדולי ישראל כן עיינו בעניין וחלקן אף כתבו תשובות בעניין כדוגמת הקנה בושם והתשובות והנהגות וכן מרן הגריש"א והגר"ח גריינמן נכנסו לעומק העניין וביררו את ההיתר, וכן עוד הרבה גדולי ההוראה, אלא שהרבה דברים תלויים בשיקול הדעת ולכן לפעמים הרב הכותב סבור שדבריהם תמוהים, אבל יש עוד צדדים למטבע, ואכמ"ל.

אין הרבה מגדולי ישראל שעיינו בכל בעיות הכשרות הקיימות בעופות והורו להתירם.

דהנה לענין תשובת הקנה בשם, לא זו בלבד שלא נודעו אז הבעיות של סימן סימן הטומאה בביצים, וכן בעיית האכילה מחיים שלדעת רוב הראשונים היא דריסה, והקנה בושם לא נדרש כלל לשאלות אלו ולא גילה דעתו עליהם.

מלבד זאת, אף לענין המסורת שנדרש אליה, הלא כתב בפירוש להקל דוקא "כל זמן שצורת התרנגולים הישנים עליהם", ואילו תרנגולי הפטם יש בהם כמה וכמה שינויים מצורת התרנגולים הישנים, וכדלהלן:

הנה בעל שו"ת וישב משה כתב במכתב (נדפס בקו' פולמוס עופות הפטם) 'היות שאדוני אבי ז"ל היה סוחר עופות חיים, ומר חמי ז"ל היה שוחט ובודק מובהק, באופן שהורגלתי הרבה בעופות חיים וכו', זכורני שבתחילת שנות תש"ל דיברתי או שמעתי מהם, **שניכר שינוי בתרנגולים** [בשנות תש"ל המוקדמות או קודם לזה, ובארצות הברית היה כמה שנים קודם], הן שהרגלים נתקטנו, והן שהשוק נתגדל, ולא ידענו אז מהו, רק ידענו שיש הרבה בשר יותר בעופות כבר אז, מעופות הקודמות שהיו נוצות רבות ועצמות גדולות ומעט בשר לאכילה'. וכתב עוד במכתב אחר (נדפס בקונ' אכילת עופות בזמנינו) 'בענין העופות פטם וכו', אני יודע ועד ראיה **שיש שינויים גדולים מפליגים מלפני עשרות בשנים**'. גם הרב ניסים קרליץ כתב במכתב (נדפס בשו"ת אבני חן ח"א עמ' קכא), 'כמו כן הממונים על השחיטה מגלים שיש לפעמים **שינוים בצורת התרנגול** ממה שאנחנו רגילים מאז'. גם בעל השיחת חולין כתב בתשובה (אור ישראל, ניסן תשפ"ג) 'עופות הפטם **מראיהם שונה מהתרנגול שהיה לפנים**, בכמה פרטים'. גם הרב שריאל רוזנברג כתב (קונ' דעת תורה ופסק הלכה בענין העוף פטם) 'שעופות אלו **אינם דומים לגמרי לעופות הישנים מקדמת דנא** וכו', מדובר בשינויים שנעשו על ידי הכלאות ממינים שונים של עופות'. גם הרב פרידמן כתב (קובץ גינת ורדים טבת תשע"ח, עמ' רלה) 'תרנגולי פטם **רוב צורתם דומה לקורניש**, אלא שיש להם כרבולת רגיל. דדומה להקורניש בגבות עינים, והחרטום, וכן במבנה ה"כתף", וכנפיים, ורגלים, וכמובן החזה העבה. וכנראה שהשוחטים לא שמו על לב להשינויים, וגם כהיום רוב השוחטים אינם יודעים להכיר ביניהם'. גם בקונטרס צפור טהורה (עמ' סה) כתב 'שיש לו דמיון לקורניש במה שהוא מלא בבשר החזה, וכן בפיסוק שבין רגליו. וגם על ידי ההרכבות הצליחו **לקצר את עצם השוק**, והדבר ניכר שבעופות הטבעיים עצם זה ארוך בשיעור גדול מאד, באופן שכל מי שהיה רגיל בפטם ומתחיל ליקח רוק מרגיש תיכף בשינוי זה'. גם הרב אריאל בוקוולד (מן השרש, תשס"ו) כתב 'שבעופות אלו קיימים **כמה שינויים מקודמיהם**, גידול מהיר יותר, החזה גדול, והביצים להדגרה גדולות בהרבה מגודלם הקודם'. גם בשו"ת ידות הלוי (ח"ב סי' ח, ד) כתב 'שמצאו דרכים על ידי הכלאת העופות זה בזה, מינים ממינים שונים, להביא לכל שינוי הרצוי, כגון להרבות בשר החזה מעוף רגיל, או למעט את הנוצות מעוף רגיל, ויש שאף מבטלים חלק מסויים מגוף העוף, כגון שלא יהיו לעופות אלו הזנב המצוי אצל תרנגולים וכדומה. **ויש הרבה שינויים** פנימיים הבאים לידי ביטוי בגדילה מהירה, במינימום אוכל וכדומה, כדי למעט ההוצאות ולהגדיל ההכנסות, וכן קיימים בעופות שינויים שונים במערכת העיכול, כגון שיוכל לאכול מן החי ולא רק זרעים וכדומה. ויש שההכלאה השפיעה גם על הביצים היוצאים מתרנגולים אלה, כגון שהם גדולים יותר, או שהם כד כד, או חד חד, ועוד ידם נטויה לעשות שינויים שונים, כמו שכתבו בספריהם ובכתבי העת שלהם'. והרב אריאל בוקוולד כתב (נדפס בספר העופות במבחן המסורת עמ' שיא), 'ששמע מפיו של דוקטור ברטי אקהרד, מקבוצת יבנה, אשר היה אחראי על יבוא ופיתוח הפטימים בשנים הראשונות שהגיעו לארץ, כי בשנת תשי"ד כאשר הגיעו לראשונה לשוק מחנה יהודה, סירבו השוחטים לשוחטם, כיון **שהם תרנגולים משונים**,

עד שבא זקן השוחטים והעיד שלאחר מלחמת העולם הראשונה הגיע עוף כזה לירושלים ושחטו אותו'.

הרי שאינם דומים לעופות שהיו נאכלים מקודם, וממילא אף לדברי הקנה בושם אין להם היתר.

ועוד שהקנה בושם נסמך בתשובתו להתיר על פי היתרו של הבית שלמה, שדיבר לענין תרנגולות **נקבות טהורות** שנתעברו מזכרים שאין עליהם מסורת, שהרי כתב תחילה 'ורוב התרנגולים של המדינה, הם מביצים של התרנגולים הישנים, שנתעברו מהתרנגולים החדשים', וגם כתב אחר כך 'לענין האפרוחים הנולדים מביצת הישנים, אף שבאים מזכרים של התרנגולים החדשים'. וגם מה שהביא הקנה בשם שכתב הבית שלמה להקל על ידי ספק ספיקא, הנה בתשובת הבית שלמה בפנים (ח"א מיו"ד סי' קמד קרוב לסופו) מבואר דהספק ספיקא הוא, שמא בשלשה סימנים מוכח שהוא עוף טהור, ושמא יש להקל על פי דברי התוספות והמרדכי דכל היוצא מן הטהור טהור. עיין שם. נמצא שהיתר זה שייך **דוקא היכא דהנקבה טהורה**, דבכהאי גוונא שייכי דברי התוספות והמרדכי דהיוצא מן הטהור טהור. **ומהשתא אף לדברי הקנה בשם, אחר שנתברר לנו שבעופות שלנו גם הנקבה אין לה מסורת טהרה, אין לנו סמך להקל בוולדות.**
גם מה שאומרים בשם הגרי"ש אלישיב, אינו עוסק כלל בבעיית הכשרות מצד סימן הטומאה בביצים, ומצד הדריסה, כי דברי הללו לא היו ידועים מתחילה, וכל תשובתו עסקה בענין המסורת, **ואילו היה נשאל על בעיות אלו מסתמא מגודל יראת החטא שלו היה מורה לאסור עופות הללו**.
ואף לענין המסורת שנשאל עליה, אמר שיש לבדוק את כל העופות שמהם הוכלא הפטם ולברר שיש להם שלשה סימני טהרה, וכיון שלא ידוע לנו כלל מי הם כל העופות שהוכלאו, וממילא לא שייך לבודקם, **אף לפי הוראתו של הגרי"ש אין היתר לעופות הללו.**

ואחד מגדולי הדור, הלא הוא הרב שמואל הלוי וואזנר, בשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' קיג) אף שנשאל רק לענין תערובת ב"זכר", כתב בזה הלשון "**עלינו להתעורר ולעמוד בהשגחה חמורה** שלא להביא לשחיטת עופות, רק ממקור שהוא בדוק מחשש תערובת מינים, ושהאפרוחים גדלים **רק ממין שהמסורה ברורה בלי פקפוק בין מצד הזכר ובין מצד הנקבה**".

---

14 אוגוסט (8) 2023 #437

א

אחד מאנש

ומכאן תצא הקריאה להרה"ג הרי"ח כהן שבירר את הסוגיה ודעתו לאסור איסר מדינא שיעלה לביתם של רבותינו גדוליי ישראל (בעיקר חכמי ספרד ההולכים לאורו של מר"ן הב"י) וישמע מה בפיהם דכנודע רוב רובם ממשיכים לאכול את הפטם דהיינו העוף הרגיל הנמכר בחנויות

---

14 אוגוסט (8) 2023 #438

מ

מקיים דברי חכמים

יוסף חיים כהן אמר:

אני מתנער מהפרשנות של כבודו לדברי.

מפאת כבודו של הרב @כל עוף למינהו העדפתי לכתוב בלשון קצרה, אמנם מאחר וכבודו פירש דברי באופן אחר, אבאר כוונתי.

לחץ כדי להרחיב...

הנקודה היא שגם התשובה של כבו' בדר"כ נכתבת תוך כדי התעלמות ממה שכתבו לו, [כי לא הנקודה רק "לכתוב תגובה" וכנ"ל], והן הן הדברים הנ"ל, ולכן אין תועלת ממו"מ כזה ודי בזה.

14 אוגוסט 2023 (8) #439

מ

מקיים דברי חכמים

יוסף חיים כהן אמר:

אין הרבה מגדולי ישראל שעיינו בכל בעיות הכשרות הקיימות בעופות והורו להתירם.

דהנה לענין תשובת הקנה בשם, לא זו בלבד שלא נודעו אז הבעיות של סימן סימן הטומאה בביצים, וכן בעיית האכילה מחיים שלדעת רוב הראשונים היא דריסה, והקנה בושם לא נדרש כלל לשאלות אלו ולא גילה דעתו עליהם.

לחץ כדי להרחיב...

הדברים אינם מדוייקים כלל, אבל כפי שכתבתי אין תועלת ממו"מ בצורה כזו וע"כ לא אכנס לזה.

14 אוגוסט 2023 (8) #440

א

אחד מאנש

להרב מקיים דברי חכמים יבאר כת"ר מהי נקודת המחלוקת ביניכם האם היא רק על הקוצי'ן או על דברים אחרים ועל מה כת"ר סמוך שמותר לאכול את הפטם לכתחילה

---

14 אוגוסט (8) 2023 #441

מ

מקיים דברי חכמים

> אחד מאנש אמר:
>
> להרב מקיים דברי חכמים יבאר כת"ר מהי נקודת המחלוקת ביניכם האם היא רק על הקוצי'ן או על דברים אחרים ועל מה כת"ר סמוך שמותר לאכול את הפטם לכתחילה

יש כאן כמה נקודות, ובאמת שהדברים דורשים אריכות גדולה, ומ"מ אנסה לתמצת ככל האפשר, [בכללות, הדברים הם על פי הקונט' כל עוף למינהו והוא ה"מארי דשמעתתא", אלא שלענ"ד דבריו נכונים וברורים מאוד לכל מעיין ישר].

אז בקיצור:
א] הגרי"ח סבור שלהכרעת השו"ע והרמ"א חיוב המסורת הוא מדינא, בגדר של ספק דאורייתא, [ולא פסקו כלל כשיטת הרמב"י שכל שיש ג' סימנים אין חשש לעוף טמא], ולדעתו גם גדולי הדור שעסקו אז בפולמוס הקוצי'ן כן הוא דעתם ולא התירו רק על סמך המסורת שהיתה אז, אבל לכו"ע צריך מסורת פרטית וכל שיש שינויים בין העוף הזה לתרנגולים הרגלים, צריך מסורת פרטית ובלי זה אסור באכילה מדינא.
לעומת זאת הרב בעל עוף כנף למינהו הוכיח באריכות ובטוט"ד שרוב ככל גדולי הפוסקים נקטו לעיקר כדעת הרמב"י ורק לחומרא בעלמא חששו לדעת רש"י להצריך מסורת, [והוא בגדר חומרא ומנהג ואין כאן ספק דאורייתא ואף לא ספק דרבנן], וממילא אף שבוודאי אין לשנות המנהג בשום אופן, אבל יש מקום להקל בספיקות אם הוא בגדר שינוי המצריך מסורת חדשה או לא, לצדד שאינו בגדר מין חדש, וכש"כ כשהדעת נוטה מאוד לזה מחמת ריבוי ראיות.
ולדעתו [שהיא גם דעתי] המתירים בפולמוס הקוצי'ן לא הסתמכו בעיקר על המסורת, אלא עיקר ההיתר היה על סברות בסגנון הנ"ל, שהעיקר כרמב"י, וכלפי המנהג כרש"י די לסמוך על מסורת התרנגול ולא להצריך לכל שינוי קטן מסורת חדשה, וכמו"כ האריך להוכיח בכמה ראיות שהמנהג נתפשט מחמת הטעמים הנ"ל ולא מחמת המסורת.

ב] כמו"כ הגרי"ח סבור שאף אלו שהתירו את הקוצין בלי מסורת חדשה, מ"מ השינויים במלאי והאסיל [שהם אבות הקורניש שממנו הפטם] הם גדולים יותר ואין מקור שהתירו, ולעומת זאת הרב בעל עוף כנף למינהו טוען שהשינויים אינם גדולים כלל, ואדרבא כהיום שידוע לנו יותר על ריבוי זני התרנגולים ועל תכונתיהם המשותפות, יותר מתחזק הסברא להחשיב את כל שאר השינויים לשינויים קלים.

ג] הגרי"ח סבור שהדוכיפת היא מן תרנגול, ולדעתו יש מקום לחשוש שהקורניש או אבותיו הם ממין דוכיפת, והרב בעל כל עוף למינהו הוכיח בטוט"ד שלא ייתכן שהדוכיפת דומה ביסודו לתרנגול.
וכמו"כ הויכוח על תרנגולתא דאגמא היא מן תרנגול, ולכן בכל שינוי בתרנגולים יש לחוש אולי הוא מהם, והרב כע"ל הוכיח שאינו כן.
[למעשה זהו מחלוקת קדומה בפולמוס הקוצין וייתכן שזה שורש הויכוח בין המתירים והאוסרים דאז, הגרי"ח מרבה לצטט את האוסרים ואת טענותיהם ולשונם החריפה, אבל באמת על זה עצמו חלקו המתירים כמובן להמעיין].

ד] עוד עורר הגרי"ח שבקורניש יש סימני טומאה בביצים שהם כד כד, והרב כע"ל העיר שגם בביצי היונים הוא כך, ויש בזה כמה טעמים נכוחים להתיר [ומחמת האריכות קשה אפילו לתמצת].

ה] עוד עורר הגרי"ח מצד סימני הדריסה, שאנו רואים שהם דורסים את חבריהם, והרב כע"ל האריך בזה הרבה מאוד לבאר כל סוגיית הדרישה ושיטות הראשנים בעניין זה באריכות נפלאה, ושעל פי זה אין מקום לחוש משום סימני דריסה.

זהו בקיצור נמרץ ועל רגל אחת, וייתכנו כמובן עוד ויכוחים קטנים פה ושם, אבל כמדומה שעיקרי הדברים נתבארו.

---

14 אוגוסט (8) 2023 #442

ב

ברוך אביכזר

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> אלא הוא סומך על בד"ץ העדה החרדית.

ומה אמרו בד"ץ העדה החרדית? דיברת איתם?

---

15 אוגוסט (8) 2023 #443

ו

יוסף חיים כהן

> אחד מאנש אמר:
>
> ומכאן תצא הקריאה להרה"ג הרי"ח כהן שבירר את הסוגיה ודעתו לאסור איסר מדינא שיעלה לביתם של רבותינו גדולי ישראל (בעיקר חכמי ספרד ההולכים לאורו של מר"ן הב"י) וישמע מה בפיהם דכנודע רוב רובם ממשיכים לאכול את הפטם דהיינו העוף הרגיל הנמכר בחנויות

אני מנסה לפנות לכמה וכמה רבנים, ישנם העסוקים עד למעלה ראש ודוחים אותי על הסף, וישנם כמה שמנסים למצוא זמן כדי לברר את הענין.

וכל מי שיש לו קשר עם אחד מגדולי ישראל, או חכמי ישראל, מורי צדק, רבני שכונות, וכדומה, אשר יוכל להשפיע עליו שיסכים לשמוע את הדברים ולברר את דין העופות, אחלה פניו שיודיעני, ואשמח לבוא לפני אותו חכם להציג בפניו את הדברים כדי שיכנס לעובי הקורה ויברר אם לדעתו ניתן להתיר העופות.

---

15 אוגוסט (8) 2023 #444

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> הנקודה היא שגם התשובה של כבו' בדר"כ נכתבת תוך כדי התעלמות ממה שכתבו לו, [כי לא הנקודה רק "לכתוב תגובה" וכנ"ל], והן הן הדברים הנ"ל, ולכן אין תועלת ממו"מ כזה ודי בזה.

אם אכן יש לכבודו מה להשיב על תגובותי, אף אחד לא ימנע בעדו, וציבור הקוראים יבחר מה לקרב ומה לרחק.

---

15 אוגוסט (8) 2023 #445

יוסף חיים כהן

> מקיים דברי חכמים אמר:
>
> יש כאן כמה נקודות, ובאמת שהדברים דורשים אריכות גדולה, ומ"מ אנסה לתמצת ככל האפשר,
> [בכללות, הדברים הם על פי הקונט' כל עוף למינהו והוא ה"מארי דשמעתתא", אלא שלענ"ד דבריו נכונים וברורים מאוד לכל מעיין ישר].
>
> עוד הקוראים:

לחץ כדי להרחיב...

ישנם כמה הערות על דברי כבודו, אשר מתבארים מתוך התגובות הכתובות לעיל.

15 אוגוסט (8) 2023 #446

יוסף חיים כהן

ברוך אביכזר אמר:

ומה אמרו בד"ץ העדה החרדית? דיברת איתם?

אני לא דיברתי איתם, היו אברכים שפנו בפולמוס תשע"ז אל הבד"ץ, ושאלו על מה סומכים, חלקם מיאנו לענות ואמרו כי הם חוששים שיקליטו אותם, ומי שהסכים לענות אמר שהם העמידו סוג של פיקוח על המפעל של קוב, לא פיקוח שניתנת בו האפשרות לערוך ביקורי פתע, אלא שהחברה התחייבה לא לעשות שינוי בהכלאות מבלי להודיע לבד"ץ ששה חודשים מראש.

כאשר שאלו על זה, מה התועלת בפיקוח כיום לאחר עשרות שנים שהגויים הכליאו כל אשר חפצו, ואין לנו בירור מי הם כל העופות שהוכלאו בפטם, על זה השיב, כי זה מה שהם יכולים לעשות, מאחר ואין אפשרות אחרת.

ומלבד זה ישנם רבנים מהבד"ץ, אשר אינם מתירים את אכילת העופות, כדוגמת רבי יהושע רוזנברגר, ועוד.

הרה"ג הרב יהושע רוזנברגר שליט"א
חבר הבד"ץ העדה החרדית - ורב רמת בית שמש ב'

YEHOSHUA ROSENBERGER
RABBI OF KIRYAS HAREMU
MEMBER OF THE BEIS DIN
OF THE EIDAH HACHREIDIS

40 NAHAR HAYARDEN ST. BET SHEMESH

יהושע ראזענבערגער
רב אב"ד
קרית הרמ"א
ורמת בית שמש ב'
וחבר הבד"ץ העדה החרדית

רח' נהר הירדן 40 בית שמש יצ"ו

בס"ד

הנה כאשר פרסמו את מפתח הקדש בדינין
הערופות בלי בשות הנני בזה לקיים והייתם
נקיים מה' ומישראל ואבתרך אתה השתא שאלת
הדברים לפני כמה תדשים כאשר תצר
השית ביד ואמר בפנינו בוודאותה שהערופות
כשרים בלי ספקות וסמכנו על דבריו
ותמכנו על המפתח ואמר מודע לנו
שהוא סמך על מה שאמר לו כך מאדם בקודר
מעמדי הערופות ונודע לי בקיבור שעל
הדר הנה אין לסמוך כלל שהוא אומר
ובותב מה שהרבנים המפשירין אמרים לו
לכתב ואין לו שום אמונה ואמתי מקיבות
ובכשות נסבות ראיתי שאי אפשר בשום
אופן לברר את המציאות בדינין הערופות
הנה עב הנני להודיע שמתמתי הנה
הוא בטלה ומבוטלת ואין לסמוך על זה כלל
ולא בדהת יום ב' מי כסלו תשפ"ד לפק
יהושע ראזענבערגער

יהושע ראזענבערגער
רב אב"ד
קרית הרמ"א
ורמת בית שמש ב'
חבר הבד"ץ העדה החרדית

15 אוגוסט (8) 2023 #447

יוסף חיים כהן

וראה עוד בדברי הרב הירש, מו"צ בעדה החרדית, ורב וועד השחיטה.

הרה"ג הרב שלמה יהודה הירש שליט"א
מו"צ בעדה החרדית - ורב וועד השחיטה

Rabbi SHLOMO J. HIRSCH
12, DOVEV MEYSHURIM St.
JERUSALEM, 94481
P. ISRAEL
Tel. 5387206

שלמה יהודה הירש
מו"צ בעדה החרדית
ורב וועד השחיטה
ראש מתא "יש ב"לב" דמאטבאר
מעיה"ק ירושלים תובב"א, 94481
רח' דובב מישרים 12 טל. 5387206

לכבוד הגאון הגדול משירי כנה"ג ר' ..... שליט"א

אחר דרישת שלום תורתו כיאה וכיאות להדר"ג

הנה באתי על הענין החשוב שנוגע לכשרות העופות אשר מסתמא כבר שמע כתה"ר מהענין ואחזור ואשנה פרק זה ולשמוע גם דעת כת"ר.

הנה באשר זה לפני הרבה שנים כבר עורר הגה"צ בעל שבט הלוי על ענין כשרות העופות שיש חששות ואינו ידוע האם הזכר של כל העופות הרגילים יש לו מסורת טהרה, ועכשיו לצערנו נתברר שהשאלה והחשש הוא גם על הנקיבה ומורנו הגאב"ד שליט"א עומד במאד שמחויבים לתקן הענין כמבואר במכתבו.

והענין הוא כך שפאבריקין של העופות משתמשים בכל מיני עופות לשבח מקחם שהעופות יגדלו מהר ובזול וכאשר הם מערבים הרבה עופות אי אפשר בשום אופן לדעת האם סוף סוף הנקבה היא עם מסורת טהרה כנדרש עפ"י שו"ע יור"ד פ"ב ובאשר לכך שלחנו שליחים נאמנים להביא עופות שגדלים בחצירות כמקדמת דנא וגם הגויים שמגדלים אותם משמרים אותם לעצמם מחמת שרוצים לשמר הצורה היפה של העופות ומלבד השלוחים שבקיאים מאד בצורת העופות שבמסורת כמו שהיו אוכלים בכל תפוצות ישראל עד שבאו העופות המעורבים של הפאבריקין דרשנו וחקרנו עוד שיהא ברור שזהו צורת התרנגול שנהגו לאכלו בכל תפוצות ישראל וכן העיד גם הגה"צ בעל שבט הלוי זצ"ל, ועפי"ז התחלנו לגדל עופות אלו להחזיר מסורת טהרה למקומו כנפסק בשו"ע שאין סומכין על סימנים בלבד וצריך מסורת דוקא.

והנני פונה למעכ"ת לשמוע דעת תורה בענין זה כי כידוע בכל ענין קדוש מתעוררים מפריעים ובפרט בענין המאכלות אסורות שתלוי בו קדושת ישראל.

והנני מוקירו ומכבדו ואקוה להתכבד בתשובתו במהרה כי נחוץ הדבר.

שלמה יהודה הירש

15 אוגוסט 2023 (8) #448

יוסף חיים כהן

ועיין עוד בדברי הרב וייס, מבד"ץ העדה החרדית שהזכיר בקצרה את אחת הבעיות

הרה"ג הרב **יצחק טוביה וויס** זצוק"ל
בד"ץ העדה החרדית ירושלים

בית דין צדק
לכל מקהלות האשכנזים
שע"י "העדה החרדית"
פעיה"ק ירושלם תובב"א
רח' שטראוס 26/א
ת.ד. 5006 P.O.B

BETH DIN TZEDEK
OF THE ORTHODOX
JEWISH COMMUNITY
26\A STRAUSS ST.
JERUSALEM

TEL 02-6236550.טל FAX 02-6221317 פאקס

בס"ד יום א' לסדר והי' עקב תשמעון תשע"ג לפ"ק

לכבוד חברת "מסורת טהרת העופות" העוסקים ביצור העופות עם מסורת תחת השגחת הבד"ץ

מאחר שנתברר לנו שעניין גידול מקור העופות נעשה במפעלים בחו"ל בחשש תערובת עופות בלא מסורת, ועל כן הוקמה חברה הנ"ל לייצר עופות שיש להם מסורת טהרה בהשגחתנו מתחילת הייצור. לזכות לכל כלל ישראל באכילת עופות טהורים ללא שום חשש

והיות והמשימה העומדת לפני החברה הנ"ל טעון בקשיים גדולים עד מאוד וכן משקיעים מאמצים גדולים והוצאות גדולות מאוד להצלחת העניין

ע"כ אנו מזהירים לכל יהין מאן דהוא להשיג גבול למשך חמש עשרה שנה ולא לסייע בכל דרך שהוא וכן לא לקנות מהם עד תאריך הנ"ל,

ומן השמים ישלחו ברכה והצלחה לכל העוסקים בדבר מצוות גדולה זו ובזכות הזהירות במאכלות יתברכו בכל טילי דמיטב

וכעה"ח

יצחק טוביה וויס

פרופיל פורום מורשת מרן
פורום תורני על פי דרכו של מרן הרב עובדיה יוסף זלה"ה

מומלצים
אפליקציית הפורום לאנדרואיד
אפליקציית חיפוש הלכה לפי מילה
אתר מורשת מרן
מורשת מרן שופס

פורום מורשת מרן
בית
Forums
חיפוש

חברים
הפרופיל שלי
החשבון שלי
התנתק
Hebro

עזרה לאתר
צור קשר
תנאים וכללים
מדיניות הפרטיות
עזרה
RSS

אם אכן יש לכבודו מה להשיב על תגובותי, אף אחד לא ימנע בעדו, וציבור הקוראים יבחר מה לקרב ומה לרחק.
הכל כבו' פורש לפני המעיין בהודעות הקודמות ואין צורך לכפול, והבנתו יבחר.
[אם כבו' היה מעוניין להתמקד, היה אולי תועלת לבאר כמה דברים יותר באריכות ובביאור, אבל בצורה כזו שההודעות ארוכות, בכל אופן אי אפשר להאריך ולפרט, ובכללות, יכולים להבין מתוך מה שכבר נאמר].

17 אוגוסט (8) 2023 #450

ג

געצל

יוסף חיים כהן אמר:

בעדות של הרב פנחס יואל בוכינגר, מבואר שבמשך שעה ומחצה אכלו התרנגולים מתרנגול אחד, עד שלאחר שעה ומחצה מת מכך.

וגם כל מי שרואה את הצילומים, ויודע איך נראים תרנגולים שאוכלים, אין לו כל ספק שמדובר באכילה.

והמושג "מוצצים את דמו", לא שייך להעמידו ביחס לתרנגולים, שהרי אמרו בחולין (סב. וע"ב) כל העופות פוסלין מי חטאת, חוץ מן היונה מפני שמוצצת. ופירש רש"י 'פוסלין מי חטאת, אם שתו מהן מפני שאין מוצצין אלא מגביהין פיהן לאחר שקולטות את המים והמים נופלים מפיהם והרי הן כמי שנעשת בהם מלאכה דקיימא לן במסכת גיטין

התכוונתי לסרט של ההודו לא של הפטם

18 אוגוסט (8) 2023 #451

ג

געצל

כל עוף למינהו אמר:

לכל הפחות, ניתן לומר שאין לך עוף אחר בכל העולם כולו שיותר דומה ממנו לתרנגול העתיק, ואדרבה אם נבוא לאסור ה"מלאי", א"כ עלינו לאסור כל זני התרנגולים כולם, כפי שהיינו אוסרים מינים דומים בדמיון בשיעור כזה לנשר או לינשוף.

הבלאדי, הבראקל, הלגהורן, הלעקנוואלד הם התרנגולים שיש עליהם מסורת וכולם דומים זה לזה הן בצורתו החיצוני הן בפנים, משא"כ המלאי והקורניש שונים מאוד בצורתם החיצוני.
איזה זן תרנגולים חוץ מהמעוררבים עם התרנגולים האסייאתים צריך לאסור?

18 אוגוסט 2023 (8) #452

ג

געצל

כל עוף למינהו אמר:

חכמי הטבע לא מצאו ביניהם **שום שינוי משמעותי**

כפי שכתב הרב אלעזר פרידמן חוץ מצורתו החיצונה יש בהם הרבה שינויים בטבע.

כל עוף למינהו אמר:

כפי שהם מוצאים בין מינים שונים ואפי' הפרים והרבים זה עם זה, כגון חזיר הבר עם חזיר ביתי שאינם נחשבים כמין אחד ממש מחמת שינוי גדול זה [אלא תת-מין], וכן ה"זבו" נחשב כתת-מין של הפר, אעפ"י שהם פרים ורבים זה עם זה בברכה מלאה, מחמת שינויים משמעותיים שביניהם, וכהנה וכהנה רבות

הרי שגם שני מינים אם הם דומים יכולים לרבות ולפרות בברכה מלאה

20 אוגוסט 2023 (8) #453

א

אהרן כהן

> יוסף חיים כהן אמר:
>
> הרב מחפוד, דיברתי עמו לפני כחודשיים, והשמעתי לפניו בטלפון בקצרה את הבעיות, ואמר לי שהוא עצמו לא בדק ובירר את הדברים הללו, אלא הוא סומך על בד"ץ העדה החרדית.

בדקות אלו חבר שלי בכולל התקשר לרב מחפוד בכבודו ובעצמו, וכה היתה השיחה:
שלום הרב, בעניין עופות הפטם, שמעתי שיש אומרים שיש בעיה לאכול את זה, בגלל שזה מוכלא עם עופות שאין עליהם מסורת וכו'.
והשיב: זה שטויות, אין שום בעיה.
ושאל: הרב בדק את זה בעצמו או מסתמך על הכשרים של אחרים?
והשיב: בדקתי את זה בעצמי, אל תאמין לשטויות של אנשים.

20 אוגוסט (8) 2023 #454

ב

בפקודיך אשיחה

> אהרן כהן אמר:
>
> בדקות אלו חבר שלי בכולל התקשר לרב מחפוד בכבודו ובעצמו, וכה היתה השיחה:
> שלום הרב, בעניין עופות הפטם, שמעתי שיש אומרים שיש בעיה לאכול את זה, בגלל שזה מוכלא עם עופות שאין עליהם מסורת וכו'.
> והשיב: זה שטויות, אין שום בעיה.
> ושאל: הרב בדק את זה בעצמו או מסתמך על הכשרים של אחרים?
> והשיב: בדקתי את זה בעצמי, אל תאמין לשטויות של אנשים.

אם החבר שלך מתמצא בכל טענות האוסרים, כולל עניין סימני הביצים והפרטים שיש בזה (כגון מה שכמה ת"ח מעידים שהם ראו ביצים שבמראית העין לא היה ניתן להבחין כלל שיש הבדל בין הצדדים, הכמות הגדולה של ביצי כד כד שיש ועוד), הדריסה והפרטים שיש בזה, המסמכים מהמפעלים על ההכלאות שהשיגו בשנים האחרונות, המחקרים הגנטיים המקיפים האקדמאיים שנעשו לפני כשנתיים (מחקרי הגנום) על ההכלאות בעופות, הידיעות שיש על העופות מהם ייצרו את הקורניש ועל כך שהאבא והאמא של הפטם שניהם מורכבים כיום גם מקורניש וגם מעוד עופות שאין לנו ידיעה אילו עופות הם, אודה לו מאד אם הוא יוכל להתקשר שוב לרב מחפוד, לדבר איתו על כך ביתר אריכות ולשמוע ממנו באופן מפורט על כל הפרטים הידועים כיום, ולהבין מדוע הוא חושב שאין בהם ממש עד כדי כך שהוא קורה לזה שטויות. תבקש מחברך בבקשה להקליט את השיחה, לא לצורך פרסומה ברבים כמובן, אלא כדי שיהיה אפשר אחר כך לשחזר טוב את מה שהוא אמר ולבחון את הדברים כפי שצריך. לעניות דעתי שיחה כזו, אם היא תצליח, יכולה לשפוך אור על הסיבה שהכשרויות, או לפחות הכשרות של הרב מחפוד, ממשיכה לתת הכשר על העופות ואף לטעון שהם כשרים למהדרין, דהיינו שזהו מאכל ללא חששות כמתבקש ברמת כשרות מהדרין, מה שלנו ברור ללא ספק שאין זה כך.

20 אוגוסט (8) 2023 #455

ג

געצל

אהרן כהן אמר:

בדקות אלו חבר שלי בכולל התקשר לרב מחפוד בכבודו ובעצמו, וכה היתה השיחה:
שלום הרב, בעניין עופות הפטם, שמעתי שיש אומרים שיש בעיה לאכול את זה, בגלל שזה מוכלא עם עופות שאין עליהם מסורת וכו'.
והשיב: זה שטויות, אין שום בעיה.
ושאל: הרב בדק את זה בעצמו או מסתמך על הכשרים של אחרים?
והשיב: בדקתי את זה בעצמי, אל תאמין לשטויות של אנשים.

אם היה אומר שיש להתיר משום ספק ספיקא או איזה סברא אחרת היה אפשר להאמין, אבל כשהוא אומר שהבעיה לא מתחילה זה אומר שאו שחבר שלך משקר או שהרב מחפוד....

21 אוגוסט (8) 2023 #456

ו

יוסף חיים כהן

אהרן כהן אמר:

בדקות אלו חבר שלי בכולל התקשר לרב מחפוד בכבודו ובעצמו, וכה היתה השיחה:
שלום הרב, בעניין עופות הפטם, שמעתי שיש אומרים שיש בעיה לאכול את זה, בגלל שזה מוכלא עם עופות שאין עליהם מסורת וכו'.
והשיב: זה שטויות, אין שום בעיה.
ושאל: הרב בדק את זה בעצמו או מסתמך על הכשרים של אחרים?
והשיב: בדקתי את זה בעצמי, אל תאמין לשטויות של אנשים.

אדרבה שישאל אותו על מה אפשר לסמוך להתיר, כאשר החברות אשר משווקות את הפטם מעידים שאינם יודעים מי הם כל התרנגולים המוכלאים בפטם, וכאשר הרב משה זורגר מביא עדות שתרנגולים אלו אוכלים מחיים, וכן הרב משה שאול קליין מעיד שיש בביציהם כד וכד, אם בחודשיים הללו הוא בירר את הדין נשמח לשמוע על מה הוא סומך.

21 אוגוסט (8) 2023 #457

ג

געצל

יוסף חיים כהן אמר:

אדרבה שישאל אותו על מה אפשר לסמוך להתיר, כאשר החברות אשר משווקות את הפטם מעידים שאינם יודעים מי הם כל התרנגולים המוכלאים בפטם,

מה זאת אומרת, זה שטות גדול לומר שכל כלל ישראל וכל הצדיקים אכלו דבר שמעורב בו עופות טמאים, וודאי שמעורב בו רק עופות טהורים, הם אינם יודעים כי הן גויים טמאים וטפשים, אבל אנחנו יודעים שאין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים, ויש לנו מסורת של שבעים שנה על הפטם.

יוסף חיים כהן אמר:

וכן הרב משה שאול קליין מעיד שיש בביציהם כד וכד, אם בחודשיים הללו הוא בירר את הדין נשמח לשמוע על מה הוא סומך.

איזה שטויות, הרי גם בביצי יונים יש הרבה כד כד, אלא מאי שאם מסתכלים במיקרוסקופ רואים הבדל כחוט השערה הרי זה כשר לכתחילה אפילו למהדרין ביותר בלי שום פקפוק כלל וכלל, כמבואר בפרמ"ג ועוד אחרונים בלי שום חולק כלל וכלל, וכד וכד אמיתי זה רק בעוף הבראקל שהשוחט ברקוביץ שמע משוחט זקן שעוף הבראקל הוא עוף טמא.
שומו שמים כמה עקום אפשר להיות, להתיר את הבראקל שביציו כד כד ממש, ושהשוחט ברקוביץ נדמה לו ששמע משוחט זקן שזה עוף טמא, ולאסור את הפטם והקורניש שכל הצדיקים אכלו, ולומר שהקורניש אין לו מסורת דור אחר דור מימות משה רבינו בזמן בעיר התורה והחסידות אנגליה אכלו את ביציו כבר לפני שמונים שנה.

21 אוגוסט (8) 2023 #458

א

אהרן כהן

יוסף חיים כהן אמר:

אדרבה שישאל אותו על מה אפשר לסמוך להתיר, כאשר החברות אשר משווקות את הפטם מעידים שאינם יודעים מי הם כל התרנגולים המוכלאים בפטם, וכאשר הרב משה זורגר מביא עדות שתרנגולים אלו אוכלים מחיים, וכן הרב משה שאול קליין מעיד שיש בביציהם כד וכד, אם בחודשיים הללו הוא בירר את הדין נשמח לשמוע על מה הוא סומך.

את זה כבר אתה תעשה, אתה אמור להיות בקיא יותר בנושא, כי אם הרב מחפוד יענה לי דבר אחד, תענה לי כך ואם כך אז אחרת וכו'. לכן אם רוצים שיהיה תועלת צריך שאתה תתקשר ותדון איתו ותקליט ותעלה

לכאן את ההקלטה, וכל העם ישמעו ויראו עם מי הצדק.

22 אוגוסט (8) 2023 #459

יוסף חיים כהן

הבוקר התקשרתי לרב מחפוד, ואמרתי לו ששמעתי שהוא בדק את הענין של העופות ואמר שהם מותרים, ושאלתי אותו אם זה נכון, אז הוא השיב לי שכן.
אז שאלתי אותו שמאחר שיש עדויות על אכילה מחיים, על מה אפשר לסמוך להתיר.
אז הוא השיב לי שזה לא דריסה, אלא דריסה זה הנחת האוכל על הרצפה, ונתינת הרגל על האוכל בשעה שאוכל.
אמרתי לו שאכן זו היא דריסה לדעת רש"י והרמב"ם, אך לדעת רוב הראשונים אכילה מחיים חשיבא דריסה.
והשיב לי שאתקשר לרב טהרני.

מי שרוצה לשמוע את ההקלטה שיפנה אלי.
כמו כן כל אחד יכול להתקשר אל הרב מחפוד (0504119000) ולשאול בעצמו

22 אוגוסט (8) 2023 #460

יוסף חיים כהן

> געצל אמר:
>
> מה זאת אומרת, זה שטות גדול לומר שכל כלל ישראל וכל הצדיקים אכלו דבר שמעורב בו עופות טמאים, וודאי שמעורב בו רק עופות טהורים, הם אינם יודעים כי הן גויים טמאים וטפשים, אבל אנחנו יודעים שאין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים, ויש לנו מסורת של שבעים שנה על הפטם.

כתב בשו"ת הרא"ש (כלל כ סי' כ) 'מצינו ב**חכמי התלמוד** שהיו אוכלין עוף והיו סבורין שהוא טהור, כי מצאו לו סימני טהרה, ואחר כך אסרוהו'.

וכתב בתרומת הדשן (סי' מג) וזה לשונו, 'אפילו על דורות חכמי התלמוד איתא בתוספות התם (חולין ה:) ומייתי מבראשית רבה דרבי ירמיה שדר לרבי זירא כלכלה דפרי, וקאמר התם דבין דין ובין דין איתאכל פרי בטבלייהו, ומהך עובדא קאמר במסכת שקלים (ירושלמי יג:) דאמר רבי זירא אם הראשונים כבני אנשים,

אנו כבני חמורים, ולא כחמורו דרבי פנחס בן יאיר. עד כאן. אלמא דאפילו בימי רבי זירא אירע תקלה לצדיקים, כל שכן אנו בדורותינו יתמי דיתמי'.

ואף אנן נעני אבתריה דהתרומת הדשן דכל שכן וכל שכן בדורותינו אנו.

---

22 אוגוסט (8) 2023 #461

יוסף חיים כהן

> געצל אמר:
>
> ויש לנו מסורת של שבעים שנה על הפטם.

כבודו ישקול שנית את דבריו כי אכילה של כמה עשרות שנים בדורותינו נחשבת למסורת, על פי המקורות דלהלן:

הנה מקור דברי השלחן ערוך דבעי מסורת, מבואר בבית יוסף (פב בענין ס"ב) שהוא מדברי רש"י (חולין סב:) שכתב 'מתוך שאין אנו בקיאין בהם, נראה לי דעוף הבא לפנינו יש לחוש שמא ידרוס, דהא הך תרנגולתא דאגמא היו מחזיקין בטהורה, ולאחר זמן ראוה שדורסת, ואין עוף נאכל לנו אלא במסורת, עוף שמסרו לנו בטהור, ושלא מסרו לנו יש לחוש'. הרי ביאר רש"י דכיון שאין אנו בקיאין בהם, יש לנו לחוש בכל עוף שמא הוא דורס, ולכך נסמוך דוקא על מסורת, כלומר שנסמוך על מסורת מדורות קודמים שהיו בקיאים וידעו שעוף זה הוא טהור ואינו דורס. וכיון שרש"י כתב כבר בתקופתו שאין לנו בקיאות בעופות ולא נוכל לברר שאינו דורס, קל וחומר בדורותינו אנו שאין לנו בקיאות בעופות ולא נוכל לברר שאינו דורס, ומהשתא מאי מהני לן הא דאכלו ישראל את עוף הפטם כמה עשרות שנים, הלא אין לנו עליו בירור מאבותינו מזמן שהיו בקיאין בעופות שאינו דורס, וממילא הא דאכלו את העוף חמישים שנה לא חשיב מסורת.

וכן מבואר מדברי הרמב"ן (חולין סב:) שכתב 'עוף טהור נאכל במסורת. פירוש בין הבא בסימן אחד בין הבא בשני סימנין או בשלשה והוא שאינו דורס, שכל שתעלה לך מסורת בידך מאבותיך שאינו מעשרים וארבע המנויין בכתוב, טהור הוא'. אלמא הא דבעינן מסורת מאבותינו, היינו שימסרו לנו בקבלה שאינו מעשרים וארבע העופות הטמאים שמנה הכתוב.

וכן נראה ממה שכתב הבית יוסף (פב בענין ס"ה) בשם הרשב"א, 'יראה לי שסומכין על אותן מקומות שפשט בהם היתרן, שאלמלא שקבלו כן מאבות ראשונים הבקיאים בהם, לא היו נוהגין בהם היתר'. הרי מבואר בלשונו דהא דסמכינן על מה שאוכלים העוף במקום זה, היינו משום דתלינן שקיבלו כן מאבות הראשונים הבקיאים בהם, כלומר הבקיאים בכ"ד עופות הטמאים ומיניהם וידעו שעוף זה אינו מהם.

וכן כתב בשו"ת יד אלעזר (סי' קכד) וזה לשונו 'בשלחן ערוך קבע להלכה דאין עוף טהור נאכל אלא במסורת, ורצונו לומר דהמסורה תכון לעֵד ולראיה דבזמן הקדום היו בקיאין בעופות טמאים, בהם ובשמותיהם, והיו מכירים שעוף זה אינו אחד מאלו'. וממילא בדורות שלנו שאין אנו בקיאין בכ"ד העופות הטמאים ומיניהם (האורה סי' ק. האשכול הל' סימני חו"ע), מה שאוכלים העוף כמה וכמה שנים אין בו בירור שעוף זה אינו מכ"ד המינים הטמאים, ולכך אינו חשוב מסורת.

וכעין זה כתב הרב משה שאול קליין (קונ' פולמוס עופות הפטם) בשם רבו בעל שבט הלוי, 'דפשיטא דמה שאכלו בשנים האחרונות, ללא שום ידיעה על מקור העופות, לא הוי בגדר מסורת'.

וכן כתב הרב מנדל לובין במכתב וזה לשונו, 'בוודאי לא שייך לדון על זה מסורת, על מה שאכלו מהם, דהרי האוכלים לא ראו את הסודות, והמגדלים מחביאים מעשיהם עד שייצא עוף הנראה כראוי, וכידוע'.

וכן כתב בקונטרס מסורת טהרת עופות (עמ' מח).

גם בקונטרס כל עוף למינהו (עמ' קלח) כתב 'דלדעת רש"י דבעינן מסורת, היינו דוקא מסורת ממתן תורה שאינו מכ"ד המינים הטמאים, דבכהאי גוונא ידעינן בבירור שאינו עוף טמא, או על כל פנים מסורת מדור התנאים או האמוראים שהיו בקיאים בסימן הדריסה, ואילו מסורת מזמן מאוחר יותר לא מהני ולא מידי'.

ועוד שחברות טיפוח העופות משלבים מפעם לפעם שושלות מחקר בשושלות הייצור, ואם כן אין לנו בירור שהעופות שנאכלו לפני חמישים שנה, או חמש שנים, הם אותם העופות שאנו אוכלים, דאפשר שהחליפו הנקבה.

---

22 אוגוסט (8) 2023 #462

יוסף חיים כהן

> געצל אמר:
>
> איזה שטויות, הרי גם בביצי יונים יש הרבה כד כד, אלא מאי שאם מסתכלים במיקרוסקופ רואים הבדל כחוט השערה הרי זה כשר לכתחילה אפילו למהדרין ביותר בלי שום פקפוק כלל וכלל, כמבואר בפרמ"ג ועוד אחרונים בלי שום חולק כלל וכלל, וכד וכד אמיתי זה רק בעוף הבראקל שהשוחט ברקוביץ שמע משוחט זקן שעוף הבראקל הוא עוף טמא. שומו שמים כמה עקום אפשר להיות, להתיר את הבראקל שביציו כד כד ממש, ושהשוחט ברקוביץ נדמה לו ששמע משוחט זקן שזה עוף טמא, ולאסור את הפטם והקורניש שכל הצדיקים אכלו, ולומר שהקורניש אין לו מסורת דור אחר דור מימות משה רבינו בזמן בעיר התורה והחסידות אנגליה אכלו את ביציו כבר לפני שמונים שנה.

איני יודע היכן כבודו ראה או שמע שאני מתיר את הבראקל, מעולם לא גיליתי דעתי בענין הבראקל, מאחר ולא חקרתי ובדקתי את דינו.

ולענין מה שכתב כבודו לגבי ביצי היונים, כבר הבאתי בקונטרס עוף פטם (עמ' עה) שיש בביצי היונים הפרש מועט הניכר למראה העין, אבל בחלק מביצי הפטם לא ניכר לעין כל הפרש.

ולענין הפרש כחוט השערה הניכר במדידה ואינו ניכר לעין, ראשית הגאון רבי שלמה קלוגר בשו"ת טוב טעם ודעת (קמא סי' קכד) הביא שהרב נח משה לייזר, מורה צדק בקהילת פאטקלוי, נחלק על דברי ההלכות קטנות, וגם הגר"ש קלוגר עצמו בתשובתו שם נחלק על דברי ההלכות קטנות, וכתב דלאו במדידה תליא מילתא, אלא במראית העין, והביא ראיות לדבר.

ויש ראיות מדברי מרן השלחן ערוך, וכן מדברי הרמב"ם, שהם עומדים בשיטת הגר"ש קלוגר, כמו שהבאתי באריכות בקונטרס עוף פטם עמ' ע"ב והלאה.

ומלבד זה אף לסברת ההלכות קטנות שהיקל במדידה, לדעת רוב מוחלט של האחרונים אין להקל בזה אלא בתרנגולת של ישראל, ולא בניקח מגוי.

דהנה בפחד יצחק (ערך ביצים ודיניהם, השני) כתב, 'ואני ראיתי ביצי תרנגולת, לקחם מן הגוי בשוק גיסי רבי אליקים מנורצי, ומצא ביניהם שנים כדוריים ועגולים ככדור, ושאל מן הגוי מה זה דאלו הביצים משונות מן האחרות, והוא השיב כי בלולו תרנגולת אחת המיוחדת המטלת כל הביצים כן. ואף על גב דעיני ראו ולא זר השנוי המעט הנמצא כאשר כתב הלק"ט הנ"ל, שהיה מצד האחד חד מן האחר כחוט השערה, לא מלאני לבי להקל ולהתיר, דדילמא כי התיר הלק"ט הנ"ל דוקא כשנמצא הביצה כן בלול של תרנגולים של ישראל, אבל לא בנלקחת מן הגוי בשוק'.

וטעם דבריו נראה דדוקא בלול של ישראל שידוע לנו שכל התרנגולים טהורים, בזה סמך ההלכות קטנות להקל בשינוי כחוט השערה, אבל בלול של גוי דאפשר שיש אצלו איזה עוף טמא, חיישינן דשני ראשיה כדין מפני שבאה מעוף טמא, ובהא לא סמכינן להקל מפני הפרש כחוט השערה.

ובקופת הרוכלים (ערך ביצה, אות ג) הביא דברי הפחד יצחק, ואחר כך כתב 'ובשנת תרמ"ב בא לפנינו ביצה אחת כנדון הרב ז"ל, שנלקחה מן השוק ואסרנו אותה, קודם שנראה לפנינו דברי הרב פחד יצחק ז"ל, ותהלות לאל שנתכוונו לכך, והאיסור יורה דרכו'.

וכן כתב בחסד לאלפים (פו אות א) 'דבשל גוי אין להאמינו ולסמוך על שינוי מועט'.

וכן נראה מדברי הבית לחם יהודה (פו סק"א) שכתב 'אם נמצא בלול של תרנגולין ביצה ששני ראשיה כדין או חדין, אין לחוש, שאם יבואו לידי המדידה ימצא השינוי. הלכות קטנות'. גם הפרי מגדים (פו שפ"ד ו) כתב 'בדק בלול של תרנגולים ומצא ביצה ששני ראשיה כדין או חדין, כתב הלכות קטנות דשרי, דאם ימדוד יראה שראשה אחד כד ואחד חד'. ומלשונם מבואר דאף בלא שימדוד, הביצה מותרת, דבודאי אם ימדוד ימצא הפרש. ולכאורה קשה דההלכות קטנות לא כתב דמתחילה ידוע לנו שאם יבדוק ימצא שאחד כד ואחד חד, אלא דיבר באופן שכבר בדקו הביצה ומצאו הפרש בין הצדדים, ועל סמך זה התיר, אבל אם לא בדקו, אפשר ששני הצדדים שווים והיא ביצת עוף טמא ואסורה. וכבר הקשה כן במחזיק ברכה (פו סק"א). ומכאן נראה דמשמע ליה להבית לחם יהודה שכל מה שהתיר ההלכות קטנות היינו דוקא בתרנגולים של ישראל שידוע לנו בבירור שהם טהורים, הלכך מעיקרא פשיטא ליה להבית לחם יהודה דאם יבדוק ימצא הפרש ביניהם. וכן פירש בתועפות ראם (על היראים סי' סח, אות יד) כוונת דברי הפרי מגדים. והא אתי כסברת המפרשים דבביצה של גוי לא הקל ההלכות קטנות.

ולפי זה בעופות הפטם אשר באים מהגוים, וכל שכן אחר שידוע לנו שהגוים מערבים בהם כמה מיני עופות, ואין לנו כאן מסורת טהרה, יש מקום גדול לומר דאף לדעת ההלכות קטנות אין להקל בשינוי כחוט השערה הניכר במדידה, אלא בהא חיישינן דשני ראשיה כדין מחמת טומאה, אף דאינו בצמצום מדוקדק.

---

22 אוגוסט (8) 2023 #463

ג

געצל

יוסף חיים כהן אמר:

איני יודע היכן כבודו ראה או שמע שאני מתיר את הבראקל, מעולם לא גיליתי דעתי בענין הבראקל, מאחר ולא חקרתי ובדקתי את דינו.

ולענין מה שכתב כבודו לגבי ביצי היונים, כבר הבאתי בקונטרס עוף פטם (עמ' עה) שיש בביצי היונים הפרש מועט

לחץ כדי להרחיב...

אוי סליחה לא העליתי בדעתי שכבודו לא יבין שכתבתי כמילתא דבדיחותא